Ketabton.com

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه:

|||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

دَ کتاب نوم افضل ... افضل شوق

دَ کتاب مصنفه سیده حسینه گل

دَ چاپ کال ۲۰۰٦

دَ کتاب کمپوزر رباب عائشه

دَ چاپېدو اهتمام وقار علي شاه کاکاخېل

دَچاپ ځای فېض الاسلام پرنټنګ پریس راولپنډۍ

دَ دي کتاب ټول حقوق

دَ مصنفه په حق کي محفوظ ساتلی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتساب

دا کتاب په جدا جدا حوالو زه دَ پښتو ژبې هاغه نومورو لیکوالانو ، شاعرانو ، ادیبانو او نقادانو ته اهداء کوم چا چې په پښتو ادب کې وخت په وخت دَ قدر وړ اضافې کړي دي ، بلکه دې سره یې دَ معیار دَ یو اعلی روایت بنیاد هم ایښی دی-

---

دَ خدائی بخښلي غني خان چې شاعرانه تخئیل یې زما فکر ته هر ځل یوه نوې رڼا بخښلې ده-

---

دَ پښتو دَ ناول دَ هغه ناویاته فکر لیکونکو محترم سعدالدین شپون ، ډاکټر شیر زمان طائزی او ښاغلي غازي سیال په نوم ... دَ چا ناولونو چې پښتو ناول شته کړی دی-

---

دَ پښتو ژبې هاغه سفرنامه لیکونکو په نوم چې دَ پښتو سفرنامې خائسته روایت یې په فکر او هنر پاللی دی .... ستر خوشحال خان خټک ، خدائی بخښلی حمزه شینواري او ښاغلی طاهر آفریدي-

---

دَ جدید طرز اُسلوب لرونکو ښاغلي بیر محمد کاروان ، ملګري عنایت الله ضیا ء، مېرمن نجیبه سارابیاباني او سعید ګوهر په شان دَ هاغه لیکونکو په نوم چې دَ علامت په خوږه پسته اشاره کې دَ زړه لو ژوند خبره کوي-

---

دَ ښاغلي سلیم راز او ګران محترم ایاز داؤدزئی په نوم .... چې دَ کره کتنې په فن او هنر قدرت لري

او په تېره دا هر څه....

دَ شلمې صدی دَ هاغه ستر نقاد په نوم چې په ادبي دُنیا کې دَ قلندر مومند په نوم خپله بېژندګلو لري او چا چې پښتو ژبې او ادب ته په ډېره راستی ... دَ خپل فکر او علم یوه نوې لاره ورکړې ده-

سیده حسینه ګل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه چاپ کتابونه

۱ " -شپون شپول شپېلۍ" (شاعري) کال 1990

۲ " -خو ته خبرې کوه " (شاعري) کال 1998

۳ " -دا هم هغسې موسم د " (شاعري) کال 2003

۴ " -افضل .. افضل شوق " (تنقيدي جائزه) کال 2006

دَ مصنفه ناچاپه کتابونه

۱ " -تصوير " (افسانې) ناچاپ کتاب

۲ " -منگوټې " (ناول) ناچاپ کتاب

۳ " -ډرامې " (رېډيو ډرامې) ناچاپ کتاب

۴ " -سفرنامه هند " (سفرنامه) ناچاپ کتاب

دَ مصنفه مرام

دَ پښتون قام سر لوړي غوښتل ..... خو دَ پښتو په انساني ننگ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه پېغام

دَ پښتون قام سرلوړي غوښتل .. خو دَ پښتو په انساني ننگ - پښتانه قلمكاران كه غواړي چې دَ مخته وتو قومونو دَ اديبانو او شاعرانو سره سيالي اوكړي .. نو هغوئ دې هم داسې ادب تخليق كول شروع كړي ، چې دَ عصر دَ روح رينښتوني ترجماني كوي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسينه ګل دَ پېغلتوب شاعره

)دَ اياز داوُدزئي دَ هغې تاثراتي مضمون په تاثر کې چې هغه دَ حسينه ګل دَ کتاب " دا هم هغسې موسم دی" دَ مخ کتنې په دستوره کې په اوويشتم اپرېل 2004 په اکادمي ادبيات اسلام آباد کې اورولی وو او ما له ئې هم دَ دغه مضمون يو نقل رالېږلی وو (

دَ صدو نه چې وو انښتې په مرو کې آوازونه

په سينو کې چې خوندي وو دَ پېغلوکو پټ رازونه

تا راغونډ کړه په يو راز کې چې پخپله هم يو راز وې

تا دَ حس ژبه چې ورکړه لږ صفا شو آوازونه

ته دَ دې عصر بلائټس شوې ، ته دَ دې عصر سپفو شوې

تا دَ زړه خبرې اوکړې ، دَ وئيلو چل دې زده وو

تا سينه چې وه ډال کړی بلا غشې درخواره وو

يو يو غشی به په شا شو ستا فن څه وو يو جادو وو

ته دَ خپل فن چنغله شوې که نه فن وو ستا چنغول شو

چې ته فن ئې که فن ته ئې ، دواړه يو بل کې تحليل شوئ

دَ رسمونو او قيدونو په زندان کې وې راګېره

دَ زندان تمبې دې واکړې تا دَ فن منتر پرې چُف کړو

ستا دَ وخت په نبض لاس وو .. وخت هم دغه مناسب وو

چې محسوسو احساساتو له دَ فن ژبه دې ورکړې

که تنها وې تنها نه ئې چې خپل فن سره منسوب ئې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دَ پېغلو پېغلو ځونو پټ خوبونه دي همراه دي

دَ تنکو تنکو خوبونو يو نازك غوندي تعبير شوې

ته دَ پټو ادراکاتو هنداره شوې يو تفسير شوې

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دې ورومبۍ مينه

نورې ميني به دي هم وي دَ پښتو نه چې زار کړی

تا بخښلې چې خپل فن ته همه حسن او جمال دی

چې اياز ئې معترف دی ستا هنر خو باکمال دی

"ستا وجود دَ روان عصر يو جواز او هم اعجاز دی"

زه په خپل او پردي نه يم اعتراف وو ما هم کړی

١ - بلائټس او سېفو .. دَ نن نه څه دپاسه دوه نيم زره کاله مخکې دوه شاعرانې چې دَ زړه خبري ئې دَ شاعرۍ موضوع وه او شايد په ورومبي ځل دَ پېغلتوب دَ ادراکاتو او احساساتو ذکر ئې په وضاحت او صداقت سره خپله شاعرۍ کې کړی وو � دَ هغوئ نومونه دَ جرات اظهار په حواله راغلي دي -

٢ - اياز .. اياز داوُدزئی

قمر راهي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ بُلبل گویائي ... دَ گل په ژبه

سمدستي تاثرات ________ ایاز داؤدزئی

دَ حسینه گل دَ لیك لوست شوق دَ کچه عمر نه دَ جنون حد ته رسېدلی وو � دَ کچه عمر شاعري ئې ، دَ لیك لوست او دَ پېښور ، کوئټې او کابل رېډیو سټېشنونو نه دَ نشرکېدونکو ادبي، ثقافتي او تجزیاتي پروګرامونو دَ اورېدو دَ عمل دَ کُومي نه اوزېږېده � او دَ عمومي قبولیت او تحسین مقام ته اورسېده � دَ "شپون .. شپول او شپېلۍ" اولنۍ مجموعه ئې زما له سترګو نه ده تېره شوی .. خو نوري دوه مجموعې " خو ته خبري کوه" او " دا هم هغسې موسم دی" ما لوستلي دي � دَ دې آخري کتاب "دا هم هغسې موسم دی" مخ کتنه دَ اسلام آباد دَ اکادمي ادبیات پاکستان په هال کې په 27م اپریل 2004 دَ اکادمي او دَ اسلام آباد پښتو سوسائټي په اشتراك شوی وه � په دغه کتاب ما په دغه موقعه څو خبري کړي وې � نو ځکه په دې لیك کې دَ هغې په شاعرۍ دَ نورو وئیلو حاجت نه ګڼم � دغه لیك دَ پښتو اکېډمۍ پېښور په "پښتو" مجله کې چاپ شوي وو� دَ ادب مئینانو که نه وي لوستلی نو اوس دي اولولي .. چې دَ هغې دَ شاعرانه وارداتو دَ وسعت ارزښت او معیار نه په ښه شان خبر شي � دَ دغې دستوري نه چې مونږ په ستنه راتلو ، نو جهان ګرد افضل شوق زه په خپل موټر کې کورته دَ رسولو دپاره کښېنولم � شپه وه .. تېز باران وو او جړق شو چې شوق صاحب ګاډې دَ ځان نه وړاندي ګاډۍ سره اوجنګولو.. دواړه بچ شو� ما وئیل شوق صاحب!! دَ شاعر او بیا ستا په شان دَ آفاقي شاعر فکر هم لکه ستا سپلانی وي � نو ښه وه چې ګاډې اوجنګېدو خو مونږ هم بچ شو دواړه � ګاډۍ هم بچ شوه � شائید سعیدګوهر هم راسره ناست وو � دَ افضل شوق خبري ډېري پستې وي .. ته به وائې لکه چې بُلبل چغېږې � نو هغه په ټوله لاره هم هغسې دَ مزې خبري کولې -

بیا څه موده پس په کاکا صاحب کې دَ حسینه ګل دَ ورور دَ واده ولیمه وه � نو زه دَ خپل وراره عنایت الله ضیاء سره دَ پېښور نه کاکا صاحب ته لاړم � په پښتو ادب ورك لېونی عبدالکریم بریالي دَ کوئټې نه دَ حسینه ګل په دعوت ځان را رسولی وو � په دغه موقعه نور هم دَ پښتو لیکوال او شاعران موجود وو � ښه وخت تېر شو � خو کومې خبرې چې ما له ډېر خوند راکړو .. هغه دَ حسینه ګل دَ والد صاحب میان مظهر شاه کاکاصاحب ادبي او عالمانه خبرې وې � هغه ټول موسکا موسکا ټول مینه مینه وو � هغه دَ قلمکارۍ په واسطه زه پېژندلم او هم په دغه نسبت ما هغه پېژندلو� خو شائید دغه زمونږ اولنی مخ په مخ ملاقات وو � دَ هغه شخصیت او دَ هغه دَ وینا نه ډېر متاثره شوم � الله پاك دي ډېر ژوند ورکړي � دَ پښتو او اُردو ښه لیکوال دی-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځای نه مونږ دَ قمر راهي صاحب دَ سلام دپاره په دريو ګاډو کي مردان ته لاړو � بريالي صاحب دَ مردان دَ ځينو نورو مُنورينو سره هم ليدل غوښتل � ځکه نو زه او شوق صاحب دَ مردان نه دَ هغه په ګاډۍ کې مازيګر تېر اسلام آباد ته راروان شو � په لاره مونږ دَ هغه دَ يو "خيال" ګوټونه کچ کول � دغه خيال هغه دَ ناول په قالب کې ځايول غوښتل � هغه دَ اهرام مصر دَ فرعونانو دَ زماني په پس منظر کې ناول ليکل غوښتل چې هم په کې دَ هغه وخت کردار موجود وي او هم په کې دَ دې جديد خلائي دور کردار په منطقي انداز خپل رول ادا کوي � دَ دغه ناول پلاټ زېربحث وو .. ښه په شړق باران راورېدو � نو جړق شو .. شوق صاحب هم اولړزېدو، زه هم اوبهوګېږدم لکه چې دَ خوب نه راويښ شوي يُو � دَ ګاډۍ بونټ دَ ګاډي دَ چت سره اولګېدو � شوق صاحب زما نه زارېدو، قربانېدو � ما وئيل شوق صاحب ښه ده .. دواړه بچ شو � خو ګاډي ډېر سخت خراب شوی دی � هغه وئيل.. ګاډي به بيا جوړ شي � خو ښه ده چې ته خدائی بچ کړي� ما وئيل .. ځان نه يادوې � هغه وئيل ځان ... او په برق برق په خندا شو � او ماته يو شعر راپه ياد شو -

چې هم شته دي اوهم نشته،په دې ژوند کې دا هم ژوند دی

عُنقا ماته هوسېږي .... زه پسخېږمه عُنقا ته

خبره په بله لاړه � ما دا ليکل غوښتل چې دَ افضل شوق په ټولو تصنيفاتو.. دوه (2) شعري مجموعې ، درې (3) سفرنامې او يو ناول، چې حسينه ګل په خپل ړومبي نثري کتاب " افضل .. افضل شوق " کې ورباندې داسې ځانګړې تجزياتي مطالعه ليکلې ده چې افضل شوق که افضل دی ، نو حسينه ګل هم په دغه کتاب کې خپل خانداني " فضيلت" په ښه شان په کار راوستلی دی � دَ حضرت کاکا صاحب رحمته الله عليه په برکت په دغه کلي کې داسې وتلي قلمکاران زېږېدلي دي چې دَ پښتو ادب ئې پنګه ورکړی دی � په دغو شخصيتونو کې ارواښاد ميان تقويم الحق هم وو چې پروفېسر ډاکټر محمد همايون هما په خپل کتاب "ښکلي ښکلي خلق" کې وائي " نابغه" وو � خو خدائی بخښلي ميان بهادرشاه ظفر هم دَ تاريخ نه تر لُغاتو .. ډېر څه ورکړي دي � مرحومه س � س� بي بي (سيده بشری بېګم) چې قام پرسته اولنۍ پښتنه شاعره وه � اوس دَ پښتو په ادب کې اساطيري حېثيت لري � نو دَ کاکا صاحب تاوْ راتاوْ غرونو کې لعلونه خو ډېر پيدا شوي دي � خو اوس په کې سدابهار " ګل " .. " ادبي ګل " هم غوړېدلی دی � دغه " ګل" دَ حسينه ګل په نوم داسې ادبي شهرت موندلی دی چې که الله پاك ته منظوره وي .. نو انشاالله چې دا به هم دَ مېرمنو اديبانو په ټولۍ کې دَ ليجنډ مقام ته اورسي � دَ دغسې مقام نښې نښانې ما دَ هغې په شاعرۍ کې خو ليدلي وې .. او دغه علامات دَ هغې په دې نثري کتاب کې واضحه ښکاره شول-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما چې دَ دې لیك دَ عنوان فكر كولو ، نو دا خیال راغلو چې اولیكه چې.. حسینه ګل فني ، ادبي او انتقادي شهزادګۍ � بیا مې وئیل .. نا .. حسینه ګل .. دَ افضل شوق دَ فن او فكر مُغیره � په دې مې هم زړه اوبه اونه څښكلې � نو ما وئیل .. حسینه ګل .. زړَه وره قلمكاره � ناګهانه دَ رحمان بابا دا شعر راوړاندې شو،

اې رحمانه ! دَ بُلبلو ژبه زده كړه

دغه پسته په صفت دَ "ګل" اندام شه

او دې شعر دَ ځان سره دغه عنوان راوړو چې دَ دې لیك په تندې لیكلی شوی دی � دَ " بُلبل" ګویائي .. دَ " ګل " په ژبه � دا استعاراتي عنوان مې ځكه خوښ شو چې حسینه ګل په دې كتاب كې وائي چې .. افضل شوق " عالمي او آفاقي مشاهدات او تخیلات په كلیواله پښتو كې ځایوي او چې كله نه ځائېږي نو علامیت .. اشاریت او زمز و ایما" ته مخه كړي � نو دَ دغسې ابلاغ تفهیم دا اقتفاْ لري چې دَ وراني سر په ڇُوف منتر بیا موندی شي � خو دا هم دَ دې عنوان كافي جواز نه دی � دَ دې عنوان جواز دَ رحمان بابا دَ شعر دَ بین السطور نه راویستلی كېدی شي � هغه دا چې رحمان بابا دَ ګل دَ صفت دپاره دَ بُلبل ژبه زده كول لازمي ګڼي � خو دَ بُلبل په ژبه هم ګل پوهېږي � او "ګل" چې هر كله دَ دغې ژبې بل چاته دَ رسولو هڅه اوكړي .. نو ټوله فضا په خپله خوشبو معطر كړي � دَ "ګل" ظاهري حسن كه هر څو دَ " ګل" دَ څهرې نه څرګندېږي � خو حقیقي ښكلا دَ خوشبو په ژبه څرګندوي � نو مونږ دا وئیلی شو چې ګل هم ژبه لري او دغه ژبه ئې خوشبو ده � خوشبو داسې ژبه ده چې هر څوك پرې پوهېږي .. تر دې چې ماشومان هم ترینه لطف اندوزه كېدی شي � نو كه دَ بُلبل ګویائي .. پر اسراره وي � بیا ئې هم " ګل " په خپله ژبه په ښه فصاحت بیانوي � دا تاثر ما دَ حسینه ګل دَ كتاب دَ لوستلو نه پس اخستلی دی � دا زما تاثر دی � كېدلی شي چې دَ بل قاري تاثر زیات فصیح او بلیغ وي -

حسینه ګل دَ افضل شوق دَ منظوم او نثري لیكونو تجزیه ، تشریح او توضیح په داسې ډول كړېده چې كتاب ئې دَ افضل شوق دَ فنكارانه كُهربائي دَ جهان ، جام جم معلومېږي � نو چې دغه جام جم ته لوستونكی ځان سیلمه كړي نو دَ افضل شوق دَ فن دَ كائناتو ننداره به هم دَ حسینه ګل په نظر كوي � نو چې یو خوا حسینه ګل وي او بل خوا افضل شوق وي .. نو څه حېرت كه یو حساس لوستونكی دَ شوق دَ فنكارانه شوق دَ افضلیت په ګلبڼ دَ حسینه ګل دَ پلونو په پُل ورتېر شي � او دغه ګلستان كې داسې ورك شي لكه چې محبوبا په قلا كې ګېر شوي وي او دَ وتلو لار بیا نه مومي � حسینه ګل یو سحركاره فنكاره ده � نو نقد او نظر ئې هم مسحوركونكی دی � افضل شوق جهان نورد ، سېلانی تخلیق كار دی � نو دَ یو وېر جهان ښكلاګاني ئې ځان كې ځای كړیدي � او دغه ښكلاګانې كه آفاقي دي او كه مقامي ، قامي دي كه عالمي ، علامتي دي كه اشارتي ، معماتي دي كه ابهامي ، الهامي دي كه وجداني، حسینه ګل داسې تنقیدي مطالعې ، داسې تشریح او تفسیر، تجزئې او تبصرې ته مخامخ كړېدي لكه چې لوستونكي ته ئې جهان نما هنداره دَ وړاندې ایښودې وي او هغه په كې دَ افضل شوق شاعرانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

واردات ، کېفيات، حسيات، ادراکات، مشاهدات، تخيلات او نفسيات ، دَ هغه ادبي ګامونه ، چې يو په شرق وي بل په غرب داسې پراخ ويني لکه دَ هغه همزاد وي � دَ هغه دَ غزلونو او نظمونو فني ، تکنيکي او موضوعي وضاحت په ماهرانه اوستکارانه ډول شوی دی او دَ لوستونکي دَ ذهن نه ئې دَ اشتباه او ابهام وريځې دَ خپل تيري ځرکېدونکي نظر په نمر مخ په شا زغلولی دی �-

افضل شوق که په " لټون ستا دَ ځهرې" په ورکه کې ورك شوی وو ، نو ګل دَ خپل فني مسمريزم په منتر بيا موندو او دَ پښتو دَ ادبي بوستان په سېل کې محوه سپلانيانو سره ئې داسې پېژندګلو اوکړه چې تر کومه پښتون او پښتودَ نړۍ په مخ باقي وي،نو افضل شوق به په شوق لولي اودَ خپل ذوق افقونوله به وسعتونه ورکوي -

حسينه ګل وائي ،

"دَ ښاغلي په احتجاج کې بغاوت خو شته خو جبر او زور په کې نشي ليدی ...دَ هغه احتجاج يو فکري او سماجي انقلاب ته لاره را اوباسي ، نه چې دَ چا په لاس کې ټوپك ورکوي "

ګل ، دا هم وائي چې،

"امن دَ ده منشور او مينه دَ ده مسلك دی "

دَ افضل شوق نثري او منظوم ليکونه په خوبولي قاري کې شعوري ويښتيا او وجداني بيداري پيدا کوي � دَ هغه تخيل او ادراك ته دَ وسعتونو دَ راغونډولو او په ځان کې دَ ځايولو بلنه ورکوي � حسينه ګل دَ دغه جهان ګشت دانشوري او دانائي په خپل فهم او ادراك کې ځايوي .. بيا ئې روانه، بهانده وينا کې قاري ته پيرزو کوي � نو که شوق دَ کلي کور پوري محدوده پښتو په عالمي ادراکاتو معموره کړه نو " ګل" دَ ميني او خلوص دَ خوشبو په ژبه پښتون اولس ته ډالۍ کړه � هغې دَ افضل شوق دَ عالمي هنګ او آهنګ دَ نغمو ازانګې را اونيولې او دَ پښتون سماعت ته ئې بخښلي دي � "ګل" دَ شوق سائينسي .. فلسفيانه .. متصوفانه ..نفسياتي .. عالمي او مقامي .. احتجاجي او تفهيمي اپروچ روڼ کړی دی او په دغه رڼا کې ئې وراندي کړی دی � هغې دَ نظمونو پس منظر هم بيان کړی دی او چې په دغه ضمن کې اولوستلی شي نو بيا لوستونکی نوۈ معنواو نوي پوهی سره مخ کېږي -

حسينه ګل دَ سفرنامې سردَ سترخوشحال خان خټك نه را نيسي او اُستاد امير حمزه خان شينواري اوافسانوي شخصيت طاهر آفريدي پوري رارسوي � خو افضل شوق جديد ترين او افضل ترين سفرنامه نګار بلي � هغه وائي چې که دَ نني نړۍ سفرونه چا ليکوال په ويښه او شعوري طور کړي وي نو هغه به ضرور دَ افضل شوق زبان او بيان ، مشاهدې او ادراك سره اتفاق کوي � دَ ځني " له کوره تر بازاره" بنديوان دَ نوي نسل دَ نقادانو دَ نيوکو په حلقه وائي .. چې افضل شوق روم، پېرس او لندن ته لېږي او بيا دا هم غواړي چې هغه دي دَ لورالائي منظرنګاري اوکړي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� نو دا دَ منلو خبره نه ده � "هغه" هغه څه ليکي چې ئې ليدلي، کتلي او اورېدلي دي � خو پښتون ئې دَ ځان سره لاس په لاس بوتلی دی � دَ مغربي دُنيا ترقي او دَ اولس موږپټ ژوند ئې ورته خودلی دی � او ورته وائې

فاعيرو يا أُولولابصار (اې سترګورو.. عبرت حاصل کړئ)

"ګل" دَ شوق دفاع په ډېره زړهَ ورتيا او منطقي انداز کړېده � دَ نوي نسل داسې نقادانو ته دَ " کورکلي بند نقادان وائي .. څوك چې دَ شوق سفرنامې دَ پښتون ثقافت خلاف ګڼي � هغې په آّفاقي او عالمي نظرئې سفرنامو ته کتلي دي � دَ هغې په ليك کې که قاري شوق لولي او په شوق ئې لولي .. نو"ګل" به هم په کې لولي او دَ تحسين په احساس به ئې لولي � ځکه چې دَ دې کتاب نه پس به دَ نوي نسل لوستونکي او ليکوال دَ افضل شوق دَ شعر او نثر په اهميت او ارزښت په ښه شان پوی شي � دَ شوق په فکر و فن دَ پوهېدلو کار حسينه ګل اوکړو � اوس به څوك نه وائې چې زه دَ شوق په کلام نه پوهېږم � دا به هم نه وائې ګڼې چې سفرنامو کې ئې دَ پښتون ثقافت خيال نه دی ساتلی -

دَ افضل شوق په ناول هم حسينه ګل ډېر ښه ليك کړېدی � دَ ناول نوم دی " پروني مخونه" � دا هم هغه ناول دی چې دَ دې په ابتدائي برخه کې ئې ذکر راغلی دی .. چې دَ فرعونانو دَ زمانې په پس منظر کې به ليکلی کېږي � نو دغه ناول اوليکلی شو � او حسينه ګل په دې خپل کتاب کې ئې پرې دَ هر اړخ نه ښکلی ليك کړېدی � دا شائيد لا چاپ شوی نه ده او مسوده ئې مانه ده ليدلې � حسينه ګل دَ ناول په حقله وائې چې ،

"دې ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار هيرو په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو، تهذيبونو،تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْ نه تېرېږي "

بل ځاى وائي ،

"افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلي قيصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړيدي چې په بيانيه او مکالماتي انداز کې هيڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي "

دَ ناول نګارۍ دَ فن په حقله ئې هم ښه معقولې خبرې کړيدي � دَ ناول په پلاټ، کردار نګارۍ، منظرنګارۍ او طرزبيان ئې مفصله وينا کړېده او څه چې ئې پکار وو هغه ئې ليکلي دي -

دَ دغه ناول نه علاوه ئې په کتاب کې افضل شوق سره خپله يو مرکه دَ "افضل شوق .. دَ پوښتنو(تپوسونو) په رڼا کې" په عنوان شامله کړېده � بل ئې چې ځيني نقادانو په شوق صاحب څه ليکونه کړيدي .. دَ هغې څه برخې ئې دَ " افضل شوق .. دَ نقادانو په نظر کې" هم په کتاب کې اخستلي ده � دغسې ئې دَ شوق فهمۍ حق ښه په نره ادا کړی دی -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله مرکه کې حسينه ګل دَ شوق صاحب نه تپوس کوي � تپوس او دَ شوق جواب په دريمه پوښتنه صفحه .. کې راغلی دی -

سوال .. حسينه ګل ،

دا ته کوم ليکل کوې .. دا کوم اُسلوب چې تا خپل کړی دی � په دې خو پښتانه دَ سره هډو پوهيږي نه؟

جواب .. افضل شوق

په ادب کې چې ما کوم اُسلوب خپل کړېدی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو عين مطابق دی او که زه دَ وخت په رفتار او دَ زمانې په حالاتو دَ پوهې شعور لرم نو زما دَ ليك دا موجوده معيار به دَ صبا نقاد ضرور مني -

خو حسينه ګل دَ صبا نقاد ته هيڅ هم پرې نښود او دَ صباني نقاد کار ئې هم آسان کړو -

حسينه ګل دَ افضل شوق شپږ وانړه کتابونه لکه چې ښه هضم کړيدي او دَ هغې نه پسته ئې پرې ليك کړی وي � دَ کتاب دَ هضمولو په حقله يو انګرېز دانشور فرانسس بيکن (١٥٦١ � ١٦٢٦) مشهوره مقوله ده چې ،

Some books are to be tasted,others to be swallowed And some few to be chewed and digested

"ځنې کتابونه دَ څکلو وي .. ځينې په يو غړپ دَ مرى نه دَ تيرَولو وي خو څه لږ شان داسې هم وي چې شخوند پرې او وهلی شي او هضم کړی شي "

نو که دَ افضل شوق کتابونه دَ هضمولو جوګه دي خو هله چې ړومبی دَ حسينه ګل کتاب باندې ښه شخوند او وهلی شي .. او هضم ئې کړی شي -

حسينه ګل په ځائی وائي چې دَ افضل شوق په کتابونو دَ موناليزا پُراسراره ښکلا خوره ده .. او زه وايم چې دَ " ګل" دَ دې کتاب په فضا دَ ګل دَ روح او ذهن دَ خوشبو چپې خورې دي � هغه دَ ګل په ژبه هم خبرې کولی شي � خو زړه ورتيا ئې هم ځان ته " څه" وائي � هغه دَ شاعرۍ او قلمکارۍ نه علاوه .. دَ پېښور دَ رېډيو ستېشن يوه تکړه براډکاستره ، دَ نوښهره دَ تحصيل کونسلره او سرګرمه سوشل ورکره هم ده � او په ټولو ډګرونو دَ خپل سنګين عزم پله نيلې (اس) سوره دَ خپلو سترو مرامونو په لور په دګړ روانه ده � دَ عبدالله جان مغموم دَ يو غزل دَ يو مصرعې په ژبه دَ معمولې ترميم سره زه هغې (حسينه ګل) ته داسې دُعا کوم چې ،

"برکت دې ئې خدائی واچوي په تلو کې "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسې يو بهادره فنکاره په پنجابۍ کې هم وه چې نوم ئې دی امريتاپريتم � دا په کال 1919 کې دَ پاکستان دَ پنجاب په گوجرانواله ښهر کې په يوه علمي کورنۍ کې زېږېدلې وه � دَ پاکستان او هندوستان دَ جوړېدو نه پس دهلي ته لاړه او هلته په اکتوبر 2005 کې ئې ساه ورکړه � دَ هغې ادبي فتوحات دَ ستائينې وړ دي � په خپل ژوند کې ئې 75 کتابونه شائع کړي وو � په دې کې 24 ناولونه، 15 دَ افسانو مجموعې .. دَ شاعرۍ 23 کتابونه .. دوه 2 سرگزشتونه او نور گڼ نثري ليکونه شامل دي � ما دَ دغې سکهنۍ دا بيان دَ هغې دَ قول په ضمن کې راواخستو چې صغير رام ناتهـ نومې مبصر دَ هغې حقله خپل ليك کې نقل کړی دی � امريتاپريتم وائي..

(What matters is not life , but the courage you bring to it)

"ژوند هله ارزښتناك شي چې ژورتيا ورسره مل شي "

نو که حسينه گل هم داسې په زړه ورتيا مخ په وړاندې زغل جاري اوساتلو نو لکه امريتاپريتم که دَ هندوستان دَ پارليمنټ دَ ايوان بالا دَ 1986 نه دَ 1992 پورې ممبره وه نو کېدی شي چې څه وخت دَ تحصيل دَ کونسلره نه دَ پاکستان دَ سينټ ممبره شي او په ادبي فتوحاتو کې ترنه ترنه تېرې يؤسي � ماته حسينه گل وئيلي وو چې اوس به زه دَ افسانو مجموعه او يو ناول چاپ کوم � شائيد دې پسې دَ خپلو ډرامو مجموعه هم اوليکي � بيا امکان لري چې دَ افضل شوق سرگزشت هم اوليکي � بې ځايه به نه وي که دلته دَ نوي نسل په حقله دَ سعيدگوهر يوه پېشن گوئي راوړم .. هغه وائي ،

سعيدگوهره !! نوی نسل لري لوی امکانات

نه زه آخر يم .. نه په ما به شاعري ختمه شي

دغسې امکانات افضل شوق هم لري ، امکانات نا لوی امکانات � بيا شوق صاحب سعيدگوهر خپل اُستاد هم مني � نو بايد دَ خپل اُستاد دا الهامي پېشن گوئي رښتونې ثابت کړي -

دَ کراچۍ په هفته واره روشن پاکستان دَ 22-29 کال 2005 په اشاعت کې دَ حسينه گل يوه مفصله مرکه چاپ شويده � هغه وائي ،

"دَ ادب او فکر و فن دُنيا ډېره ښکلې او لازواله ده � دَ فکروفن په برکت پښتنو ما له ډېر درناوی راکړی دی "

دا وينا دَ هغې په ځای ده .. چې دَ ښاغلي قمر راهي تمغه امتياز غوندې لوړ ليکوال او آفاقي شاعر دَ هغې په حقله کوم تحسيني نظم ليکلی دی .. دَ هغې نه ثابتېږي چې پښتانه منورين دَ هغې ډېر قدر کوي-

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دې رومبۍ مينه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې مينې به دې هم وي، د پښتو نه چې دې زار کړي

دَ حسينه گل او افضل شوق دواړو په حقله دَ يو انگرېز نقاد وينا رانقل کوم چې دَ فرانس دَ شهره آّفاق دانشور ، مفکر، شاعر او تاريخ دان فرينکائيز والټير Francois Voltaire په حقله ئې ليکلې ده ، دی وائي ،

Voltaire Managed both to be in the thick of things and to survey them from the sort of Olympian Distance that Generally posterity enjoys.

"والټير دَ دې جوگه وو چې دَ ژوند دَ مصروفياتو په منځ کې دَ اولمپيا دَ غره دَ هسکو څوکو نه دَ يوناني ديومالائي ديوتاگانو هسې، دَ دومره فاصلې نه جائزه واخلي چې عام طور دَ راتلونکو نسلونو برخه وي"

دغه کمال که دَ افضل شوق په ليکونو کې موجود دی نو حسينه گل هم داسې کار کړی دی چې دَ راتلونکي نسلونو نقادانو ته ئې لاره آّسانه کړېده � دَ دې پاسه به نور څه نه وايم .. هسې نه خدائی مه کړه دواړه دَ نظره شي � بيا رحمان بابا هم وائي چې دَ گل په خبرو،دَ خبرو حق دَ بُلبلانو دی نو زه نه خو" گل" يم نه "بُلبل" � بُلبل خو افضل شوق دی چې بُلبل هزار داستان دی -

دغه ځای دَ بُلبلانو دی رحمانه

دَ دلبرو په کوڅو دلاور مه شه

اياز داؤدزئی

راولپنډی.. 29 _ 12 کال 2005

)دَ شپې دولس بجې(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو خبري

دا کتاب ما اتفاقي بالکل نه دی ليکلی ... بلکه زما دَ دې کوشش په شا دَ ډېره وخته هاغه سوچ دی ، کوم چې ما تر څه حده خپل قلم ته او سپارلو � هسې خو په پښتو کې ښه ښه کتابونه چاپ کېګي ... خو ما دَ دې ليک دپاره صرف دَ ښاغلي افضل شوق کتابونه اوټاکلو - نو دَ دې خو يوه وجه شايد دا هم کېدلی شي چې ښاغلی شوق زه دَ ډېر وخت نه پېژنم او چې ... دَ هغه کتاب راځي نو هغه په دې مرحله کې مسلسل زما سره په رابطه کې وي � کله کله خو دا هم شوي دي چې دَ هغه دَ کتاب تهيم زما بالکل ياد شوی وي - دَ هغه دَ سفرنامو مقامات او کردارونه ، دغه رنګ په دې سفرونو کې دَ ژوند او زړه رنګ رنګ پېښې او واقعات .... دا هر څه ماته دومره خپل ښکاري لکه زما دَ ژوند دَ فکر دَ سفر هر څه وي - ځکه زه په دې نتيجه رسېدلي يم چې دَ دې واقعاتو تجسس او حقيقت زه په داسې رنګ کې خپلو هاغه لوستونکو ته اوښايم ، څوک چې دَ افضل شوق په علامتي انداز يا خو کم پوهېږي او يا دَ هغه دَ ليک طرز مشکل ګڼي - نو په دې هکله دَ ښاغلي شوق شاعري ده او که سفرنامې ... ناول دی او که دَ هغه دغه علامتي انداز ، ما دَ خپل ليک موضوع اوګرځوله�

خو يوه غټه خبره دا هم ده چې دغه هرڅه ته چې کوم معيار ده ورکړی دی نو هاغه معيار مقامي نه دی � بلکه ده دَ خپل ليک او دَ فن دپاره دَ بين الاقوامي معيار اُصول او ضابطې ټاکلي دي چې زمونږ روايت پسنده طبقه ورته ګوته نيسي - دَ ښاغلي شوق په ټولو چاپو کتابونو چې کوم اثر ما دَ يو قاری په حېثيت محسوس کړی دی ... دَ ده دغه انداز ما ته دَ موجوده ليک يو تحريک راکړو - خو زه خپل دغه کوشش خپلو لوستونکو ته مخامخ کېږدم ... هغوئ دي زما دَ دې کوشش جاج واخلي - زه خپل ځان نه خو دَ نقاد په توګه وړاندې کوم او نه باقاعده نقاده يم - خو دَ دُنيا په ژبو کې دغه رنګ ادب چې هغه دَ مقامي روايتونو په سمون نه وي او په دې حواله شايد چې دَ فن تله هم برابره نه وي ، نو دغه هرڅه ته په دې نظر کتل شايد چې تنقيدي کوشش ضرور وي ... که چرې لوستونکو زما دې کوشش ته په مينه اوکتل نو که ژوند وو ، زه به دَ نورو نوموړو ليکوالو دَ فن او فکر دغه رنګ تجزيې ضرور وړاندې کوم�

زه دا خبره ډېره په ډاډ کوم چې ما کله دَ خپل دې کوشش ذکر دَ ښاغلي شوق سره اوکړو نو هغه په ډېره پراخدلۍ دا هر څه اوستائيل او ما ته يې يه ډېره سنجيدګۍ وخت په وخت مطلوبه مواد او معلومات په ډېره مينه راکول شروع کړل - په دې ليکنه کار ما په کال ۲۰۰۳ کې شروع کړی وو خو دَ ځواني مرګ ورور دَ مرګ حادثې زما فکر ګډ وډ کړو .... خو رو رو کله چې ژوند خپل معمول ته راغلو ، نو ما رومبی په خپل نيمګړي کار ګوتي پورې کړې - او نن دا دی زه دا مسوده چاپ ته سپارم - فېصله په تاسو پرېګدم خو يوه خبره به ضرور کوم چې يو فن يا يوه فن پاره دَ تنقيد دَ مرحلو نه اووځي .... دَ کمو او خوبو جائزه واغستی شي - نو دغه رنګ دَ کمو او کمزوريانو اصلاح کېدی شي او خوبيانې نورې ښې کېدی شي. تنقيد دَ فن ضرورت دی - بايد چې هر نقاد آزادانه طور دَ يو فن پارې کمۍ او خوبۍ راوباځي چې داسې دَ اصلاح عمل جاري پاتې شي - او دَ يو اعلی معيار تعين هم اوشي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ هغه ټولو ملګرو شکریه ادا کوم چې په دې هکله یې زما دَ نوي کوشش لاري سمې کړې - په دې کې دَ ملګري روښان یوسفزي او حنیف خلیل ډېره مننه کوم چې کله مې ورسره دَ دې خبرې ذکر اوکړو نو زما حوصلې ئې اوچتې کړې - دَ محترم ایاز داؤدزئي ډېره احسانمنده یم چې دَ دې کتاب دپاره ئې خپل خائسته لیک دَ دیباچې په شکل کې راپیرزؤ کړو ـــــ دَ خپل محترم پلار میان مظهر شاه کاکاخېل ډېره مینه ده چې هغوئ یه سرپرستۍ کې دَ ادب دَ نوم نه اشنا شوی یم او نن دَ خپل فن او لیک دَ سفر دَ یو نوي پړاؤ نه تېرېږم .... !! دَ ښاغلي هارون رشید خټک، دَ ملګري عنایت الله ضیاء هم ډېره شکریه ادا کوم چې په دې لیکنه ئې زما حوصلې لکه دَ غره مضبوطې کړې دي - په تېره دَ ملګري افضل شوق یو جهان مننه چې ما ته په کار معلومات ئې راته وخت په وخت په ډېره مینه راسپارلي دي - دَ ملګري افضل شوق دَ خوږې ملګري ډاکټر وهیبه سکاني هم شکریه ادا کوم چې دَ خپل مینه وال لیکونه په کتابي شکل کې په خپلو مالي وسائلو په ډېره مینه دَ چاپ دَ مرحلې نه اوباځي ... زه ئې دَ دې مسودې احسانمنده یم - دَ میان وقار علي شاه او غورځې عائشه رباب هم شکریه ... چې دَ کتاب کمپوزنګ ئې اوکړو - په آخره کې ستاسو رائې او درنو مشورو ته به سترګې په لار یم ..... بقولِ شاعر اوګوره ته ماته .... ستا نظر کې څنګه ښکارم ّ

سیده حسینه ګل

کاکا صاحب – نوښار

شلېدلی امېل

)یادګیرنه :- دا کتاب په کال ۱۹۸۷ � ۸۸ کې چاپ شوی دی(

بې تا مانده دَ ژوند په تول یم څکه

چې ستا له جوره یم لاهو په ځان کې

لکه تازه غوندې یو مړی دَ ګور

چې ورته پورته وي لاسونه همېش

خو..ادیرو کې نه وي نخښې دَ ژوند

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شوق)

غالباً دَ کال 1987ع یا 1988ع خبره ده .. ما نوی نوی ریډیو ته تگ راتگ شروع کړی وو � دَ ریډیو سره سره اخبار او یو څو رسالو سره مې هم ترون جوړ شوی وو � او بیا کوم کتاب چې به ادبي وو، دَ شاعرۍ وو.. هغه خو به مې دَ لېونتوب تر حده خوښولو � دَ مطالعې سره سره دَ لیك ذوق مې هم داسې دَ جنون په مقام وو چې شاعرۍ به مې په ځان راوربېدونکي محسوسوله .. خو دَ دغه وخت شاعرۍ نه خو دومره سنجیده رنگ لرلو.. او نه دَ فن په حواله داسې پخه وه چې ذکر ئې ضروري شي � البته دَ ريډيو دَ مختلفو سټېشنونو نه ادبي او ثقافتي پروگرامونه اورېده مې دَ ورځو شپو یو معمول گرځېدلی وو .. او داسې به دَ ادب دَ وجود، دَ ادب دَ اهمیت په معنو دَ پوهې جوگه شوي وم � خو خپل تخلیقي ادب به راته دَ هاغه معیار ښېخي نه ښکارېدو، کوم چې ماپه ريډيو دَ افسانې، غزل ، تکل په شکل کې اورېدو.. یا مې دَ لوست او مطالعې په وسیله پېژندو -

دَ کابل ريډيو دَ ادبي شکرو نه علاوه دَ کوئټې ريډيو انگازې به کله کله دَ هوا په څپو داسې صفا او واضحه زما سماعت ته را رسولې چې دَ دې علاقې خپل مخصوص علاقائي لهجې، ژبې به زما دننه دَ پښتو ژبې او ادب سره دَ مینې او محبت فطري ترون لا دومره مضبوط کړو چې په هر ځل ما دغه خوږو انگازو نه دَ خپل انداز دَ پاره ډېره فائده پورته کوله � داسې نه یواځې .. دَ مختلفو نشرياتي ادارو له خوا دَ خورېدونکو پښتو پروگرامونو نه به ما دَ خپل نشرياتي سفر دَ پاره دَ تربیت استفاده کوله .. بلکه زما ادبي ذوق ، شوق او تنقیدي نظر ته ئې ډېره بخښنه کوله -

ښاغلی افضل شوق به دَ کوئټې په پښتو پروگرامونو کې کله کله دَ یو کوربه په حېث او کله دَ یو شاعر مېلمه په توگه شامل وو .. خو دَ هر چا نه په ښېخي ښل انداز .. په ښېلو ښېلو خبرو� او داسي دَ دې لېوني شاعر دَ ډېرو اورېدونکو سره سره زما سره هم یوه غائبانه پېژندگلو وه � او زما ښه یاد شي ، چې ده په خپل پروگرام " امېل" کې په خپل ښائسته نظم، یا شعرونو او افسانوي یا داستاني خبرو دَ چا چا دَ ژوند څو لمحې په سکون کړې .. نو خدای خبر چې زما زړه به دا گواهي ولې ورکوله چې .. دا شاعر به په خپل فکر او شاعرۍ ډېر مخکښې ځي � او کله کله به مې گمان ته داسې هم راغله چې چرته دا شاعر یو خیالي کردار خو نه دی ؟ خو دا حقیقت دآ چې دې شاعر په خپل محنت ځان او وجود په هر چا او منلو � یعني دَ ريډيو کوئټې دَ سټېشن هاغه پښتو پروگرام چې افضل شوق به په خپل خوږ آواز کې خورولو .... "امېل" � دغه پروگرام که یو خواته دَ ده په شهرت او مقبولیت کې بې کچه اضافه کړې ده .. نو بلخوا دَ دې پروگرام په وسیلې به دَ ده غږ او دَ ده دغه فطري لېونی انداز به دَ بلوچستان سره سره دَ پښتونخوا په گڼو علاقو .. لکه افغانستان ، پېښور، سوات او په نورو سیمو کې هم انگازې خورولې � ده به په دغه ذکر شوي پروگرام کې .. دَ خپلو لفظونو او جذبو په جادوگرۍ دَ اورېدونکو پام خپل ځان ته را اړولو � دَ ده په لیکلې شوي مسوده کې به ژوند، دَ ورځو شپو دَ معمول خبرې نه وې .. کوم چې دَ ريډيو پالیسي بللی شي ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هر پروډيوسر او کوربه ئې سرکاري تابع وي � بلکه ده به هر پروګرام کې دَ مينې او محبت خبرې کولې .. دَ ژوند او جذبو خبرې ... ده به اورېدونکو ته دَ خپل جهان، خپل فکر او خپل ارمان خبره کوله � داسې به ښکاره کېده.. لکه چې دا وخت دئ دَ رېډيو په مائيکروفون نه وي لګيا، بلکه دَ مينې او محبت .. دَ فن او هنر دَ جذيرو نه په ډېره مينه .. په رو رو دَ خپلو خيالاتو اظهار کوي ،، يا لکه چې اورېدونکی .. خوب ويني .. دَ هغه دَ جهان ..دَ محبت او امن يوې نوي دُنيا .. دَ جذبو دَ يو ښائسته کهکشان .. دغه خبرې هم څوکه هوائي خبرې وي � خو دَ زميني حقائقو يو وير او پرانستی کتاب وو � شايد چې امېل ته په دومره مينه او اخلاص دَ خپل فکر او فن ، خپل آواز او انداز خوارِه ورکول ، ده دَ يو مقصد تر حده ضروري ګڼل � ده لکه چې دا هم غوښتل چې دَ رېډيو په دې خوبولو څپو دَ ده غږ ، دَ ده پيغام، دَ ده مينه او محبت تر لرې لرې خور شي � او دئ دي په هر وطن او هره سيمه کې ځانله پېژندګلو پيدا کړي � دغه وجه وه چې کله دَ ده وړومبی کتاب " شلېدلی امېل" چاپ شو ، نو دَ امېل نه تر شلېدلی امېل .. دَ ده دَ فن او فکر سفر په يو نوي دوام داره تسلسل کې داخل شو � دغه ورځو کې دَ کوئټې په يو پښتو مجلې " اولس" کې دَ شلېدلی امېل دَ چاپ کېدو خبر زما دَ پاره دَ يو لوی زېرې نه کم خو نه وو� په ذکر شوي مجله کې په دې کتاب دَ محترم رب نواز مائل يا کېدلی شي دَ ښاغلي محمود اياز ليکلې تبصرې په وړمبې ځل دَ ما سره دَ دغه ښکلې شاعرۍ دَ مئين شاعر افضل شوق داسې شخصي پېژندګلو اوکړه، چې زه ئې دَ هغه دَ چاپ شوي کتاب په لټون داسې او دومره اوکړولم چې ما به له هر ملګري دَ دې کتاب تر لاسه کولو خبرې کولې .. ولې چې دَ شوق " شلېدلی امېل" لا خو دَ پښور په کتابخانو او دوکانونو کې نه موندل کېدو � خو بيا لږ موده پس چې کله دَ افضل شوق کتاب ماته دَ پښور رېډيو په دفتر کې ښاغلي سهېل خټک دَ ښاغلي سردار علي په لاس راکړو... نو ما لکه چې يوه لويه او قيمتي خزانه تر لاسه کړې وي -

ورک يم له ځانه زه په تا کې دوني

دَ انتها چې انتها ده څوني

خو بيا هم زه دَ ويده بخت له جوره

ښکارم بندي دَ خپل وجود هغوني

(شوق)

هغه ورځو کې دَ ټګ راټګ وسيلې دومره تېزې نه وې لکه دا نن چې دي � زما دَ کلي نه به تر نوښاره بسونه چلېدل چې خپل خپل وختونه ئې مقرر وو � دغه رنګ تر پښوره سفر هم دَ ډېرو لانجو وو.. خو په دغه ورځ ما دَ افضل شوق دَ شلېدلی امېل سره په سفر هيڅ ستوماني نه وه محسوسه کړې � دَ بس په يو سيټ ناسته وم .. او چې دَ بس کلينډر دا آواز کولو چې نوښار راورسېدو .. نو ما هم دغه کتاب دَ اختتام تر پړاوْه رارسولی وو � دَ شاعرۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز، ژبه او لهجه ئې دومره دَ مزې وه چې تر ډېره وخته ئې زه په خپل کشش او کېفيت کې ساتلې وم � خو بيا هم دَ ده فکري علامتي انداز زما دَ پاره دَ ابلاغ مسلې هم راپورته کړې وې .. دَ ده په علامتونو به مې دَ خپل ذهني استعداد او پوهې مطابق سوچ کولو � چې دَ دې لفظ او اشارې دلته په دې نظم يا غزل کې څه معنې لرې .. او بيا چې به مې ټول نظم يا شعر يو ځل بيا اولوستلو ، نو ما به دَ دغه اشارو او علامتونو نه خپلې معنې اغستې � يعنې دغه رنګ دَ افضل شوق په حېث دَ شاعر ما سره نه يواځې هر اړخيزه فنې پېژندګلو اوشوه، بلکه دَ ده علامتي انداز .. ما په وړمبې ځل دَ خپلو ليکونو دَ پاره هم دَ خوښې ميدان اوټاکلو � ولې چې هغه ښېخې په خپل سټائل کې راته جديد او دَ شېريني لهجې شاعر محسوس شو � موضوعات ئې ډېر نوې او په ساده اشارتي انداز کې زړه ته لارې پرانستلې � داسې شاعرې په پښتو کې په وړمبې ځل مخې ته راغلې وه � يعنې يوه ښائسته خبره .. په معماتي انداز کې کول او لوستونکې ذهن ته دَ سوچ او پرله پسې سوچ يو داسې فکرې لېونتوب ورکول چې، دَ لفظونو او دَ معنو يو لوی جهان به خپله راڅېړې ---

دا حقيقت دی ، چې هغه وخت په وطن کې ملکې حالات دَ مارشل لا وو � په داسې حالاتو کې دَ ادب او شاعری شکل دغه رنګ ساتل دَ شاعر اديب نه يواځې مجبورې وه .. بلکه دَ حالاتو تقاضه هم وه � خو بيا هم په داسې حالاتو کې داسې شاعرې کول ... دَ مزاهمتې تحريك پيدا کول .. دَ وخت ضرورت هم وو � او ښاغلې افضل شوق خپله هم دَ دې تحريك يو مزاهمتې کردار پاتې شوی دی � خو دَ ژوندون دَ کوم سباوُن دَ پاره چې دَ وخت او حالاتو توري سپينې داسې دَ شعور مئينانو شلولې دې نو هاغه سباوُن لا زمونږ دَ ژوند په سيمه ښکاره شوې نه دی � خو دَ هغې دَ پاره ژوندی هلې ځلې روانې دې � څو چې زمونږ نه ګېر چاپېر يو معقول سماجې او فکرې نظام خپل وجود اونه ښائې ...!! دَ مثال په توګه دَ افضل شوق په دغه وړمبی شعرې مجموعه کې " ماتې څانګې" نومې نظم دَ هاغه وخت او حالاتو داسې کوټلې عکاسې کوې ، په کوم کې چې دُنيا دَ يوې تبديلۍ نه تېرېده � چې په کې دُنيا دَ نوی نوی انقلابات رامخې ته کېدل ـــــ، انسانې ژوند خپلې ټولې چارې داسې بدلولې .. چې دَ تهذيب يو نوی شکل رامخ ته کېدو � دَ يو داسې تهذيب چې دَ تهذيب نوم يا لفظ ورته اغيستل هم عجيبه غوندې ښکارې .. خو بحرحال حالات چې څنګه جوړېدل .. انسانې ژوند ، نفسيات، انسانې روئيې چې په کوم انداز کې ښکاره کولې نو يو تهذيبې عمل خو ضرور وو � لاکن دلته په دې سيمې کې انسان دَ آزادی ، خپلواکی ، شعور،او مخته وتلو په نومونو نور دَ خپل ذات په لور ستنېدلو او ځناورې روئيې پې داسې خپلولې � لکه افضل شوق چې پې اظهار په "دمامې" ، " څوك خپل ..څوك پرېدی " ، " سپينې مانۍ " ، " اشتهار" ، " ترانه دَ باغې ژوند" ، " بې حسه دېوال" ، " يوه پوښتنه" ، " په خله يوه او په زړه بله" ، " تلکې" او دغه رنګه نورو نظمونو کې دَ هغه وخت حال او حالت په اشارتي اختصار او علامتي پېرائيه کې دَ تاريخ برخه جوړوې � خو دَ دې لاندېنې ورلندې شوې نظم علامتونو ته که تاسو ښه په غور اوګورئ نو دَ هاغه وخت دَ سياسې، سماجې او فکرې حالاتو ښه انځورګرې کوې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتې ځانګې

که څه هم

لوند دی حلق دَ ترږو زړونو

دَ باراني سترګو په اوښکو باندې

که څه هم

رونې ایښېدلې خولې

دي ګرځېدلې دَ ماڼیانو خښتې

خو بیا هم

ګورئ ، تکه سره ده څمکه

دَ ژوندانه تر ونې لاندې دلته

او هر زیارکش دَ ماتې ځانګې په چم

په پرې پرې غاړه راټالېږي مُدام

دَ قصابې دَ سره پُوسه په رنګه

چې ګوټ ګوټ وینې څېنې ځاځې کښته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 74(

او څنګه چې دا کتاب راغلو .. نو دَ ادبي حلقو نه یې زبردست شاباشی اوګټلو او هرچا، هر فکر لرونکې لیکوال دَ دې وخت دَ دې ځوان ، ځلمي شاعر فکري محنت ته په ډېره درناوي اوکتل او دَ ده دغه هلې ځلې یې ډېرې اوستائیلې � په دې کتاب، دَ وطن دَ رېډېوګانو سره سره مختلفو بهرنو نشریاتي ادارو .. لکه بي بي سي ، وائس آّف جرمني، وائس آّف امریکا، کابل رېډیو، قاهره رېډیو .. او ماسکو هم پرې ډېرې کوټلې تبصرې او رپورټونه وړاندې کړل � داسې نه یواځې دې لوئیو عالمي ادارو .. دَ دې ځوان شاعر ډاډګیرنه اوکړه بلکه دَ ده پېژندګلو یې تر لرې لرې دَ فن مئینانو سره هم اوکړه � ماته ښه په یاد شي چې کابل رېډیو خو به په خپل معروف پروګرام " دَ شومه دم انګازې" کې وخت په وخت دَ سارا بیاباني او فریده هوډ سېفي په خوږو آّوازونو کې دَ دې کتاب " شلېدلی امېل"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کله نظم او کله غزل خورولو� او داسې چرته چرته چې پښتو وئيلی ، اورېدلی او لوستلی شوه.. هلته دَ ښاغلي افضل شوق نوم او شخصيت دَ يوې درنې پېژندګلو سره موجود وو � خو بيا .. دَ دې دومره عزت او شهرت تر لاسه کولو نه پس ډېره موده دَ دې لېونې شاعر کوم بل کتاب رانغلو .. او خپله دئی هم تر ډېره وخته دَ پښتو ادب او په تېره تېره دَ پښتو دَ شعر دَ ميدان نه بهر پاتې شو � هيڅ چاته دا نه وه معلومه چې هاغه تحريك کوم چې په ډېر لېونتوب او مينه راپورته شوآ وو .. آخر څه شو؟؟ دَ هر چا دپاره يې دَ يو سواليه توري شکل اختيار کړو � خو بيا دَ يوې ډېرې اوږدې غېرحاضرۍ نه پس دَ " شلېدلی امېل" تخليق کار شاعر په ورمبي ځل دَ يو ښائسته سفرنامه نګار په حېث دَ يوې بلې لا زواله پېژندګلو سره يو بل نا اشنا ميدان ته داسې دَ خورو سره ملګری راغلو چې پښتانه يې په حېرت کې واچولو� دا ميدان که هر څو دَ ده دپاره نوی وو.. خو ده ته دَ دُنيا دَ ګڼ ملکونو سفرونو يو نوی اعتماد ورکړی وو ..او دا ميدان يې هم په خپلو صلاحتونو داسې اوګټلو لکه چې دا ميدان دَ ډېر وخت نه هم دَ ده جاګير وي � دلته پښتو ادب کې چې دَ ګوتو دَ شمېر څو سفرنامې مونږ سره موجودې وې نو په هغو کې يې ځانله خپل يو ځانګړی مقام حاصل کړو �

چې شاعري وه ..نو افضل شوق دَ شاعرۍ وو � چې سفرونه يې اوکړو نو دَ سفرنامو شو � خو دَ شاعرۍ هاغه ښاپېرياني کومې چې ده په ډېره مينه او ناز پاللې او ساتلې دي .. هغه يې اوس هم دَ خپلو زر زرې وزرو سره په فکر سيورې سيورې کېدې � دغه وجه ده چې دَ ده دغه سفرنامې هم دَ شاعرۍپه ماحول کې راپيدا شوې دي � يا کېدلی شي .. شاعرۍ دَ سفرنامو رنګ اغستی وي � خو دَ شلېدلی امېل نه لرې به نه ځو � چې کومهَ افضل شوق دَ نظمونو او غزلونو ورمبۍ مجموعه ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلی امېل

دَ غزلونو نه دَ شعرونو انتخاب........

دې خبرې کې هيڅ شك نيشته چې په شلېدلی امېل کې دَ افضل شوق شهرت دَ غزلونو په مقابله کې دَ مختصرو نظمونو دَ وجې نه شوی دی .. خو دَ ده دَ غزل او په غزل کې دَ نوې رنګ او خوند نه انکار ادبي نا انصافي ګڼلی شي � ولې چې دَ دې شاعر دا لاندېني څو درځنه اشعار ځان کې نوې نوې موضوعات او شعري خوند داسې رانغاړلی لري چې قاري ورنه خوند اغستلی شي �

فقط مې ته زړه ته بيا ځې او راځې

مقصد چې زه دَ ژوندانه غواړمه

لا خو مې بخت دی ستا په وار باندې تور سپې ځټلی

لا خو بيا ته زما نصيبه يې ،، چې په لاس نه راځې

لا خو زه ړوند يم سترګې هسې ټپوم درپسې

لا خو بيا ته خيالي وړانګه يې چې په لاس نه راځې

که اوڅيښمه سمندر په لپو

پاتې به ترې وي ارو دَ ژوند لا

دَ يار سترګې په ما سرې وي خدای خبر چې مُدام څله

دا يې خوی دَ ماشومتوب دی که هسکون دی نه پوهېږم

چې بې تا نه رښتيا کېږي په سهار لا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دَ خوب هغه منظر یم نو هم ښه یم

مازې دَ یار دَ موسولو په نیت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

دلته ژوندون هم بې قراره دَ قرار په لټون

سم له انسان سره کوي په سرو اورونو مزل

غم دي اشنا که خوشحالیاني نه پرېږدي وَ څنګ ته

زه چې سوب ستا دَ خندا یمه .. لا نور څه غواړې ؟

څوک په اوښکو،څوک په مینه ،څوک دَ خپل وجود په وینه

بل کړي هرڅوك څراغونه، چې دَ شپې تیارې خورې شي

پلو غوندې به پاته شي سرِی سرِی تر شا په لار

ژوند دَ تمنا تر منزل نه شي رسولی څوك

مازې یو بل خطا باسو دَ دروغو په خبرو

ګني غله یُو مونږ له اصله دَ رښتیا په معامله کې

دوې لمحې مې هم بې غمه نه پرېږدي تنده او لوږه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په ځان پسې پسې تل ځغلوي تنده او لوږه

پام دې غلط په شاعرۍ کړم ځنګه
قسم په خدای ډېره یادېږې راته

زه هم دَ ژوند دَ لاسه په وجو د لکه یو زخم
په خوږو کې راګېر یم لوبوم خُوږمنې څرکې

په مورنۍ ژبه که شولې ګونګۍ
شمله دې څوك مني پښتونه ! وایه

مینه خو پرېږده،اقرار پرېږده چې په ترخ کتو هم
خوله خوله شي دَ اشنا یخه واورینه څېره

که نصیب نه وی دَ ماښیانو ملنګ
کیږدۍ به څیرې وی سل ځایه څله ؟

ګوره!! چې زما په غم غمجنه نه شې
ګنې ، په ځان به لګوې منګولې

ستا دَ نصیب کرښې له ما ژغېږي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چا او چا به پټوي منګولې

دَ ورځې شپې تر وصال، شوقه په لار کې دَ عشق
شېبه شېبه دَ بېلتون ، په کچ اوړده ده څوني ؟؟

زياته خو ورك شومه له ځانه زه هم
لا به ستا سترګې څو ترڅو غواړمه؟

بيرته راغبرګه شي زما چيغه له هر لوري دَ غره
دا خپل احساس چې دَ ژوندون په تول مانده اوګڼم

دَ خپل ترږو حسرتونو دَ يو ګوټ تسکين دپاره
زړه په لاس کې ګرځومه کله چېري کله چېري

په پښو کې ستا ږدمه زړګی له خياله
که دېوالو خواته ټولېږي سيوري

خدای دې را اوباسه په فال دَ مينې
چې په تندي دي کېږدم خال دَ مينې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځل مې لا نصيب کړه په ساړه ژوند کې خالقه

هغه رنګه سور اور، هغسې تاوْ ، هغه سکروټه

تړی سراب يمه دَ ژوند، ما کې اوسېږي تنده

څومره چې زړه اوبه کوم، دومره يادېږي تنده

اورسېدمه وَ معراج ته دَ عشق

که رسوائي په تندي خال شوه راته؟

په ښار کې دَ سپين پوستو هر يو موم غوندې سړی

کوګل کې ګرځوي تر کاڼي کلك دَ غوښې زړه

شپه که سهارلري ، سهار جوړ کړه باداره په ما

زه هم له ستورو سره ويښ سپينې سپېدې لټوم

خوله خوله شو وَ سره لمر ته انسان

لا به آّسمان ګوره ژړېږي کله ؟؟

دَ ښاغلي افضل شوق دَ پورته ذکر شوْ شعرونو په حواله چې دَ هغه دَ شاعرۍ دَ غزل برخې ته ګورو .. نو په شلېدلی امېل کې چې هغه څومره هم غزلې ليکلې دي .. هغه په فني اعتبار دومره دَ خوند او مزې دي چې په هر ځل ترينه بنده يو نوی خوند اخلي � که اوکتلی شي نو ښاغلی شوق په بنيادي توګه خو چې څومره شهرت په نظم کې لري او دَ نظم شاعر ورته وئيلی شي ..خو هغه دَ "شلېدلی امېل" دَ غزلو نه دا خبره ثابته کړې ده چې هغه يو کامياب

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل ليکونکی شاعر هم دی � لاکن څنګه؟؟ زما دَ دې خبرې په دليل کې به مونږ دَ هغه دَ پورته ذکر شوْ شعرونو يو مختصره شانتې تنقيدي جائزه وړاندې کړو او دا به اوګورو چې دَ آزاد او وړوکي نظم دغه معروف شاعر افضل شوق واقعي دَ غزل ښه شاعر هم دی ..که نه ؟؟ دَ پورتني منتخبو اشعارو په رڼا کې يو لوستونکی دَ لوستلو نه پس دا فېصله فوراً کولی شو ، چې دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دَ هغه لب و لهجه چې څومره علاقائيت لري .. هومره پښتني رنګ او خوږلت هم په کې ليدلی شي � ژبه يې نه يواځې پسته ، خوږه او رواني لري .. بلکه په قندهاري تورو يې شېرينه کړې هم ده � يعني دَ هغه ټول شعرونه ، دَ هغه دَ مخصوص پښتني نظر هغه نښې نښانې دي ، چې ځان کې دننه پښتني ژوند په رواجي او ثقافتي حوالو قاري مخې ته داسې په هنر ږدي � چې لکه هر څه چې سترګو ته ښکاره وي � دَ افضل شوق په غزل کې فکر په ساده ټکو کې بيان شوی دی.. خو دغه سادګۍ بنده په سوچ کولو مجبوره کوي � ولې چې دَ هغه په شعرونو کې بيانيه انداز دَ نوْ موضوعاتو سره غاړه غړۍ کېږي � او هر شعر يې په تمثيلي انداز کې اشکال دَ لوستونکي په ذهن کې داسې زېږوي .. لکه هغه چې خپله هرڅه په خپلو سترګو ګوري � او دا هغه هنر دی ، چې نه يواځې يو انسان .. دَ يو عام انسان نه مخصوص کوي .. بلکه يو داسې فنکار ورنه جوړوي چې که هغه شاعري کوي نو هم دَ نورو عامو شاعرانو نه په نوي او بدل انداز کې يې کوي � او دا هنر ښاغلي شوق لاس ته کړی دی � هغه يو شاعر دی .. بلکه ډېر ښه شاعر دی � خو په شعر ليکلو کې دَ روايت پسندۍ او تنګ نظرۍ نه ډېډه کوي ..هم ځکه خو دَ پښتنو شاعرانو نه يې لار بېله کړې ده � او هر څه ته په انساني نظر ګوري � شوق دَ اولې ورځې نه تر اوسه پورې په نامعلومو لارو روان شاعر دی � دَ هغه په فکري سفر کې که ستړياګانې ليدلی شي نو هيلې هم لري � او دا په ادب کې هغه ځيزونه دي چې افضل شوق نه ښه او ځانګړی ليکوال او شاعر جوړوي �

دَ شوق غزلو ته چې پام اوکړو ،نو دَ هغه په اشعارو کې په معاشرتي نا انصافيانو باندې په سواليه انداز کې ګوزارونه داسې په هنري طريقه شوي دي چې لوستونکي په ځواب لټولو مجبوره کوي � افضل شوق خبرې په اشارو کې کوي .. خو دغه اشارې په شعري علامتي پېرائيه کې اختتام ته رسوي � کله کله دا شاعر دَ انتها نه دَ ابتداً په لور لوستونکي بوتلل غواړي ..ولې چې دَ هغه دَ افکارو نه سبق آموزه قيصې مخې ته شايد په دې را وړي ، چې هغه دَ پرون په آئينو کې دَ نن جائزه اخلي � نو ځکه خو هغه دَ نن له مروجه انساني روئيو نه مايوس ښکاري � شکوه، شکايت او بدو ته په نره بد وئيل او رښتيا رابرسېره کول دَ شوق په شاعرانه روئيو کې هغه هنري او موضوعاتي بنې دي، چې هغه پرې پېژندلی خو شي � لاکن ستائيلی ځکه نه شي چې دَ هغه په شاعرۍ کې سندرې او ترانې نه .. بلکه په انساني حال او حالت باندې ليکلي معاشرتي مرثيې په ماتمي انداز کې موجودې دي �

دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دا لا ندېنۍ محاورې دَ هغه شعري افکارو ته په اشارتي انداز بيانيه لب ولهجه داسې په هنر ورکوي چې دَ علاقائيت نه دَ آفاقيت په لور يُون په کې ليدلی شي � راشئ چې هغه پښتني نوي او زړې محاورې اوګورو چې شوق صاحب په خپلو پورته ذکر شوْ اشعارو کې رانغاړلې دي � دَ مثال په توګه لکه.. "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخت تور سپي ښتېل" ، " په لاس نه راتلل" ،" سمندر په لپو څيښنل" ، " دَ اروا تنده ماتول" ، " سترګي سري کېدل" ، " ټوکه په ځان کول" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" ګونګی ګنګل" ، " په سرو اورونو مزل کول" ، " ښنګ ته نه پرېښول" ، " دَ خندا سوب جوړېدل" ، " پلو غونډي شاته پاته کېدل" ، " ژوند دَ تمنا تر منزل رسول" ، " زړه په لاس کې ګرځول" ، " دوي لمحې بې غمه نه کېدل" ، " په ځان پسي ځغلول" ، " پام غلطلول" ، " په خوړو کې راګېرېدل" ، " ښرکې لوبول" ،" په ژبي ګونګی کېدل" ، " په پښو کې زړه ړدل" ، " ترخ کتل" ، " خوله خوله کېدل" ، " په غم غمجن کېدل"، " دَ لاس کرښي غړېدل" ، " منګولي پټول" ، " له ځانه ورکېدل"، " سترګي غوښتل"، "دَ چيغي راغبرګېدل" ، " په تول مانده کېدل" ، " په اُمېد پائېدل" ، " په فال را وتل" ، " په تندي خال ړدل" ، " دَ ژوند سراب کېدل" ، " زړه اوبول" ، " زړه له اوړي ورکول" ، " ظلم غندل" ، " دَ عشق معراج ته رسېدل" ، " رسوائي په تندي خال کېدل" ، " تر کاڼي کلك زړه کوګل کې ګرځول" ، " دَ دروغو حوصلې ورکول" ، " سپيني سپېدې لټول" ، " زړه په خلوص وينځل" ، " دَآسمان ژړېدل" او داسي نوري زړې او نوې محاورې شايد چي ديو بل پښتو شاعر په شاعرۍ کې راغلې وي � دَ شوق دَ غزلو لوستلو پس داسي ښکاري لکه هغه چي دَ هر فکر اظهار په محاوراتي انداز کې کولو هنر خپل شعري مسلك جوړ کړی وي � نو ځکه دا وئيلی شو، چي افضل شوق صاحب په دې حواله نه يواځې منفرد دی بلکه داسي انداز يې دَ خپل شعري اظهار ذريعه هم ګڼلې ده �

دَ افضل شوق شاعرۍ په ځان کې ثقافتي حوالې لري .. کوم چي دَ هغه فکر ته تقويت ورکوي � دَ هغه په شاعرۍ کې لفظي تراکيب عام فهمه دي .. خو دغه تراکيب په داسي علامتي هنري اشارو او دليلونو موضوعات ښېړي چي علاقائي مسئلې ته آفاقي رنګ په کوټلي انداز ورکوي .. او دَ دُنيا دَ هر مظلوم قام مسئله ترينه جوړوي � که يو خواته داسي لفظي جوړښت او تراکيب لکه په دې لانديئيو ورکړل شوْ اشعارو کې چي ځای کړل شوي دي � تاسو يې خپله کتلی شئ ." دَ شپي له سترګو زلفي ټولول"،"دَ فراق په مېچن اړل" ، " په کچ اوړده کېدل" ، " دَ اُميد اسپې دَ ژوند په دښت ځغلول" ، " په سپين کاغذ دَ لفظونو ترون" ، " دَ جذبې مرئيي کېدل" ، " دَ شپي زلفي له سترګو ټولول" ، " دَ لمر وينښېدل" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" سپرلی په وينښه هم خوب" ، " دَ ژوند دَ وسوسي وژنه" ، " کاغذي ښکلا" ، " دَ تيږي مارغه په شان تېرېدل" ، " بې وزره تلوسې" ، " دَ رښتيا په معامله کې غل کېدل" ، " دَ انديښنو امبار"، " دېوالو خواته دَ سيورو ټولېدل" ، " دَ شيشي نازك بنګړی"، " موسمي ډوْل ياراني " ،" دَ دروغو حوصلې لټول"، "دَ زړه خيرن وجود وينځل" ، " زړه خو شيشه دی ، په شيشي څه باور" ، " تله دي په غمجنه لار" ، " دَ وجود په وران مزار کي دَ څراغ لوګېدل " ، " بې ثمره شينکۍ ونه دَ ژوند" ، " سفر يادېږي تنده" او داسي نور نور لفظي تراکيب چي افضل شوق په خپلو غزلو کې استعمال کړي دي .. دَ هغه افکار په شعرونو کې نه يواځې پښتني انداز واضحه کوي بلکه دَ هغه وَ شعريت ته خوږه ژبه هم بخښي � بلې خواته په لاندې ذکر شوْ شعرونو کې دا لفظي جوړښت دومره په جديد پښتني محاوراتي انداز کې شوی دی چي دَ شعرونو خوند زياتوي � راشئ چي پورته ذکر شوي لفظي تراکيب په دې لانديني اشعارو کې اوګورو چي ښنګه شعري ژبه ورکړل شوې ده؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې کړه زُلفې زما له سترګو دَ شپې

ځلنده لمره ...!! ویښېده غواړمه

زه یې دَ زړه ور ټکوم .. خو دا کنه غوندې ده

نه اوري زما دَ مینې غږ او هم ګونګی ګڼي ما

شوقه زړه ښکونکی پسرلی په ویښه هم خوب

چېرې ښکلا کاغذي . .چېرې ګلونه دَ هار ؟

یو وسواس دَ ژوند دی شوقه چې ما وژني

بل مرګي ژوندی ساتلی یم په وار وار

چېرې به ځغلي دا انسان له ژونده

پرتې دي لور په لور امبار اندېښنې

په لاس کوې ، که ماتوې یې

شوق دَ شیشې نازك بنګړی دی

کله به وي جار جار او کله نفرت

په موسمي ډوْل یاراني څه باور؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه یو سترِی مسافر دَ اُمېدونو دَ دشت

زه هم وَ ځانته دَ دروغو حوصلې لټوم

دا ستا خیرن وجود به په خلوص که خدای کول زه

وینځم په مینه مینه دَ اشنا توره زړګیه

لالیه !! پام کوه چې مات یې نه کړې

زړه خو شیشه دی ، په شیشې څه باور

نه لري منزل دَ ژوندانه مزل

تش په وړاندې تله دي په غمجنه لار

زما دَ وجود په وران مزار کې همېش

غمجن زړګی لکه لوګېږي څراغ

دومره مجبور یم چې غندلی نه شم ظلم دَ یار

دَ خپلې وینې دَ جذبې دَ مرئیتوب دلاسه

دَ وصال په طمه یاره! ورځې شپې زما

دَ فراق په مېچن دومره مه انه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړي ثمر دا بې ثمره شینکۍ ونه دَ ژوند

تش په اُمید پاي هرڅیز،هره غوښتنه دَ ژوند

همېش مې سترګو وړاندې دَ تپې مارغه په شان

بې وسه تپَرېږي پرې وزرې تلوسې

تر څو به زړونو له اورې راکوي ؟

په سپین کاغذ دَ شنو لفظونو ترون

مه ځغلوه دَ ژوند په دشت دَ اُمېدونو اسپې

سترې به ځان کړې په سفر،سفر یادېږي تنده

په فني توګه دَ افضل شوق غزل چې څومره ساده او بې ساخته دې .. هومره په کې دَ غزل دَ مروجه پابندیانو نه هم زیاتې پاېندیانې ساتلی شوې دي � دَ بېخي ډېرو غزلو په مصرعو کې دَ ځینو تورو دَ تکرار که دَ شوق دَ غزل خوند سېوا کوي ..نو دَ علاقائي لب و لهجې مستعملې محاورې او متلونه لکه " دَ ناز غاړې وئیل " ، " خاورې څټل " او " هوس اوچېدل " استعمال دَ هغه په شعرکې معنوي ابهام هم مخې ته راولي � په شلېدلی امېل کې افضل شوق .. غزل هم دَ خپل ځانګړې نظم په رنګه ځانته مخصوصولو په ښه نیت دَ ساخت په حواله مشکل کولو کوشش کړی دی � یعني هغه په خپلو غزلونو کې دَ فقرې هومره اوږده اوږده ردیفونه ډېر په هنر تړې � او دَ ځینو غزلونو په وړو وړو مصرعو کې یې دَ دوو نه تر څلورو څلورو پورې قافیې بې دَ ردیف نه داسې په اُستادی رانغاړلې دي چې دَ هغه دَ شعر هنري کمال ته اشاره کوي � که مونږ اوګورو .. نو نیم درځن ته نیزدې غزلونو کې ښاغلي شوق دَ یو ردیف په ځای څو څو قافیې استعمال کړې دي .. خو زه تش دَ دوو غزلونو دا یو دوه شعرونه دَ نمونې دپاره وړاندې کوم..

چېرې دَ چا غریبي ، چېرې رسمونه دَ ښار

چېرې سترِیا ستومانې، چېرې خندونه دَ لار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې پورتني بې ردیفه شعرکې دَ "چېرې" دَ باقاعده تکرار نه علاوه دَ څلورو ردیفو اهتمام داسې شوې دی � لکه په ورمبۍ مصرعه کې "چا"،" غریبي"، رسمونه" او " ښار" هم دغه رنګه په دویمې مصرعې کې "سترګیا"،" ستوماني"، "خندېونه" او" لار" ترلې شوي دي او په ټول غزل کې دَ دې پابندیانو خیال ساتلی شوی دی � او یو بل غزل کې دَ ریف سره درې درې قافیې ترلې شوې دي لکه

کوڅه کوڅه دَ ژوندون ، سپېره پرته ده څوني

لمحه لمحه دَ سکون ، په وير اخته ده څوني

روان، ساده او انداز بیان یې ډېر خوږلت او بې ساختګي لري � دئی دلته دَ غزل دَ شاعر په رنګ کې دَ انساني ژوند وَ مسئلو ته په داسې سترګه ګوري چې مسئله دَ مسئلې په معنې کې نه اخلي بلکه په ډېر معصومانه انداز او ساده طرز کې دغو مسئلو ته اشاره کوي � کله نيغ په نیغه او کله دَ یوې مبهمې علامتي اشارې په رنګ کې .. که دا اووایو چې دَ ښاغلي افضل شوق په ځینو علامتي اشارو او استعارو په شکل کې دَ هغه فکر دَ ابهام ښکار دی .. خو دَ دې باوجود هغه خپل اظهار په ډاډه او رواني کړی دی � نو ځکه دا وئیلی شوچې افضل شوق نه یواځې دَ نظم منلی شاعر دی بلکه هغه یو ډېګر ښه او ښېخي ډېر ښه غزل ګو شاعر هم دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلی امېل

دَ ځینو نظمونه تنقیدي جائزه-----

وئیلی کېږي چې افضل شوق دَ پښتو په جدید او مختصر نظم کې مېدان گټلی دی � دا خبره تر کوم حده پورې صحیح ده ؟ دَ دې ځواب دَ شوق په ورمبی شعري کتاب " شلېدلی امېل" کې مونږ دَ دې لاندېنو نظمونو په جائزه اغیستلو کې ښه تر لاسه کولی شو �

۱--نعت شریف

چې دَشپې له گنې اوربله

دَ سهار څېره ښکاره شوه

نو دَ وازگو جوړ خدائیان هم

ټول په کوزو کوزو سترگو

په شیشه غوندې کورو کې

دَ غرور په دالان ناست ناست

په وړانگو دَ لمر شول ویلې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 73(

په دې پورته " نعت " کې ټولو نه لویه او دَ خوند خبره دا ده، چې په آزاد نظم کې داسې په اختصار او په علامتي پېرائیه کې لیکلی شوی دی � چې هیچرته هم پکې دَ سرکار دو عالم نوم نه دی ذکر شوی .. خو دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ لوستلو نه پس یو دم دَ بنده ذهن ته دَ هغه مبارك نوم راشي � او دا هغه تجربه ده چې شوق صاحب یې اکثره په خپله شاعرۍ کې په کاروي � دا دَ هغه شعري هنر او کمال دی � شاید چې داسې په ورمبي ځل افضل شوق کړې دي � یعني داسې خو آزاد نظم پښتو میدان ته ډېر وړاندې راغلی دی او دَ ایوب صابر نه تر هاشم بابر او هاشم بابر نه یې تر افضل شوق پورې سفر کې بلا ډېر نور شاعران پیدا کړې دي � خو زه دَ دې درو شاعرانو ذکر ځکه کوم .. چې دا درې واړه ځان ځانته په اسلوب مشهوره شوي دي � دَ اوږده او ساده نثري نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ افضل شوق تر علامتي او تمثيلي نظمونو داسې اختصاري بڼې اوزېږولې چې افضل ورنه دَ افضليت تر حده شوق مشهور شو �

په اووْ ورو او غټو مصرعو کې ليکلی شوی دی پورته نظم ځان کې دننه يو تاريخي داستان لري � يعني کله چې حضرت محمد صلعم دې دُنيا ته راغلو .. نو دَ هغه مثال دَ تود او روښانه لمر وو چې تيرې يې لرې کړې او دَ وازګو نه جوړ هغه ټول فرعونان او انساني خدائيان يې داسې تپس نپس کړو � چې په لاس جوړ کړل شوْ جنتونو کې اوسېدلو � نه يواځې دا .. بلکه په اشارو اشارو کې يې دَ اسلام دَ ظهور پورا قيصه هم بيان کړې ده � لکه " دَ سهار دَ څپرې راښکاره کېدل" ، " دَ وازګو جوړ خدائيان او دَ هغوئ کوز کوز کتل" ، " شيشه غونډې کورو کې اوسېدل" ، " دَ غرور په دالان ناستېدل" او " دَ لمر په وړانګو ويلېدل" هغه علامتي اشارې دي چې ښکاري نوي .. لاکن جوړې شوې په ساده پښتني ټکو کې دي � کوم چې پښتني رنګ او خوند لري � هم دغه رنګه شوق چې هر څومره مخې ته وتلي شاعر په بڼه کې رو رو ميدان ګټي، خو پښتو او پښتني ثقافت هم دَ لاسه نه ورکوي .. او ورسره رشتې ډېر په هنر مضبوطې ساتي �

دا پورتنی نعتيه نظم چې په اوو غټو او وړوکو مصرعو باندې اړه لري .. کې يو ترتيب ساتل شوی دی � يعني هره مصرعه په اتهو سپلابونو مشتمل ده او دَ آهنګ، لی ، وزن او موسيقيت دَ لحاظ نه يو بل سره داسې تړلې شوې دي .. چې که قافيې او رديفونه په کې تړلې شوې وی نو دا به پابند نظم بللی شو � البته اوس هم دَ پورته ذکر شوې ترتيب له لارې دا نعتيه نظم په آزاده بڼه کې پابند نظم دی�

۲ ـــ اور او اوبه

ياره ! مه پورې کوه اور

زما دَ زړه ورې نرۍ ته

ګنې زما دغه لوګی به

دَ اوبو ډکه اوريځ شي

ستا په سر باندې دَ وَسې

بيا به خپلې لمبې ژغورې

دَ باران له سړو څاڅکو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 76(

په دې پورته نظم کې ښاغلی افضل شوق که څو هم خپل فکر دَ نظم په چوکاټ کې ځای کړې دی ، خو دغه موضوع سائنسي حقیقت لري � ځکه خو شاعر چې په کومه رنګینه او روانه شعري پېرائیه کې په کوم هنر دا دَ یو تاثر او تاثیر نه ډك کېفیت کې تر اختتامه رسولی .. نو دَ شاعر هنر دلته دَ شاباشۍ وړ دی � یعني هغه خپل محبوب ته دَ هغه دَ ظلمونو زړا کوي .. دَ هغه ظلمونه دَ " اور" په علامتي پېرائیه کې بیانوي .. او بیا دَ دغه اور دَ لمبو نه چې کوم لوګی دَ بړاس شکل اختیاروي او دغه بړاس چې کله دَ وریځ شکل واخلي .. نو واپس به په هاغه راورېږي کوم چې دَ هغه محبوب دَ هغه سره دَ ظلمونو او ستمونو په شکل کې روا کړي دي � او هغه بل اور به پرې مړ کېږي � یعني دَ اور نه لوګی او دَ لوګي نه وریځ جوړېدل او وریځ دَ ظالم او ستمګر یاره په بل اور راورېدل داسې دَ خوند موضوع ده .. چې دَ شاعر دَ شعري حقیقت پسندۍ جواز جوړېږي او داسې ښکاره کوي لکه دا شاعر افضل شوق چې په اوتو بوتو یقین نه لري .. او په شعر کې هم حقایق وړاندې کولو په حق کې وي � محبوب ته شاعر په دې شعر کې دَ هغه دَ ظلم انجام ښئي او هغه دَ ظلم نه منع کوي � دلته په دې نطم کې دَ اظهار ژبه ساده ده .. خو فکرانګېزه او معني خېزه خیال نظم کړل شوی دی

په فني توګه دا دَ اوو وړو لوئیو مصرعو آزاد نظم دراصل په اوو اتهه سېلابیزه برابرو مصرعو باندې مشتمل معرى نظم دی �

۳ -- ژوندی مړی

سړی مړ دی دَ دننه

تش وجود دی چې ښورېږي

دَ هوا په رُخ هر کله

لکه مړی په تابوت کې

په اوږو باندې خواځُوږي

راولي خپل ادیرې ته

له پرېدې لرې ولاته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 76(

دا یو کیفیتي نظم دی او په دې نظم کې افضل شوق دَ یو داسې حالت انځورګري کوي چې هغه دَ نني انسان دَ بې حسۍ په لور اشاره کوي � شوق داسې محسوسوي چې دا ژوندي انسانان دراصل هغه لاشونه دي چې تابوتونه یې خپلوان ادیرو ته وړي � دَ شاعر اشاره دَ هغه عهد په لور ده چې امریت په کې په انساني جمهوري روئیو باندې په زور زیاتۍ داسې مسلط شوی وو� چې انسان په معاشرتي ژوند کې هم دَ معاشرې نه بېل شوی وو� هسې خلګو ساه اغیستلې او ژوند سره دَ بې زبانه ځناورو او ښارو په رنګه رشتې ساتلې � نو ځکه خو دَ شاعر لهجه دلته په دې نظم کې دَ عزت ساتلو تر حده علامتي ده � خو دَ نن قاري ورنه دَ خپل خوښې معنې اخذ کولې شي � "دَ هوا په رُخ تابوت وړلو" اشاره هغه انسانانو ته شوې ده چې ابن الوقت ورته په اُردو کې وئیلی شي .. او دا هغه خلګ وو چې دَ خپل مفاد په خاطر یې دَ آمریت ملا نوره نوره ټینګوله � هم په دې خو دَ بې حسیت دور دوره وه �

دا پورتنی دَ اوو وړو لوئیو مصرعو نظم هم اتهه سېلابیزه معرٰی نظم دی چې رواني په کې دَ موسیقیت تر حده خپل تاثیر پرېږدي او لوستونکی ترې نه په یوه ساه تېرېدلی شي � دا وړوکی نظم دَ لفظي تراکیبو له لحاظه افسانوي جوړښت لري � یعنې ټولې مصرعې یې په ساده مجلسي انداز کې لیکلې دي خو بیا هم دا نظم په یوه لوئیه نثري فقره کې ځکه نشي راغونډېدلی .. چې دلته دَ شعریت ساتلو پورا او په ډېر هنر اهتمام شوی دی � او داسې ښکاري لکه دا چې یو بې قافیو پابند نظم وي

۴ ـ ـ شپېو کې دَ هجر

غوارم

چې ستا دَ ویده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټیکه

خو... ،

چې نرۍ څُوکه دررېم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دونې

چې دَ یو شنه وړوکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اولیکم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 79(

ښاغلی افضل شوق ، شاید چې په ارادي یا غیر شعوري توګه داسې موضوعات دَ نظم په وجود کې ځایوي چې تر اوسه دغه موضوعات لا پېژندلي شوي نه دي � دَ ده اکثره موضوعات ډېر نوي دي .. په دې لحاظ داسې موضوعات مخې ته راوړل دَ هغه کوشش په پښتو جدیده شاعرۍ کې دَ نوۍ نوۍ موضوعاتو راوړل دي � چې یقیناً دَ ستائینې وړ خبره ده � پورته نظم کې هم افضل شوق دَ یو تخیل پرست شاعر په شکل کې یو داسې تصور دَ قاري مخې ته کوي چې قاري هم ورته په داد ورکولو مجبور وي � دلته دا نظم شاعر ښخي دَ خپل خیالي محبوب په خیالي تصویر داسې دَ خوند او مزې په انداز کې لیکلی دی چې دَ لوستونکي ورسره همدردۍ هم شي .. او بې اختیاره دَ نظم په تاثر او کېفیت ورته شاباشی هم اووائي � هغه دَ خپلې شاعرۍ په هر پړاوْ داسې ښکاري لکه دَ یو خیالي جانان دَ یو خیالي تصویر سره راروان دی � دغه تصویر هغه په خپله نامه کول غواړي .. دَ هغه په تندي خپل خال لګول غواړي .. خو کله چې هغه دا هڅه کوي ..نو حالات دَ هغه دَ محبوب خیالي تصویر هم هغه ته پاتې نه کړي � او داسې په دغه خیالي تصویر دَ شعرونو دَ لیکلو یو نوی سفر په ډېر لیونتوب شروع کړي � دَ دې نظم تهیم هم دومره نوی او دَ خوند دی چې په دې کې دَ لفظونو تسلسل او دَ جذبې صداقت یو ډېر آفاقیت پیدا کړی دی�

په تکنیکي لحاظ دا اتهه مصریزه نظم چې په آزاده پیرائیه کې لیکلی شوی دی .. دراصل په شپږو یولس سپلابیزه برابرو مصرعو داسې اړه لري ـ ،

غوارم چې ستا دَ ویده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټیکه

خو چې نرۍ څوکه در ورم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دوني

چې دَ یو شنه وروکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اولیکم

۵ ـ ـ سل څېرې

ستا په کاڼو به غمازه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دَ زړه وړه اینداره

کړچې کړچې شي منمه

خو دا یاد لره ناپوهه

که مات شوی هر توکری

وَ ایندرې ته مونېږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم

سل ځېرې شي زېږولی

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 79(

سل ځېرې ... نومې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق چې یوه ساده ، آسانه او معمولي خبره په غېر معمولي انداز کې کوي نو هغه دلته دَ کتو ده � هغه په دې نظم کې وَ یو رقیب یو غماز ته څومره په خوند دا خبره کوي .. چې که دا ستا په کاڼو که څما دَ زړه آئینه ماته شي .. نو ستا څه خیال دی .. ؟ په دې کې به زما دَ محبوب څېرې ته څه تاوان ورکړې؟ نا بالکل نه .. بلکه دَ دغه ماتې آئینې هره ماته زره به سل نورې څېرې پیدا کړې � شاعر په دې نظم کې دَ نازك خیالی ، دَ رواني او سادګۍ په انتها لیدلی شي � او په کوم اختصار چې دَ ښائسته لفظونو او مناسبو علامتې اشارو په وسیله یو خیال ، په کوم فکر او انداز کې تر اختتامه رسوي .. نو هغه قاري دَ ځان سره لاس نیولی بیائي .. او په کوم خوند او هنر چې دغه خیال دَ قاري ذهن ته رسوي .. نو هلته قاري په خپل خیال هم دَ هاغه " هنداري" زرې زرې وجود ته څیر شي � چې په کې دَ شاعر دَ محبوب ځلېږي � په پښتو او اُردو شاعرۍ کې دَ آئینې او ماتې آئینې تراکیب پېژندل شوي او راوړل شوي دي .. خو ښاغلي افضل شوق په خپل انداز دغه ترکیب په کوم نوي او دَ کېفیت نه ډك انداز کې استعمال کړی دی نو هغه واقعي چې دَ محسوسېدو دی .. او دَ احساس او جذبې نه داسې ډکه شاعري ، نېغ په نېغه دَ انسان په زړه کې ځای جوړوي او ویدې جذبې یې را ویښوي � او که اوکتلی شي نو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ سلو شمېره په ورمبې ځل په دې وړوکې نظم کې لیدلی شي � او دغه دَ آئینې سل ټوټې هغه مخ کې دَ سلو یار هم مشهوره کوي �

دا دَ اتهو آزادو مصرعو نظم که څه هم په اتهه سپلابیزو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دی .. خو مونږ یې په څلورو شپاړس سپلابیزه مصرعو کې داسې هم لیکلی شو�

ستا په کاڼو به غمازه زما دَ زړه وړه اینداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړچې کړچې شي منمه ، خو دا یاد لره ناپوهه

که مات شوی هر توکری وَ ایندرې ته مونېږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم سل ځېرې شي زېږولی

٦ ـ ـ تسلیمې جذبې

اوس به لا ما بېرغ په لاس

په غال غال

دَ پښتنې میني په نوم اخیسته

ستا دَ زړه مځکه په خپل واك کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو

او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غوندې

یوه یوه ځانته تسلیمه کړله

)شلېدلی امېل .. مخ _ 80(

دَ دې نظم لوستلو پس داسې دَ بنده په ذهن کې راځي چې دَ آمریت په دور کې دَ شاعر افضل شوق په قلم لیکلی شوی دا نظم هم دَ هغه دور تر اثر دلا ندې یو ښه روماني فکر لا هم په ښائسته رنګ کې سر ته رسوې � او قاري ته دَ خپلې میني قیصه دَ هغه آمرانه دور په حواله ځېرې � دا دَ یو زمانه شناس او ژورنظره شاعر خاصه کېدلی شي او په دې اړه شوق ځان دَ خپل عهد عکاس څرګندوي .. او په خپل دې نظم کې وائي ، چې هغه څنګه دَ خپلې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتح ببرغ دَ سترګو دَ جنګ پس دَ یار په زړه کې ښخولو هڅه اوکړه .. او دَ یار په زړه یې قبضه کولو کوشش اوکړو ، نو دَ هغه دَ محبوب مړامو سترګو په خوبولي انداز دَ هغه په عسکري جذبو داسې ګوزارونه اوکړو، چې دَ مات شوْ عسکرانو په رنګه یې دَ هغه دَ خلوص او جذبو ټول عسکري قوت خپل ځان ته تسلیم کړو � او هغه یې مرئیی کړو�

شاعر په دې نظم کې دَ یو داسې میدان جنګ نقشه په اختصار کې وړاندې کړې ده چې دَ مرګ ژوبلې او وسلې په ځای په کې جذبې، خلوص ، دَ سترګو خُماراو پښتنې مینه په کار راوړل شوې ده � او دَ خوند او مزې خبره لا دا هم ده .. چې دلته په دې میدان جنګ کې دَ دوو دُښمنې قوتونو په ځای په کې دوه زړونه یو بل ته سره مخامخ شوي دي � دا تمثیلي نظم هیڅ قسم ابهام نه لري او هره خبره او اشاره واضحه ده .. خو بیا هم ورته معمولي نظم ځکه نه شو وئیلی چې په دې نظم کې دَ ځان نفي کولو په وخت شاعر دَ خپل شکست ترانه چې په څنګه فخر وائي .. دغسې مثالونه په پښتو شاعرۍ کې بیا کله هم مخې ته نه دي راغلي � ځکه خو دا رنګ او خوند افضل شوق په شاعرۍ کې نه یواځې منفرد کوي .. بلکه میدان ګټلو ته یې جوګه کوي هم ـ

دا پورته نظم چې داسې خو په لسو وړو لوئیو آزادو مصرعو باندې مشتمل نظم ښکاري .. خو دا نظم آزاد نه بلکه دَ ډېرو پابندیانو سره لیکلی شوی دی او ورته معری نظم وئیلی شو � ولې چې دا نظم دراصل په اتهو برابرو یولس سیلابیزو مصرعو باندې داسې اړه لري�

اوس به لا ما ببرغ په لاس، په غال غال

دَ پښتنې مینې په نوم اخیسته

ستا دَ زړه مځکه په خپل واك کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غونډې

یوه یوه ځانته تسلیمه کړله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ ـ کور کور یو مزار

لا تر څو چې

دَ نکریزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې

په اور سېځې لاسونه

نو تر هغه به

کور کور دَ پښتانه هم

لا په سیورو کې

دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي یو مزار

وَ نور عالم ته

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 81(

په دې پورته نقل شوي نظم کې .. یو ځل بیا دَ هاغه المیې ژړا ده.. چې پښتون قام دَ خپلې صحیح پېژندګلو او شناخت نه محرومه دی � په پښتنو کې دَ ازلې بې اتفاقۍ یو داسې تصویر یې مونږ ته راکړی دی .. چې دَ فکر وړ دی � پښتانه چې چرته هم .. په یو دور کې هم دَ یو بېرغ لاندې رانغلل .. په پارټو ، پرو او جمبو کې داسې تقسیم دي چې دَ هغوئ ملي وحدت ته یې سخت تاوان رسولی دی � دلته په هر کور .. یو نوی بېرغ ته ښاغلی افضل شوق په ځومره طنز کې دغه کور ته دَ یو مزار .. یا دَ قبر نوم ورکوي .. او دا صحیح هم ده چې جهنډې او بېرغونه خو په مزارونو لګولی شي � او کور خو دَ ژوند علامت وي .. دَ اجتماعي ژوند او دَ انسانانو تر مینځه دَ جذبو او دَ رشتو په بنیاد جوړه شوی یوه مشترکه او مقدسه اداره وي � چرته چې دَ انسان تربیت کېږي � خو دَ پښتنو په کورونو دَ بېلو بېلو سیاسي ډلو دَ بېرغونو لګېدل یې دَ پښتنو دَ کمزورۍ او بې اتفاقۍ یوه حواله ګڼلې ده � او په ځومره غم او تکلیف یې هر کور یو مزار ګڼلی دی�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني لحاظ دا يولس مصرعيزه نظم دراصل په پنځو يولس سپلابيزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل داسې معرى نظم دى�

لا تر څو چې دَ نکريزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې په اور سېځې لاسونه

نو تر هغه به کور کور دَ پښتانه هم

لا په سيورو کې دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي يو مزار وَ نور عالم ته

۸ ـ ـ بې حسه دېوال

لارې لنډېږي

ورځ په ورځ لګيا دي

دَ شنه آسمان

او سپېرې مځکې تر منځ

خو فاصلې

پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر ميانه

دَ غوښينو خلګو

چې ښکارې هر يو

په خپل ځاى باندې ښخ

لکه

دَ ختو جوړ بې حسه دېوال

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 82(

لکه څه رنګه چې دَ نظم دَ عنوان ظاهرېږي .. هم دغه رنګه دَ بې حسۍ انځورګري په کې شوي ده � نن سبا داسې خبرې عامې کېږي � چې فاصلې دَ انسانانو تر منځه کمېږي او انسان انسان ته نیزدې کېږي � خو افضل شوق دا خبرې نن نه هم څه شل یا پنځویښت کاله اګاهو په یو داسې طنزیه انداز کې نظم کړې دي .. چې هغه اوس هم نوې خبرې ښکاري � یعني هغه وخت په نړۍ کې داسې توره شپه هم نه وه او نه انسان دومره دَ یو بل نه بېزاره وو لکه نن چې دی � خو بیا دا دَ شوق دَ زمانه شناسۍ یو لوی ثبوت دی چې ده هغه وخت هم دَ خپل سوچ او فکر له لارې دغه انسان په سباوَن کې په ځناورې روئیو داسې بوخت محسوس کړی وو � یعني هغه دَ زمیني لارو دَ لنډېدلو خبرې په دې رد کولې چې انسان څومره څومره یو بل ته نیږدې کېږي .. هومره یې دَ زړونو تر مینځه فاصلې سېوا کېږي � هم دغه رنګه خو اوشو.. او مونږ ګورو چې دَ نن انسان ته انسان وئیل هم دَ انسانیت توعین دی -

په دې نظم کې نه یواځې دَ زمیني فاصلو خبره شوې ده بلکه په داسې اشاره دَ آسمان په لور هم شوي ده چې مونږ ترې نه دَ مذهبي جنون او تش دَ ظاهري مذهب پسندۍ اشارې هم داسې تر لاسه کولی شو .. چې انسان څومره په منافقانه او شېطاني مخفي ارادو په نیت په ښکاره دَ خدای په لور او لار روان برېښي .. هومره شیطاني او ځناورې کارونه زیات شوي دي � یعني هر څه بل ته دَ ښکاره کولو په اراده کېږي او ځانونه فرښتې ګڼي � خو داسې خبره نه ده او نه دغه انسان فرښته شو .. بلکه لا نور هم ځناور شو� نو ځکه دَ شوق اشاره دَ آسمان په لورې دَ لنډېدلو نه دَ سپوږمۍ او ستورو په لور تلل نه .. بلکه هسې ځان ته دَ فرښتې په رنګه وزرونه لګول دي � خو فرښتې ورنه کله جوړې نه شوې

په فني توګه دا دَ دولسو وړو مصرعو آزاد نظم دراصل په شپږو یولس سپلابیزو برابرو مصرعو باندې دَ خپل آهنګ او موسیقیت سره داسې دَ معرې په رنګه پابند نظم دی�

لارې لنډېږي ورځ په ورځ لګیا دي

دَ شنه آسمان او سپېږي مځکې تر منځ

خو فاصلې پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر میانه دَ غوښینو خلګو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ښکاري هر یو په خپل ځای باندې ښخ

لکه دَ ختو جوړ بې حسه دېوال

۹ -- رسوائي

یو نوم دی چې یې وینم

ځای په ځای په دېوالونو

دَ خپل نوم سره لیکلی

لکه زه او زما سیورې

چې په یو بل پورې اړ یُو

خو تر شا چې لار ته ګورم

ښکاري زما پلونه یوازې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 85(

دې پورتني نظم کې ښاغلی افضل شوق لکه دَ یو صوفي شاعر په تصوف کې لیدی شي � یعني دَ خدای پاك دَ وحدانیت، دَ هغه دَ پېژندنې او هغه سره دَ مینې یو نیم فلسفیانه تمثیلي نظم دی .. چې په کې وئیل شوي دي چې دَ خدای دَ خدای او ذات نه منکر خو نه یم .. خو خدای راته ښکاري نه � لاکن دَ خپل ذات په موجودګۍ کې هغه له خدای سره داسې تعلق جوړوي � چې چونکه هغه دَ خدای په لاس جوړ انسان دی نو ځکه له خدائیه انکار نه شي کېدلی � یعني هغه دلته له خدای سره مینه دَ جنون تر حده کولو ته جوګه ښکاري � لاکن که دغه نظم مونږ دَ هاغه آئیډیل په توګه اوګورو .. چې افضل شوق ورېسې وطن په وطن ګرځېدو هڅه کونکی ښکاري چې دئی یې شاعر کړی هم دی .. نو خبره به نوره هم په فکري توګه ژورتیا ته اورسېږي � او دَ رسوائۍ تر حده دَ یو داسې محبوب په مینه کې دَ هر چا په خله کې راتلل به هغه مجنون څرګند کړي .. خو شوق مجنون نه دی او نه دَ هغه دَ جنون محور یواځې هغه څېره ده � چا ته چې هغه دَ خپلې رسوائۍ اصل بنیاد وائي � هغه په هست او نیست کې ورګېر محبوب ته څېره په تمثیلي انداز ورکول غواړي خو چونکه محبوب یې بې وجوده دی ،، نو ځکه ورته وجود ورکولو کې بلا مشکلات مخې ته راځي او په بېګا او سبا کې ورته ځان دَ سوال تر حده یواځې ښکاري!!..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي نظم کي چي ښومره خبري په ساده طريقه شوي دي .. هومره يې په فکر کي فلسفه رانغاړلې ده� يعني هغه يواځي نه هم دی او يواځي ښکاري هم � دا هغسې معمه ده چې دَ افضل شوق په شاعری کې اکثره ليدلی شي � نو ځکه خو ځيني نقادان هغه ته دَ لري سباوْن شاعر وائي � او خپله هم کله کله دا ليونی شاعر داسې خبري اوکړي چې دَ بنده وربانديي دَ پورا ليوني گمان اوشي ،، خو هغه لېونی نه بلکه فلسفي شاعر دی .. او په خپلي دُنيا کې اوسېږي � ځانته جهان او په ځان کي جهان لټوي .. او دا نظم دَ دې خبري دَ تصديق دپاره کافي دی�

په تکنيکي توگه دا نظم په اوو داسې مصرعو مشتمل نظم دی چي دَ اولي اووه سپلابيزي مصرعې په چپه نوري ټولې مصرعې په اتهه سپلابيزه مصرعو باندي داسې مشتمل نظم دی .. چي دَ موسيقيت دَ لحاظه په کي دَ وړمبی مصرعې يو کم سپلاب هم دَ هغه نورو پاته مصرعو سره برابر شي .. چې اتهه سپلابيزه دي � او مونږ ورته معری نظم هم وئيلی شو�

۱۰ــ دمامې

سترگه سترگه

گنډل شوې په بنو ده

ژبه ژبه

چيچل شوې په غاښو ده

لاس او پښې هم

ماتي ځانگي دي چې ځانگې

لنډه دا چې

ور دَ کور کور دی تړلی

خو په ښار کې

دمامې دَ خپل واکې دي

)شليدلی امېل .. مخ ــ 87)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم هم په ملك کې دَ هاغه بدترینه آمرانه دور عکاسي کوي چې دَ اظهار لارې په کې بندې وې � ژبې کلکې ترلې وې ..په سترگو دَ حالاتو داسې پټۍ پرتې وې � چې دَ یوې رندې کڼې نرۍ گمان پرې کېدو � په داسې حالاتو کله چې دَ یو حساس شاعر جذبات راولړزېدل .. نو دَ هغه دَ شعور او احساس ډك نظر په دې حالاتو داسې خپل قلم راپورته کړو � ځکه چې شاعر په داسې حالاتو غلی نه شي پاتې کېدی � او کوم حالات چې په هغه په زوره مسلط شوي وي .. دَ هغې خلاف تول عمر په احتجاج لیدلی شي � دَ ښاغلي افضل شوق اکثره نظمونه داسې احتجاجي رنگ په شلېدلي امېل کې لري � او دا ځکه چې هغه دَ رڼاگانو رهبري کوي � دَ تیرو په ملگرتیا هاغه قوتونه شدید غندي کوم چې دَ رڼاگانو قاتلان دي � هغه په خپل وطن، خپله خاوره بې شانه ډېر مئین دی � نو دَ خپلې خاورې دپاره ، دَ یو داسې خپلواکه سباوْن آرزومند به ولې نه وي .. چې دَ هغه دَ اولس تقدیرونه بدل کړي � دَنظم په آخري مصرعه کې دَ هاغه دور دَ حالاتو په وجود یو دَ طنز تازیانه موجوده ده چې دَ ښار دَ خپلواکۍ په دمامو پورې يې خندا کړې ده � نو دغه تضاد چې حالات وي یو رنگ او نغاره یې وهلی شي بل رنگ .. یو باشعوره او سترگه ور شاعر چې پرې طنز اونه کړي .. نو آخر څه به کوي ؟؟

دا دَ لس مصرعو آزاد نظم په فني او تکنیکي توگه دراصل په پنځو دولس سپلابیزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل یو باقاعده معری نظم دی چې آهنگ، خوند او موسیقیت لري�

سترگه سترگه گنډل شوې په بنو ده

ژبه ژبه چیچل شوې په غاښو ده

لاس او پښې هم ماتې ځانگې دي چې ځانگې

لنډه دا، چې ور دَ کور کور دی ترلی

خو په ښار کې دمامې دَ خپل واکۍ دي

۱۱ -- شلې پښې

لارې دَ احساس دي

که رگونه دي دَ وینو

چې دَ زړه له کوره اوځي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنځونو وَ نړۍ ته

هم په ويښه

هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 88(

ګوره چې افضل شوق انسان څه ګڼي ؟ او څومره دَ ښو توقعات ورنه لري؟ چې ورنه زړه ماتی دی � چرته هغه خو انسان ته په هم هغه نظر نه ګوري چې ورته اشرف المخلوقات وئيلی شوی دی ؟ شايد چې هغه انسان دَ عظمت په معراج ليدلو خوب ويني .. نو هم ځکه خو په دې نظم کې افضل شوق هم هغسې دَ نن دَ انسان نه زړه ماتی ښکاري او دَ خپلو ليدلو خوبونو نه برعکس انساني څېرې هغه ته دَ زړه رنځ ورکوي � شوق صاحب په درست نظم کې يو تپوس کوي چې دَ زړه نه دَ احساس لارې ولې دَ رنځونو وَ نړۍ ته درومي؟ او بيا بيرته تپوس کوي چې دا خواخُوږي دَ خبرو نه دَ عمل په لور ولې نه � يعنې هغه دَ نن وَ انساني همدرديانو ته تش دَ خبرو تر حده دَ همدردۍ نوم ورکوي او دا ګڼي چې انسان دومره خودغرض دی چې هر ښه يې ځانته پيرزوْ شي او دَ بل په وار هسې خبرو ته جوګه ښکاري � کوم چې انساني کار نه بلکه ځناوري غرض بللی شي .. او دا غرض يو انسان دَ بل انسان نه يواځې لرې ساتي بلکه تر مينځه يې بې اعتمادۍ هم راولي�

په دې پورته نقل شوي آزاد نظم کې دَ شوق لب و لهجه چې څومره ساده او آسانه پېرائيه کې سر ته رسېدلې ده .. هومره په کې دَ خبرې نه خبرې زېږي او يو لوی موضوع يې دَ نقادانو دَ څېړنې دپاره په کې ځای کړی دی � دَ وخت دَ تقاضو له لارې دَ اختصار نه علاوه افضل شوق په خپله شاعرۍ کې کله کله بلکه هرکله تش سوالونه راپورته کوي او ځواب په لوستونکو پرېږدي � دا يو هنر دېی چې دَ يو مئسلې په حقله داسې سوالونه راوړاندې کړلی شي چې خلګ وربانديې غور او فکر اوکړي او په اجتماعي هلو ځلو يې حل پيدا کړي � خو دلته په دې نظم کې دَ شوق له خوا راپورته شوی سوال شايد چې ځواب اونه لري .. ولې چې دَ نن انسان خودغرضه دی او دا غرض کېدی شي چې کله هم ختم نه شي�

په فني توګه دا نظم په آزراده پېرائيه کې ليکلی شوی دی او مصرعې يې له څلورو نه تر اتهو سپلابونو لري .. خو بيا هم چې دَ دې نظم وَ آهنګ لې او موسيقيت ته پام اوکړو نو داسې محسوسه شي لکه دا نظم چې پابند نظم وي � دَ ډېر سوچ او فکر نه پس زه په دې نتيجه اورسېدم چې دا نظم آزاد بالکل نه .. بلکه پابند نظم دی � يعنې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي اتهه مصرعیزه نظم کې دَ اول شپږ سپلابیزه مصرعې نه علاوه نوري اووه مصرې که مونږ په شپږو اتهو اتهو سپلابیزو مصرعو داسې را واړوْ .. نو رواني، ردهم او آهنګ به يې معری نظم ته داسې اوبرېښئي �

لاري دَ احساس دي..........

که رګونه دي دَ وينو

چې دَ زړه له کوره اوځي

دَ رنځونو وَ نړی ته

هم په وينبه ..... هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

۱۲ــ اوږد مزل

زما او ستا تر مابين

هغه دَ درو لوينبتو وړه فاصله

دَ کمکی مينې ځوانيدو په هيله

ځوني أوږده شوه ګوره!!

چې تر يو بله رسيدو له مخه

ما او تا دواړه ګرانې

دَ ليونی ځوانی تر ټاك واوينبتو

)شليدلی امیل .. مخ ـ 94(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم دَ خپل بې ساخته رومانيت سره .. دَ شاعر يو داسې آرزو ښکاري .. لکه چې حالاتو دَ هغه دغه ارمان ته په مرئ ګوتې ايښي وي .. دَ هغه او دَ هغه دَ محبوب تر مېانځ يوه وړه فاصله چې هغه ورته دَ اختصار يو بې مثاله حد مقرر کړی دی.. يعني دَرېو لوېښتو فاصله...!! خو هر کله چې دَ رواياتو دنګ دېوالونه .. دَ حالاتو غرونه غرونه دَ دواړو په مېانځ کې دا ورکوټې فاصله دومره اوږده کړي .. چې يو بل ته رسېدل نا ممکن شي � نو په داسې ستم ظريفئ ، دَ خپل ماشوم ارمان په ورکېدو .. داسې جذبات ښکاره کول دَ شاعر مجبوري شي �

دَ دې نظم موضوع اګرچې ده خو روائتي رومانوي .. خو چې دا موضوع او خيال په کوم خوندور انداز په دې نظم کې رانغښتی شوی دی نو دَ خيال فکري قدر و قيمت يې يو په دوه کړی دی � يعني کومه خبره چې لوستونکی په حېرت کې اچوي .. هغه دا ، چې يو طرف ته مينه په اوږدې مودې کې چې ځنګه په تکليف لا خو ځوانئ نه رسېدلې نه وي .. چې بل طرف ته دَ درېو لوېښتو هومره وړه فاصله شاعر او دَ هغه محبوب زاړه هم کړي � دې خبري نه زما مطلب دا دی چې دَ يو ښه شاعر باريك بيني ده چې دَ وړې خبرې نه لويه خبره جوړوي �

دې سره سره په دې نظم کې يو ځل بيا شوق صاحب خپل ښائسته علاقائي.. پښتني قندهاري توري داسې په هنر ځای کړي دي .. چې نظم يې دَ خپل علاقائي رنګ او لهجې يو ښائسته مثال ګڼلی شو � خو بل ښائست يې دا هم مخې ته راځي چې دَ يوسفزئ لهجې لوستونکي هم ښه په آسانه پرې پوهېدلی شي�

دَ افضل شوق دا آزاد او مختصر نظم دَ يوې پابندئ دَ مخه په اوو او يولس سېلابېزه مصرعو باندې دَ ردهم برقرار ساتلو غرض داسې ليکلی شوی دی چې که معری نه دی .. خو دَ ځينو پابنديانو جوګه ضرور دی�

۱۳ــ يوه پوښتنه

که هر انسان په ژوندانه کې ځانته

لري په ژوند باندې حق

نو دا پوښتنه کوم

چې څوك دی هغه ماشوم

دَ سرېې زُوی دی که يَه ؟

چې په تېولنه کې نن

په تشه خېټه او په وچو شُونډو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوار او ناهيله غوندې

دَ ساتېرې او کورکيانو په ځای

له بودګانو سره

دَ يو بوده په رنګه

په امبارونو باندې

ګرځي، خواږه لټوي

)شلېدلی امېل .. مخ _ 95(

په ټولنه کې داسې ډېرې ناروا پېښې کېږي چې دَ يو حساس شاعر احساسات او جذبات پرې راولړزېږي � هم دا پورته نقل شوي نظم کې چې افضل شوق ديو خوار يتيم او غريب بې کوره ماشوم چې څنګه په جذباتي انداز تصويرکشي کړې ده .. هغه لوستونکی په دې خبره ضرور مجبوره کوي چې په دې نظم کې رانغښتي سوال ځواب ورکړي � لاکن څنګه ځواب ؟؟ داسې ماشومان خو په پښتنې ټولنه کې هر چرته ليدلی شي � يعني دَ سکول په عمر کې شمېر واړه ماشومان زمونږ دَ کوڅو او بازارونو په امبارونو باندې ورومرو داسې دَ رزق په لټون کې ليدلی شي .. لکه غواګانې او مېښې يا څاروي چې ليدلی شي � ماته دَ شوق صاحب دا نظم هر هغه وخت په زړه شي چې زه کله داسې يو منظر او وينم�

دا نظم که يو طرف ته دَ نن حال او صورت حال په اړه انځورګري کوي .. نو بل طرف ته دَ ماشومانو په حقله دَ پښتنو من حيث القوم لا اُبالي او بې غمه شانتې روئيو باندې سخت ګوزار هم شوی دی � او بل واسطه يا بلا واسطه يې دَ تعليم په ضرورت زور داسې په هنرکړی دی � چې که څه هم هيڅ يوه اشاره يې په دې اړه نه ده کړې ..خو دَ دې مسئلې حل يې يواځې او يواځې تعليم ګڼلی دی � کوم چې دَ يو منظم نظام لاندې هغو ماشومانو ته هم ورکولی شي چې مور او پلار نه لري او يا بې کوره شوي دي � ولې چې پښتانه ټول مسلمانان دي او په اسلام کې دَ غريبانو دَ روزنې دَ ادارو دپاره دَ ماجت حجره ، مدرسه او دارالامان هغه ځايونه دي چې په دَ پورته ذکر شوْ کفالت هم کېږي � نو بيا ولې نه .. ؟؟ دا هغه اِن ډائريکټ سوال دی چې افضل شوق يې په دين اسلام مشرف پښتنو نه په دې پورته نقل شوي نظم کې په طنزيه انداز کې کوي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني توګه دا نظم دَ افضل شوق په یو ځو هغو آزادو نظمونو کي یو نظم دی چې په آزاده پېرائیه کي لیکلی شوی دی � مصرعې یې وړوکي او لوې دي .. خو په کې دَ خوند او مزې دا خبره ده .. چې په لوستلو کې پابند نظم ښکاري او په رواني کې بلا موسقیت هم لري �

۱۴ــ خالي ځانګو

امېلونه دي دَ کرکو

که هغۍ هم

یو په یو راته پئیل

په تار دَ مینې

نوم دي ځله دَ نامه لاکېږ

په جار جار

راپه غاړه کړئ په خپل لاس

دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګي

په سینې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه

دَ یو کونډې

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 102(

دَ خپل عنوان په رنګه په دې پورته نقل شوی نظم کې افضل شوق له خپل محبوب نه یوه ګیله ډېره په خوند په شاعرانه انداز کې داسې کړې ده .. چې دَ هغه دَ محبوبه دَ ستمونو او ظلمونو په لور یې دَ هغې پام دَ هغې وَ نفرتونو ته اړولي دی � او وائي .. چې ګنې که دې هسې هم مانه دَ کرکې کولو اراده کړې وه .. نو دې ولې بیا دَ خپلې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميني تحفه دَ لاکټ په صورت کې په جار جار راکوله؟ دلته په دې نظم کې هم شوق دَ ګيلې په شکل کې يوه پوښتنه په داسې هنري انداز کوي چې محبوبه ته دَ هغې دَ غلطۍ احساس ورکوي

نظم ښځې ساده او هيڅ قسم ابهام نه لري .. خو دَ اهميت وړ په دې خبره دى چې په دې نظم کې لفظي تراکيب لکه "امېل دَ کرکو پئيل" ،" تار دَ مينې" ، "دَ نامه لاکټ"، " په سينې ځنګېدل" او "دَ کونډې خالي ځانګو" په معنوي اعتبار داسې نيم علامتي اشارې دي چې تهيم دَ رومانويت په ښائست لا نور خوندور کوي � دَ اشنا نه دَ هغه دَ بې وفائې او ستم قيصې هر شاعر کوي .. خو دلته دَ افضل شوق ګيله يو تمثيلي او علامتي پېرائيه لري چې په کې شاعرانه عشق دَ ورايه ځلېږي او دا دَ دې شاعر هغه کمال دى چې هغه په کې ځانته نوى أسلوب او شعري خونداو هنرمخصوص کوي �

که فکر اوکړو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې په فني توګه دَ دې دولس مصرعو نظم جوړښت که څه هم په آزاده بڼه کې شوې دى .. خو دا دراصل آزاد نظم نه بلکه پابند اومعرى نظم دى � يعني په شپږو دولس سپلابيزو مصرعو داسې مشتمل نظم دى�

امېلونه دي دَ کرکو که هغۀ هم

يو په يو راته پئيل په تار دَ مينې

نوم دي څله دَ نامه لاکټ په جار جار

راپه غاړه کړۀ په خپل لاس دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګې په سينې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه دَ يو کونډې

١٥ ــ وام

راغزېږي زما په لورې

يو تك سور او ترکېدونکى

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سکروټې په شان بل لاس

هم په ویښه

هم دَ خوبه

خو چې زما تر مرۍ رسي

نو بانه پرې اونښتېږم

په ورو ورو سلګیانو

)شلېدلی امېل .. مخ _ 103(

دا پورتنی نظم دَ شاعر دَ یو داسې نفسیاتي او ذهني کشمکش ژوندی مثال دی .. چې دَ هغه خپل ماحول دَ حالاتو، دَ خوفونو ویره ، ترهو ، او وهمونو نه اغیستی یو داسې نفسیاتي کرب دی چې په اوده او ویښه یو شان دَ هغه په اعصابو خور لیدلی شي � داسې ښکاري لکه دَ شوق صاحب دا پورته نقل شوی علامتي نظم چې دَ یو دیومالائي تخلیقي اثر لاندې لیکل شوی دی .. خو قیصه یې مکمله دَ مافوق الفطرت دَ نړۍ نه ښېله ده .. او کردارونه په کې هم دَ الف لیلائي دَ دېبانو او عجیبه مخلوقاتو نه راغلي پېریان نه دي � بلکه دلته دَ افضل شوق په دې نظم کې تش دَ یوه لاس خبره شوې ده .. دَ هغه لاس سره تړلی جسم په کې نه دی ذکر شوی � ځکه خو دغه بل لاس دَ لمبې په شان چې ښنګه دَ شاعر تر مرۍ رسي .. نو هغه پرې خپل بانه له ویرې اوښځوي � او مخته ښه اوشول .. هغه اور مړ شو او که یې دا شاعر تر مرۍ اونیولو ؟ دا هغه سوال دی .. چې په دې نظمیه قیصې کې یې نه یواځې سسپنس سپوا کړی دی بلکه دا نظم یې په یو وړوکي او عام تهیم داسې آفاقیت ته نیزدې کړی دی .. چې بنده په بیا بیا لوستلو او په سوچ کولو مجبوره کوي �

دا نظم یوه داسې معمه ده چې دَ لوستونکي په ذهن کې بېل بېل حل دَ ځواب په توګه راپیدا کوي � خبره یې دَ یو وهم کړې ده .. خو دا وهم .. کوم وهم دی ؟ دَ دې سوال دلته په دې نظم کې مطلوب دی � او دَ خوند او دَ مزې خبره دا هم په کې شوې ده .. چې هغه بل او سور لاس هر ځل دَ شاعر په لور راغزېږي .. هم په ویښه .. هم دَ خوبه � یعني دا هغه ویره ده چې شاعر یې محسوسوي .. خو بیانولی یې نه شي .. ولې چې هغه دَ لاس تر شا پټه ښبره نه ده لیدلی � نو ځکه ورته نوم هم نه شي ورکولی � په دې نظم کې لفظي تراکیب ډېر نوي او دَ خوند دي � او بل دا چې یو لفظ هم په دې نظم کې اضافي نه ښکاري او په اختصار کې ډېر معنوي اشکال لري �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دَ اتهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري خو آزاد .. لاکن دراصل آزاد نه بلکه بېخي پابند او دَ اوو مصرعو اتهه سپلابیزه داسې ښکلی معری نظم دی�

راغزېږي زما په لورې

یو تك سور اوترکېدونکی

دَ سکروټې په شان بل لاس

هم په ویښه هم دَ خوبه

خو چې زما تر مری رسي

نو بانه پرې اونښتېږم

په وړو وړو سلګیانو

١٦ـــ دَ خپله لاسه

بخت په ما پورې ګرم نه دی

نه وختونو یم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه

دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې مینې

په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه

چپه کړي دي دَ کسته

)شلېدلی امېل .. مخ _ 104(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ افضل شوق دَ حقيقت پسندۍ نه مونږ په دې پورته رقم شوي نظم کې ډېره ښه اندازه لګولی شو .. يعني هغه خپلي غلطي ته هم غلطي وائي او مني يې � ځنګه چې دَ هغه په شخصيت کې دا يو پهلو ډېر ستائيلی شي .. نو هم دغه رنګه هغه په دې نظم کې په ښکاره او وازه خله دا خبره کوي چې دَ ميني سزاوار هغه خپله دی .. ولي چې هم هغه خو دَ خپل ماشوم زړه په خوښه دې اور ته ور دانګلي وو � که څه هم خبره معمولي او وړوکي ده .. خو افضل شوق دَ دې وړوکي خبري نه لويه خبره دَ يو نه ختم کېدونکي دردمني قيصې په رنګه ډېر په رومانوي شعريت کې کوي�

يو طرف ته که په دې نظم کې افضل شوق دَ نورو شاعرانو برعکس داسې تراکيب لکه " دَ بخت نه ګرمېدل" او " وختونو ترټل" په دې نظم کې راولي .. نو بل طرف ته داسې علامتي لفظي اشارې هم دَ پښتني محاورو سره اوږه په اوږه دَ شعري ضرورت دَ مخې په کار راولي .. لکه " دَ ماشوم زړګي په خوښه کول " ، " دَ يو چا په خواخُوږۍ کې" ، " په صله دَ خوږې ميني" ، " په اثر دَ مړامو سترګو" او " دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کول" .. چې په خپل خپل ځای دَ دې نظم ضرورت ګڼلی شي � دا هغه هنر دی چې افضل شوق يې په آزاده شاعرۍ کې لا هم داسې په کمال استعمالوي .. چې اکثره پښتو شاعران يې په غزلو او پابندو نظمونو کې هم نه شي کولی � او دلته شايد چې زه دا خبره اوکړم .. چې شاعري دومره ګران کار دی .. څومره چې يې شوق په خپله شاعرۍ کې ثابتوي �

دا نظم چې ښکاري خو آزاد نظم .. لاکن چې ورته په غور اوکتلی شي نو دا نظم په فني جوړښت کې پابندياني لري او په نهو مصرعو کې نوشته شوی نظم دراصل دَ څلور لوئيو شپاړس سپلابيزه برابرو برابرو مصرعو معری او پابند نظم دی � تاسو يې خپله هم کتلی شي�

بخت په ما پورې ګرم نه دی نه وختونو يم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې ميني په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کړي دي دَ کسته

۱۷ــ بېلېدل ګران دي

چې دَ اشنا دَ هېرولو په نيت

په واښ دَ صبر ځان ترمه څوني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او لا يې عکس عکس پرېمنځل غواړمه

دَ خپلو سترګو له ايندارو څخه

دوني مې زړه شکوي ترياڼې ورته

او راښخېږي له اوله هم زيات

لکه په څوزو پېچل شوي ورېښم

چې خلاسوي يې څنګه څنګه په پام

هغوني دوئ په کې اړکېږي نور نور

)شلېدلی امېل .. مخ _ 105(

څنګه چې مينه په ګرانه کېږي .. هم دغه رنګه دَ ميني پالنه او دَ ميني نه توبه اوباسل هم ګران کار دی � دَ افضل شوق په دې پورته نقل شوي نظم کې هغه چې په کوم دليل دَ ميني په دام نور نور ورګېرېږي .. هغه داسې دی لکه څوک چې په اغزو پېچل شوي ورېښم دَ رابېلولو کوشش کوي � کوم چې اول خو په ممکناتو کې نه وي .. اوکه وي هم نو خلاس شوي ورېښم دَ هيڅ کار نه وي � داسې مثال دَ يو مضبوطې ميني په حق کې ډېر لوی او ښه دليل دی � او دلته شوق صاحب دا هم څرګندول غواړي چې هغه په هوائي خبرو يقين نه کوي او حقائق دَ حقائقو په رنګ کې ښودل او چېړل غواړي � نو ځکه خو دَ شوق دَ شاعرۍ په حقله وئيلی شي چې هغه په سائنس باندې ثابته شاعرۍ کوي .. او هغه خپله هم په اوتو بوتو يقين کم لري � خبره سوچه او نېغ په نېغه کوي�

دا نظم چې څومره په اختصار په مغربي پيرائيه کې ليکلی شوی دی .. هومره زياتې په دې نظم کې پښتني محاورې ځای کړل شوي دي � کومې چې دَ نظم ښائسته زياتوي او تهيم ته يې اوړې ورکوي � لکه " دَ صبر په واښ ځان تړل" ، دَ سترګو له ايندارو عکس پرېمنځل" ، " دَ زړه ترياڼې شکول" ، " له اوله زيات راښخېدل" ، " په څوزانوکې پېچل شوي ورېښم خلاسول" او " په څوزانو کې ورېښم اړکېدل" هغه لفظي ترکيبونه دي چې شوق صاحب په ډېر هنر دَ پښتو دَ بېلابېلو محاورو نه رابېل کړي دي � او په دې نظم کې يې ورله داسې ځای پيدا کړی دی چې هره خبره هم دَ دې مختصر نظم خبره ښکاري �

دا دَ نهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري يو آزاد او نثري نظم .. لاکن دَ شوق دَ نورو نظمونو په شان دا نظم هم پابند نظم دی او هره مصرعه يې په اتهو داسې سېلابونو باندې مشتمله ده چې تر خپلو يې آهنګ، رواني او موسيقيت داسې په خوند برقرار ساتلی دی چې يوه ساه کې هم لوستلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸ ـ ـ ژوندۍ ادیره

دا خوګنه ادیره ده

چا وئیل چې ښاریه ده؟

دلته دي ټوله قبرونه

نه بازار شته ، نه کورونه

مړ احساس دی .. مړې مړې سترګې

مړې جذبې ، مړه ضمیرونه

هر سړی دی کفن کښونکی

ځکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر ګام دي ولاړې

فرښتې دَ مرګ خارمړې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 117(

په پورتني نظم کې خو ښکاره په ملك کې دَ مارشل لا دَ آمرانه دور واضحه تصویر لیدی شي � خو یو ځل بیا په علامتي انداز کې .. خپل ماحول یوه ژوندۍ ادیره ګڼې � باوجود دَ دې چې دَ ملك باداران په ډېر فخر سره دَ وطن نظام .. یو آزاده ښاریه ګڼې � خو دَ شاعر په خیال چې په دې آزاده ښاریه کې انسان ځومره دَ ساتنګی ښکار دی نو دغه هرڅه هغه مرګ ګڼې � او داسې دا ښاریه دَ ژوندو خلقوادیره هم..!! په دې ښاریه کې ورته هر ضمیر مړ، هر احساس قتل .. او هره سترګه ړنده ښکاري � دې سره .. شوق دَ ځانه ګېرچاپېره دَ نفسانفسۍ یو داسې دوران هم ګوري چې دَ انسان لاسونه دَ انسان په وینو سره دي .. هم هر سړی دَ بل دَ وینو تږی ...!! دغه خودغرضۍ ته یې " دَ کفن کښونکی" سره تشبهه ورکړې � او دَ دې نه دَ اولس دَ حالاتو .. دَ هغوئ دَ بدترۍ.. خودغرضۍ یو احساس دَ ورایه لیدی شي � خو دَ نظم په تسلسل کې یوه خبره په دې اشاره ختموي چې دلته دا حال ځکه دی چې دَ هر چا لاس خپې تړلې شوي دي .. ژبې او خلې ګنډلې شوي دي � که په دې حالاتو څوك اظهار کوي نو دَ فوځ سپاهیانو ته دَ مرګ دَ فرښتې نوم ورکوي � په مجموعي توګه دا نظم هم لکه دَ دې قسمه ، دَ نورو ډېرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونو خپل یو تاثیر لري � دَ تشبهاتو یو پرله پسې لړۍ او علامتي محاوراتي اشارو امېل دی چې دَ هغې نه دَ افضل شوق دَ یو رښتوني او لېوني شاعرکېدو او دَ هغه دَ لړزېدلو احساس څرګندونه کېږي �

دا مزاهمتي نظم چې داسې خو په لسو وړوکو او لوئیو مصرعو باندي مشتمل آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته غور اوکړلی شي نو دا آزاد نظم به تش دَ پنځو شپاړس سېلابیزه لوئیو مصرعو یو داسې پابند نظم ثابت شي .. چې په کې موسیقیت برقرار ساتلی شوی دی � خپله یې اوګورئ �

دا خو ګنه ادیره ده .... چا وئیل چې ښاریه ده ؟

دلته دي ټوله قبرونه نه بازار شته ، نه کورونه

مړاحساس دی مړې مړې سترګې مړې جذبې،مړه ضمیرونه

هر سړی دی کفن کښونکی څکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر ګام دي ولاړې فرښتې دَ مرګ خارمړي

۱۹ -- دي آئرن ایج

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه

ټول خیالونه

نن رښتیا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته

دَ ایټم له برکته

خو مرګی .. هغه مرګی دی

چې دَ "جین بم" په وسواس یې

دَ روبوټ غوندې انسان هم

په خپل غم دی لا نیولی

)شلېدلی امېل .. مخ _ 124(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلمي صدۍ په آخري دهائیانو کې چې سائنس په کوم رفتار ترقي کړي ده او انساني ژوند چې یې څومره له آسائشونو سره مخامخ کړی دی ..هومره دَ افضل شوق په قول په دې پورتني رقم شوي نظم کې دې سائنسي ترقۍ دَ انساني اقدارو او اخلاقیاتو ته تاوان رسولی دی او انسان دَ انسان دَ وینو تږی شوی دی � ځکه خو یې ویرې سپوا شوي دي � هر انسان خپل ژوند په ویرو کې تېروي � سکون دَ ژوند نه داسې کوچ کړی دی چې هیچا ته دَ خپل ځان او ساه ساتلو نه علاوه بل فکر نیشته � مرګونه دومره آسان او عام شوي دي چې هر سړی دَ مرګ دَ فرښتو نه ځان ساتلو هڅې کوي � او بل طرف ته دا دعوې کېږي چې انسان آسمانونو ته اوختلو او هر څه یې په ممکناتو کې راویستلو .. خو دې هر څه نه علاوه یې هم دغه انسان دَ مرګ دَ ویرې نه بچ نه کړو او ویره دَ " جین بم" په سائنسي اصطلاح دَ انسان دَ مرګ فرښته ثابتېږي ورځ په ورځ � په کار خو دا وو .. چې دې سائنسي انسان " روبوټ" ته دَ مرګ ویره نه وی .. خو شوق صاحب دَ دې سائنسي انسان مرګ " ایټم بم" او دَ هغه نه هم خطرناك " جین بم" ګڼي او دا سوال په ذهنونو کې راپورته کوي چې په دې دومره سائنسي انقلابي ترقۍ کې په کار خو نه وه دا دَ مرګ ویره .. خو حقائق دَ شوق صاحب خبره رښتیا کوي � یعني کله چې انسان آسمانونو ته ختلی دی او هر څه یې ممکن کړي دي .. دَ هغه وخت نه انساني روئیې ځناورې شوي دي او انسان دَ انسانیت نه بېزاره شوی دی � دغه نظم دَ لوستونکي په ذهن کې بلا ډېر سوالونه راپورته کوي او دَ داسې شاعرۍ ضرورت هم شته �

دا نظم چې په خپل اصل حالت کې په لسو ورو او لوئیو مصرعو مشتمل نظم ښکاري .. دراصل په اووْ اتهه سپلابیزه پابندو مصرعو باندې اړه لري � چې ورته معری نظم هم وئیلی شو �

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه ټول خیالونه

نن رښتیا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته دَ اېټم له برکته

خو مرګی .. هغه مرګی دی

چې دَ "جین بم" په وسواس یې

دَ روبوټ غوندې انسان هم

۲۰ ــ یوه خطا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکې زه ړومبی خبر وی

فقط دومره

هوکه دومره

چې یو ورځ به زه او زړه هم

سم سره له اّرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښکو

په سېلاب کې اوبهېږو

لکه ختې

لکه شګې

او لا خړ کچه کورونه

نو به نه وی ور ګډ شوی

کله هم داسې په مینه

زه دَ مینې وَ دریاب ته

لا دَ هغو ښکلو سترګو

دَ خُمار ډکو چینو ته

چې تر ننه یې نشو کې

لامبوزن لامبوزن ښکارم

)شلېدلی امېل .. مخ _ 128(

دَ افضل شوق په دې پورتنې نظم کې دَ هغه دَ مینې په باب یو شاعرانه ښېېماني ذکر شوي ده .. چې هغه په ډېره سادګۍ او بې ساختګۍ نظم کړې ده � ځما په خیال په دَ شوق صاحب په وړمبې " شلېدلی امېل" نومې کتاب کې دا نظم په هغو یو څو نظمونو کې یو دی چې ښېېماني په کې په داسې شاعرانه رومانوي انداز کې شوي ده چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ هنري کمال نه يې انکار ادبي نا انصافي ده � ځومره په اختصار او رواني چې شاعر خپله ښېېماني په دې نظم کې ځايوي .. هغه دَ ستائينې وړ ده � داسې ښکاري لکه افضل شوق چې خپله دَ مينې قيصه يو ډېر نيږدې ملګري ته کوي � او دا سې ورته واي .. چې ګني هغه نه وو خبر چې يوه ورځ به هغه دَ خپلو ارمانونو، حسرتونو او خوبونو نه برعکس دَ محبوب په ستمونو او ظلمونو داسې په ژړا سرکېږي .. چې هر څه به يې دَ اوښکو په سېند کې اوبهېږي او هغه به يواځې پاتې شي

دَ محبوب دَ ستمګرې مينې نه دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ قيصې نه علاوه چې کوم ځيز لوستونکی متاثره کوي .. هغه دې لفظي تراکيب ، علامتي استعارې او اشارې لکه " دَ ښکلو سترګو دَ خُمار په ډکو چينو کې لامبوزن کېدل" او " دَ سرو اوښکو په سېلاب کې بهېدل " � نه يواځې دا .. بلکه په دې نظم کې تکراري انداز دَ قيصګې دَ تهيم اهميت څکه زياتوي ..چې په کې دَ احتجاج په ځای دَ ډېرې عاجزۍ نه کار اخيستل شوی دی � کوم نه چې دَ شاعر عدم تشددانه روئيه دَ ورايه نه ځرګندېږي � يعني شوق صاحب دَ زور زياتی خلاف او دَ خبرو دَ لارې دَ مسئلو حل کولو په حق کې مشهور انسان او دَ پستې او خوږې ژبې شاعر دی � هغه خبرې سوچه کوي .. خو په مهذبه او ادبي لب و لهجه کې �

دا پورتنی نظم چې په " شلېدلی امېل" کې په اولس وړو او لوئيو مصرعو کې ترلې چاپ شوی دی .. خو دراصل دا نظم ځما دَ فکري استعداد دَ مخې تش په اتهو داسې مصرعو .. چې په کې اووه مصرعې شپاړس سېلابيزه دي .. خو ورستۍ يوه وروکې مصرعه اتهه سېلابونه لري � تاسو يې هم کتلی شئ �

کشکې زه رومبی خبر وی فقط دومره، هوکه دومره

چې يو ورځ به زه او زړه هم سم سره له آرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښکو په سېلاب کې اوبهېږو

لکه ختې .. لکه شګې او لا خړ کچه کورونه

نو به نه وی ور ګډ شوی کله هم داسې په مينه

زه دَ مينې وَ درياب ته .... لا دَ هغو ښکلو سترګو

دَ خُمار ډکو چينو ته چې تر ننه يې نشو کې

لامبوزن لامبوزن ښکارم...................................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱ ـ ـ عقیده زما دَ مینې

چې له خدائیه که بل چاته

اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی

خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي

وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس ترلی لاس ترلی

دَ اغراضو په مندر کې

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 129(

په دې پورته نقل شوي نظم کې شاعر ډېر په بیباقۍ دا خبره کوي .. که دَ خدائیه بغېر بل چاته سر ټیټول روا وی نو هغه (شاعر) به خپل محبوب سر ته ټیټ کړی وو � خو هغه محبوب چې دَ مادي ژوند دَ آسائشونو طلب ګار او لالچي ښکاري .. دَ خودغرضۍ تر حده.. لکه هندو په ښکاره دَ خاورې جوړو بُتونو یعنې آسائشو ته سجده رېز وي �

په دې نظم کې " دَ اغراضو مندر" لفظي ترکیبي اصطلاح په ځان کې بلا معنې لري ، کوم چې دَ شاعر دَ ژوند او فکر او نازك خیالۍ دلیل دی � دا او هم دغسې فکري ژورتیاګانې دَ افضل شوق په ساده پښتنې شاعرانه او نظمیه اظهار کې ځای په ځای لیدلی شي � په دې نظم کې هم شاعر دَ خپل صداقت ثبوت په ډېره بې ساختګۍ وړاندې کوي .. کوم چې دَ ده مینه نه یواځې بې غرضه بلکه دَ عبادت یعنې (پوجا) کولو تر حده مخلصه ښکاري � خو اشنا یې په روئیو او خویونو هندو دی .. چې په جذبو او رشتو کم او په مادي څیزونو کې لکه سوداګر ورګېر وي �

که مونږ دَ دې نظم فني او تکنیکي اړخ ته په ځیر شو نو دا اتهه مصرعیزه نظم به په اتهو برابرو برابرو سپلابونو مشتمل یو معری نظم اوګڼو .. خو زما په اندازه که دغه نظم په څلورو شپاړس سپلابیزو مصرعو باندې داسې وړاندې کړی شي ..نو به نور هم واضحه شي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې له خدائیه که بل چاته اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس تړلی لاس تړلی دَ اغراضو په مندرکې

۲۲ -- پښتو

هغه څوك ده؟

دَ چا لُور ده؟

دَ چا وینه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي

سرببره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې

په مخ لُوڅه

په پښو لُوڅه

په زړو خیرو جامو کې

سرګردانه .. پرېشانه

په وجود ستړي ستومانه

له خپل ځانه بې خبره

له جهانه بې خبره

دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لېونۍ سپېڅلې غونډي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغلتوب بائيلي ، زړېږي

په فرياد فرياد ژغېږي

چې اې خلګو

ړندو خلګو!!

ماته اوګورئ ..زه څوك يم؟

دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونی نشته

زما لاسونه بې بنګړئيو

زما غوږونه بې والئيو

آّخر ولې.. داسې ولې؟

يَه دَ وخت زامنو ولې؟

زه بې وسه بې اّسرې نن

زه بې کوره بې پړدې نن

دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې

دَ سوالګيرې په شان ګرځم

زه سوالګيره

زه سوالګيره؟

سترګې رونې کړئ اې خلګو

دَ غفلت دَ تيارو خلګو!!

ما هم اوپېژنی خلګو!

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ دنگو غرونو لُور يم

زه پښتو يم .. پښتنه يم

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 136(

دا پورته نقل شوی نظم دَ افضل شوق واحد اوږد نظم دی چې دَ ده په آزاده شاعرۍ کې په ريکارډ باندې راغلی دی � او دا هغه نظم هم دی چې افضل شوق دَ غزل دَ شاعر سره سره دَ نظم شاعر مشهوره شو � دا نظم به دَ کابل رېډيو نه اکثره نشر کېدو او دې نظم دومره عوامي شهرت پيدا کړی وو ، چې اوس هم په ډېر کېسټونو کې موجود دی � خو يو ځل ما چې دَ افضل شوق دَ دې نظم دَ عوامي شهرت په اړه دَ هغه نه تپوس اوکړو .. نو هغه تش اوموسېدو او مخته يې شايد چې په دې هيڅ نه اووئيلو .. چې هغه هرکله خوعوامي تېسټ ته دَ شاعر او شاعرۍ قتل وئيلو� نو ځکه دَ هغه خاموشي او بيا په داسې جذباتي انداز نور اوږدو نظمونو نه لاس اخيستل .. دَ هغه داسې خاموش اعلان دی چې هغه به بيا کله هم ترانې نه ليکي او نه به دَ خلقو دَ جذباتو سره داسې په غېر معياري توګه لوبې کوي �

دَ افضل شوق دَ معيار جنون په خپل ځای صحيح دی .. خو په دې پورتني نظم کې هغه يو داسې الميې په لور اشاره کړې ده .. چې ورنه په پښتنې معاشره کې انکار نه شي کېدی � هغه دلته " پښتو" تش دَژبې په حواله نه ده زېر بحث راوړې .. بلکه پښتو يې دَ پښتنې په توګه په تشبهاتي انداز او درست پښتني کلتور يې په کې رانغښتی دی او بلا ډېر سوالونه يې دَ ځواب په هيله رابرسېره کړي دي � په دې نظم کې شوق صاحب چې خومره په ساده تورو او خبرو کې غږېدلی دی .. هم هغسې يې پښتو ، پښتون ، پښتنه او پښتني کلتور باندې ګوزارزنه په داسې جذباتي انداز کړي دي چې دَ لوستونکي اودې جذبې را اولړزوي � هغه دلته ببخي زيات ډائريکټ شوی دی او پښتنو ته يې آئينې ښودلې دي �.. په کوم کې چې دَ هغو ښځې انساني نه .. بلکې دَ بې حسۍ تر حده خودغرضه او ځناورې ښځې ورته داسې ښودلې شوې دي � چې هغوئ محسوسې کړې دي .. هم ځکه خو يې دا نظم په زړونو ليکلی دی � په دې نظم کې هم افضل شوق يو نوی انداز مخې ته راوړی دی .. او پښتو يې .. هم دَ هغې په خپلې ژبې کې غږولې ده .. او داسې محسوسېږي .. لکه دا چې شوق صاحب نه .. بلکه پښتو په خپله دَ فرياد خبرې کوي � او شوق په دې نظم کې هسې دَ يو راوي په توګه ليدلی شي � داسې راوي .. چې هغه هر څه په خپلو سترګو ويني هم.. او محسوسوي يې هم � دا دَ هغه شاعرانه کمال دی � او دا زما يقين دی ، چې که هغه ترانې او مرثيې ليکلی نو ده نه به هيچا ميدان نه وو ګټلی � خو هغه ګوره ولې دَ دې عوامي شهرت نه کناره کشي ته ترجيح ورکوي � شايد چې په دې هغه لويی شاعر جوړېدل غواړې؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اوږد نظم .. چې په يو کم څلوېښت ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم دراصل په اولس مصرعو .. چې هره مصرعه شپاړس سېلابيزه ده .. باندې مشتمل يو پابند معرى نظم دى � چې افضل شوق په ډېر هنر دَ نظم آهنگ او موسيقيت ساتلو په غرض په وړوکو لوئيو مصرعو دومره اوږد کړى دى .. چې دَ طويل نظم گمان پرې کېږي .. خو طويل نه دى � تاسو يې خپله هم اوگورئ �

هغه څوك ده؟ دَ چا لُور ده؟ دَ چا وينه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي سربېره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې په مخ لُوڅه ، په پښو لُوڅه

په زړو څېرو جامو کې سرگردانه پرېشانه

په وجود سترې ستومانه له خپل ځانه بې خبره

جهانه بې خبره دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لېونۍ سپېڅلې غوندې پېغلتوب بائيلې ، زړېږې

په فرياد فرياد ژغېږې چې اې خلگو .... ړندو خلگو!!

ما ته اوگورئ زه څوك يم؟ دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونی نشته ..... زما لاسونه بې بنگړئيو

زما غوږونه بې والئيو ، آخر ولې .... داسې ولې؟

يَه دَ وخت زامنو ولې ؟ زه بې وسه بې آسرې نن

زه بې کوره بې پردې نن دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې دَ سوالگيرې په شان گرځم

زه سوالگيره زه سوالگيره؟ سترگې روڼې کړئ اې خلگو

دَ غفلت دَ تيارو خلگو!! ما هم اوپېژنئ خلگو!!

زه دَ دنگو غرونو لُور يم ، زه پښتو يم .... پښتنه يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳ ـ دَ رڼا ملګري

ته دَ رڼا سره سم ځغلې

دَ ماښام په لورې

او زه دې سيورې دَ وجود يم

تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره

ما او تا هم مدام

چې څوني دواړه ليدل کېږو

څنګ په څنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله

په کوڅو کې دَ شپې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 140(

پورتنی نظم دَ افضل شوق دَ خپل مخصوصې فکري روئيې يو جذباتي مثال دی ..خو ليکلی شوی په داسې علامتي پيرائيه کې دی .. چې شعريت او معنويت ترې نه دَ ورايه دَ شاعر هنري کمال ته اشاره کوي � په دې نظم کې هغه دَ خپل محبوب تصور خپل سيورى ګڼي .. چې دَ ده سره سره ځي .. خو بيا په ډېره عجيبه انداز کې دَ خپل وجود سيورى دَ خپل طبعې او فطرت تر مخه دَ ځانه بېل ګڼي � او دا ځکه چې سيورى خو دَ رڼا ملګرى وي .. او چې کله هم رڼا دَ خپل اختتام تر سفره اورسي نودَ وجود سره دغه سيورى خپله ملګرتيا پرېږدي � دلته شاعر دَ خپل محبوب وجود يو داسې سيورى ګڼي .. چې کُل وقتي نه وي .. وختي وي �

دَ دې نظم سادګي او بې ساختګي ، په ډېر هنر دَ شاعر دغه ګيله او غم ډېر په فکري پيرائيه کې ښکاره کوي � دَ دې نظم په معنې او مفهوم که مونږ لږ سوچ اوکړو .. نو په انساني ژوند، رشتو او جذبو کې چې دَ خودغرضۍ کوم رنګ ليدلی شي ، نو هغې ته شاعر په ډېر هنر اشاره کوي � چې ملګري دَ ښو لحظو وي .. خو دَ غم دَ لحظو مئينان ببخي په نېشت حساب دي � دغه رنګه دوران او دَ خلقو دغسې روئيې هاغه وخت هم وي چې کله شاعر دا نظم ليکلو .. او نن هم دغسې ماحول مونږ وينو ګورو � نو دَ نن دور دَ کومو حالاتو خبره چې شاعر نن نه اولس اتهلس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله آګاهو کړي ده .. په هاغه وخت کې دَ مستقبل حالاتو ته اشاره وه � او ښه شاعر اديب په راتلونکو تبديليانو هر وخت نظر لري �

په تکنيکي او فني لحاظ دغه دَ لس ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم په اصل کې په پنځو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سپلابونه لري او په خپلو کې دا ټولي مصرعې دَ يو داسې خواږه آهنګ او موسيقيت نه ډکې دي .. چې دا نظم آزاد نه .. بلکه پابند او معری ښکاره کوي � کتلی يې شئ �

ته دَ رڼا سره سم ځغلې دَ ماښام په لوري

او زه دې سيورې دَ وجود يم تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره ما او تا هم مدام

چې ځوني دواړه ليدل کېږو څنګ په څنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله په کوڅو کې دَ شپې

۲۴ ــ دَ طلب تنده

چې دَ سوچ هر يو نيلی مې

دَ اُميد له هر ګودره

دَ جانان په طلب ستړی

او ناهيله غوندې بيرته

دَ ماښام خواته راغبرګ شي

نو په اوښکو يې دَ سترګو

اوبومه تنده داسې

لکه زه چې يې له ورکو

ټوله ټوله ورځ غوښتمه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 141(

دا پورتنی نظم په داسې افسانوي او رومانوي انداز کې ليکل شوی دی .. چې شاعر په کې يواځې شاعر نه .. بلکې يو افسانه نګار هم ښکاري � او دا رنګ او خوند دَ شوق په شاعرۍ کې اکثره ليدلی شي � دَ عنوان په رنګه په دې نظم کې شاعر دَ خپل آئيډيل محبوب دَ لټون يو داسې انتهائي شکل وړاندې کړی دی .. چې ناکامې او مايوسې کې هم دَ مينې طلب .. هم هغسې په زړه کې ژوندی لري � لکه مجنون چې به ليلا پسې ګرځېدو .. او چې به يې ليلا نه کړه مونده نو به يې په خپل ځان او هر چرته کې ليلا ليدله � دا جنوني کېفيت دلته شوق په ډېرو ساده تورو کې نظم کړی دی � خو په معنوي اعتبار دَ دې نظم دَ تهيم نه انکار ځکه نشي کېدی .. چې په تصوف کې هم دغسې خو کېږي .. يعنې دَ خدای پاك په مينه کې صوفي چې کله انتها ته اورسېږي نو دَ منصور غوندې په ځان کې خدای لټوي � لاکن دلته خبره څه بېل شانتې ده .. ولې چې کله شوق صاحب سترۍ او نا اُمېده دَ لټون له شوي سفر نه را واپس شي ..نو دَ خپلو " اُمېدونوو آس" په خپلو اوښکو اوبه کوي .. او داسې تسکين محسوس کړي لکه دَ دې آس .. چې شاعر ورته په علاقائي لهجه کې " نيلی" وائي .. تنده هم په ده ماته شوې وي �

په دې نظم کې لفظي جوړښت او خبرې دومره نوې او خوږې دي .. چې اجنبيت په کې نه محسوسېږي � ولې چې دَ شاعر طرزبيان خالص پښتني دی � نو ځکه معنوي ابهام مخې ته نه راځي او درست نظم ښه په آسانه دَ لوستونکي په ذهن کې قيصه سرته اورسوي � بل دا خبره هم اهمه ده .. چې که يو طرف ته " دَ سوچ نيلی " ، " دَ اُميد ګودر" رنګه اصطلاحات په خپل دې نظم کې شامل کړي دي .. نو بل طرف ته " په طلب سترۍ" ، " تنده په اوښکو اوبول" او " له ورکو غوښتل" هغه نوې پښتني محاورې دي .. چې نن سبا عامې استعمالېږي � دَ افضل شوق په رنګه يو ښه شاعر په خپل تخليقي عمل کې ژبې ته نوې نوې توري او محاورې هم ورکوي .. او داسې ژبه مخې ته وده کوي �

دا نظم چې په ظاهره په نهو اتهه سپلابيزه مصرعو کې ليکلی شوی يو پابند نظم دی .. خو دَ خوند او مزې خبره دا ده .. چې دَ دې نظم ټولې مصرعې که مونږ يو بل سره .. هم په دغه ترتيب اوتړو نو دا به يوه مختصره افسانه ښکاره شي � او تاسو دَ شوق په نظمونو کې داسې اړخ هم ليدلی شئ .. يعنې دَ هغه په نظمونو نه يواځې دَ شعر تنده ماتېږي بلکه دَ افسانې ، ډرامې او نثري ادبي ټوټو خوند هم په کې ليدلی او محسوسېدلی شي � پورتنی نظم دَ دې خبرې دَ مثال په اړه په يوه فقره کې دلته وړاندې کوم �

"چې دَ سوچ هر يو نيلی مې دَ اُميد له هر ګودره دَ جانان په طلب سترۍ او ناهيله غوندې بيرته دَ ماښام خواته راغبرګ شي نو په اوښکو يې دَ سترګو اوبومه تنده داسې لکه زه چې يې له ورکو ټوله ټوله ورځ غوښتمه "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵ ــ تلکې

که تښتېده غواړي څوك

له خپله ژونده چېري

نو به په کومه تښتي؟

چېري به مخه کوي؟

ځکه چې ښکاري هر لور

دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خنډونه

درياب درياب غمونه

او لا قدم په قدم

ولاړې دي تلکې

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 143(

افضل شوق په شلېدلی امېل نومي ورمبۍ شعري مجموعې کې دَ هغه دور نه ساتنګی ښکاري او حالات دَ انساني ژوند کولو جوګه نه ګڼي .. هم په دې خو هغه دَ يو زخم په شان دَ دردونو سره مخامخ دی .. او ژوند دَ مسئلو کور ګڼي � په دې پورته نقل شوي نظم کې هم شوق صاحب دَ آمرانه نظام او ژوند په لور داسې اشاره کوي .. چې دَ دې ساتنګي ژوند نه به انسان چرته تښتي .. لاري خو نشته دَ فرار.. ولې چې ناروا رسمونه دېوال په شان ولاړ دي .. دَ سرې لاره نيسي او خپلې مرضې ته يې نه پرېږدي � نه يواځې دا .. بلکه خنډونه لکه غرونه او غمونه له سېندونه لاري دَ انسانانو تر مينځه ترې او دَ بنده خله خندا او خوشحالۍ ته نه جوړېږي � او دې ټولو نه علاوه انسانانو هم يو بل ته تلکې جوړې کړې دي او په دې کوشش کې ښکاري چې بل انسان په کې ګرفتار کړي � په دې نظم کې دَ هغه دور.. چې ژوند په کې ساه په آسانه نه شو اغيستلې .. خو دَ شوق صاحب دَ جرات دا علامتي او هنري مظاهره به هغه ته دَ مزاهمتي شاعرانو په قطار کې دَ اورېدلو ځای ضرور ورکوي � او هغه چې دَ رښتيا ليکلو او وئيلو کومې خبرې په دعوې سره کوي .. هغه يې په " شلېدلی امېل" کې په لفظي عمل په ډېره نره ښکاره کړې هم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي � يعني هغه دَ ځينو شاعرانو په رنګه دَ مصلحت نه کار کله هم نه دی اغيستی او هر څه يې په نېغه تر لوستونکو پوري رسولي دي �

"دېوال دېوال رسمونه" ، " غونډۍ غونډۍ خنډونه" او " درياب درياب غمونه" هغه علامتي اشارې دي چې نوي اصطلاحات ورته وئيلی شي او دي نه علاوه په دغو تکراري لفظي تراکيبو کې دَ نوي پښتني محاورو خوند او مزه هم پټه محسوسېدلی شي�

دا پورتنی دَ لسو مصرعو آزاد نظم .. چې هره مصرعه يې اووه سېلابونه لري .. دراصل دَ پنځو څورلس سېلابيزه مصرعو يو داسې پابنده نظم دی چې صوتي اثرات او شعري آهنګ په کې دَ پابندي شاعرۍ ليدلی او محسوسېدلی شي � تاسو يې هم لوستلی شئ�

که تښتېده غواړې څوك له خپله ژونده چېرې

نو به په کومه تښتې؟ چېرې به مخه کوې؟

ځکه چې ښکارې هر لور دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خنډونه ، درياب درياب غمونه

او لا قدم په قدم ولاړې دي تلکې

"دَ شلېدلی امېل" دَ ځينو نظمونو فني او فکري جائزه مې تاسو ته وړاندې کړه .. دَ دې ټولو نظمونو شکل که څه هم دَ نثري، آزادې شاعرۍ په حواله مونږ ته دغسې ښکاري ..خو دَ دې په فني او تکنيکي اړخونو چې نظر اچوو .. نو دَ ښاغلي افضل شوق نظمونه معرې دي .. چې دَ ردهم ، موسيقۍ، روانۍ، آهنګ او صوتي اثر دَ مخه په ورو او غټو مصرعو کې داسې په خواږه انداز او ښائست ګنډلې شوې وې چې دَ آزاد نظم شکل يې اغيستی دی � که څه هم دَ سېلابونو او بحرونو دَ مخه دَ افضل شوق نظمونه غزليه خوند او رنګ لري .. خو غزل ورته ځکه نه شو وئيلی چې رديف او قافيې نه لري � په نظمونو کې دَ بحرونو، سېلابونو اوآهنګ ، ردهم او موسيقۍ خيال ساتل نه يواځې افضل شوق په خپل رنګ او اُسلوب کې ځانګړې کوي .. خو بل طرف ته دَ هغه شاعرانه، تمثيلي او افسانوي رومانوي مزاج هم ښکاره کوي � دَ هغه هر نظم په وړوکي داستان باندې مشتمل دی � لاکن دغه داستانونه دَ هغه دَ مشاهدې او ليدلو زميني حقائقو عکاسي کوي او دَ هغه دغه تمثيلي انداز په ساده علاقائي .. او ادبي لهجې کې دَ ډېر اوچت او ژور فکر ادراك هم لري � په دې خو دَ هغه په فکر کې ابهام لوستونکی دَ څه وخت دپاره تېر و بېر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي � خو په بل نظر دغه ابهام دَ لوستونکي په ذهن کې قسم قسم سوالونه راپورته کړي � زما په خيال چې يو ډېر ښه شاعر دپاره هم دغسې انداز خپلول پکار دی � دَ افضل شوق دا نظمونه چې په " شلېدلی امېل" کې په کال 19987 او 88 ع کې چاپ شوي دي نه هم کېدلی شي چې مخکې ليکلی شوي دي � يعنې دَ اندازې مطابق دا دَ ده دَ کچه ځوانۍ دَ دور چې قريباً پنځويښت يا دېرش کاله پخوا ليکلی شوي دي � نو په هاغه وخت کې دغه انداز ساتل .. دې څيز دئ منفرد کړی دی او دَ يو نوي جديد نظم گو شاعر په توگه يې په دُنيا پېژندلی دی �

په آخره کې که دا خبره اونه کړم نودا به ادبي خيانت وي .. چې دَ افضل شوق درسته شاعري دَ خپلي بې ساختگۍ ، روانۍ، سادگۍ دَ مخه دَ هغه دَ ريښتونو جذبو پوره پوره عکاسي کوي � او که چا افضل شوق دَ خپل ذات او وجود په حواله په خپلو دغسې جذبو پېژندلی وي .. نو دَ هغه دَ شاعرۍ نه به انساني افضل شوق خامخا پېژني � يعنې که دَ سلو شاعرانو په فهرست کې دَ افضل شوق شاعري بغېر دَ هغه دَ نوم نه شامله کړی شي .. نو دَ هغه دَ شاعري رنگ به بېخي دَ ټولو نه بدل او منفرد وي .. او دا شاعري به دَ ورايه دَ افضل شوق دَ نوم پېژندگلو کوي�

خاوري

حسينه گل

نوښار پښتونخوا _ 18فروري 2002ع

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه گامه مزل

)یادګیرنه :- دا کتاب په کال ۱۹۹۶ کې چاپ نه وتی دی(

یوه سفرنامه .. دَ سبا دپاره دَ یو تاریخي دستاویز حېثیت لري � ځکه نو سفرنامې په دغه حواله دَ خصوصي اهمیت وړ دي � پښتو ادب کې هم دَ سفرنامو روایت ډېر دَ پخوا نه را روان دی � دَ خوشحال بابا نه را په دې خوا چې چا هم دغه صنف ته توجه کړې ده .. نو دا خو صحیح ده چې دَ خپلو سفرونو روداونه او رپوټونه یې لیکلي دي .. خو دَ یو صنف په توګه په دې مد کې هاغه کار په صحیح معنو کې ډېر کم مونږ ته شوی ښکاري .. چې دَ پښتو دَ نثري ادب څه سنه سترګه پرې اوشي � بیا دَ ګوتو دَ شمېر څو پښتو لیکوالو چې دَ خپل وس او استعداد مطابق دې میدان کې څومره کار اوکړو .. نو هم دغه یو څو سفرنامې دي چې مونږ یې دَ حوالې په توګه په داسې موقع یادوو� دَ میان اکبر شاه " دَ آزادۍ تلاش".. یوه داسې نه هېرېونکې سفرنامه ده چې .. دَ سفرنامو په تاریخ کې یې خپل یو نوم او مقام ګټلی دی � دغه رنګ دَ خدائې بخښلې سیده قانته بېګم " زما سفر" ، دَ حمزه بابا " دَ حجاز په لور" داسې سفرنامې دي چې مونږ یې خصوصي ذکر کولی شو � ولې په پښتو نثري ادب کې ښاغلی طاهر آفریدي دی چې دَ خپلو سفرونو حال یې دَ مختلفو سفرنامو په شکل کې دَ پښتو ادب جولۍ ته پېرزوْ کړې دی � طاهر آفریدي هم دَ خپل ساده باده انداز تحریر تر مخه دغه صنف ته دَ خپل هنر ، سفري مشاهدو .. او دَ ملکونو دَ اولس او ژوند ژواک ، تاریخ، کلتور په حقله دَ کوټلو معلوماتو وړاندې کولو کې یې دَ قاري دلچسپي هم په نظر کې ساتلې ده � او دَ لوستونکو نه یې شاباشی هم اغیستی دی � خو په دې دور کې یوه سفرنامه داسې هم راغله چې دَ دغه ټولو چاپو سفرنامو نه یې خپل ځان په دې قطار کې په وړمبي نمبر اودرولو .. او هغه سفرنامه وه .. دَ ښاغلي افضل شوق " اووه ګامه مزل" � په یوه سفرنامه کې دَ اوو ملکونو دَ مختلفو سفرونو حال احوال په وړمبي ځل یو داسې جداګانه انداز کې مخې ته راوړل .. چې دَ عوامي طبقې او طبعیت نه یو خواته .. دَ یوې تعلیم یافته ، روشن فکره، ترقي پسنده او ځواني طبقې ورته ډېر په روڼ تندي هرکلی اووی �

په دې سفرنامه کې په وړمبي ځل داسې حقائق او داسې جدید أسلوب رامخې ته شو چې دَ سفرنامو هاغه زوړ او مخلی أسلوب یې په ورستو پرېښودو .. او داسې ښاغلي افضل شوق دَ یو منفرد سفرنامه نګار په حېثیت هم خپله یوه پېژندګلو اوکړه � شوق صاحب بنیادي طور یو شاعر دی .. او شاعر چې دغه رنګ جهان ګرد شي، نو دَ هغه دَ ګرځېدو .. ورکېدو .. راښکاره کېدو اداګانې به هم ډېرې شاعرانه وي � دغه وجه ده چې په دې سفرنامه کې لیکوال خپل ځان دَ دُنیا په هېوادونو کله دَ یو ملنګ شاعر، کله دَ یو باچا ښاپېرې په شکل کې دَ خپلو مشاهدو کچکول او خزانې هېواد په هېواد ګرځوي .. او بیا یې دَ اوو ګامه مزل په شکل کې په خپلو پښتنو پېرزوْ کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یوه سفرنامه کې دَ اوو ملکونو دَ اولسونو په حقله معلومات .. او مشاهدې راغونډول یوه دَ حېرانتیا خبره ده � خو ډېره دَ حېرانتیا ورته په دې اړه نه شو وئیلی چې نن سبا خو په یو وړوکې ملك دَ څو څو رپورتاژونو لیکلو رواج هم عام شوی دی .. سره دَ دې چې دَ هاغه ملك یا وطن نه څه دومره ښه تاریخ مونږ ته ښکاري ، نو تش دَ ډوډۍ خوړل یا دَ چائیو څښکل هم دَ سفرنامې دپاره ضروري ګڼي .. !! یو تاریخي جبر دا هم دی چې پښتانه لیکوال په یو داسې وړوکې ملك کې چې مونږ ورته دَ پاکستان یو وړکوټی کلی وئیلی شو ، دلته رابللی هم څکه شي چې دَ پاکستان دَ ورځې په مناسبت په کې مشاعره یا کلتوري تقریبات اوشي .. او ورستو دَ دغه مشاعرو او تقریباتو دَ سترګو لیدلی حال او دَ غوږونو اوریدلی حال په کې بیا په کتابي شکل کې خوندي کړلی شي � او بیا دغه داستاني رپورټونه هر څو که څوك دَ خپلې بې سوادۍ په وجه دَ سفرنامې په نوم یادوي ، خو دراصل دا دَ سفرنامو په شمېره کې نه راځي � ولې چې په سفرنامه کې دَ مشاهدو، معلوماتو سره سره دَ خپلو اندروني احساساتو، جذباتو او دَ زمیني حقائقو په شکل کې څېړنې هم شاملې وي � کومې چې مونږ ته دَ افضل شوق په سفرنامو کې په نظر راځي � څکه خو یو لیکوال او کالم نګار ښاغلي مصور فریشي دَ افضل شوق دَ سفرنامو په حقله په مختصرو ټکو کې ډېره ښه خبره کړې ده چې ګڼي " پښتانه سفرنامه نګاران دي .. دَ افضل شوق نه دَ سفرنامې لیکلو چل ایزده کړي " او زه هم دَ یو بل ستر لیکوال او شاعر سعید ګوهر دغه په ریکارډ باندې رقم کړي خبره منم چې ګڼي" اووه ګامه مزل .. دَ پښتو ورمبۍ مکمله او داسې بهترینه سفرنامه ده چې دَ اُردو دَ شاهکارو سفرنامو سره څنګ وهي" � او بلکه زه داسې هم وایم چې دَ مستنصرحسېن تارړ اُردو سفرنامې چې په یو معیار هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو نه اوچتې په دې نه دي چې دَ مستنصر حسېن تارړ په سفرنامو کې مصنوعیت دَ ابلاغ مسئله او لفاظي دَ نه منلو تر حده شوې ده � هم څکه خو دَ هغه دَ سفرنامو په حقله اُردو نقادان وائي .. چې هغه سفرنامې په ائیرپورټ یا دَ هوټلونو په کمرو او لابیانو کې لیکلې دي � او په دې خبرې کې منطقي جواز دا مخې ته راوړل کېږي .. چې مستنصر حسېن تارړ هر ملك ته دَ پاکستاني راهنماګانو سره دَ یو سرکاري رپوټر ، یو کالم نګار یا دَ ملك په بېلابېلو سرکاري وفودو کې شامل دَ یو غړي په حېثیت دَ یو څو ورځو دپاره تللی دی � نو لازمي خبره ده .. چې په داسې حال کې به هغه ډېر محدود سېلونه کړي وي � خو بلې خواته دَ افضل شوق په سفرنامو کې بې ساختګي دَ ورایه داسې څرګندوي چې هغه په خپلو سفرونو کې ورك شوی دی � دئی چې کوم ځای ته هم رسېدلی دی .. نو هاغه ځای کې یې دَ خپلې موجودګۍ ثبوت پوره پوره ورکړی دی � او بله خبره دا هم چې دَ افضل شوق دَ سفرنامو ګواهي دَ هغه درسته شاعري هم کوي � او دا خبره حقیقت ده چې شعر کله هم دَ خارج نه دَ متاثره کېدو نه بغیر نشي لیکلی- خو المیه دا ده چې مستنصر حسېن تارړ څکه لوی سفرنامه نګار شو .. چې هغه دَ حکومتي ژبې لیکوال دی او شوق دَ خوارې پښتو � اوس غواړم چې دَ افضل شوق دَ ورمبۍ سفرنامې " اووه ګامه مزل" .. دَ هر ګام تنقیدي جاج واخلم �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق وړمبی ګام

دا وړمبی ګام چې افضل شوق په ځوانه ځوانۍ کې په وړمبي ځل دَ جنوري کال 1992 کې دَ ملا ئشیا په هېواد کې چې هغه ورته " دَ سهېلي لمر ختيځي ابشيا زړه " هم وائي کې کېښودو � دَ يو سرکاري دورې په لړ کې دا وړمبی سفر دَ افضل شوق دَ سفرنامو يو آغاز اوګرځېدو .. او دَ ده ستورى هم په ګردش کې راغلو � دَ دې وړمبي قدم نه واخلې .. دَ نن تر ورستيو قدمونو پورې افضل شوق په سفرونو سر يادېږي � که دا اووايم چې دَ سفرنامه نګار په حېث دَ هغه دَ پېژندګلو وړمبۍ حواله دَ دې سفرنامې يعنې " اووه ګامه مزل" دا وړمبی باب چې مونږ ورته دَ دې مضمون په حواله وړمبی ګام وائيو .. نو بې ځايه به نه وي � په دې ګام کې دَ سرکاري مصروفياتو علاوه دَ کوالا لمپور دَ ورځې او شپې ژوند په باب دَ افضل شوق ډرامائي .. حېرانونکي او شاعرانه خبرې که قاري په لوستلو مجبوره کوي .. نو بلې خواته په دې باب کې دَ ٘ " مهېش ورې" نومې انډين پېغلې سره جذباتي او شاعرانه تړون ډېر په افسانوي او رومانوي پېرائيه کې داسې په خوند او طريقه شوی دی چې دَ قاري ګمان په سفرنامه نګار باندې که څه هم دَ يو عياش شخص کېږي .. خو.. په دې درست باب کې داسې يوه خبره هم نيشته چې هغه دې په غېراخلاقي يا غېرانساني لب و لهجه کې بيان شوې وي � يا دې ترينه حېوانيت څرګندېږي � خو دَ دې باوجود هم پښتنو قدامت پسندو او نا لوستو ځينو نقادانو دَ لوستلو په ځای دَ بل نه دَ اورېدلو خبرو په رڼا کې لکه دَ ډنډورې ، بلا فتوې هم لګولې دي � دلته زه دَ يوې ښځې نقادې په حېث دې خبرې ته حېرانه شم چې په دې باب کې دي څه ؟ .. او خلقو ترينه جوړ کړي څه دي ؟ شايد چې په وړمبي ځل يو داسې ليکنه په ډېره جديده او آفاقي پېرائيه کې دَ پښتنو لوستونکو مخې ته راغلې وه .. چې هغې ليکنې هضم کېدو کې ډېر وخت اغيستلو سره سره دَ ځينو روايت پسندو هاضمې خرابي هم کړې � او يا شايد چې دَ دې باب په ورستۍ پېره کې په ډرامائي انداز " شټ دي ډور پليز" دَ ځينو لوستونکو په ذهن کې مغالطې پيدا کړې دي �

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ انډين استقبالي پېغلې سره دَ تعلق جوړولو معصومانه طلب چې هغه څومره کړاوْنو سره مخامخ کوي .. نو هم دغسې دَ دې هوټل يوه آږېټره په خپل خواږه آواز کې هغه ځانته دَ متوجه کولو کوشش کوي � خو ورسره ليدل کتل نه کوي � او دَ وخت سره سره چې افضل شوق دَ هوټل خوږ آوازي آ ٘پرېټرې او دَ دې هوټل دَ استقبالي پېغلې مهېش ورې تر ميانځه څومره په افسانوي انداز کې قيصه مخې ته وړي .. هغه لوستونکې په بيا بيا په لوستلو څکه مجبوره کوي .. چې په دې حقيقي پېښې کې رومانيت انتهائي په خوږې پېرائيه کې تر سره شوی دی � او دا هغه وړکوټې افسانه ده چې افضل شوق يې په پښتنې دُنيا کې دَ يو ډېر لوئی او حقيقت پسند سفرنامه نګار په حېثيت مشهوره کړو � ولې چې دَ دې افسانې اصل خوند هاغه ډرامائي نتيجه ده چې دا پورتنۍ دواړه پېغلې چې په ظاهره دوې بېلې بېلې پېغلې ښکارې ..خو دوې نه دي .. بلکه يوه پېغله ده .. چې کله دَ آواز په ذريعه هغه ځانته متوجه کوي او کله دَ څهرې په نقش و نګار � او دا انکشاف هغه وخت کېږي .. چې په ورستۍ ورځ افضل شوق له دې هوټل نه کوچ کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ورمبي ګام کې دَ ملا ئشيا دَ دارالحکومت نه علاوه ترينګانو سټېټ، کاوْنټن سټېټ ، پيهانګ، ښنټانګ او کرك رياستونو نه علاوه چې دَ ربړ سي دَ سمندر صفا او ښائسته ساحلونو ، دَ آّسيان پارك ورمبي سېل ، دَ هندو ټېمپل نه متاثره کېدو سره سره دَ هغه تاريخي حېثيت په باب دلا ئل ... او دَ مسلمانانو له خوا دَ خپلو زړو آّثارو دَ نه ساتلو روئيو او خاصکر دَ پښتنو په حواله دَ خپلو تاريخي آّثارو کې دَ دلچسپۍ نه اخيستلو په اړه دَ مايوسۍ يو تريخ احساس هغه څېزونه او خبري دي .. چې افضل شوق په ډېر هنر او کمال داسې په خوند او په مزه مزه قلمبند کړي دي .. چې دَ هغه دغه أسلوب ډېر خوښ کړلی شو � ولې چې دَ هغه په تحرير کې داسې محسوس کړلی شو لکه هغه چې يواځې په سفر نه وو تللی .. بلکه پښتون قام يې هم ځان سره په دې غرض اوړی وو چې دوئ لږ پوهـ شي .. او په دې اورسي چې دُنيا چرته روانه ده ، او دوئ چرته روان دي ؟؟

په دې باب کې دا ورستۍ پېره (چې په صفحه نمبر 30 باندې موجوده ده) په دې وړاندې کوم چې زما دَ پورتنئيو خبرو تصديق اوشي�

"چې څنګه مې دروازه خلاسه کړه ، نو څه ګورم چې دَ آّپرېټري په ځای دَ هوټل دَ لابي انډين جينۍ مخامخ راته ولاړه ده .. نه هېلو ، نه هائی .. يو دم مې دَ خلې نه ورته اووتو...

-ته .... ؟؟

دې دَ ځواب په ځای په کارېډور کې يوې بلې خواته اوکتو او په ځرپې خونې ته رادننه شوه .. بيا ساه کېدلې دَ کرسۍ په خوا وره غله � بس چې کېنسته ، نو يې فقط دومره اووئيل..

- Shut the door please

او په ما خوله ځکه را ايله شوه چې دا هغه غږ وو چې هره شپه ما په ټېليفون باندې اورېدو "

په دې ورمبي باب کې دَ سفرنامه نګار دَ ملا ئشيا دَ ملك په اړه دا لاندېنۍ خبري که مخې ته کښېږدو ، نو دَ دې ملك دَ خلقو اجتماعي روئيو نه به خبر شو هغه روئيې څه دي .. راشئ چې دَ افضل شوق په دې رقم شووْ خبرو کې يې مطالعه کړو.

"دَ خبرو تر حده اسلام خو په هر اسلامي هېواد کې شته ، ګوا په مسلمانان او يا دَ شپې او ورځې دَ پرله پسې لمونځونو دپاره جوګه په موسلو ولاړ مسلمانان .... چې په عملي ژوند کې دَ انسانيت په اړه تول مانده لري � نو او به وايم چې که دَ سوچه مسلماني کردار او بې ساري اخلاق خبره منځ ته راځي ، نو دَ ملا ئشيا دَ سپېڅلو خلقو مثال نه ورکول دَ حقيقت نه سترګې اړول دي � مګر دا بېله خبره ده چې دَ دې ځای دَ خلقو زړې رواجي جامې ځوکه ځوکه خپل مشرقي طرز بائيلي او مغربي انداز خپلوي .. لګيا دی "

)شوق - اووه ګامه مزل " مخ - 9(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دوم گام

دَ افضل شوق دا گام دَ ملائشیا نه دَ سنګاپور په لور چې هغه ورته " دَ مونکي ګاډ جنت " هم وائي اوچت شوی دی � په دې سفر کې دَ افضل شوق سره ملګری ډاکټر کنول چې په ډېرو حوالو یې په دې باب کې یو خوش اخلاقه او سپین زړی ځوان ښودلی دی .. دَ سنګاپور په لور دَ هغه سره موسکاګانې اوړې دي � دا سفر دَ سنګاپور په جهاز کې تر سنګاپور ښار .. چې ځانته ملك هم دی ... چې څنګه اورسي نو په سنګاپور ائیرپورټ باندې دَ هغه دَ سپین پوست لرلو دَ سوبه په هغه باندې دَ پاکستانې دَ نه کېدو شك په لړ کې مکالمې ډېرې خوندورې او دَ سسپنس نه ډکې دي � په سنګاپور کې سرنګون روډ چې ورته لټل انډیا هم وئیل کېږي په یو ګیسټ هاوْس او خواوشا ته هندي، چائینیز او سنګاپوري کلتور په خپل امتزاج کې دَ هغه په ذهن کې سوالونه نه یواځې راپورته کوي بلکه ځوابونو ته یې دَ رسېدو کوشش هم کوي�

دَ دې ښار سینټوزا نومې غټ پارك او هلته دَ وړوکې رېل سروس، انډر واټر ورلډ او ځینو نورو ځایونو سېل دَ هندو یار ډاکټر کنول سره په شریکه په مکالماتي انداز کې ډېر په خوند بیانوي � دلته هم افضل شوق نه یواځې شاعر بلکه افسانه نګار هم لیدلی شي � چې یوې وړې واقعې ته په دومره سنجیدګۍ او ادراکي انداز کتنه کوي � لکه دَ مثال په توګه دَ لېډي بوائی په لیدو او دَ هاغه موقعې په مناسبت دَ افضل شوق په ذهن کې راپارېدونکې سوالونه او دَ ډاکټر کنول سره مکالمه چې په " اووه ګامه مزل" کې په صفحه نمبر 36 باندې لیکلی ده .. دَ هېرولو وړ نه ده � نو ځکه زه غواړم چې هغه مکالمه تاسو ته دلته نقل کړم �

-"چرته دَ دې جینۍ کور ته خو مې نه وړې ، چې دَ سرنګون روډ نه دا دَ مخه او مونږ ورپسې یُو؟

ډاکټر اوخندل او اوس به یې لا څه وئیلو، چې جینۍ بیا شاته اوکتلو او اوموسېده � دَ ډاکټر ځواب په خله کې پاتې شو او وائي..

-خان .. خیال رکهنا . یه لړکې مجهې اچهې نهین لګتي

ما وئیل..

-فکر مه کوه ، دومره لا هم کمزوره نه یم ، چې هر چاته به زړه په لاس کې ږدم

ما چې څنګه دا خبره کوله ، نو جینۍ دَ یو دوکان په تړه پرتې کرسۍ کې ناست ځوان ته لاس پورته کړو، وئیل یې ..

-هائی...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ دي هائی څه وو، چې دَ پښو دلاندي مې ځمکه اوختله � ما او ډاکټر یو بل ته داسې اوکتو، لکه دواړه چې ښه ډېر مزېداره بې وقوفان جوړ کړل شوي وو� او په دې خبره کې څه شك هم نه وو پاتې شوی .. ولې چې هغه جینۍ، جینۍ نه بلکه Lady Boy وو "

سنګاپور ته افضل شوق په دویم ځل په کال 1994 کې دَ تهائي لېنډ نه دَ رېل ګاډۍ په اوږد سفر بیا راځي � دې ځل هغه یواځې وي � نو ځکه یې په سېل کې ډېرې تېروتنې په اخلاقي دائره کې دننه دننه په ډېر هنر کړې دي � بلکه دَ نوي کال دَ لمانځلو په وخت دَ شپې دولس بجې خواته دَ هغه یو کلب ته ورتګ، په هغه کلب کې دئ یوې بدرنګې سنګاپورې پېغلې سره دَ نه غوښتلو باوجود هم مجبوري شریکول دَ افضل شوق کردار داغداره کوي نه � ولې چې دَ هغې جینۍ ناسته دَ خبرو تر حده په ترقي یافته ټولنه کې دَ حېرانتیا یا غېر اخلاقي خبره نه ده ..!! خو دَ دې باوجود هم په دې باب کې ځیني داسې علامتي اشارې موجودې دي چې هغه دَ پښتون قاري په ذهن کې که کاږه واږه سوچونه نه راولي.. نو هم ګوتې پرې اوچتېدی شي � خو دلته به افضل شوق معاف کړو � ځکه چې " دَ ښائسته جینۍ یو عیب .. نه عیب " ګڼلی شي �

دا پورتنۍ خبرې چې ما دَ خپل فکري ادراك مطابق وړاندې کړې دي � په دې باب دَ یو لوستونکې تنده ماتېږي نه � نو ځکه زه په دې اړه دَ افضل شوق په قلم دا لیکلې شوې خبرې دَ مثال په توګه وړاندې کولی شو .. کومې چې یو قاري په سوچ کولو باندې یوې فېصلې ته رسولی شي �

"دا منم .. چې دَ نړۍ دَ ځیني هېوادونو خلقو له مونږ نه دَ ژوند لوبه په هره معنا او هر ډګر کې ګټلې ده � خو ناشوده دا، چې سمندرونه یې هم زمونږ تر یوازیني سمندر، صفا، شنه او مست دي .. او بدبُوې هم نه ورنه ولاړېږي � چرته زمونږ او دَ دوئ دَ سمندري مخلوقاتو ترمیانځه خو هم ..؟"

)شوق -" اووه ګامه مزل" مخ - 159(

دَ سنګاپور په باب دَ نورو معلوماتو په حقله مونږ دَ افضل شوق دغه حتمي سېلاني تاثر لوستلی شو .. چې ده دَ سنګاپور په سېل کې په خپلې دې سفرنامې کې رقم کړی دی � راشئ چې یې اولولو �

"دَ انسان عظمت دَ قانون احترام او دَ ژوند په اړه دَ پرمختګ څومره اخلاصمنه جذبه چې دَ سنګاپور په خلقو کې شته داسې مثال ما بل هیچرته نه خو اولیدواو نه مې دَ چا نه واورېدو� نو ځکه دَ دې فائن سټي په باره کې په باور سره وایم چې دَ ځمکې په سر دَ داسې جنت جوړونه یا خو دَ مونکي ګاډ کرشمه کېدلی شي او یا دلته مېښته دَ مونکي وزمه انسانانو دَ پرله پسې زیار نتیجه..ګڼې انسانانو خو مونږ هم یُو،چې دَ لاسو خیرې نشو صفا کولی"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 31(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دريم گام

دَ افضل شوق دا دريم گام دَ تهائي لپنړ په ښار بنکاك ، چې هغه ورته " دَ تهائيانو کرانگ تهيپ " هم وائي کې کېښودلی شوی دی � دې ښار ته په رسېدو او دَ ښار په لور په جهاز کې سفري وسوسې ، وهمونه ، فکرونه او انديښنې چې افضل شوق دَ پرېشانيانو او ذهني کوفت سره مخامخ کوي .. نو هغه داسې گڼي لکه هغه چې دَ يو اُوږي آدم خوره اژدها په خلې کې ور کوزېږي � خو چې څنگه هغه بنکاك ته رسي � نو دَ تهائي کلتور، ژوند او دَ شپې په رڼاگانو کې دَ خپل سيوري نه هم داسې محرومه شي چې بيا ځان ورته هم په لاسو نه ورځي � هم په دې خو اکثرو نقادانو دَ افضل شوق دَ تهائي لپنړ په دې ورمبي سپل ، بلکه بيا بيا ورتگ په سبب گوتې اوچتې کړې دي � او داسې تبصرې يې هم په محفلونو کې شوي دي .. چې دَ افضل شوق تگ تهائي لپنړ ته دَ ذاتي اغراضو دَ تسکين نه سېوا بل هيڅ نه وي � خو چې کله ما دَ افضل شوق تهائي لپنړ ته درې واړه سپلونه چې هغه " دَ تهائيانو په کرانگ تهيپ کې " نه علاوه " هلته .. چرته چې لمر دَ شپې راخېږي" او " خوب مې ليدو .. خو ويده نه وم" بابونو کې يې نه يواځې په شاعرانه او افسانوي انداز دَ سپل حال او واقعات رقم شوي دي .. بلکه په قدم قدم افضل شوق دَ يوې نوې ډرامې دَ يو اهم کردار په توگه "رول" داسې په بې ساختگۍ لوبولی دی چې ځای په ځای دَ خپل ذات ، شخصيت او نوم يې نفي هم کړې ده � يعني هغه دَ تهائيانو دَ کلچر پوره پوره احاطه په دې پورتنو درو واړو بابونو کې داسې آزادانه او منصفانه انداز کې کړې ده چې که څه هم ځان دَ هرې موقعې گواه يا راوي ثابتوي .. خو دَ هاغه موقعې برخه هم گرځېدلی دی � نو څکه دَ تهائي لپنړ دَ تفصيلي مشاهدې کولو ورسته ليکي ، چې..

"منم .. چې چرته ښځې خپل مخته آزادي پرېښول شوي دي ، هلته په نرېناوْ باندې دَ ژوند بار (په معاشي توگه) کم شوی دی � خو دغې آزادۍ دَ کور تقدس او دَ خوشحالي کورنۍ تصور دَ

ميانځه اوړی دی � گوا نرو نر دَ دی پاتې شوی او ښځه ، ښځه نه .. ولې چې دواړه په خپلو کې اول خو رشتې ساتلو ته تيار نه دي او که دي هم، نو ترون يې په داسې نازك سپنسي شوی وي � چې شلېده يې گرسره وخت نه غواړي � او بل دا چې چرته دَ ښځې دَ ژوند اختيار دَ سړيانو په لاس کې دی � هلته نه يوازي ښځې ته په درنه سترگه کتل شوي دي بلکه سړيانو هم قدر مونډلی دی"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ � 139(

دَ پورته ذکر شوۀ خبرو نه دَ افضل شوق مطلب دا نه دی چې .. هغه دَ ښځو دَ آزادۍ خلاف دی � بلکه هغه ښځه .. ښځه هم ليدل غواړي � داسې نه لکه تهائي ښځه ، چې دَ هغه په قول هغه .. تش دَ پيسو مشين هومره حېقيت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري � دا هغه نقطه ده، چې افضل شوق حقیقت پسند ځرګندوي � ولې چې هغه هر ې معاملې ته په دې سفرنامې کې ګوتي نیولي دي .

په وړمبي ځل دَ افضل شوق غلطیانې فطري ځکه دي چې هغه په وړمبي ځل يو داسې ماحول سره اشنا شوی وو � نو هم په دې هغه دَ خپل پښتني صداقت نه کار اغیستی دی او مصلحت یې شاته غورځولی دی � دغه خو زما په خیال دَ يو ريښتونی ادیب ادبي انصاف کېدلی شي � چې هغه څه ویني یا څه اوري یا پرې څه تېرېږي .. هغه ټول هم هاغسې په اخلاقي پېرائیه کې اولیکي .. لکه څنګه چې افضل شوق په هنر دا کار سر ته رسولی دی ..!! هغه دَ يو چا خبره.. چې " کلب کې دَ جمات خبرې او په ډسکو کې دَ ادب خبرې غېر فطري دي " ځکه خو افضل شوق دَ ستائينې وړ دی � او دَ هغه هم دغه صداقت او ريښتوني انداز ته داد ورکول په کار دی � دا هم هاغه بابونه دي چې افضل شوق په وړمبي ځل مصلحت ته دَ منافقت نوم ځکه ورکوي � چې هغه پوهی وو، چې دَ هغه وَ دې رښتیاوْ ته به نالوستي نقادان ضرور ګوتي نیسي � او داسې او هم شو � یعنې څوك چې هم په پښتو کې څومره نالوستی ادیب یا نقاد وو .. هغه په هغسې شدت دَ افضل شوق دې انداز غندنه اوکړه � خو چونکه دلائل دَ هیڅا سره نه وو .. نو ځکه دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق دې سفرنامې میدان اوګټلو � او اوس داسې محسوسېږي .. چې لکه دا سفرنامه ورځ په ورځ نوره نوره مشهوره کېږي � وجه یې تش دا ده ، چې څمونږ نقادان هم اوس رو رو دَ آفاقي ادب او دَ هغې دَ تقاضو سره بلدېږي � نو ځکه هغوئ دَ افضل شوق دې کاوش ته سلامي کېږي � ولې چې يو خو افضل شوق دَ علاقایت او مقامیت نه بالاتر لیدی شي او بل هغه دَ خوشحال بابا په لاره روان يو رښتونی شاعر او لیکوال دی � داسې ځکه وایم .. ولې چې څوك به داسې وي ، چې هغه به خپله کردار کشي کوي .. بغېر دَ افضل شوق ، چې خپلو ادبي فن پارو ته یې حقیقي رنګ ورکولو په نیت خپل ځان او ذات په وار وار لوګی کړی دی � ولې یوازې هغه؟ دَ دې ځواب کېدلی شي چې افضل شوق خپله هم ورنه کړي چې هغه ځان ته دَ قام سترګې ، دَ قام ضمیر، دَ قام زړه .. غوږونه، لاسونه او لاسونه وائي .. چې شاعر دی او ورسره لیکوال هم!!..

دَ "یوپا" نومې تهائي جینۍ سره دَ هغه جذباتي تړون چې دَ افضل شوق په بنې کې هغه دَ خپل مره مېره څېره ګوري .. يو داسې افسانوي قیصه میانځ ته راولي ، چې لوستونکي یې په لوستلو حېران پاتې شي � ولې چې دا قیصه چې څنګه دَ پښتني او انساني جذبې په تول تللی شوي ده .. هغه شاید چې دَ افضل شوق دَ نوم نه بېله شي � ولې چې افضل شوق دَ " یوپا" سره مینه فقط دَ انساني همدردۍ په بنیاد کوي .. نه چې دَ هوس دپاره � په پورتنو درې واړه بابونو کې بلا ډېرې خبرې شته � خو زه دا يو څو خبرې دَ تهائي لېنډ په حواله قارئینو ته دَ راپیدا شوو سوالونو په ځواب کې اولیکم �

"چرته چې لمر دَ شپې راخېږي .. نو حقه خبر ده چې هلته به خلق دَ ورځې دَ رڼاګانو نه نه یوازې بې خبره وي بلکه دَ کار او زیار نه به هم تنګ وي � هو.. دا دَ هغې پتایا بیچ خبرې دي چې ځانته دَ شپې دَ ژوند په اړه په درستي نړۍ کې ساری نه لري � دلته دَ ښځو راج دی .. نران شته په کې ، مګر دَ ښځو تر واك دلاندې � دا بېله خبره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چې ظلم بيرته هم نران وربانديې کوي او هغه هم دَ ښځو په خپله خوښه � هم ځکه خو دَ نړۍ دَ هر هېواد نه ډک ډک جهازونه، که څه هم خالي کېږي په بنکاک کې .. خو مخه يې دَ خلقو دَ پټايا بيچ په لور وي"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 125(

اوس که مونږ اوگورو ، نو په پورته ليکلی شوؤ تجزياتي خبرو کې کومه داسې خبره ميانځ ته راغلې ده .. چې هغه اخلاقي حدونه کراس کوي � زما په خيال چې په دې کې افضل شوق چې څه ليکلي دي .. هم دغه رنگ شهرت تهائي لېنډ لري هم � په دې خو دَ مشر اديب سعدالدين شپون په حواله يوه خبره مشهوره ده � چې هغه نه يو چا په بلوچستان پشين کې يا پېښور کې دَ پشين يو اديب پوښتنه کړې وه ، چې شپون صاحب !! دا افضل شوق څه ليکي په سفرنامو کې ؟ نو هغه ورته په ځواب کې وئيلي وو .. چې دغه رنگ به يې ليکلو او بيا يې ورته وئيلو، چې تاسو افضل شوق تهائي لېنډ ، سنگاپور يا يورپ ته لېږئ .. او حال ورنه دَ پشين او لورالائي اخلئ � او واقعي هم دغسې روئيې ځمونږ په تنقيد کې هر چرته ليدلی شي � يعنې خبرې به دَ اسمانونو کوي ، خو خبر به دَ خپل کلي دَ حال نه هم نه وي � دَ افضل شوق دَ دې دريم متنازعه گام دَ مزيد وضاحت دپاره دَ هغه دَ طرف نه ليکلې شوي دا لاندېنی پېره وړاندې کوم �

"که څوك انسان تر ځناوره هم په بد او لړلي حال کې ليدل غواړي ، نو هغه دې په خپل ژوند کې يو ځل خامخا تهائي لېنډ ته په چکر شي � خپله به يې په سترگو اووينې ، چې دَ عظمت په جامه کې پټ انسان چې کله خپلې مخې ته ابله کړلی شي، نو دئی ځومره په اخلاقي توگه اولوېږي � خبره دا نه ده، چې گوندي دَ دې هېواد خلق په ښو او بدو نه پوهېږي.. بلکه زه فکر کوم چې دا هر څه دلته دَ کسته کېږي � څوك يې کوي ؟ ځله يې کوي؟ او دَ چا په ضد يې کوي؟ دَ دې خبرو ځوابونه به هغه وخت مخې ته راشي ، چې کله دغه تهائي هېواد دَ نيمې نړۍ دَ خلقو دپاره دَ مرگ دَ فرښتې پرته دَ اول يا دويم نمبر بادار حېثيت اوومومي "

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ _ 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق څلورم ګام

په دې باب کې سفرنامه نګار خپل څلورم ګام په ایران کې ایښودی دی � چې ورته افضل شوق ښکلی هېواد وائي او په دې یقین یې دَ خپل درست سفر سر ته رسولی دی چې ګڼي " هلته سترګې غړېږي"� په ایران کې دَ افضل شوق دَ زمیني سفر دَ ستړیاوْ حال او دَ جمعه خان کاکړ سره دَ ملګرتیا کولو او هغه سره بېلو شوخو لهجو کې مکالمه نګاري وړاندې کول په ډېرادبي هنر کې شوي دي � په ایران کې دَ افضل شوق دلچسپې او دَ هغه ځای دَ خلقو دَ روئیو، خوئیونو، عادتونو نه دا اخذ کوي چې که څه هم په ایران کې اسلامي انقلاب دی .. دَ ښځې په تصویر وړلو او ځان سره ساتلو باندې هم بندیز دی ، خو بیا هم خلق دَ شاه په حق کې زیات ښکاري � نو ځکه خو شوق اُمید څرګندوي چې کېدلی شي .. ډېر ژر دَ نوي دور مسته او شوخه هوا راوالوځي او ایران بیرته دَ شاه په څولۍ کې واچوي � کله ؟؟ او څنګه ؟؟ دا سوالونه ځواب طلب ضرور دي � خو که مونږ لږ غور او فکر اوکړو.. نو ځوابونه به دَ افضل شوق په علامتي خبرو کې هم په دغه باب کې موجود پیدا کړو � خو زه چې دَ هغه په دې خبرې پوهه شوي یم .. هغه دا ، چې هغه دَ ایران مستقبل هم دَ افغانستان په رنګ دَ امریکې په څولۍ کېویني ګوري � ولې چې افضل شوق دَ نورو خلقو دَ رائیو اغیستلو علاوه یو ځای کې دَ یو داسې ایراني عسکر سره هم خبرې کوي.. کوم چې دَ خپل هېواد او نظام نه تنګ ښکاري � اوس چې دَ وطن محافظ هم دَ وطن ښه نه غواړي .. نو انجام دَ هغه وطن به یقیناً چې دَ افضل شوق په دې پورتني سپلاني بصارت کې لیدی شي � ولې چې هم دغه رنګه خبره هغه دَ افغانستان دَ مستقبل او خاصکر دَ آثارو چې په کې دَ بامیان دَ بُت ورانولو توقع هم شامله وه .. په باب هم څه اووه یا اتهه کاله آګاهو په دې سفرنامې کې کړې وه .. کومه چې ثابته هم شوه � او پښتون وطن دَ تاریخ هغه یوازیناَ بُت هم دَ منځه لاړو � دې نه انکار نه شي کېدلی چې .. دَ یو مطالعاتي تجزیه نګار نه دَ یوه سپلاني تجزیه ډېره کارآمده ده � ولې چې یو سیاح چې کومه خبره کوي .. هغه دَ حقائقو او مشاهدو په رڼا کې کوي � هم ځکه خو هغه تجزیه دَ سبا دپاره تاریخي حېثیت لري � لکه نن چې دَ کوبلا ئي خان یا کولمبس یا ابن بتوطه په لارو باندې دَ قومونو دَ تاریخ تصدیق رابرسېره کېږي �

دَ ایران په سفر کې که افضل شوق دَ اوسني ایراني رواجي کلتور په باب څه تنقید کړی دی او په دې ملک کې " دَ لنډې مودې دَ شرعي واده " یې نه یواځې غندنه کړې ده بلکه دا عمل یې دَ تهائي لېنډ دَ " لېډې هوم " سره هم مقائصه کړی دی � کوم چې ایران پرستو نقادانو دَ خپل عزت مسئله اوګڼله او هغه یې ښه اوغندلو � خو هغه له خپلې خبرې نه تر شا نه شو � او وائي ... چې ما څه محسوس کړي دي ،، هغه مې وړاندې کړي دي � اوس که یې ستائیئ او که یې غندئ � نه تش دا .. بلکه بل خوا ته دَ لیدلي خوب عبرتناکه مناظر چې څنګه په علامتي پېرائیه کې قلمبند کوي � هغه دئې یو ښه لیکوال ثابتوي � ولې چې دَ اسلام موضوع ډېره حساسه ده او تنقید ورباندې هیڅ یو مسلمان او پښتون نه شي برداشت کولی � او افضل شوق هاغه لیکوال دی چې دَ خوب په بې تعبیره اشارو کې یې دَ ایران اوسنی اسلامي انقلاب په ډېر ښائسته انداز غندلی دی � خو بیا هم یو نقاد افضل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق ته ګوته په دې نښې نیولی .. چې هغه خو یو خوب بیان کړی دی � او په خوب کې خو هر څه لیدلی شي � راشئ چې دا یو څو خبرې دَ هاغه خوب په تنقیدي نظر اوګورو چې په صفحه نمبر 81 کې رقم شوي دي

-"نو لاس ترلی یې یو میدان ته راویستم � په میدان کې بېخي زیات خلق په تورو جامو کې ناست وو ، او ټولو ماته کتلو � زړه ته یو دم دا خبره راغله، چې بس اوس مې په پهانسۍ ته مې خېږوي-

خبره چې تر دې ځایه اورسېده ، نو کاکړ لکه دیغ شوی چې وي .. راته وائي ،

-او بیا یې پهانسۍ ته او خېږولې .. هان .. دغسې وو ، که نه ؟؟

ما وئیل..

-نه .. هلته په میدان باندې نه خو دَ پهانسۍ انتظام وو او نه دَ سر قلم کولو دپاره تخته او ساتول � بلکه په سټېج باندې دَ درولو سم دستي یې زما لاسونه خلاس کړو � دومره خوشحاله وم ،چې پوښتنه مه کوه � مګر دا خوشحالي مې سر ته نه اورسېده ، ولې چې....

ما به خبره مخته کوله، چې جمعه خان راباندې غږ اوکړو..

-ښه ښه .. وایه

ما په خوب کې ورته وئیل..

-مخته به څه نا څه خامخا وو.. بس که تا نه وی را غږولی "

اوس دې پورتنۍ مکالمې ته که لږ په ځیر شو .. نو دا به منو، چې افضل شوق په علامتي پېرائیه کې دَ واقعاتو اظهار ډېر په هنر کولو فن لري � دلته په خوب کې چې هغه کومې خبرې کړې دي .. هغه خبرې که په ویښه اوشي ، نو نقادان به ورپسې داسې اولګېږي، چې هغه به ورنه ځان خلاس نه کړي � نور په ایران کې څه دي ؟ دَ افضل شوق په دې لاندېنۍ خبرو کې یې لیدلی شئ�

"په ایران کې اسلام هم شته او اسلامي قانون هم � لاکن ګوره چې خلق ورنه دَ فرار لارې څله غواړي؟ چرته دَ تاریخي سېکولر ایران دَ میانځه تګ خو بې وخت نه وو شوی � او یا کېدلی شي ، چې خلق یې تر اوسه په ذهني توګه دې نظام منلو او قبلولو ته تیار نه وي � هرڅه هرڅه، خو دَ سېلاني دپاره دَ سترګو وړاندې ښکاره ایران په هره اړه ساری نه لري � په ښکاره دَ ژوند کولو طرز دلته په هره معنا کې مغربي وزمه دی ، خو رښتیا خبره ده ، چې دی نه � ولې چې مغربي تقاضې لا سمې نه پوره کوي "

(شوق - " اووه ګامه مزل " مخ � 69)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق پنځم گام

افضل شوق خپل پنځم گام په کال 1993کې دَ " جمال په درشل کې" ایښی دی � او دغه دَ ښائستونواو دَ جمال درشل .. هغه وَ ترکي ته وائي � دَ ایران نه دَ ترکي په لور دَ سېل کولو په وخت هغه یواځې نه دی � بلکه جمعه خان کاکړ او یو بل نوید پنجابی هم دَ خپلې پېغلې (منگېتره) سره دَ شوق ملگري یاد شوي دي � کله چې هغوئ ټول په بس کې دَ ایران دَ بارډر بازرگان نه دَ ترکي دَ باډري ښار ارض روم په لور پېښنه اوکړي .. نو په بس کې دَ ناستو ایرانیانو دَ طرف نه دَ خوشحالۍ دَ بېخي زیات اظهار نه افضل شوق داسې تاثر واخلي .. لکه هغوئ چې واقعي آزاد شوي دي .. لکه دَ قفس دروازه چې خلاصه شي او ټول مارغان ترېنه والوځي � هم ځکه خو دَ خوشحالۍ داسې بې ساخته اظهار شوق صاحب دَ ایرانیانو په خپل هېواد کې دَ ساه تنگۍ سره منسوب کړو او ایران ته یې " دَ سرو زرو دَ قفس " نومورکړی دی � او دا هیله یې څرگنده کړې ده .. چې یو بل انقلاب په ایران کې راتلونکی دی � ولې چې په دې بس کې یو هم داسې ایرانی دې وخت خاموشه نه ویني .. بلکه دَ هر یوه په لاس کې بوتل ویني او هر یو گډېدېږي � او په گډا کې دَ خپل هېواد دَ اخوندانو په باب په خپلې ژبې کې څه نا څه هم داسې دَ کورس په انداز کې وائي لکه کنځلې چې ورته کوي �

په دې باب کې افضل شوق دَ ترکي خلقو او ژوند ته آزاد وائي .. په اگره نومې ښار کې یخه شپه ، دَ ترک عسکرانو او کردانو تر میانځه دَ جنگ دَ وجې دَ لارې بندېدل ، انقره سره تړلې خبرې ، باسفورس برېج او ځینې تاریخي حقائقو ، لکه Anatolian Civilization او دَ Perge City سره منسوب زاړه آثارو په باب ډېرې خوندورې خبرې موجودې دي � خو دَ استنبول ښار چې ورته دَ یورپ دروازه هم وائي .. کې دَ افضل شوق چکرونه په لاڵېلې نومې ښائسته بازار کې .. او له دې بازار سره تړلې یوه قیصه په علامتي پیرائیه کې دَ لو ستونکي په ذهن کې ډېر سوالونه راپورته کولی شي � دلته دَ شهزادگیانو دَ جذیرې سېل، سرکې جې،کراکوي،گرېنډ بازار، میوزیم، ترک حمام، شین جمات نه علاوه نیم درځن نور جماتونو سېل سره سره افضل شوق دَ خپلو ملگرو سره په "پولې ټورز" کې مصروف او خندنی لیدلی شي � یعنې په دې باب کې چې څومره زیات معلومات موجود دي .. هم دومره زیاتې خنداگانې او تېروتنې او قیصې هم په علامتي انداز کې موجودې دي ، چې دَ لوستونکي دَ ادبي ذوق او شوق پوره کولو سره سره دَ هغه تفریحي خوند هم سېوا کولی شي � ماته په دې باب کې دَ سفرنامه نگار دَ بیان ژبه ډېره زیاته ادبي ښکاري � یعنې خبرې یې ډېرې کړې دي .. خو په داسې مبهم اشارتي انداز کې چې یو عام یا نا لوستی قاري پرې نه شي پوهېدلی � دا دَ افضل شوق ادبي هنر دی .. چې هغه نوې نوې تجربې هم کوي او دا کوشش هم ، چې مونږ دې دَ هغه انداز خپل هم کړو � داسې اداگانې دَ شوق په شعر او نثر دواړو کې موجودې دي �

افضل شوق که یو طرف ته ترکیان لالچیان او په پیسو ډېر زیات مئین یادوي .. نو بلې خواته هغوئ له پښتنو سره مقائصه کوي هم او وائي .. چې دا خلق دَ پښتنو په رنگ دنگ دي او په روئیو کې هم پښتنې خوږلټ او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرختګي لري � ځکه افضل شوق دَ دې خلقو په باب خپله مينه په وار وار رقم کړې ده � دَ ساسيلا سره تړلی خوب او خيال او بيا دَ جمعه خان مداخلت داسې قيصه ده چې ډرامائۍ انداز لري او دغه رنګه قيصې په دې سفرنامې کې دَ کړکېچنو موقعو او واقعاتو دَ وضاحت کولو په نيت ډېرې زياتې ليدلی شي � او داسې په ورمبي ځل په پښتو نثر کې مخې ته راغلي دي � لکه دا لاندېنۍ مکالمه .. چې په کې دَ ترکي دَ بې لګامه آزادۍ يو تاثر ليدی شي�

-"نوم دې څه دی ؟

-ساسيلا .. دې وئيل

-ښه نوم دی .. مسلمانه یې ؟

دې وئيل..

-هو ماشاالله

-واده دې کړی دی ، که نه ؟

په ډېره عاجزۍ مې ورنه پوښتنه اوکړه � دا يو وار چپ شوه او بيا وائي..

-يَه .. مګر زه فرېنډ لرم

دا خبره يې داسې اوکړه لکه دلته چې په مېړه او بوائی فرېنډ کې جينکيانې توپير نه کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ � 95(

هسې خو په دې پورته ليکلې شوې مکالمې کې هيڅ داسې خبره نشته چې ابهام پيدا کوي .. او بلکه ډېره واضحه ده .. خو په کې دَ ترکي دَ پېغلو دَ ننني روئيې نه لوستونکي په ډېر هنر خبروي � او داسې ښکاره کوي لکه ترک کلچرچې ببخي زيات مغربي انداز لري � نور په دې باب کې څه دي � مونږ دَ افضل شوق دَ دې لاندېنۍ رائۍ نه اندازه کولی شو �

"چې تاريخ او غوره تاريخي آثارو ته اوکتلی شي نو ترک دَ يو مارشل قوم په حېثيت په نړۍ باندې ځان منلی وو� مګر دَ دې قام دَ نن معاشي بدحالي او دَ پيسو سره بې کچه مينه دَ دوئ تاريخي حېثيت ګوره چې څله شکمن غوندې کړې ؟ ولې چې دَ ترکيانو دولت پرستي سړی په دې وئيلو مجبوره کوي چې (دَ دې هېواد خلق دَ اتا ترک سره مينه په دې وجه کوي، چې په کرنسي نوټ " ليرا" باندې يې تصوير دی) دَ پاکستان او مسلمانانو سره مينه په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځای لاکن دلته دَ اتا ترك دَ غوره شوي قانون پابندي كولو سره بل داسې مثالي اسلامي خاصيتونه مې تر سترگو نه شو ، چې دَ نوشته كولو وړ مې گڼلي وی � هو، كه څه هم دَ دُنيا په سر دلته ماجتان بېخي زيات دي"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 85(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق شپږم گام

دا باب په جنت الثاني سري لنکا کي اغستلی شوی هاغه شپږم گام دی چي افضل شوق دَ " جنت څخه لري جنت تر عنوان دلاندي رقم کړی سفري حال دی � دَ دي باب په شروع کي" دَ پرونۍ ځهري په لټون " نظم کي هغه دوباره " په لټون ستا دَ ځهري" کي چاپ کړی دی ليکل دَ قاري په ذهن کي بلا سوالونه رابرسېره کوي � بلکه افضل شوق چي واقعي په دي زميني جنت کي هاغه څه لټولو کوشش کوي چي هغه په ټول عمر کي په خوبونو، خيالونو، فکرونو، سوچونو کي دَ ځان سره لکه دَ همځولي ساتلي او لوئی کړی دی � خو بيا چي څومره افضل شوق په دي باب کي دَ علاقائي ښائست نه متاثره ښکاري .. نو هومره دَ دي ځای دَ خلقو په حواله زړه ماتی دی � يعني هغه په ذهن کي دا سوالونه پورته کوي چي که دا جنت ثاني دی او حضرت آدم عليه اسلام هم په دغه هېواد کي په " آدمز پيك" نامي دَ غره دَ څوکي په سر راکوز کړی دی .. نو بيا خو مونږ دَ دي تورو تورو.. نرو نرو او سخا سري لنکنو نه زېږېدلي مخلوقات يُو .. کوم چي هغه لاجوابه کوي � لاکن بلي خواته دَ حضرت آدم عليه السلام دَ ښپي پل په ليدلو هغه په دي يقين باندي ټينگ هم ښکاري چي واقعي دا پل دَ حضرت آدم عليه السلام کېدلی شي � او ثبوت کي دا وائي چي چونکه په تاريخ کي حضرت آدم عليه السلام شپېته (60) فټه اوږد ياد شوی دی � او دا انساني پل چي دَ غره په سر جوړ دی .. هم پوره پنځه فُټه ، څلور انچه اوږد او دوه نيم فُټه پلن دی � او په دي کي منطقي دليل دَ افضل شوق صداقت په دي هم رامخې ته کوي چي هر انسان دَ خپل پل په حساب لس، يولس يا دولس پلونو قدري وي � دَ افضل شوق دا دليل دَ هغه دا سفرنامه دَ سري لنکا په لور صحيح محقق څرگندوي � په سري لنکا کي دَ خلقو دَ رنگ، خوند او ژوند نه بېزاره افضل شوق دَ سري لنکنو دَ ټولو نه لوئی ښار کولمبو په باب داسي هم ليکي�

"لکه دا چي دَ بل ملك نه دَ پاکستان يو ښار وي � هغه رنگه دوکانونه او مات مات روډونه .. خو توپير که تر ميانځه وو، نو تش دا چي خلق يي تك تور وو او بل دَ جامو په اړه يي ښځي او نران واړه انگرېز وزمه هم وو � تر څه وخته پوري يو روډ بل روډ پياده اوگرځېدو ... دلته بله عجبه که سترگو وړاندي کتو ته نه راغله، خو دَ حېرت وړ خبره دا وه.. چي دَ بس اډي خوا و شا دَ لاټرۍ دَ ټکټانو دَ خرڅلاو کاروبار دومره تود وو� چي په کتو ور څخه دَ دي ځای دَ خلقو دَ معاشي بدحالۍ او لالچ اندازه ښه لگېدلی شوه ، چي زما په خيال .. څوك په لاټريانو يا جوارۍ خپل قسمت گوري .. نو پوهـ شه ، چي لا خو يي کار دلاسه نه کېږي او يا بيا صلاحتونه نه لري"

)شوق " اووه گامه مزل " مخ � 115)

نه يواځي دا .. بلکه دَ نيگامبو بيچ چرته چي افضل شوق په يو وړکوټي ريسټ هاوْس کي له خپلو پاکستاني ملگرو جمعه خان کاکړ، نصيب ترين او محمدرضا ترين علاوه انگلش دوست جان هوگر او دَ هغه ښځو ملگرو سره استوگن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو .. په اړه هم ډېري دلچسپي قیصې او لطیفې په دې سفرنامې کې دَ لوستونکي زړه او روح خوشحاله کوي � لاکن دلته زه دَ افضل شوق دَ سري لنکا او سري لنکنو په اړه حتمي رائی وړاندې کول ضروري ګڼم �

"دا خو به او منم ، چې سري لنکا دَ سیمې دَ ښائست په توګه په نړۍ کې سارى نه لري � هم ځکه خو خدائى پاك حضرت آدم علیه السلام دَ جنت نه په دې جنت وزمه ځمکه کښته کړو � دَ دې ثبوت دَ ده جوړ پنځه فُټه ځلور انچه اوږد او دوه نیم فُټه پلن پل دی .. چې تر اوسه دلته دَ آدمزپیك نامې غره په څوکې باندې وجود لري � مګر دَ سري لنکنو وَ بُت پرستۍ او تر ټاك اوېښتې غرضي ژوند ته چې پام اوکړم .. نو دا سوال په مزغو کې راشي ، چې دَ نړۍ دَ نورو هېوادونو خلق دَ دوئ په رنګ او خوئیو څله نه دي؟ که څه هم په دې خاوري باندې زمونږ جدابجد او لمړنئیو انسانانو ژوند کړی دی "

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 109(

دَ شوق اووم ګام

دا باب " له ښکلا څخه تر ښکلا پوري " دَ انډونیشیا په باب د .. چرته چې افضل شوق خپل اووم ګام اېښی دی � اوکوم چې دَ مسلمانانو ورمبی لوئی هېواد دی � دَ دې هېواد په حقله لیکلي شوؤ خبرو کې دَ توري بیچ خبري ځکه ډېري او خوندوري دي � چې دلته هم افضل شوق دَ ځینو داسې دلچسپو واقعاتو او حالاتو سره تېرېږي چې یو لوستونکی تربنه خوند اغیستی شي � یعني افضل شوق دَ انډونیشیا دَ توري بیچ په لور سفر له سنګاپور نه په کشتۍ کې کړی دی � دَ دې بحري سفرچې ځومره خوندور دی � هغسې دَ توري بیچ دَ علاقو په حقله هم ډېري موثري خبري په دې باب کې لو ستلو ته موجودي دي � په دې سفر کې دَ انګلش لېډي سارا سره دَ هغه هېلو هائی او لږ ډېر رومانوي او معنوي تعلق نه علاوه څو مکالمې ډېري بامعنې او خوندوري دي �

سارا چې ځانته دَ یو چېریټي هوم انچارج یا نمائنده وائي .. په دې بحري سفر کې دَ افضل شوق دَ یواځیني حېثیت نه فائده اغستلو په حقله چې څومره کوششونه کوي .. هغه دَ افضل شوق په ذهن کې دَ هغې او دَ هغې دَ قام په اړه ځیني منفي سوچونه رابرسېره کوي � او ځواب ته په کوشش کې ښکاري � خو هغه سارا دَ خپلو مکرجنو او فرېبي اداګانو په دام کې دَ هغه دَ راګېرولو پوره پوره کوشش کوي � کوم چې تاسو په توري ساحل سمندر باندې دَ هغه او سارا تر میانځه په دې لاندېنۍ مکالمه کې لوستلی او سوچ کولی شئ�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ځکه خو مې جوړه جوړه خلقو ته دَ حسرت په نظر کتلو او دَ ايکړۍ احساس راباندې غمېدلو � لاکن آ څه وائي ، چې (بنده حېرانه .. خدائی مهربانه) ګوا، کله چې دَ اوبو څخه دَ يو سايه وان په خوا روان شوم، نو زما دَ څنګه تېرېدونکې فرنګۍ غږ راباندې اوکړو..

-هېلو مسټر

او ما چې ځواب ورپيا کړو، نو دې ځان رانيږدې کړو..

-بخښنه غواړم .. هغسې هم دواړه دَ يوه سايه وان په لور روان يُو.. نو غواړم چې ستا سره څه خبرې اوکړم

-هو .. ولې نه . . ولې نه

او بيا مې سر تر پايه ورته اوکتلو � دا سره سپينه ښځه ، چې دَ سر په ژېړو وېښتو کې يې څه څه سپين وېښته هم شنه شوي وو.. په عمر تر ما غټه ښکاره کېده .. خو بيا هم په ښکاره کړه وړه ډېره زړه خوشحاله ونکې او درنه مونېدله � ګوره چې څه يې په زړه کې ورغلو.. چې په اوږه راتاَل دَ کځوړې غوندې خړبخون پرس څخه يې يو کتاب راويستو او وائي ..

-دا البم اوګوره

په تګ تګ کې چې مې څنګه پرانستلو ، نو بيا وائي..

-په دې کې دَ هغو ماشومانو تصويرونه دي چې خپل مخ او شاته هيڅوك نه لري

-ښه ښه لاکن ....

ما به اوس خبره مخته کشوله ، چې دې بيا وار لاس ته کړو..

-دا ماشومان ځمونږ په فلاحي ځانګه کې روزل کېږي

-چرته او څنګه؟

ما پوښتنه اوکړه�

خو، دې په مخ را ايله وېښتان په لاس شاته واړولو او سترګې يې په سترګو کې داسې راته واچولې .. لکه ما چې په خپل اصل مطلب پوهـ کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 162(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ هغې په " اصل مطلب" پوهې شوی هم وي .. خو دَ هغه په ذهن کې دَ انګلېنډ او چېرېتې هوم .. دوه متضاد خېزونه دَ داسې سوالونو په توګه راپورته شو.. چې دَ ځواب په لټولو کې يې دَ هغې سارا سره ملګرې هم کړې ده � اوس که څه هم افضل شوق دَ يو رېښتوني محقق په حېثيت دَ سارا سره ملګرى شوى دى .. خو نقادانو په دې ملګرتيا باندې هغه ته ګوتې نيولې دي � څه هم که په دې درست تعلق کې ماته هيڅ هم داسې غېر اخلاقي يوه فقره هم مخې ته نه راغله .. خو ځيني علامتي اشارې لوستونکی په سوچ کولو ضرور مجبوره کوي � لاکن دا هيڅوك نه شي ثابتولی چې ګني شوق صاحب په دې درست سېل کې يوه هم غلطه خبره کړې وي � نو ځکه زما په ذهن کې دَ خپل نقاد په حقله دا خبره ضرور سر اوچتوي .. چې هغوئ دَ دې سېلاني شاعر په اړه اعتراضات له کومه را غونډ کړي دي .. او که هسې چا څه ورته وئيلي دي .. او هغوئ منلي دي �

افضل شوق چې دَ توري بيچ په دې سېل کې کله په " بيمو" يعني ټانګه کې له ملګرو سره سېل کوي، نو دَ " ګرې لائن" ټورزم والا ګائيډ په قول دَ انډونيشيا په اړه ډېر زيات معلومات او سنسني خېزې خبرې هم ډېر په هنر په دې باب کې ځاى کړي دي � لکه دَ انډونيشيا په دېرشو زرو ټاپوګانو (جزيرو) کې دَ اسلام خپرېدل او دَ هندوانو په کلچر کې دَ بې راروی قيصو نه علاوه دَ " اېريان جايا" ټاپو په اړه ځناوري انساني روئيې چې تر اوسه هم دَ رسم او رواج مهمې روئيې يادېږي � نه يواځې دا بلکه دغه خلق دَ دُښمن سرونه دَ هغوئ له وجودونو نه ځکه بېلوي او ځان سره يې محفوظ ساتي .. چې دَ هغوئ په قول بيا کله دَ هغه دُښمن روح هم نه شي دَ هغوئ دُښمن جوړېدلی � او هغه دښمنان به دَ هغوئ تابع وي ټول عمر � دا او دا سې نورې خبرې چې بيا چرته او کله هم ما په نورو کتابونو کې اونه ليدلې .. دلته دَ افضل شوق په سفرنامې کې موجودې دي � هم دغه ادبي هلې ځلې دَ هغه اهميت دَ يو لوئی سفرنامه نګار په حېثيت زياتوي � په دې خو زه ورته په سېل کې غرك ترك سېلاني وايم �

دَ توري بيچ او انډونيشيا په اړه دَ نورو خبرو نه علاوه افضل شوق چې کله بيرته دَ توري بيچ نه په کشتۍ کې سنګاپور ته ځي .. نو په ورستئيو لحظو کې دَ انډونيشيا په توګه داسې رائی قلمبند کوي�

"اسلام او کفر .. دَ ښکاره تضاداتو په اړه تر اوسه لا په انډونېشيا کې دَ يوه بل په ضد .. که ښکاره نه .. پټ په پټه خپل خپل منونکي روزي � ګوا دَ زرګونو ټاپوګانو په دې هېواد کې چې چرته مسلمانان په شمېر زيات مېښته دي .. هلته دَ ژوند کاروبار نه يوازې سوړ، بلکه پټ هم تر سره کېږي � بيا چې چرته دَ هندوانو او سيکولر خلګو اکثريت دی .. هلته ژوند نه يواځې دَ ژوند په رنګه دی بلکه دَ سېلانيانو دَ تفريح دپاره زړه خوښونې هم لري � مخته به ګورو چې کوم مذهب او نظريه دَ انډونېشيا ټاپوګان په خپل اثر کې اخلي ؟ هو، که څه هم ښکاري داسې لکه اسلام چې خومره په تېزۍ دا ټاپوګان په خپل اثر کې اغيستي وو � هم هغسې په تېزۍ ورځخه خدائی په اماني وائي .. لګيا دی "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 150(

سیده حسینه گل

نوښار _ 25 مارچ کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ څېرې

په لټون ستا دَ څېرې ـــ يوتنقيدي جائزه

) يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۳ کې مارکيټ ته راغلی دی او دا شعري مجموعه په کال 2003ع کې دَ حکومت بلوچستان دَ طرف نه په صوبائي ادبي ايوارډ ستائيلی شوې ده(

شلمه صدۍ دَ پښتو ادب په حواله دَ رڼاګانو صدۍ بللی شي � ځکه چې هم دغه صدۍ دَ پښتو ادب هاغه روائيتي چوکاټ ته يو غېر روائيتي شکل ورکړو.. خو دَ دې بدلون مقصد دَ پښتو ادب او دَ شاعرۍ هاغه روائيتي اډانې ته څه کلاسيکي يا فني لحاظ سره دَ تبديلۍ خطرې منځ ته راوړل نه وو .. بلکه پښتو ادب او شاعرۍ دَ جديديت په لور خپل منزل پېئيل کړو� او په دغه يُون کې پښتو ادب په يو ښېخي نوې بڼه کې دَ فن او هنر په اسمان اوځلېدو � دا هاغه دور وو چې پښتنو شاعرانو اديبانو دَ دغه جديديت دَ يو نوي او تابناکه سباوْن آغاز هم اوکړو � دلته اګرچې دَ خدای بخښلي امېر حمزه شنواري دَ غزل رنګ دَ پښتني کلاسيك سره سره دَ جديديت يو رنګ په غورځنګ خو وو .. چې بيا ورو ورو دَ پښتنو دَ ټولو سيمو شاعرانو دغه رنګ خپل هم کړو او داسې دَ حمزه بابا فکر په يو نوي انداز دَ هر پښتون اديب په هنري، فکري او تخليقي وجود سيوری سيوری شو � دې سره پښتو ادب کې دَ مقصديت او معنويت يو سماجي تحريك هم راپورته شو چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ شکل يې ښېخي بدل کړو.. او داسې دَ انساني سماج ډېرې مسئلې پښتو ژبې او ادب په خپل وجود کې ډېرې په هنر را ونغاړلې ..!! خو دا هم حقيقت دی چې ځمونږ دَ سيمو او وطن سياسي او سماجي حالات هر وخت دَ غېر يقينۍ ښکار وي او دغه حالات چې دَ يو پښتون شاعر اديب او فنکار په فن او هنر چکونه لګول شروع کړي نو دغه ادب او آرټ به يقيناً چې دَ يو نوي سماجي شعور عکاسي کوي �

دلته دَ دغه غېر يقيني حالاتو دَ کبله دَ پښتو ادب او شاعرۍ په جديده قافله چې دَ " تجريديت" کوم يلغار راښکاره شو نو دغه رنګ دَ يو متنازعه بحث او موضوع دپاره يو نوی ميدان تيار کړو � په دې حواله چې کوم نوی او تجريدي بدلون مونږ وينو .. نو دا صحيح ده چې دلته دَ ابلاغ بې شمېره مسئلې هم راپورته شوې .. خو لوستونکی چې دَ کوم خوند او کېفيت سره هم مخ شوی دی .. نو دا هر څه خو په خپل ځای ، خو دَ لوستونکي دَ سوچ او پرله پسې سوچ کولو صلاحيت دَ يو نوي تخليقي، فکري شعور ته دوام هم بخښلی دی � دا هاغه رنګ دی چې دَ هر" قاري" دَ خپل فکري صلاحيت يو امتحان دی � شايد چې دغه نوی تجريدي رنګ اوس دَ مقبوليت په داسې يو مقام دی چې اوس دَ پښتو ژبې، ادب او په تېره تېره دَ شاعرۍ يو مجبوري او ضرورت ګرځېدلی دی � او بې شکه چې دغه رنګ دَ نوؤ نوؤ استعارو ، نوؤ نوؤ اشارو يو داسې هنري وجود پيدا کړو چې هر څوك به يې خپله مني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..!! دغه رنګ که څمونږ دَ پښتو په جدیده افسانه لیدلی شي او که په آّزاد تجریدي نظم .. خو دَ دغه رنګ خپل یو کېفیت او خپل خوند دی �

دَ پښتو ادب دَ دې نوي رنګ نه څمونږ ځوان کهول نبغ په نېغه متاثره لیدی شي � او هسې هم که اومنلی شي نو اوس لکه چې دَ ژوند په نورو چارو کې دَ بدلون ضرورت محسوسولی شي .. نو ادب به څنګه دَ دې بدلون لار نه څاري � ځکه چې دَ ادب او دَ شاعرۍ دَ کومې روائیتي بڼې سره چې مونږ اشنا یُو .. نو دغه انداز او روائیتي موضوعات اوس دَ ژوند دَ دې نوي تهذیبي عمل په څنګ ډېر وراسته او زاړه لیدی شي � ادب اوس دَ ژوند دَ نوؤ غوښتنو سره څنګ په څنګ تخلیق کول دَ معنویت او مقصدیت یوه لاره ده � په دغه هڅو او کوششونو کې چې مونږ دَ نوي ادب او شاعرۍ جاج اخلو .. نو په دې مد کې څمونږ دَ ځوان کهول هڅې دَ قدر وړ دي � دَ ښاغلي افضل شوق نوم او کار دَ چا نه پټ نه دی � دې ښاغلي دَ خپل فني او تخلیقي اظهار دپاره دَ یو داسې اُسلوب ملاتړ کړی دی چې چا ورته څه اووې او چا څه .. خو دَ ده په دغه فکري او هنري رنګونو نه خو څوك سم پوهـ شوي دي .. او نه یې ترینه انکار کړی دی � او دا ځکه چې دَ ده دغه نوی انداز دَ عام اولس دَ ذهني سطحې مطابق نه دی .. خو دَ یوې تعلیم یافته او پوهې طبقې دَ یو داسې معیاراو ضمانت یې ګڼلی شو، چې دَ بین الاقوامي معیار سره اوړه وهي �

افضل شوق که خپله شاعرۍ او سفرنامو کې دَ ذهني، نفسیاتي ، روحاني او نفساني مسئلو ذکر کړی دی نو دا یې هم په خپل تخلیقي ایجاداتو کې دَ یو نوي روایت بنیاد ایښی دی � او دایې ثابت کړي دي چې هغه په مثال دَ آّئینې دی او په آّئینې کې هر څه په خپل اصل رنګ او بڼه ښکاري � او دا دَ یو رښتوني شاعر او ادیب اخلاقي فرض هم ګرځي چې هغه دَ وخت صحیح عکاس ثابت شي � ځکه چې په انساني تونې کې څه نه کېږي ؟.. هر څه خو کېږي � هم دغه فرض په پښتو کې دې ښاغلي شوق سرته رسولی دی � څه چې یې لیدلي کتلي .. هغه یې لیکلي دي .. خو په اخلاقي او افسانوي یا شعري شېرینه لب و لهجه کې په ډېر هنر او فن په علامتي پېرائیه کې � هغه داسې ځکه کوي چې دغه رنګه موضوعات دَ انسان او انساني ژوند او ټولنې دَ فطري رویو ، فطري جبلتونو خاصه ګڼلی شي � دَ ده دغه موضوعات په ادب کې راځائیول دَ خپل لوستونکې ذهني او جنسي عیاشۍ ته را نیږدې کول نه دي .. بلکه انساني فطرت په یو ډېر سرورناکه کېفیتونو کې په لوستونکو پېژني �

دې سپلاني شاعر چې دَ دُنیا کوم ګوټ ته ځان رسولی دی .. دَ هاغه دُنیا دَ انساني سماج .. او ټولنې په رګ رګ کې ځان ننویستی دی � او بیا چې کله هم خپلې خاورې ته راغلی دی .. نو دَ هاغه دُنیا ښه اثرات یې په ډېر مثبت انداز کې دَ خپل وطن په خاوره او اولس پیرزوْ کړي دي � دَ انصاف او ایمانداري، دَ انسانیت او بشر دوستۍ دَ جذبو په دانه دانه سندرو یې دَ خپل وطن دَ بدامنۍ، بد دیانتۍ، بې انصافۍ او کرکې ماحول که یو طرف ته غندلی هم � نو بل طرف ته یې دَ دې خلقو اندرون په ډېرو معاملو کې په مثبتي انداز ډك هم ښودلی او ستائیلی دی � یعنې هغه غېر جانبداره پاتې شوی دی او ښه ته یې ډېر ښه او بدو ته ډېر بد وئیلي دي � دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلي افضل شوق په دغه کوششونو کې حيقيت دا دی چې په داسې بې حسه انساني ماحول کې دَ مقصديت او معنويت تحريك خو نه شي راپورته کېدلی .. خو دغه يو قدم دَ مقصديت دَ يوې نوې دُنياپه لور ږومبی گام ضرور دی � دَ دې ايکې يواځې ربتوني شاعرافضل شوق ادبي مرام دَ پښتنو دَ اوده فکري شعور نه دَ رواياتو هاغه خپسه پاڅول دي .. چې دَ ده تهذيبي پېژندگلو يې دَ خپلو پنجو دلاندې کړې ده � خو دَ ده دغه ټولې هڅې او کوششونه نوي انساني ژوند او نوو انساني مسئلو ته په نوي انداز او يو نوي نفسياتي زاويه کتل دي � او دئ دَ خپل دغه انداز واحد يو داسې محرك دی چې دَ خپل اولس په ذهني، فکري او نفسياتي مدونو خور دی � دَ ده هر سفر دَ خپل ذات نه دَ يو داسې سفر آغاز دی چې دَ فن او هنر پړاوْنه لري .. دَ مينې او محبت ستومانۍ لري .. دَ همت او استقامت لارې لري .. دَ فکر او نظر آسمانونه لري .. دَ جذبو او احساساتو ښائستونه لري .. دَ يو نوي سوچ ، يو نوي انداز داسې فکري پېرهن دی چې دَ لفظونو ښائسته تن بدن ته دَ نووْ نووْ منظرونو شوخې اشارې کوي .. او انساني نظر او فطرت دَ نووْ نووْ کېفيتونو سره اشنا کوي .. په داسې ښائسته سفرونو کې چې دَ ده فکري او جسماني وجود دَ کومو کومو پړاوْنو نه تېر شوی دی .. ده په خپلو سفرونو کې دَ نړۍ اولس سره دَ خپل ذهني او زميني رشتو يوې يوې تهذيبي رشتې ته دوام ورکول وو � په دغه حواله دَ ده ذات او شخصيت دَ مينې او محبت استعاره گڼل پکار دي �

ماته خو داسې ښکاري لکه چې دَ خپل پښتني سماج ډېر تضاداتو دئ په دغه سفرونو کولو مجبور کړی دی .. چې کله ده دَ خپل وجود او ذات نه دَ سفر کولو اراده کړې ده .. نو دَ دغه درد په په شا ځموږ دَ وطن دَ سياسي او فکري نظام وجود هم په نظر راځي � او دغه سياسي او فکري نظام خلاف دَ ده ذات او وجود په احتجاج ليدی شي � خو دَ ده دا احتجاج دَ خوند او مزې په دې دی چې دَ دې نه دئ .. يو فکري او سماجي انقلاب ته لار راوباخي .. نه چې ده ته په لاس کې ټوپك ورکوي ..!! ځکه مونږ په ډاډ وئيلی شو .. چې دَ ښاغلي شوق په احتجاج کې بغاوت خو شته .. خو جبر او زور په کې نه شي ليدلی � دغه رنگه دَ ښاغلي شوق شاعری هم دَ هغه دَ مخصوص تخليقي مزاج تر مخه خپل رنگ او خوند لري �

اې دَ لالي دَ مجسم تصور

خيالي پرۍ

بادر جمالي ! وايه

ما به په ځان پسې په غرو رغو کې

لکه سيف الملوك

تر څو ځغلوې؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .." آخر تر څو؟ " مخ � 57(

"په لټون ستا دَ ښېرې" دَ ښاغلي افضل شوق دَ هاغه فکري پړاوْنو يو مسلسل سفر دی چې نه يواځې دَ هغه دَ وجود يو فکري اظهار دی بلکه دَ هغه دَ ژوند دَ ژوري مطالعې ، دَ محبت دَ يو ناوياته وجود دَ لټون يو داسې تخليقي کوشش دی چې په هر قدم يې دَ شاعر رومانوي فطرت دَ مختلفو ښېرو سره اشنا کړی دی� دغه ټولې ښېرې که هر څو انساني ښېرې دي خو دَ هغه فکري او تخليقي رنګ ورته دَ ښاپېرو شکلونه ورکړي دي � او که مونږ په دې حواله دَ دغه انساني ښېرو په شا دَ ښاغلي افضل شوق علامتي اپروچ ته اوګورو .. نو دَ انساني ښېرو دغه لټون او ښېرنه دَ هغه دَ دې فکري عمل نه مختلف علامتونه جوړوي � دغه علامتونه او شاعرانه استعارې هر لوستونکي ته دَ بې شمېره معنو يو جهان پرانستي � هغه په انساني ټولنه کې دَ مينې وجود او معنې دَ يو ثابت انساني وجود په شکل کې ګوري .. نه چې په يو انساني وجود کې صرف او صرف يوې وقتي جذبې په رنګ کې .. او دا ځکه چې هغه " مينه" دَ امن يوه داسې لار ګڼي چې دَ نړۍ اولس يو بل ته رانيږدې کوي � او دَ دوئ تر ميانځه مادي، لساني او نفسياتي کړليچونه لرې کوي � افضل شوق که نورو انساني تهذيبونو ته کتنه کوي .. نوهم يې خپل پښتني تهذيب مخې ته وي � دَ دُنيا دَ ترقي يافته هېوادونو اولس او دَ هغوئ دَ سائنسي ، علمي او فکري انقلاباتو په جهان کې ورته دَ خپل پښتني قوم وجود او فکر دَ يوې داسې تتې وړې نقطې په شکل کې بربښي چې دَ هغه دَ شعور او فکر نه ډك نظر يې دَ خپلو رڼاګانو په زور دَ فراخه کولو په هڅه کې ښکاري �

څوك چې ګوري راته

وايم دا به ته يې

څوك چې خاندي راته

وايم دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

بس په دغه رنګه

زه په " دا" او " دا" کې

په لټون ستا دَ ښېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سلو يار شوم

)په لټون ستا دَ څېرې .. " دَ سلو يار" مخ � 145(

اوس که مونږ دَ دې نظم په معنو سوچ اوکړو نو دا به څمونږ دَ فکر او سوچ امتحان شي که ښاغلی شاعر په دې قدم مونږ ستائيو او که غندو يې � دَ يو په مينه بل ته نږدې کېدل که هرجائي توب دی .. خو يو شاعر او اديب دَ دې تهمت نه مبرا دی .. ځکه چې دَ هغه بل ته نږدېکت دَ يوې وقتي جسماني عياشۍ مقصد نه وي .. بلکه په مينه او محبت يو بل ته نزدېکت دَ يوې ښې انسان دوستۍ جذبه په دوام کې ساتل وي �

دَ ښاغلي افضل شوق په شاعرۍ کې دَ څېرې يا دَ څېرو يو مسلسل تکرار په نظر راځي � لکه څنګه چې مخکې هم اووئيل شو چې دَ هغه دغه هڅه په بېلو بېلو موقعو يا ځايونو دَ يوې ښځې دَ وجود راوړنه نه ده .. بلکه دَ ده دغه لټون هاغه انساني څېره ده چې په هر لحاظ مکمله وي � اوس که هغه دَ ښځې وجود وي او که دَ نر .. يا بيا دغه څېرې هغه که دَ نورو علامتونو .. نورو اشارو په شکل کې مخې ته راوړي .. نو دغه اپروچ ته مونږ يو علامتي کوشش وئيلی شو � چې په دغه څېرو کې يې دَ مختلفو علامتي استعارو او اشارو نه کار اغيستی دی � څمونږ دا ډېره بدقسمتي ده چې هر څو که په پښتو ادب کې دَ تخليق په حواله زيات کار شوی دی .. (دَ معيار خبره نه کوم) خو پښتو ادب لا دَ صحيح تنقيد نه خالي دی � که دَ ګوتو په شمېر څو نقادان شته هم خو دومره سطحي دي چې په اشارو، کنائعو.. نه پوهېږي � دلته به زه هاغه ليکوال يا شاعر اديب ته هم بدقسمته اووايم چې په داسې حالاتو کې دئی په ښکلو ښکلو علامتونو کې دَ انساني ژوند .. دَ انسان دوستۍ او بلا ډېرو انساني او سماجي الميو خبره کوي � خو ادراك نه لري او نه پرې ځان پوهه وي � او بيا بل طرف ته ښاغلی افضل شوق هم په دغسې ليکوالو کې مونږ وينو چې دَ علامت نګارۍ يو نوی انقلابي تحريك يې رامخې ته کړی دی � که چرته دا ښاغلی په بله ژبه کې وی نو ده ته به ذهني عياش نه شو وئيلی .. بلکه انسان دوست او انساني بشر مئين وئيلی شو �

خپله زه دَ خپل ځان دپاره په دې ليکنو يا دَ ښاغلي شوق دَ شاعرۍ او سفرنامو په تنقيدي جائزه اغيستلو هم دَ هاغه خطرو امکانات دَ وړاندې نه وينم چې زه ورسره دَ دې ليکنو نه پس مخ کېدی شم � مقصد مې بيا هاغه ذاتي مخالفتونه دي .. هاغه ذهني روئيې دي چې په داسې حالاتو کې دَ يو نر دپاره هم وي .. نو زه خو لا بيا په تورسرو کې راځم � خو خدای ګواه دی چې دا به دَ هر اديب او شاعر يوه ادبي او اخلاقي بې انصافي او بد ديانتي وي که هغه دَ دغسې ښو تخليقاتو دَ معيار ستائينه او ډاډګيرنه اونه کړي ..!! بل ځما په خيال په دغسې کوششونو دَ پښتو ادب دپاره دَ هاغه بازاري او قصه خواني رنګ ادب مخه هم نيولی شو � چې دَ خپلو ذاتي مفاداتو دپاره دَ پښتو ژبې او ادب شملې ته په سپك نظر ګوري � زما په خيال ضرورت دَ دې خبرې دی چې پښتو ادب په بازاري ادب خپل وجود نه شي شته کولی � که چرې مونږ دَ خپلې ژبې او ادب دَ ژوندي پاتې کېدو دپاره سوچ کوؤ نو داسې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادب به وړاندې راولو .. چې وخت او زمانه په خپله دَ هغې دَ معيار تاکنه اوکړي .. او تاريخ ورته په خپلو پاڼو کې ځاى ورکړي � افضل شوق هم دَ دې سوچ لاندې ادب ته اوږې ورکوي .

افضل شوق، دَ نن دَ انساني روئيو نه مطمئين نه ښکاري او انسانان په ځناوري خويونو کې لړلي بولي .. انسانان ، که هغه دَ پښتني بنړه لري او که دغه انسانان دَ مغربي نړۍ نه تعلق لري .. چې ځانونو ته مثالي انسانان وائي � ځکه په دې کتاب " په لټون ستا دَ خبرې" کې دَ شلمي او يويشتمي صدۍ انسان ته غرضي او غرئيز ځناور هم په بلا ډېرو نظمونو کې وئيلي شوي دي .. خو په ډېر شعري هنر په علامتي اشارو او کنائعو کې .. لاکن په دې لاندېني نظم " دَ نن انسان او..؟" هغه ډير زيات ډائرېکټ شوى دى او په صفا تورو کې واې ..

"څومره چې بد غواړي

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لري نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون

چې ابليس،

له فرښتې څخه شېطان اوختو

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ _168(

افضل شوق ، چې خپله هم دَ نن انسان دى .. دَ انسان په اړه داسې رائيې دَ انسان دښمنۍ دَ مخې نه کوي .. بلکه ځان هم دَ دې انساني جهان وګړى ګڼي او په داسې غېر انساني حرکتونو او روئيو شرمندګي کوي � هغه ، انسان دَ انسان په بنړه کې ليدلو خوب دومره سترى کړى او چيچلى دى .. چې په خبرو کې يې تراخه دَ رښتيا وئيلو تر حده ځاى شوي دي � خو بد بيا هم په هيچا ځکه نه لګي چې هغه صحيح واې .. او دَ زړه خبرې راوباسي .. ځکه خو په زړونو ښې او خوږې لګي � داسې محسوسېږي چې هغه دَ يو ښه رښتوني شاعر سره سره يو غېر جانبداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورخ په حېثيت په ډېر هنر او په ډېر اختصار واقعات او مشاهدات نظم کړي دي � کوم چې دَ سبا تاريخي حوالې جوړېدلی شي �

په " لټون ستا دَ ښېرې" کې دَ زمانې او انساني ښو او بدو روئيو دَ ښېرلو علاوه شاعر دَ لفظونو شکلي شيش محل کې هم هر وخت دَ دَ هغه ناليدلي محبوب سره دَ مينې او محبت په خوړو، پستو خبرو دَ خپل خيالي او فکري لېونتوب اظهار کوي � او دا ځکه چې دَ څه وخت دپاره هر شاعر اديب دَ فن دَ بناوټي ژوند نه دَ خلاصون لاره ګوري ، نو په داسې حالت کې دَ خپل فکر او تصور په ښکلي نشه کې دَ څه وخت دپاره لاهو شي � خو دَ يو محبوب لټون دَ لېونتوب دَ يو پړله پسې حالت او کېفيت په کړاوْنو کې شوق صاحب دَ شروع نه تر آخره ګېر ښکاري � او هغه هم يو داسې محبوب .. چې خيالي محبوب محبوب دی او په حقيقي ژوند کې يې هيڅ تصور موجود نه وي � دغه خيالي پيکر دغه شاعر او فنکار دَ خپل فن او هنر په ګوتو جوړ کړی وي �.. هغه يو داسې مثالي جانان وي چې دَ ده دَ خوښې او مرضی وي � او بيا دغه کېفيت دغه شاعر اديب په حقيقي ژوند کې هم په دغه رنګ ښېره پسې سرګردانه ګرځي � په دې تکل کله چرته ځي .. او کله چرته � ځکه چاته ګوري او کله چاته � دَ خيال او فکر او بيا په صحيح معنو کې دَ ژوند دپاره دَ يو داسې " نا ليدلي اشنا" لټون دَ ښاغلي افضل شوق جذبه هم ده .. لکه خپله چې په دې نظم "اشنا زما څه نا اشنا غونډې دی" کې له ځان نه دَ دې لټون په اړه داسې دَ لېونو په شان تپوس کوي .. چې دَ لوستونکي په ذهن کې بلا سوالونه پورته کوي .. خو دَغه سوالونه په ځواب کې نورو سوالونو ته لارې پرانستي�

تر څو به لار

څارم دَ هغه اشنا

چې زه يې

خپله لا هم نه پېژنم

ځکه چې ما کله

ليدلې نه ده

دَ سر په سترګو

خو ساتم يې زړه کې

په مينه مينه همېشه

لکه خدای

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)لټون ستا دَ څېرې.. مخ ـ46(

دَ عالمي ادبي معيار په رڼا کې

ـــــ افضل شوق

دَ کور نه چې یو بنده دَ خپل محلت کوڅې ته اوځي .. نو هم دَ هغه په ذهن کې دَ ګاونډیانو سره دَ وخت تېرولو دپاره هغه بنده په دې مجبوره کې چې دَ هغوئ طریقې خپلې کړي � نو چرته افضل شوق ، چې دَ پېرې په رنګه یې نیمه نړۍ کې خپل وزرونه ټپولي دي � لازمي ده چې هغه به هم ډېر څه دَ نړیوالو نه زده کړي وي .. هم ځکه خو دَ هغه اکثره افکار او موضوعات مونږ په ډېر سوچ او فکر کې اچوي � او مونږ ته یې هر څه عجیبه هم ښکاري .. خو چې لږ ورته په ځیر شو .. نو دا هر څه یې عجیب نه .. بلکه هغسې زاړه دي.. هغسې توري دي ، چې هر شاعر یې استعمال کې راولي .. خو دَ افضل شوق دَ وړاندي کولو طریقه نوي او نابلده په دې وجه ده � چې هغه جهان ګشته او ورك سېلاني دی� څومره چې هغه په روایت پسندو شاعرانو، لیکوالانو او فنکارانو کې دَ اجنبیت ښکار دی.. هغسې دئ دَ پښتو دَ شمله اوچته ساتلو په غرض دَ اغیارو سره په مقابلې کې لیدلی شي � یعنې هغه دَ نورو ژبو سره اوږه په اوږه دا خواره او شاړه پښتو لیدل غواړي �

غرض دا چې ښاغلي افضل شوق دغه فکري او تخلیقي شواخون څمونږ دَ نن انساني چاپېریال انساني روئیو ، انساني المیو په لور داسې دَ شعور نه ډکه کتنه ده .. چې دَ نن دَ انسان ژوند دَ غمونو ، فکرونو، وسوسو او سوداګانو تسلسل دَ وختونو او زمانو سره تړلی ساتي �

دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ جمالیاتي شعور داسې نخښې نخښانې او نقوش لېدلی شي چې په کې دَ علاقایت نه عالمګیریت زیات دی � هغه که پښتون نه هم وی ..نو هم دَ هرې ژبې شاعر به ښکاره کېدو� هغه دَ قبائلیت ، مقامیت او دَ جهنډو په سیورې کې دَ غرضي سیاست نه بالا تر سوچ مالك دی .. هغه مینه خپل مسلك او امن خپل مشن ګڼي .. هغه انسان دَ انسانیت په تله تلل غواړي .. نه چې دَ نفرتونو دَ لارې لاروی جوړېږي � دا چې په پښتو کې لیکي .. هم پښتون دی � هغه پښتون په خلاګانو کې لیدل غواړي .. هغه پښتون دَ مخته وتو قامونو سره قدمونو سمولو په حېثیت کې ګوري �

دَ هغه ګیله هم دَ ناز ګیله ده .. دَ هغه خفګان هم دَ ناز خفګان دی � یعنې کله کله په مینه کې تراخه او کله بېلتون کې خواږه لټوي � هغه په غیر شعوري توګه دَ کائنات سره نږدېکت غواړي � نو هم ځکه خو هغه په سفرونو کې ورك سېلاني دی او شاعرۍ ته یې دَ خپلو مشاهدو رنګ په ډېر هنر او خوند ورکړی دی � ولې چې هغه په دې خبره یقین لري چې دَ خواري پښتو دَ ادبي څېرې نه دَ مودو مودو هغه پرتې خاورې لرې کول په کار دي � چې دا څېره دَ دُنیا دَ سترګو وړاندې سپېره سپېره ښائي � نو ځکه هغه هڅې کوي چې دَ نوي نظام او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي زماني سره دَ پښتو دَ ادبي روئيو مطابقت پيدا کړي � او افضل شوق په زړه کې دا ويره هم لري چې .. چرته دَ پښتو دا ننني تته څېره دَ رواياتو په ګرذونو کې ورکه نه شي

دا هرڅه چې ما پورته رقم کړو .. هغه ټول څه دَ جهان ګشته انسان خاصه کېدلی شي .. نه چې دَ هغو خلقو، چې دَ شوق صاحب په قول " دَ ځان او دَ مکان قيديان دي" � نو ځکه دا دَ درست جهان په لا محدود سرحدونو کې بې وزرو مارغه افضل شوق هر شاعرانه انداز دومره دَ نورو پښتو شاعرانو نه بدل او منفرد دی .. چې ښکاري لکه هغه چې په پښتو ژبه کې جرمني ، انګرېزي ، عربي يا فرانسيسي ليکي � خو دَ خوند او دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ هغه په ليکنو کې داسې پښتني محاورې ، استعارې او کلتوري متلونه په نوۆ نوۆ پېرائيو کې نغښتې رانغښتې ليدی شي چې .. لکه هغه چې يو ساده اوکليوال پښتون دی � او زما يقين دی .. چې هم دَ هغه دَ شاعرۍ دغه روح به دَ راتلونکې هر دور او هرې زمانې نه شاباشی اخلي ..!! ولې چې دَ هغه .. هم دغه جديديت او انفراديت به دَ پښتو سباۆن روښانه ساتلو جوګه کېږي �

دا خو شوې دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ په حواله يو سرسري نظر چې دَ دې مونږ دَ هغه دَ لوړ انساني فکر او شعور احاطه نه شو کولی .. بلکه دَ هغه دَ يو څو منتخب غزليه اشعارو او څو نظمونو په ثبوت به دَ هغه دَ فن يوه تفصيلي جائزه وړاندې کړو � چې داسې دَ فکر او نظر مئينان دَ هغه دَ فن دپاره دَ يو ښه ادبي او آفاقي معيار ټاکنه اوکړي �

لکه ځنګه چې دَ دې ليك په تمهيدي بيان کې هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ ځينو آفاقي موضوعاتو ته اشاره شوې ده � او دَ هغه دَ شاعرۍ دغه موضوع .. يعنې آفاقيت، هغه دَ خپل دور دَ ډېرو ښو شاعرانو نه افضل کوي � هغه په دې چې دَ ده دَ شاعرۍ بنيادي موضوع ی" انسان" او " مينه" ده ... هغه انسان چې دَ انساني مينې ، محبت ، رواداری ، شرافت ، عزت او خلوص دَ لارې اشرف المخلوقات بلل کېږي � او دغه انساني قدرونو انسان دَ ځناورو نه بېل کړی دی � کوم انسان ؟ .. دَ کومې سيمې انسان؟ .. او په رنګ تور، سپين او که سور انسان ؟ مونږ په دې دا وئيلاّ شو، چې يو ادب او شاعري چې کله هم دَ رنګ ، نسل ، مذهب ، علاقې او نظريې کې ورګېر شي نو آفاقيت ورنه اوتښتي � ولې چې ادب دَ " انساني ژوند عکاس" بللی شي .. داسې انساني ژوند ، چې په کې انسان په هر لحاظ انسان ښکاري �

داسې خو افضل شوق .. چې خپله هم يو ښه پښتون دی .. په پښتو کې ليکل کوي او دَ پښتنو په نوم مينه ليکي � خو دَ هغه په شاعرۍ کې دَ لامحدود مکانيت او مقاميت فکري رجحان علاوه دَ انسان دَ افضليت تنده هم محسوسېږي � هغه ځکه .. چې پښتون که هر څو پښتون شي .. نو انسان خو به وي کنه � او هم دغه خو دَ سپلاني افضل شوق اصل خوب او مرام دی � چې هغه پښتون هم دَ داسې انسانانو په قطار کې ولاړ اوګوري .. چې دَ انسانيت په معراج باندې ليدی شي � او دَ افضل شوق دا لا ندې ليکلی شوی دَ اووۀ وړکوټو مصرعو مختصر نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

" سجده" دَ هغه دَ انسان سره مينه په آفاقي علامتي پېرائيه کې ښومره په خوند اواختصار څرګندوي؟ راشئ چې لږ ورته په ځير شو�

خپل مې ګنې

که نه ګنې

خو ياره!!

ما دې دَ خيال

په هر مندر کې بُت ته

لکه هندو

تل سجده کړې ده

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ _191(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ ښېرې

ـــــ دَ منتخب غزليه اشعارو کره کتنه

دَ افضل شوق په دې شعري مجموعه کې هسې خو څه پاوْکم دوه سوه وړوکي آزاد نظمونو دي .. خو شپاړس غزلې چې هره غزل يې په څلورو اشعارو مشتمل ده .. هم موجودي دي � نو راشئ چې وړمبی دَ څو غزليه شعرونو تنقيدي جائزه واخلو � او اوګورو چې دې شاعر دَ " شلېدلي امېل " تر دې بلې شعري مجموعې " په لټون ستا دَ ښېرې" څومره غزل مخته بوتلی ده ..؟ او دا هم اوګورو چې دَ هغه په شعريت او فکري روئيو کې څومره بدلون راغلی دي ؟

ګمان مې نه کېږي چې موږ به مې کړي
ته په فطرت ژونده ..!! سارا يادېږې

پېلامه چې دَ امن دَ سيوري نه وي
نو دي هغه سپين مارغه په اور پسې شي

دلته اروا په ما کې ستا چې ما په ژوند پاروي
هلته له ځانه اووځم ... چې راورېږي په زړه

ګوره چې څه به کوي ته ، چې زه په نره لا هم
غم په سګرېټ غلطوم ، چې راورېږي په زړه

ستا دَ بدو په خوب کې درته جار جار وايم ځکه
دَ دروغو تر لباسه ..... ، دَ جفا مينه لا ډېره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول وجودونه محسوسېږي کاڼي

که وخت آخر شو چې غرېږي کاڼي

څوك په غوښين وجود بې حسه دېوال

دَ چا په آه باندې ویلېږي کاڼي

که په ما دي نیمګړتیاوي پوره کېږي ؟

زما وجود دې ستا وَ سترګو ته رانجه شي

شوق به تنده په خپل ژوند درماتولی

جوړ دَ خاورو کنډولی وی خو چې ستا وی

تا له به تاج محل له کومه راوړم ؟

زه چې دَ تن جامې په پور جوړوم

لکه ماشوم ، زه هم دَ رېګ کورکیان

مازیګر وران کړم ، سهار نور جوړوم

دلته ځانونه له تیرو هم پېچو

هلته ملګري دَ رڼا هم نه یُو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال كه زما او ستا تر ميانه راغلی دَ يوه خوائش

دا امكان لري ، چې زه دَ ځان په ځای تا اوغواړم

گوره.. چې په خله كې يې دا ژبه څله گونگه شي؟

ستا دَ كور درك چې زه په ښار كې له چا وَغواړم

موسكا په مينه سنجول، خطا ايستل دي دَ زړه

حقيقت دا ... ، چې دَ سرونو فيصله ده گرانه

ځان كې په سوب دَ مسلسل سفر

تلی نشم په بله ، دومره ستړی يم

زه هم دَ پښتون په حېث پښتو لره

خپل ضمير ته شوقه پورَوړی يم

تړوله شپه وه راته ناسته نصيبه دَ كټ وَ سر ته

خو چې څنگه بيا سهار شو زه راويښ شوم دا اوده شوه

هر سړی وچ شو په ذات كې ، دَ ساړه خلوص له جوره

دَ ژوندئيو انسانانو دُنيا نه شوه ، بُت خانه شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدی شي شوق هم خوشحال خان شي درته

مغل خويونه که دي نه پرېښول

خبره دا نه ده ، چې کله ي به ورو چرته دَ ژوند

خبره دا ده ، چې دَ پلار اديره چا ته پرېږدو؟

مونږ دَ خپل اور برخې لا هم شوقه په زد دَ رڼا

دَ مشالونو په سرو باندې هوا ته پرېږدو

بيا به ځان غواړې ، ځان به نه کړې پيدا

بس که يو ځل دَ چا په خوا اوختې

مونږ که دَ افضل شوق دَ دې پورته رقم شوْ غزليه شعرونو ته په ښه غور او فکر اوګورو .. نو دا به اومنو چې دَ " شلېدلی امېل" دَ غزلو په مقابله کې که يو طرف ته يې فلسفيانه ادراك سپوا شوی دی .. خو بل طرف ته دَ هغه په غزل کې هم دَ رومانيت سواليه او علامتي اشارې دَ شکوې او ګيلې تر حده رانغښتل شوي دي � په دې نه شوم پوهه چې شوق صاحب غزل ته ولې شا کړه او په دې شعري مجموعه کې يې دَ غزلو برخه ډېره کمه ده .. که څه هم هغه غزل هم دَ نظم په شان ښائسته ليکي � او په کې تخليقي افکار دَ ژورتيا تر آخري حدونو دَ يو ليوني فلسفي په رنګه رسوي �

لکه ما چې مخکې داسې وئيلي وو .. چې افضل شوق چې .. نړيوال فکر لري او ځان دَ نړۍ باشنده ګڼي .. خو دا دَ نړۍ جهان ګشته شاعر چې ليك کوي نو هغه دومره په پښتني انداز کې لکه هغه چې هم ځمونږ په رنګه په يو واړه کلي کې استوګنه کوي او چرته تلی نه دی � يعنې په پورتنئيو اشعارو کې دا محاورې چې خاصې پښتني دي .. داسې استعمالوي .. لکه " په ژوند پاړول" ، " په زړه راوربېدل" ، " جار جار وئيل" ، " دَ دروغو لباس کول " ، " نيمګړتياوې پوره کول" ، " دَ سترګو رانجه کېدل" ، " تنده دَ ژوند ماتول" ، " په خله کې ژبه ګونګۍ کېدل " ، " خطا ايستل دَ زړه" ، " دَ سرونو فېصله کول" او داسې نورې نورې محاورې چې ځمونږ په کلي وال پښتني ژوند کې عامې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعمالېږي .. افضل شوق ډېر په خوند او هنر په خپلو شعرونو کې ځایوي � کوم چې دَ هغه پښتونیت او پښتون دوستي ښکاره کوي �

نه یواځې دا .. بلکه دَ شاعر په خپلو شعرونو او شاعرۍ کې نوي محاورې هم دَ پښتو په ادب داسې پیرزوْ کوي .. لکه " دَ ژوند فطرت سارا ګڼل " ، " دَ امن دَ سیوري پېلامه کېدل" ، " سپین مارغه په اور پسې کول" ، " کاڼي غړېدل" ، " بې حسه دېوال کېدل" ، " کاڼي ویلېدل" ، " دَ خاورې کنډولی کېدل" ، " جامې په پور جوړول" ، " دَ رېګ کورکیان جوړول" ، " ځان له تیارو پېچل " ، " دَ ځان په ځای بل غوښتل" ، " په ځان کې سفر کول " ، " ضمیر ته پوروړی کېدل" ، " په ذات کې دَ سرې اوچېدل " ، " کټ سرته کېنستل" ، " خوشحال خان کېدل" ، " مغل خویونه نه پرېښول" ، " دَ پلار ادیره پرېښول" او " دَ بل په خوا وتل" ، " دَ اور برخې دَ مشالونو په سرونو هوا ته پرېښودل" .. هغه نوي محاورې دي چې په علامتي پیرائیه کې افضل شوق دَ خپلو غزلیه شعرونو زینت ګرځولي دي �

دَ دې مطلب دا شو.. چې افضل شوق نه خو زړه پښتو خواره پرېږدي او نه پښتو دَ نووْ محاورو، استعارو او دَ نړئیز سماجي او معاشرتي بدلون دَ رنګونو او نقشونو نه محرومه ساتي � داسې شاید چې هغه ځکه کوي چې .. هغه پښتون دَ سیالو قومونو سیال ګڼي .. دَ هیچا نه یې کم نه ګڼي � هم ځکه خو هغه په پښتو کې وَ پښتنو ته داسې لیکنې کوي .. چې په کې پښتون هم انسان ګڼي او چې کله هم چرته یا په یو مقام یې پښتون په تله پوره نه دی محسوس کړی .. نو یې دَ یو خبرخوا په رنګه په خوږې ژبې باندې ګیله او شکوه راغلي ده � او دا شعري ادا دَ افضل شوق په شاعرۍ کې زیاته لیدلی شي � کومه چې هغه په خپلوانو .. یعنې پښتنو نور قدرمن کوي � ولې چې پښتانه خپله چې ځومره حقیقت پسنده او رښتیا خوښوي .. هغسې رښتوني خلق او خبري هم په زړه اخلي �

دَ شوق په غزل کې نور څه دي ..؟ دا هغه سوال دی چې شاید یو کتاب خبري یې هم ځواب نه شي � ځکه زه دومره وئیل غواړم .. چې افضل شوق دې غزل لیکي او ډېره ډېره دې لیکي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ څېرې

ـــــ دَ ځينو نظمونو تنقيدي جائزه

لکه څنګه چې مونږ دَ " شلېدلي امېل" او " په لټون ستا دَ څېرې " دَ غزلونو تر ميانځه يو تقابلي او تنقيدي جائزه وړاندې کړې وه .. هم دغه رنګه زه غواړم چې دَ خپل استعداد دَ مخې دَ دې دواړو شعري مجموعو دَ نظمونو تر ميانځه نه يواځې واضحه فرق رامخې ته کړم بلکه يوه کوټلې شانتې تنقيدي تجزيه يې هم تاسو ته وړاندې کړم �

۱ـــ اتهم رنګ

ما ګنړل

چې وينم خوب

جوړه ويده يم

دا چې زه

چرته په يو منظر کې نه يم

بيا چې ښه مې ورته پام شو

نو څه ګورم؟

چې ښکلاوي وي

اووه رنګيځه ټولي

خو، دا زما

دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

)په لټون ستا دَ څېرې.. مخ - 44(

دَ دې نظم تهيم چې ښاغلي شوق دَ جرمني په درو کې دَ سوئټزرلېنډ په لور سفر کولو په وخت ذهن کې پوخ کړې دی ..او بيا يې ډائرۍ ته دَ نظم په شکل کې سپارلی دی � دواړه ذکر شوي ځايونه دَ خپل فطري او قدرتي ښائست په وجه په ټوله نړۍ کې شهرت لري �.. او شايد هم دغه وجه وي چې دَ دې ځايونو په غرقو غرقو جولو جولو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښائستونو کې چې کله دَ يو شاعر فکر ورك شي ، دَ يو شاعر نظر په دغه ښکلا ګانو کې اونښلي نو دَ هغه تخليق به هم دَ دغه ښائست ترجمان ارومرو ليدلی شي � او بيا ښاغلی افضل شوق چې دَ خپل رومانوي او شاعرانه طبعې او فطرت تر مخه دغه ننداړو ته په کوم رنګ او نظر ګوري نو دَ اتهم رنګ تخليق ، نه يواځې دَ دغه ځايونو ښائستونو ته کتل دي .. بلکه دَ دغه خواره واره رنګونه په داسې شاعرانه هنر په خپل فن کې ځايول دَ يو نوي فکري او تخليقي صلاحيت دَ ټولونه لوی ثبوت دی�

په دغه نظم کې چې ښاغلي شاعر دَ ماحول دَ منظرونو کومه نقشه په دغه ماحول کې دَ خپل ذات ، وجود او فکر په ورکېدو راښکلي ده .. نو دغه هنر ته يې شاباشی ورکول دي او بيا کومې سائنسي تجزيې چې رڼا دَ کومو رنګونو مجموعه ثابته کړې ده .. نو دَ هاغه تجزيه دَ يو حقيقت په شکل کې ځايول .. يو داسې حېرانونکی کېفيت پيدا کوي.. چې دَ نظم ټول تاثر په دغه يوه مصرعه کې دوام لري ..!! په مجموعي توګه دغه نظم دَ پښتو په جديده شاعرۍ کې يو داسې نوی کوشش دی .. چې موضوع يې سائنس ته هم نږدې ده او هم يې سائنس دَ ذات دَ موجودګۍ په فکري دليل نه يواځې رد کړی هم دی .. بلکه دَ دې نظم شاعر افضل شوق دَ خپل وجود يو ناښکاره حقيقت هم په ګوته کوي �

لنډه دا ده چې په پښتو جديده شاعرۍ کې دَ دغسې موضوعاتو راوړل.. دَ لوئيو ژبو په رنګ دَ خپلې ژبې ادب ته يو نوی لاره ورکول دي او که دغسې نظمونه په انګرېزۍ يا نورو لوئيو ژبو کې ترجمه شي نو داسې به دغه موضوعات په دغه لوئيو ژبو کې خپل يو مقام پيدا کړي � دې سره سره زما دا هم خيال دی چې چونکه دغه رنګ موضوعات لا په پښتو ادب کې پېژندلي شوي نه دي � نو که دَ افضل شوق دغه موضوعات يا دَ دې موضوعاتو ترجمان دغه ټول نظمونه به په انګرېزۍ او فرانسيسۍ کې داسې ښکاري لکه دَ هغوئ خپل موضوعات � ځکه چې کوم دغه رنګ نظمونه ښاغلي شوق دَ خپلو سفرونو په مختلفو پړاوْنو کې ليکي دي .. نو هغه پښتانه نه شي کېدی ..!! بلکه دا دَ ده عالمګيريت دی چې دئې په دغسې موضوعاتو ليکل کوي .. او پښتو ژبه او ادب دَ نوۀ نوۀ موضعاتو سره اشنا کوي � اوس دَ دې نظم فني اړخونو ته راځم � که څه هم دا نظم په وړو او لوئيو يولسو مصرعو کې ليك دی .. خو دغه نظم دراصل په پنځو دولس سپلابيزه برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

ما ګېل چې وينم خوب .. جوړه ويده يم

دا چې زه چرته په يو منظر کې نه يم

بيا چې ښه مې ورته پام شو،نو څه ګورم؟

چې ښکلاوي وې اووه رنګيځه ټولي

خو ، دا زما دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ښاغلي افضل شوق دي نظم ته مونږ نثري يا آزاد نظم نه شو وئيلی � بلکه دغه نظم دَ خپلو عروضو، بحرونو او ردهم دَ يو روان تسلسل آهنگ په حواله مونږ ورته آزاد غزل وئيلی شو � په بنيادي توګه دا دَ جديدي شاعرۍ دَ معرى نظم صنف دى .. او دَ شوق ټولو نظمونو ته که په دې نظر اوګورو، نو دَ فن په دغه پېرائيه کې ښکاري �

۲ ـــ دغه زما .. هغه دَ دوئ مجبوري

په هلو ځلو

دَ لمړي نمبر مې

په درځنو ياران په دې اوبائيلل

چې نه خو

دوئ راېلېدل له ډلو

او نه زه

خپله دربدلی شومه

دَ اشنايانو په قطار کې ورته

)په لټون ستا دَ څېرې.. مخ - 153(

دَ انسان يو فطري کمزوري دا هم ده چې .. "په اول نمبر دي زه يم"..!! او دَ دې " اول نمبر" دَ حاصلولو دپاره انسان عجيبه عجيبه هلې ځلې کوي � ښاغلی افضل شوق چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ په حواله خپله يوه درنه پېژندګلو لري .. خو په قطار کې شايد په دې وجه هم نه درېږي چې ځان يې اول نمبر يا بې نمبره خوش دى � دا خبره هغه دَ مينې په معامله کې کوي .. او يار ته يې دَ اشنايانو قطار نه .. بلکه يواځې ځان خوش دى � او که دا خبره دَ نن دَ ادبي روئيو او دَ ړومبي نمبر کېدو په هلو ځلو کې اوګورو.. نو به دا دَ هغه دا خبره درسته ثابته کړي .. چې انسان که اديب يا شاعر هم شي .. خو دا فطري کمزوري به يې تله سپکه ساتي او هغه اديب يا شاعر به وروکی څرګندوي � هم ځکه خو ښاغلی شوق داسې فهرستونو او قطارونو نه ځان يو سائېډ ته کول غواړي � ځکه چې هغه ته هم داسې دَ ځان حېثيت معلوم دى لکه هرچاته چې خپله صحيح اندازه شته چې څوک چرته دى؟ او يا دا چې دغه څوک چرته پکار دى؟.. نو بيا په داسې حال کې دَ جنګ جهګړې څه ضرورت ؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ دي نظم په تهيم كې هغه دَ " مقدار" نه .. بلكه دَ ښه " معيار" په حق كې واضحه خبره كوي او په دې پښتني اوسني ادب علامتي گوزار هم كوي.. چرته چې ليكني دَ وئيلو نه .. بلكه دَ تللو دي � او معيار نه لوېدلي ..بس هر څوك دا غواړي چې دَ كتابونو شمېره زياته كړي � ولې چې په هم دغسې مقدار خو دَ دې ژبې نقادان اديب او شاعر ته ښې نامې يا انعامونه وركوي � او ښاغلى شوق داسې سطحي ادبي روئيو ته دَ تاريخي جبر نوم وركوي او په داسې بازاري ادب سخت تنقيد كوي �

كه څه هم قطارونه جوړول او په قطارونو كې اودرېدل دَ يو ډسيپلن عكاسي كوي .. خو افضل شوق بيا هم دَ داسې قطارونو نه ځان ځكه ژغوري چې هغه په انساني مثالي انسانيت او صلاحيتونو، فكري او تخليقي استعداد ځان دَ يوې باشعوره او لوستلي طبقې زړونو ته رسوي .. دَ فن په لاره او دَ فكر په بنياد� او دا هغه لاري دي چې شوق صاحب به دَ خپل دغه فكري جدوجهد دَ كبله دَ يو اعلى قسم معيارپه فهرست كې په ړومبي نمبر اودروي � دا به دَ وخت فېصله وي .. دا به دَ راتلونكي زمانې پرېكړه وي .. او دا به دَ معيار فتح وي�

اوس پاتې شوه .. دَ دې نظم فني، تركيبي جوړښت .. كه څه هم دلته شوق صاحب په خپل هاغه انداز كې ښكاري .. كوم چې دَ ده فن او شخصيت ته يې يوخ پېژندگلو وركړي � خو په فكري ډول په دې نظم كې شوق ، ډېره لوئيه الميه كومه چې دَ وخت او دَ نن دَ انسان الميه ده په اتهه لنډو مصرعو كې وړاندې كوي .. چې دَ دريو درځنو نه زيات توري په كې نشته ، خو په دې اختصار كې دومره لويه خبره په ساده ژبه او وړكوټي مضمون كې بيانول، يو فني كمال دى � دَ دې نظم دغه اتهه مصرعې هم دَ يو معرى نظم پنځه برابرې مصرعې دي ، چې دَ نظم دَ آهنگ برقرار ساتلو دپاره شاعر په نوې ساخت كې ماتې كړي دي � خو بيا هم دَ فكر او خيال تسلسل يې برقرار ساتلى دى � دا پورتنى اتهه مصرعيزه نظم په لاندېنو پنځو لاكن يولس سېلابيزه پابندو مصرعو مشتمل دى .. لكه

په هلو ځلو دَ لمړي نمبر مې

په درځنو ياران په دې اوبائيلل

چې نه خو دوئ رابېلېدل له دې لو

او نه زه خپله درېدلى شومه

دَ اشنايانو په قطار كې ورته

٣ ــ اشنا به اوس له وركو چرته غواړم؟

دا چې يې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلونه دَ پښو ګار شولو

په نيمه لار کې

ګمان مې دا دی

چې لالی مې اوس کوي

لګيا دی

دَ سمندر سره سره

په پستو شګو مزل

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 45(

په کارډيف وېلز برطانيه کې په کال 1996 کې ليکلی شوي په دې نظم کې هم ښاغلی افضل شوق دَ خپل لټون .. او دَ سفرونو په يو داسې نه ستړي کېدونکي کېفيت کې ښکاري چې دَ ده دَ شخصيت، نوم او وجود يوه حواله ګرځېدلې ده � يو تلاش .. يو لټون .. او بيا دَ خپل دغه مسلسل لټون يو ستومان ، خو رومانوي احساس .. کوم چې دَ جمالياتي احساساتو ترجمان ليدی شي .. دَ يو سېلاني شاعر دَ مشاهدو دُنيا ..!! دَ هغه دَ سفرونو، مزلونو جهان .. کوم چې هغه ته دَ يو تلاش تجسس ورکړی دی .. او دغه شاعرچې دَ څه په لټون کې ښکاري نو کله کله خو دغه دَ ورکې دَ بيا بيا موندلو احساس دَ هغه په سفري شاعرۍ يا بيا شاعرانه سفرونو کې يو نوی خوند او دَ نوي لذت اضافه کوي � په دې نظم کې ده دَ خپلې علاقائي لهجې او ځينو علاقائي تورې لکه .." ګار شو" ، " ګمان" ، " پلونه" دا څه هم که دَ ده دَ مقاميت او علاقې نمائندګي کوي .. خو دَ دې نظم فکر علاقائي نه دی ، بلکه دَ يو عالمي حقيقت په دې ورته وئيلی شو چې رېګ هم يواځې هغه څيز دی چې نخښې دَ خپو په کې جوړېږي .. او بيا دَ هوا يا دَ اوبو په څپو بيرته دغه جوړې نخښې ګډې وډې شي � نو دلته دَ افضل شوق دَ محبوب ورکېده او بيا دَ خپل ورك محبوب لټون دا نظم ښېخې بې ساخته کوي � خيال ډېر نوی دی � يعنې دَ ډېر لټون او ستړيا پس دَ شاعر په ذهن کې دا خبره راتلل چې .. دَ هغه ورك شوی محبوب خو چرته دَ سمندر دَ ساحل په شګو کې مزل ته نه دی جوګه شوی .. ؟ چې پلونه يې دَ خپو نه ښکاري �

دَ شوق په قلم په الجزائر سيدي فرج نومي ځای کې يا ساحل باندې ليکل شوی دا نظم دومره ساده او واضحه معنې لري چې هيڅ قسم ابهام په کې نشته � دَ دې نظم دَ لوستلو نه پس قاري داسې محسوسوي لکه چې په شاعر دغه نظم او دَ دې نظم فکر لکه دَ " وحي" راورېدلې وي � نو ځکه مونږ دا وئيلی شو چې په دې نظم کې دَ شاعر دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميني او جنون کېفيت دَ انتها تر حده رسېدلی ښکاري او داسې ښکاري لکه چې دئ په ډېر صداقت خپل احساس او جذبې په نظم کې ځايوي � او که اووايو چې افضل شوق چې کومه دعوېکوي چې هغه په فن کې دَ صداقت څومره قائل دی .. نو دغه جذبه دَ هغه دَ دې نظم او دَ ټولې شاعرۍ نه مونږ ته ظاهره ليدی شي � لکه څنګه چې پورته اووئيلی شو چې دا نظم بې پناه بې ساختګي لري .. نو په دې بنياد دا خبره دلته ځکه تکراروم چې په دې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق په ډېره سادګۍ دَ خپلو احساساتو څرګندونه کړې ده � لفظي تراکيب يې علاقائي دی .. خو استعاري او اشارې يې آفاقي معيار لري � دلته هم دَ لوستونکو توجه دَ دې نظم فني جوړښت ته راګرځوم � يعني دا اتهه مصرعيز نظم چې په کې يو دېرش توري دي .. هم دراصل په دريو پنځلس سپلابيزه پابندو او برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

دا چې يې پلونه دَ پښو ګار شولو په نيمه لار کې

ګمان مې دا دی چې لالی مې اوس کوي لګيا دی

دَ سمندر سره په پستو شګو مزل

۴ ـــ انصاف او عصري تقاضې

دَ چا چې

خلې لړلي دي په وينو

هغوئ

سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چې

شو لوګی لوګی په امن

باداران واي

ترهه ګر هغوئ ته

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر اديب دَ ژوند او دَ دُنيا په حالا تو هر وخت نظر ساتي .. او انسان چې دَ کومو حالاتو نه په خپل ژوند او ټولنه کې تېرېږي نو په دغه حالا تو سترګې نه شي پټولی � دَ پورتني نظم نه دا اندازه هر چاته په آسانه لګېدی شي چې دَ رواني صدۍ آغاز چې په دُنيا کې په کوم رنګ شوی دی .. په هغه کې اشرف المخلوقات دغه انسان .. دَ انسانيت په نوم چې څنګه ځناوري روئيو سره ژوند ميدان ته رادانګلي دي.. هغه انساني تاريخ شرموي � يعني انسان چې کومو نوؤ نوؤ چېلنجونو ته مخامخ شوی دی .. نو په دې کې دَ دغه حالاتو او دَ نن دَ دور يو روښانه تصوير مونږ ته په نظر راځي � په افغانستان کې چې څه اوشو او څه په کې روان دي .. په عراق کې چې څه اوشو او نن سبا دَ کومو حالا تو نه تېرېږي او حاکمو قوتونو کوم استحصال په کوم رنګ کې روان دی .. نو په دغه حالا تو يو حساس ليکوال به ژاړي نه .. نو نور به څه کوي � کوم خلق چې دَ خپلې ژبې ، دَ خپل ثقافت ، دَ خپل تاريخ او دَ خپل مذهب ساتنه کوي .. نو په دُنيا کې اوتي قوتونه دغه امن پسنده خلقو ته ترهه ګر واي � او څوك چې لاسونه دَ انسانانو په وينو کې ککړ لري .. هغوئ امن پسند او دَ امن ټهېکه داران جوړ شوي دي � او که دَ دغه حالاتو په تناظر کې نن اوګورو .. نو په ټوله نړۍ کې دَ امن وجود مشکوك شوی دی او انسانان .. انسانان نه دي پاتې شوي � هم ځکه خو نن دلته هر ماحول او ټولنه دَ جنګ دَ خطرو نه ډکه ده � ښاغلی افضل شوق هم په دې نظم کې په ډېر اختصار دا پورتنی موضوع په ډېره ساده او واضحه انداز کوي � خو په يو څو لفظي تراکيبو کې يې يو شدت دَ مظلوم دَ ورستی چيغې په رنګه محسوسېږي � کوم نه چې دَ شاعر دَ زړه دَ درد احساس کېدی شي � دلته يې روئيه احتجاجي هم ده .. خو بيا هم دا شدت او جنون بد په دې نه ښکاري چې دا دَ يو شاعر دَ جذبو ژړا ده � او کله هم يو شاعر يا اديب په داسې حال چپ نه شي پاتې کېدی � ځکه چې هغه دَ وخت او حالاتو ترجمان يا انځورګر بللی شي � دَ شوق دَ دغه صداقت درد او ځريکې ځرېکې احساسات هغه په دغسې احتجاج مجبوره کوي �

په فني توګه دَ افضل شوق دا نظم چې په اتهو ورو مصرعو او شپږويشت توري لري .. باندې مشتمل دی � دَ دې نظم مختصر وجود ته چې ګورو ، نو يوه لويه خبره په کې شوې ده � نو دغه لنډې ورې مصرعې خپلو کې داسې ربط او ترون لري چې دَ نظم فني اډانه نه خرابوي � او که په دې حواله دَ دې نظم نوره فني تجزيه کوؤ .. نو داسې ښکاري لکه چې دغه نظم يواځې په يوه اوږده فقره يا خبره خور دی .. خو نه ..!! دا نظم زما دَ تجزيې مطابق په څلورو يولس سپلابيزو مصرعو باندې مشتمل دی � دَ ردهم او آهنګ له سوبه په کې موسيقيت موجود دی � مطلب دا دی چې دَ افضل شوق دا نظم آزاد نه بلکه معری نظم دی .. لکه

دَ چا چې خلې لړلي دي په وينو

هغوئ سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چې شو لوګی لوګی په امن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باداران واي ترهه ګر هغوئ ته

۵ ـــ آئيډيل

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله

ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دې کتلې

بيا يې دومره دې فقط راته وئيلې

چې دَ خيال په نيلي سپور

اې لېونيه!!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپيرۍ زمونږ په کلي کې نه اوسي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 60 (

په کوټنې کې ليکل شوي دې نظم کې هم دَ ښاغلي افضل شوق هاغه دَ لټون احساس مونږ ته په ډېر شدت سره په نظر راځي � خو دا لټون او تالاش په علامتي شکل کې دلته ښکاري � ځکه چې که دغه دَ يوې ښېرې يا دَ يو مخ لټون وی ..نو شايد چې .. دا لټون دَ انسانانو په دې جهان کې ختم شوی وی � خو دَ ښاغلي شوق لټون دَ يوې ښاپېرۍ او جينۍ په شکل کې مونږ دَ يو علامت په توګه ګڼلی شو � ولې .. هغه چې کومه ښېره لټوي او يا دَ خلقو نه دَ هغه ښېرې تپوس کوي نو هغه ښېره کم از کم ښکاره ښېره نه ده � بلکه دَ شاعر مطلب دلته دَ دې ښېرې نه دَ مختلفو انساني اوصافو ، روئيو، خويونو، تقاضو او انساني قدرونو سره ترلې داسې يو مثالي ښېره ده � چې هغه دَ انسانيت ښېره کېدلی شي او يا دَ داسې يو مثالي انسان ښېره .. چې دَ وخت دَ قيد نه آزاده څګېره وي � ولې چې دَ انساني ښېرې نقشونه پائيدار نه وي او نه ښاغلی افضل شوق دَ دغسې ښېرې خبره کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر په دې نظم کې چې کومه څېره کور په کور، کلي په کلي، ګودر په ګودر لټوي .. نو هغه دَ پورتنو غوښتنو په معيار موجوده نه ده � نو ځکه هغه ته خلګ لېونی واي � خو دغه لېونی دَ خپل نظم دَ فکر و خيال په ژورو کې مجنون دَ هاغه ليلا ليدلی شي چې تېرو کې ورکه ده .. اودئی يې په لټون دی�

دَ دې نظم په فني او تکنيکي اړخونو په باب به اووائيو چې په نهو ورو او لوئيو مصرعو باندې ليکلی شوی دغه نظم که څه هم دَ يوې قيصې داستاني شکل لري .. خو په دې داستان کې شاعرانه افسانوي انداز دَ ورايه ښکاري � په دې نظم کې که له پېغلو نه دَ خپلې مطلوبې جينۍ تپوس ډېر په خوند او نوی والی پيدا کوي � په دې چې داسې کله هم نه شي کېدلی چې څوک دې يوې ښکلې جينۍ نه دَ بلې جينۍ تپوس اوکړي ..!! خو دا دَ افضل شوق کمال دی چې په اکثرو نظمونو کې دئی ډېر په مکالماتي انداز کې دَ نه منونکو خبرو سره کوي � دا آزاد نظم دراصل په اوو داسې برابرو مصرعو مشتمل يو پابند نظم دی چې هره يوه مصرعه يې دولس سپلابونه لري .. لکه

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دې کتلي

بيا يې دومره دې فقط راته وئيلي

چې دَ خيال په نيلي سپور اې لېونيه!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپېرۍ زمونږ په کلي کې نه اوسي

٦ــ بائيللی واك

تا دَ ډوډۍ دَ رانيولو په نيت

دَ پلار نيکه

په ميراث پاته ټُوره

چې دَ خپلواکه ژوند

ورستۍ نخښه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو

دَ بادار په حکم

وَ تاته بیرته ترې بېړۍ جوړې کړې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 61(

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ لندن نه دَ دوبۍ په لور په سفر کې په کال1996 کې لیکلی دی � په دې نظم کې چې افضل شوق دَ پښتون قوم کومې تاریخي بدنصیبۍ ته اشاره کوي .. نو په ظاهري شکل خو هغه ډېره واضحه ده � یعنې هاغه آثار چې پښتون پرې یو مارشل یادېدو لکه دَ مثال په توګه " تُوره" او دَ تُورې سره تړلي نورې وسلې � خو دَ بده مرغه په هم هاغه خپلو وختونو او اوسنو زمانو کې تربګنو، دښمنو دغه آثار دَ منځه یُوړو � او چې څه پاتې شوي وو .. نو هغه مو هم بل ته په " تحفو" کې ورکړل � زما اشاره افغانستان ته ده � کوم چې دَ وخت او زمانې دَ دغه انقلاب نه راتېر شوی دی � او په دغه انقلاب کې که یو خواته دَ لکهونوپښتو وینې بهېدلې ده � نو بل خوا ژوندو پاتو پښتنو خپل دغه پاتې تاریخي او لرغوني آثار په څو پیسو داوْ کړل � او داسې چې دَ افغان او پښتون تاریخي حېثیت دَ خپله لاسه (دَ افضل شوق دَ یو بل نظم " مارشل پښتون" چې " په لټون ستا دَ څېرې" نامې کتاب کې په صفحه نمبر 22 باندې چاپ دَآ) اوبائیلو�

که مونږ دا پورته لیکلی شوی نظم په علامتي شکل کې ګورو .. نوتشریح یې ډېره واضحه علامتي اشارې � لکه پرونی پښتني غېرت، چې نن په نیشت حساب دی .. یا پښتني ننګ، دَ کوم نه چې ننني پښتون خالي لیدلی شي.. دغه رنګ پت او مړانه هم دَ نن په پښتون کې تر لرې لرې په دوربین کې هم نه ښکاري � یعنې نه یواځې دا بلکه پښتني وجود، پښتو، پښتني کلتور او ژبه ، تهذیب او تمدن .. هر څه یې دَ لاسه ورکړې دي ..!! کوم چې نن دَ هغو اقوامو په قبضه کې ښکاري چې پرون پرې پښتنو باداري کوله، خو نن یې پښتون مرئیی دی�

دَ افضل شوق دا نظم په فني اعتبار دَ لوستلو په وخت که څه آزاد نظم ښکاري خو په دې نظم کې موجود تسلسل، رواني او ردهم لوستونکی په دې مجبور کوي چې ورته پابند یا معری نظم اووئیلی شي � او حقیقت هم دا دی چې دا په نهو مصرعو باندې اړه لرونکی نظم دراصل په اوو مصرعو مشتمل نظم دی چې هره مصرعه یې یولس سپلابیزه ده .. لکه

تا دَ ډوډۍ دَ رانیولو په نیت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ پلار نیکه په میراث پاته تُوره

چې دَ خپلواکه ژوند ورستۍ نخښه وه

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو دَ بادار په حکم

وَ تاته بیرته ترې بېړۍ جوړې کړې

۷ -- پټې څېرې

دا چې

کومه څېره زه تل لټومه

هغه سپینه تر شودو ده

او په سپین کې

دَ نقشونو دَ فطري شکلاوْ پرته

دَ ژوندون

هغه یو څو پټې څېرې دي

چې دَ روح او دَ زړه تنده

پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې یې بیا هم

لیدی نه شي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 73(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نظم کوم چې افضل شوق په فرانس کې په کال 1996ع کې ليکلی دی کې خپل مافي الضمير په ښکاره او واضحه تورو کې په ورمبي ځل ډېر په هنر بيانوي .. او دَ شوق دَ لوستونکو په ذهنونو کې دَ هغه دَ لټون دَ ښځې په حقله راپورته شوي ټولو سوالونو ته ځوابونه وړاندي کوي � يعنې خبره ښکاره شوه چې افضل شوق کومه ښځه لټوي هغه انساني ښځه هرگز نه ده .. هغه ښځه هاغه ښځه ده چې دَ ده په قول دَ شودو(پيو) نه سپينه ده � او ټول نقشونه يې ځان ځانته دَ ژوند ښکلاگاني لري او دا ښکلاگاني هاغه پټي ښځې دي چې په کې انساني اقدار، انسان دَ انسان په بڼه .. لاکن په يوه پُرامنه ماحول کې ليدلی شي�

ښکاره چې دَ افضل شوق په حقله وئيلی شي چې امن دَ ده منشور او مينه دَ ده مسلك دی هم په دې نظم کې په صفا ټکو کې خپل اندرون لوستونکو ته په شعري انداز کې وړاندي کوي � زما دَ تجزيې مطابق دا نظم دَ هغه په يو ښو ساده او واضحه نظمونو کې يو ډېر ښه نظم دی ، چې ډېر ډائرېکټ او په داسې سادگۍ فکري او معنويي ژورتيا لري � چې دَ ابهام په اړه معنوي تجريدي اشکال په کې نشته�

دَ افضل شوق مطلوبې ښځې .. بلکه يواځينی ښځه چې دَ هغه په شاعرۍ او په خاص توگه په نظمونو کې دَ يو تسلسل تکرار په شکل کې يې مونږ وينو .. په دې نظم کې ليدلی شي � ولې چې .. ده چې ښکاره دَ هغې ورکې ښځې نقشونه ، رنگ او دَ خپل خواهش مطابق بڼې په درځنو نظمونو کې دَ خپل تهيم تر ژورتيا رسولي دي .. په دې نظم کې ښکاري .. خو تته تته او لا يې پېژندلی نه شو � دا دَ افضل شوق دَ شاعرۍ هغه سسپنس دی چې لوستونکي په ځان پسې پسې گرځوي او دا دَ هغه شعري او هنري فن دی .. چې کله هم په داسې انداز په پښتو شاعرۍ کې دَ مثال په توگه دَ ده نه علاوه چرته هم نشي ليدلی � دا دَ ده شعري ځانگړتيا ده � بل طرف ته چې گورو .. نو دَ افضل شوق دَ لټون ښځه په نني انسان کې دَ هغه دَ خواهش مطابق نشي ليدلی � او دا ځکه چې دَ نن انسان خپل زړه او ځيگر دَ مينې او محبت دَ جذبو نه خالي کړی دی .. او دَ خودغرضۍ او نفسانفسۍ په يو داسې ماحول کې رابند دی چې هغه ته دَ انساني اقدارو مطابق انسان جوړېدلو موقعه هم نشته � هم دا سوب دی چې افضل شوق لا خو په لټون کې ښکاري او ماتی نه مني � شايد چې دَ ده توقع لا اوس هم دَ مينې او محبت دَ وجود حصول وي � دا ډېره ښه خبره ده .. چې دَ يو اُميد شمع يې روښانه کړې ده او دَ مايوسۍ نه خپل وجود لري ساتي � اوس به دَ دې نظم فني تجزيه اوکړو � دا نظم چې په يولس ورو او لويو مصرعو باندي مشتمل ښکاري دراصل په شپږو ، دولس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو باندې اړه لري .... لکه

دا چې کومه ښځه زه تل لټومه

هغه سپينه تر شودو ده او په سپين کې

دَ نقشونو دَ فطري ښکلاوُ پرته

دَ ژوندون هغه يو ښو پټې ښځې دي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ روح او دَ زړه تنده پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې يې بيا هم ليدی نشي

۸ ـ ـ ته يې منې که نه منې..خو ياره!

ستا دَ ګمان بنده پيشو

کېدی شي

چې په تيرو کې دَ زندان

يوه ورځ

له ساه تنګۍ په تا غُوټه شي داسې

لکه زمری

چې په خپل ښکار ور دانګي

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 92(

"تنګ آمد به جنګ آمد" ..... دا نظم دَ افضل شوق دَ دې فارسۍ محاورې ډېره ښه پښتني انداز کې تشريح کوي او هغه هم په ډېر اختصار � يعنې دا حقيقت دی چې پيشو که څه هم .. بې ضرره ځناور دی خو که په يو کوټه کې بنده اوساتلی شي او ډانګ ورپسې راواخستلی شي نو هغه به هم دَ خپل ژوند دَ تحفظ دپاره مزاهمتي روئيه خپله کړي � او په سړي به لکه دَ يو زمري په شان ور وَدانګي...!! دا نظم چونکه افضل شوق په کال 2002ع کې ليکلی دی .. نو زما دَ تجزيې مطابق دا هاغه دور وو چې امريکې او نورو باداري قوتونو دَ مظلومو انساني قوتونو او خاصکر اسلامي او پښتني هېوادونو چې افغانستان دَ ټولو نه ښکاره وو باندې غېر انساني ظلمونه روا کولو ، ميانديې بوري کولې ، پېغلې يې سرتورې کولې او دَ آسمانه يې اورونه پرې ورولو .. !! نه يواځې دا بلکه دغه مظلوم انسان يې په خپلو غېرو انساني ظلمونو دَ تشدد ښکاري کولو� هغه هم په داسې ځناوري انداز.. چې شايد په تاريخ کې داسې ظلمونه نه وې شوي � افضل شوق دغه الميه دَ بل سبا راتلونکي مزاهمت په لور اشاره په داسې علامتي پېرائيه کې کړې ده چې دَ امکان نه زيات حقيقت ښکاري � ولې چې هغه په دې يقين لري چې په زور او زياتۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې زړونه ، ذهنونه او روحونه دَ انسانانو تر تسلط لاندې نه شي راتلی او دا امريکه چې څه کوي هغه .. دَ خپل سباوْن سره بد کوي او دَ روس تاريخي جبر او دَ هغه انجام ته اوړې ورکوي�

په فني او تکنيکي توګه دا نظم ښځې مختصر دی خو دَ دې اختصار باوجود هم افضل شوق په کې دَ داسې شعوري ادراک نه کار اغيستی دی چې دَ يو وسيع علاقې پس منظر او دَ تور تاريخ نه هېرېدونکی جبر يې مونږ ته په نظر راځي � لفظي تراکيب جوړولو کې يې دَ پښتني محاورې انداز په جديده توګه خپل کړی دی اوساده لفظونه په کې دَ مقاميت سره سره دَ ټولې پښتونخوا نمائندګي هم کوي � او دا دَ شاعر فني کمال او شعري جمال بللی شي �

دا دَ اووْ مصرعو وړوکی نظم دراصل دَ څلورو.. دَ داسې يولس سېلابيزه مصرعو پابند نظم دی .. چې مصرعې يې تر خپلو يو اهنګ او ربط لري � خو دَ نظميه شعري ضرورت په توګه په وړو مصرعو کې وېشل شوی دی .. هغه څلور پابنده مصرعې مونږ دلته داسې وړاندې کولی شو �

ستا دَ ګمان بنده پيشو کېدی شي

چې په تيرو کې دَ زندان يوه ورځ

له ساه تنګۍ په تا غُوټه شي داسې

لکه زمری چې په خپل ښکار ور دانګي

۹ -- جنګ

زه چې يو تر مری نيسم

دَ بل سر وي راشين شوی

چې دا بل له سره نيسم

ګورم بل وي زېږېدلی..

زما دَ ژوند په کرونده کې

غمو کر دی دومره کړی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نه زه شوم ترې بې غمه

او نه بُوټې دَ دوئ وتلی

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ � 94(

خلق واړه دَ اندوه په درياب ډوب دي

کله کله له دريابه سر بلند که

دَ افضل شوق نظم هم دَ خوشحال بابا دَ پورتني شعر په رڼا کې دَ نن دَ انساني ژوند او انساني حالاتو ترجمان ليدی شي � خو په دې نظم کې ذکر شوې خبرې ، دَ فرد واحد دَ ژوند داستان هم بيانوي � يعنې په دې ژوند کې راګير يو انسان کله هم نه شي کولی چې هغه دې په يو حال وي يا دې هر وخت خوشحال وي � ولې چې په هر قدم دغه په ځان کې يواځنی انسان دَ مختلفو الميو ، حادثو ، ناکړدو ،پيښو ، غمونو ، وسوسو . وهمونو ، ويرو ، خوفونو او دردونو سره مخ وي � افضل شوق هم دغه خبرې په دې نظم کې په ډېر هنر کوي � انداز يې ښخې زيات علامتي دی .. او په فني جوړښت کې يې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره په وزن او بحرونو کې برابره ده � يعني دا نظم په ځان کې که يوې خواته اتهه مصرعې دَ اتهو اتهو سپلابونه لري .. ، بل خواته دغه اتهه مصرعې دَ شعري آهنګ ، ردهم او تکنيکي ساخت دَ لاري په څلورو داسې شپاړس سپلابيزه مصرعو باندې مشتمل يو هم رديف نظم دی چې دَ دې نظم په هرې دويمې مصرعې کې رديف يو رنګ راغلی دی .. لکه " شوی" ، " زېږېدلی" ، " کړ او " وتلی�

په دې پورتني نظم کې ځينې لفظي تراکيب لکه " غمونه تر مرۍ نيول" ، سر را شين کېدل" ، " له سره نيول" ، " دَ ژوند په کرونده کې دَ غمونو کر کول" ، "ترېنه بې غمه کېدل " او " بُوټې وتل" هاغه علامتي اشارې دي .. چې دې خو نوې جوړې شوې خو په کې پښتني کلتوري ذائقه او خوند دَ ورايه ليدی شي �

دَ افضل شوق هرکله دا کوشش وي ، چې هغه په هر نظم ، غزل يا نثري ليکنې کې داسې نوې خبرې يو بل سره اوترې .. چې معنوي ابهام نه وي په کې .. خو هغه خبرې دي دَ دې ژبې لمن له نووْ محاورو نه ډکه هم کړې نو ځکه دَ هغه دې شعوري زيار او هلو ځلو ته شاباشی وئيلی شم .. چې دَ فکر خورولو سره سره دَ ژبې په لمن کې دَ لُغاتو سوغات هم ور اچوي�

په فني توګه دا يو ساده او روان نثري نظم ښکاري خو نثري نه دی � ولې نه دی او پابند ولې دی ؟ نو راشئ چې اوګورو.. چې زما دَ تنقيدي نظر او تجزيې مطابق دا پورته ليکلی شوی آزاد نظم څنګه په داسې څلورو برابرو هم قافيه مصرعو کې تقسيمېدلی شي ؟ چې ورته بنده آزاد نظم نه .. بلکه باقاعده يو پابند نظم اووئيلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چې يو تر مرى نيسم دَ بل سر وي راشين شوى

چې دا بل له سره نيسم ، گورم بل وي زېږېدلی

زما دَ ژوند په کرونده کې غمو کر دی دومره کړی

چې نه زه شوم ترې بې غمه او نه بُوټ دَ دوئ وتلی

۱۰ــ څوك په حق او څوك ناحقه؟

چا چې

په حقه پورته کړی وو غږ

او په مرمۍ مرمۍ يې ليك وو الله

هغه عسکر

نن دَ غزا په جنون

ځيگر دَ چا ..چا چې پژي

لگيا دی

هغه هم پور

په نوم دَ خدای پرېکوي

)په لمنون ستا دَ څېرې .. مخ - 113(

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي انقلاب په پس منظر کې ليکلی دی � که څه هم دا نظم ښېخي مختصر دی خو په دې نظم کې استعمال شوي علامتي اشاره دَ افغانستان دَ تېرو څلورويشت .. پنځه ويشت کلن جنگ چې دَ ورور او ورور تر مېانځه دَ اسلامي جهاد په نوم کېدو .. پوره پوره داستان دَ لوستونکي په ذهن کې تازه کوي ..!! او حقيقت هم دا دی چې په دغه وطن کې دَ اسلام ، خدای ، رسول ، کتاب او انصاف په نامه کومې کومې ځناوري او غير انساني لوبې دَ پښتنو تر مېانځه او نه شوې ..؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق هم دغه واي .. چې کومه ګولۍ دَ الله په نامه دَ ټوپك نه دَ یو پښتون مسلمان دَ لاسه راوتلي ده .. هغه ګولۍ دَ هاغه بل پښتون مسلمان په سینه کې ورننوتي ده ، چې هم خدای، رسول ، کتاب او پښتو منونکی دی � یعنې دا نام نهاد جهاد دَ افضل شوق دَ دې نظم په پس منظر کې جهاد نه .. دَ دوؤ ناپوهه وروڼو او تربورانو تر میانځه دَ اختیار، واك او دَ اقتدار دَ حصول جنګ وو .. یا دَ یو بل باداري قوت په اشارو دَ پیسو په اُجرت یې دغه جنګ دَ خدای په پاك نوم روا کولو کوشش کړی دی � خو په نتیجه کې یې نه یواځې مخ توري شوي دي په کې .. بلکه دَ بل په لاسونو کې یې دَ شادوګانو په رنګه ښې ډېري بازۍ هم کړې دي � یعنې که یوې خواته پښتون دَ طالب په بڼه غازي یادېدو .. نو بلې خواته مړ مُلا شهید بللی شوی دی � که څه هم حقیقت دا دی چې دواړه په غلطه لار وو او دواړو ایمان او پښتو بائیلله �

افضل شوق په دې نظم کې دَ دې تور تاریخ.. په نهو وړوکو مصرعو کې داسې په هنر خوندي ساتلی دی چې سبا که لوستونکي دَ افغانستان دَ تفصیلي تاریخ په ځای دغه نظم .. او په دې نظم کې جوړ شوي لفظي تراکیب او علامتي اشارې مخې ته کېدي نو دَ هاغه خونړي دور نه به خبر شي او دَ پښتنو تر میانځ جنوني ، نام نهاد او غیر انساي جهاد ته به حیران پاتې شي �

دَ افضل شوق دا نهه مصرعیزه وړوکی نظم چې ښکاري آزاد .. خو دَ لوستلو ورستو لوستونکي ته دا خبره په ګوته کوي چې او واي .. دا نظم دَ نهو مصرعو آزاد نظم نه .. بلکه دَ پنځو ، یولس سېلابېزه مصرعو داسې پابندي نظم دی .. لکه

چا چې په حقه پورته کړی وو غږ

او په مرمۍ مرمۍ یې لیك وو الله

هغه عسکر نن دَ غزا په جنون

ځیګر دَ چا .. چا چې پڅي لګیا دی

هغه هم پور په نوم دَ خدای پرېکوي

۱۱ــ جهاد في سبیل الله

په وینو زما

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تنده ته دَ جهاد

وَ سرړولو ته چمتو ښکارېږي ، نو

دَ خپل ساتُول را اخيستلو ړومبی

بس فقط دغه

يو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه .. مجاهده وروه!!

چې کله ما

په سره کفن کې ګور ته

دَ میراث خور په حېثيت ورسپارې

نو ګوره ګوره

چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې روېندار

لاسونه بيا سره په نکريزو نه کړې

ګنې ،

دا زما او ستا شريکه وينه

شريك مذهب

او هم شريکه پښتو

به تا غازي او ما شهيد نه مني

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 97(

يو ځل بيا افضل شوق دَ افغاني جهاد په لور دَ لوستونکو توجه په يو بل تهيم او نظر وړاندې کوي او دَ خپل ضمير په وړاندې دَ دې غېر انساني دور او پښتني ځناورې روئيو ته ګوته داسې په شاعراه او افسانوي توګه نيسي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکي سترګي په ژړا باندي مجبوره کوي � کله چې هم زه دا نظم لولم .. نو زما حالت غبر شي او دَ شوق صاحب دَ دې مختصر المیاتي نظم هره مصرعه په زړه نشتر څکه محسوس کړم .. چې په دې نظم کې یوې داسې ځناورې رښتیا ته اشاره شوې ده .. چې انساني تاریخ به یې کله هم هېره نه کړي � هغه رښتیا ، دَ پښتنو تر میانځ دَ ویني دَ هغې لوبې سره اړه لري چې په کې هغوئ په قسم قسم نومونو خپلې تندې ماتې کړې دي � نو څکه خو شوق دَ حساس شاعر په رنګه په دې دور کې لیکلې شوو ښېخې زیاتو نظمونو کې پښتون غندلی دی�

دې پورته لیکلی شوی نظم ته مونږ په ډرامائي انداز کې په یو داسې افسانې باندي مشتمل ادبي شاهکار وئیلی شو .. چې دَ افضل شوق نه دَ شاعر نه علاوه ډرامه نګار او افسانه نګار هم جوړوي � ولې چې .. دَ غازیتوب او شهادت وَ افغاني مروجه جهادي اصطلاحاتو ته چې هغه په ډرامائي انداز کوم رنګ ورکوي .. هغه ادبي رنګ .. په ځان کې المیاتي افسانه او تمثیلي شعریت لري � قیصه دَ دوه نیمو عشرو .. په یو څو ورو مصرعو کې سرته داسې په هنر او خوند رسول شاید چې دَ افضل شوق داسې کمال دی چې ورنه انکار ادبي منافقت ګڼلی شي � افضل شوق ښنګه خپل وصیحت دَ ساه ورکولو په وخت خپل ورو ته کوي ..؟ دغه سوال شاید چې ځواب اونه لري .. خو دا خبره په یقین سره وئیلی شم چې یو داسې انسان، چې دَ غوښې نه نه .. بلکه دَ کاڼو نه جوړ وي.. هم موم کېدی شي که لږ دې خبرې ته ځیر شي �

دا نظم چې هیڅ قسم معنوي ابهام نه لري .. ساده دی ، خو دَ خپل تکراري او جذباتي لب و لهجې دَ وجې دَ شاعر دَ انساني احساس او پښتونیت حدونه دومره پراخوي چې په هغه باندي دَ کېدلی شي چې یو مخصوص فکر لرونکي نقادان دَ هغه دغه شعري زیار ته داسې درانه ټکي ورکولو کې ناکام شي .. چې دا نظم یې په صحیح معنو کې حقدار دی � خو زه ورته دومره لوی او بامعني نظم وایم .. چې شاید په داسې ټکو کې هیڅا هم تر اوسه دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي دور عکاسي داسې نه وي کړې .. لکه په دې پورتني نظم کې چې افضل شوق ډېره په اختصار او مدلل انداز کې کړې ده�

دا نظم چې .. په خپل اصل حالت کې په نولس ورو او لوئیو مصرعو کې .. په آزاده پېرائیه کې لیکلی ښکاري .. ته لږ په غور که اوګورو ، نو دا نظم به مونږ دَ نولس نه .. بلکه دَ دیارلس داسې برابرو برابرو مصرعو پابند نظم اوګڼو چې هره مصرعه یې یولس سپلابیزه ده .. راشئ چې یې اولولو �

په وینو زما که تنده ته دَ جهاد

وَ سړولو ته چمتو ښکارې ، نو

دَ خپل ساتُول را اخیستلو رومبی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بس فقط دغه یو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه ... مجاهده وروه!!

چې کله ما په سره کفن کې ګور ته

دَ میراث خور په حېثیت ورسپارې

نو ګوره ګوره چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې ورېندار

لاسونه بیا سره په نکریزو نه کړې

ګنې ، دا زما او ستا شریکه وینه

شریك مذهب او هم شریکه پښتو

به تا غازي او ما شهید نه مني

۱۲ ـ دَ امن دَ ناوې په واده کې

دغه خوب وو

که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو

زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انګرېزی کې

که وئیلې دَ موزارټ په موسیقی کې

نو ، ګوګوش په پښتو ژبه

او هلتېن هم

له کلثوم سره په ګډه په روسی کې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلي ،

چې عربۍ پېغلو کولو اتڼونه

ټُرکو والز

او جاپانيو بوليرو رقص

که چينۍ جوني په تال دَ هند وې مستي

پښتنې هم ګډېدلې په بېلي ډانس

هن ، تر دې چې

دَ نړۍ درست شاعرانو

هم دَ خپل خپل خوب او خيال په سمه غېږې

ډکولې په راڼيانو په تېنګو څه ؟

چا په فاکس

چا ، چا پولکا او فلېمنکو کې ،

حقه دا ، دَ عالم په دې محفل کې

جاربېدلو انسانان له يوه بله

هيڅ توپير نه وو تر منځه

ټول خپلوان وو

که څه هم حقيقت دا ،

چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې آرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

ځکه ما دَ امن ناوې ودوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 123(

دا دَ افضل شوق په ځينو هغو شاهکارو نظمونو کې يو نظم دی چې ډېر زيات شهرت يې حاصل کړی دی او دَ هغه کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" دَ چاپېدو پس دَ شاعر او کتاب په باب چې چا هم څه ليکلي دي .. هغه دَ دې نظم حواله ضرور ورکړې ده � يعنې دَ دې نظم دَ لوستلو ورستو افضل شوق دَ يو امن پرسته شاعر په توګه يو نوم او حواله ګرځېدلی دی � ځکه چې هغه چې کومې ښېرې يا کوم خوبونه او يا څومره ارمانونه دَ انساني امن ، سوکالۍ او خوشحالۍ ، يا مينه محبت او شفقت دَ حصول په حقله ليدلي دي.. هغه ټول څه دَ شلمې صدۍ په آخري عشره او دَ يويشتمې صدۍ دَ آغاز په کلونو کې دَ دغه انسانانو دَ لاسه داسې دړې وړې شولو.. چې دغه امن پرست او مينه ناك شاعر يې په ژړا او فرياد سر کړو� دَ ده شاعري لا څه .. چې دا نظم يې دَ نړئيز بړاس او دَ خوبونو دَ تعبير جوړولو دَ خواهش په حواله مخې ته راغلو -

په دې نظم کې افضل شوق يو محفل دَ خياله راغونډ کړی دی او په دې محفل کې يې دَ دې نړۍ ټول مشهوره شاعران، مشهوره موسيقاران، نامتو سندرغاړي داسې راغونډ کړي او تر څپلو يې په بېلو بېلو ځينو عالمي مشهوره رقصونو کې په ګډاګانو کې داسې مست دَ خپل تصور دَ مخې ښکاره کوي � چې هغه دَ يو خوب نه علاوه حقيقت نشي کېدلی � ولې چې شوق په دې نظم کې دَ فکري الوت دَ وجې په ناشناس باندې دَ انګرېزۍ سندرې واي .. چې ممکن نه ده او هغه هم دَ موزارټ په موسيقۍ کې ، چې دَ يورپ يو کلاسيکي موسيقار دی � هم دغه رنګه شوق دَ خپل خوائش دَ لارې په ايرانۍ فارسي باني سندرغاړې مادام ګوګوش باندې دَ پښتو سندره ، په امريکائي انګلسي سندرغاړې هېلټن او عربۍ اُم کلثوم باندې په ګډه دَ روسۍ سندره وئيل يوه خارج الامکان خبره ده � خو دا ليدلی خوب چې شاعر يې نظم کوي .. انسانانو نه په صحيح توګه او صحيح بڼه کې هغه انسانان جوړول مطلوب دي چې اشرف المخلوقات ياد شوي دي �

په دې نظم کې دَ خوند او مزې خبره خو لا دا هم ده .. چې دَ افضل شوق په دې نظم کې که عربۍ پېغلې پښتنې اتڼونه کوي يا چينۍ جينکۍ دَ هند په تال رقصېږي .. نو بل طرف ته پښتنې په بېلې ډانس کولو کې .. چې دراصل عربي کلتوري رقص دی ..يادوي � او دَ خپل پراخ نظر او انساني سوچ ښودنه کوي � نه تش دا.. بلکه په دې نظم کې شوق صاحب دَ بېلو بېلو ژبو شاعران هم دَ هغوئ دَ خوښو محبوباګانو سره په بېلو نړئيزو رقصونو کې رقصولې دي � چې يو پښتون او مشرقي انسان که يې په خوب کې لا هم تصور ګناه ګڼي .. نو مغرب يې خپل توعين ګڼي او کله هم نه غواړي چې هغوئ دې دَ مشرق سره په ګډه داسې خوشحالياني اوکړي �

زما دَ پورتنو خبرو نه مطلب دا ده دی چې ګڼې افضل شوق غېر فطري يا غېر حقيقي خبرې کړې دي .. بلکه دا دَ ده فني هنر او شعوري کمال دی چې دومره اوچت آفاقي سوچ يې په پښتو کې نظم کړو � يعنې شوق په انسانانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې توپير نه مني او هغه دا يقين لري چې انسانان که اوغواړي نو تر خپلو انساني رشتو په سوب خپلوان کېدی شي � خو دَ شوق دَ قوله انسانان دَ يو بل دُښمنان دي � او دا کله هم ممکن نه دي � خو طمه يې بيا بيا کوي � دا نظم که په پښتو کې نه .. په انګلش يا بلې مغربي ژبې کې وړاندي شوی وی .. نو نن به يې دَ شاعر نوم دَ آسمان په ستورو کې ليك وی � خو داسې ناممکن ځکه ده .. چې دَ دي نظم شاعر پښتون دی او پښتانه کله هم فکري هنر ته په درانه نظر نه ګوري�

دَ فني جوړښت په حواله دا نظم تمثيلي انداز لري چې قيصه ورسره په افسانوي انداز کې قلمبنده شوي ده � په دي نظم کې دَ ژور فکر سره سره دَ بېلو بېلو ژبو ، ثقافتي اړخونه رابرسېره شوي دي � دا نظم په علامتي شکل کې مونږ يو مختصر منظوم داستان ګڼلی شو � دا نظم چې په دېرشو مصرعو مشتمل آزاد نظم ليکلی ښکاري .. په اصل کې دَ دوويشت (22) مصرعو دولس سپلابيزه پابند .. لاکن آزاد قافيه او بې رديفه معرى نظم دی � مونږ يې په پابند شکل کې داسې لوستلی شو

دغه خوب وو ، که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انګرېزی کې

که وئيلې دَ موزارټ په موسيقی کې

نو ، ګوګوش په پښتو ژبه او هلتېن هم

له کلثوم سره په ګډه په روسی کې

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلي،

چې عربی پېغلو کولو اتڼونه

تُرکو والز او جاپانيو بوليرو رقص

که چينی جوني په تال دَ هند وي مستي

پښتني هم ګډېدلي په ببلي ډانس

هن ، تر دي چې دَ نړی درست شاعرانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَخپل خپل خوب اوخیال په سمه غېږې

ډکولې په راښیانو په ټېنګو څه ؟

چا په فاکس،چا چا پولکا اوفلېمنکوکې،

حقه دا ، چې دَ عالم په دې محفل کې

جارېدلو انسانان له یوه بله

هیڅ توپیر نه وو تر منځه،ټول خپلوان وو

که څه هم حقیقت دا ، چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې آرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

ځکه ما دَ امن ناوې ودوله

۱۳ـ دَ انساني فطرت په سمه

چې له دې ځمکې څخه

پاس تر شنه آسمانه پورې

بیا له سپوږمۍ څخه هم

رك تر هرهر ستوري بېلي

دَ سرې او شنې په شان

که پرانستل شوې لارې لاهم،

خو دا نړۍ

او په نړۍ باندې مېښنه خلق به

دَ رنګ او نسل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکارې

وېښل شوي غرضي کرکو کې ،

هم به يې وې ولاړ

تر مېانځه دېوالونه .. ځکه

چې چرته اونه داړې دغه ځناور

خپلو کې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 126(

په دې نظم کې داسې ښکارې لکه شاعر افضل شوق دَ خپلو معروضي حالاتو، واقعاتو او پېښو نه نه يواځې خبر دی .. بلکه دغه انسان چې په انسانانو کې افضل دی هم دَ دغو ترقياتو په مېچن کې دلولې شوی وي � شاعر دا يقين لري چې که انسان دَ نن دَ ترقۍ نه هم زياته ترقي اوکړي او دَ ستورې نه بل ستوري ته لاري دَ بودې ټال کړي .. خو بيا به هم دَ دې ځمکې دَ خاورين ضمير نه نه اوځي � يعنې دَ خپل غرض دَ لاسه به انساني اقدارو ته تاوان رسوي � او تر خپلو به يې دَ زړونو تر مېانځه فاصلې جوړې وي � او څنګه چې په مخ دَ ځمکې نن سبا دَ انسانانو تر مېانځه دَ رنګ، نسل ، ژبې ، مذهب کرښې موجودې دي .. او ورسره ورسره دَ نفرت او کرکې ځناورې روئيې او خويونه دَ مينې او محبت وجود او جذبو ته تاوان رسوي � نو دَ دې نه بدتر حال به يې په نوره ترقۍ کې هم وي �

افضل شوق په خپل دې پورتني نظم کې دَ ترقۍ مخالفت نه کوي .. بلکه هغه دا خبره کوي چې سائنسي ترقي چې انسان څومره دَ آسائشونو سره مخامخ کړی دی .. دومره انسان دَ انسانيت په ضد کارونو ته ملا تړلې ده � ولې چې دا ترقي انسان هضم کړې نه ده او نه يې شکر وربانديې اوباسلې دی � نو ځکه شاعر دغه ترقۍ دَ انساني اقدارو قتل ګڼي او په فکري اشاره کې دَ پرون پسماندګې دَ نن دَ ترقۍ په مقابله کې غوره ګڼي � يعنې انسان په انساني او فطري خول کې انسان او په نورو جامو کې ځناور برېښي � داسې ځکه چې انسان په فطرت خودغرضه دی او آسائش موندلو ورسته خپل اصليت هېروي �

که څه هم په دې نظم کې شاعر دَ خپل عالمګير کېدل دعوه په ښکاره نه ده کړې خو داسې څرګندېږې لکه هغه چې انسان په کرښو کې وېښلی شوی ځناور ګڼي او واې چې ، انسان که واقعي انسان وی نو هغه به دَ يوبل سره دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوبل دَ غم او خوشحالۍ ملګرى وو� خو افسوس دا چې داسې هيچرته په دې انساني معاشره کې نه شي ليدلى � او که مونږ اوګورو ، نو واقعي هم دغسې قيصه ده او دَ دُنيا حالات ورځ په ورځ خرابيږي او انسان دَ انسان نه بيزاره کيږي � دا انساني نه .. بلکه ځناوري خصوصيت دى � چې ځان ځانته ژوند کوي �

دَ فکر دَ لحاظه دا نظم هم په خپله معنا کې علاقائي ، قبائلي ،او مذهبي او نسلي رنګ نه لري .. بلکه يو آفاقي انساني مثبت سوچ او تعميري تصور مخې ته کوي ، کوم چې خپل صداقت په يو وخت کې هم نشي پاتېدلى � او لازمي خبره ده چې دغې بدو انساني روئيو نه ته په داسې صداقت ګوته نيول او په هغې تنقيد کول او دَ هغې غندنه کول .. دا په اصل کې دَ شاعر او اديب يوه سماجي ذمه واري هم وي او مونږ وئيلى شو چې افضل شوق خپلې دغه ذمه واريانې نه يواځې پېژني .. بلکه دَ هغو دَ ادا کولو وس او چاره هم کوي �

په فني توګه په اسلام آباد کې په کال 2002 کې ليکلى شوى دا نظم هم .. چې په کې شپاړس لندې او اوږدې مصرعې ترِلي شوي دي .. خو په اصل کې دا اتهه مصرعيز نظم دى چې په شپاړس سِلابيزه مصرعو باندې مشتمل آزاد نه .. بلکه داسې پابند او معرى نظم دى .. لکه

چې له دې ځمکې ښخه پاس تر شنه آسمانه پورې

بيا له سپوږمۍ ښخه هم رك تر هرهر ستورې بېلې

دَ سرې او شنې په شان که پرانستل شوې لارې لاهم

خو دا نرۍ او په نرۍ باندې مېښنه خلق به

دَ رنګ او نسل يا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکارې وېښل شوې غرضې کرکو کې

هم به يې وې ولاړ تر ميانځه ديوالونه .. ځکه

چې چرته او نه دارِي دغه ځناور خپلو کې

۱۴ــ دَ پرونۍ ښېرې په لټون

هغه هنداره

زما دَ سوچ هنداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هنداره

زما دَ خوب هنداره

چې يو ځېره يې په ما تل ليدله

داسې ځېره

داسې ژوند وزمه ځېره

چې هم مې خپله وه

هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مينه مينه لګولې مدام

په دغه نيت

چې زه يې اوپېژنم

لا يې دَ ځان په باب څه اوغږوم،

خو، دَ نصيب لکه چې نه وه خوښه

چې يوه ورځ

هغه وره هنداره

زما له لاسو ناڅاپه اولوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه ځېره

په سل توکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلې ځېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرې جينۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځينې

په ماته خله خېرات دَ مينې غواړم

ځکه چې ښوک په رنګ مونېږي ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

ښوک په تندي

او ښوک په زنه هغه

ښوک په شونډانو

ښوک په پوزه هغه

)په لېمون ستا دَ ښېرې .. مخ � 129(

دا نظم ښاغلي افضل شوق چې په کال 1988 کې ليکلی دی او دا هاغه دور وو زما دَ مطالعې تر مخه .. کوم کې چې تر دې نظم لږه موده مخ کې دَ شوق صاحب ړومبۍ شعري مجموعه " شلېدلی امېل" منظرعام ته راغلې وه � خو که دغه ذکر شوې شعري مجموعه مونږ په غور اوګورو، نو په دې کې دَ " سل ښېرې" نومې نظم چې په کال1979ع کې په ريکارډ راغلی دی .. کې دَ سل ښېرو دَ زېږېدلو دَ امکان نه علاوه داسې يو بل نظم مخې ته نه راځي .. چې دَ " ښېرو لېمون" رنګه خبرې دې په کې شوې وي � لاکن دَ دې نظم " دَ پرونۍ ښېرې په لېمون " دَ ليکلو پس دَ ښېرو يو مسلسل تکرار او هغه هم دَ سلو ښېرو .. په وار وار په ډېرو نظمونو کې مونږ ته په نظر راځي � لکه " په لېمون ستا دَ ښېرې" (په ټائټل چاپ) دَ سلو يار نظم نومې نظم کې هم دَ سلو ښېرو ذکر شته خو شته .. بلکه په ټائټل باندې دَ دې نظم ورکول هم دا څرګندوې چې هغه دَ سلو ښېرو په لېمون دی او يا دا سل ښېرې هغه ليدلې او بيا يې شاته پرېښې دي � يا بيا شوق صاحب دَ دغو سلو ښېر يار دی لکه په دې کتاب کې چاپ يو پېش لفظ کې ورته ښاغي اکرام الله ګران ده ته " دَ سلو يار" وئيلی دی � خو خبره دا نه ده .. که مونږ دَ پورته ذکر شوې نظم په غور مطالعه کړو نو دَ افضل شوق دَ ژوند او دَ ښېرو دَ لېمون داستان به دَ يوې ښېرې سره تعلق اولري � ولې چې دئی په دې داستاني نظم کې کوم ته چې زه دَ افضل شوق دَ ژوند اصل او حقيقي داستان وايم .. کې دئی په ښکاره ټکو کې ليکي چې دَ ده دَ طلب ماشومه ښېره چې ده به په هنداره (آئينه) کې هر وخت ليدله � خو هغې ښېرې به خبري نه کولې او افضل شوق غوښتل چې دغه ښېره خبري اوکړي .. او يا دئی ورسره خبري

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوکړي � ولې چې دئی او هغه ښېره يو بل ته اجنبيان وو او ده دغه اجنبيت ختمول غوښتل � هم په دغه تجسس او کشمکش کې هاغه آئينه چې دغه ښېره .. ګونګۍ ښېره په نقش وه په ځمکه باندې را اولوېده او درې ورې او زرې زرې شوه .. او هرې زرې کې دَ هغې ښېرې يو نيم نقش ښکاره پاتې شو .. او شوق هغه زرې راټولې کړې او بېرته يې هغه ښېره ترېنه جوړول شروع کړو. خو ښېره داسې ګډه وډه شوه چې بيادَ شاعر په قول له هغې ورځې تر ننه پورې دَ هغې ماتې ګونګۍ ښېرې په لټون دئی هرې پېغلې ته ځکه ګورې چې دَ ده دَ فکرې ښېرې دَ يو نا يو نقش سره سمون هم لرې او دئی يې دغه رنګه دَ ورکې ښېرې يو يو نقش راغونډوي او دَ طلب هغه ورکه ښېره ترېنه جوړوي .. چې په سلو نورو اجنبي ښېرو وېشل شوې ده.

دا نظم دَ افضل شوق په ژوند کې سټرياګاني او مزلونه هم ليکي. که مونږ اوګورو ، نو دَ دې نظم دَ چاپېدو پس شوق سپلاني شاعر هم مشهوره شوی دی. په دې درست کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" کې تر ټولو چې کوم څيز زيات زېربحث راغلی دی .. هغه ښېره يا ښېرې دې او دَ دغو ښېرو لټون په کې په نووْ حوالو بېخي زيات ليدلی شي. خو دا دَ شاعر شعري کمال دی چې په هر ځل يې دې ښېرې او لټون ته نوی داستان او فکري تکل غوره کړی .. او دَ نوي موضوعاتو سره يې خپل دغه جنوني لټون مخې ته بوتلی دی � خو بيا چې مونږ دَ شاعر وَ همت ته په ځير شو .. نو په هغه کې پښتنه وينه او مينه دئی شکست ته نه پرېږدي او آخر هم په کال 2002 ع کې په دې کتاب کې په صفحه نمبر 142 او 143 باندې چاپ شوې نظم " دَ ژوندون ښېره " کې افضل شوق دا اقرار کوي چې هغه دَ ليدلو سلو ښېرو په رهنمائي کې دَ يوې ښېرې په تکميلولو کې برې اوموندو � لاکن دلته دا خبره بيرته وضاحت طلب ده .. چې کومه ښېره؟ آيا دا هغه ښېره وه .. چې ده په کال 1997ع کې دَ ډاکټر وهيبه سکاني په نوم په مصر کې خپله کړه او که دا ښېره بله ښېره وه ؟ لا خو هيڅوک په دې اړه هيڅ ځکه نشي وئيلی چې دَ دې شاعر په نظمونو کې دَ ښېرو دَ لټون ذکر دَ دې ذکر شوې نظم " دَ ژوندون ښېره " نه پس هم په ځينو نورو نظمونو کې راغلی دی � او خپله شوق صاحب هم دَ دې خبرې په وضاحت کې اکثره په اشارو کې خبرې کوي او خبرې په خندا کې يوې بلې خواته بوځي � خو اوس خبره شوې هم يم چې دَ افضل شوق په ژوند ليکلی ناول هم چاپ ته تيار دی .. ماته يقين دی چې دا رښتونی شاعر به په دې خپله قيصه کې دا معمه سرته اورسوي او ټکې په ټکې به هرڅه او وائي � زه به کوشش کوم چې دا ناول مسوده تر لاسه کړم او دا سوال هم ځواب ته اورسوم �

بلې خواته په دې دووْ نظمونو يعنې " پرونۍ ښېرې په لټون " او په" دَ ژوندون ښېره " کې چې ځومره خبرې په سادګۍ شوې دي .. هغسې په کې دَ فکر ژورتيا موجوده ده او دَ افضل شوق دا ښېرې .. انساني ښېرې که څه هم نه دي .. خو په انساني شکلونو کې او هغه هم دَ ښځو په حېثيتونو کې دراصله يواځې انساني ښېرې نه .. بلکه هغه علامتي ، تشبهاتي ، اشارتي ښېرې دي چې يواځينی انسان په سلو حوالو انسان او فقط انسان جوړوي � دَ افضل شوق سل ښېرې هم په فکري حوالو يو داسې تصور رامخې ته کوي چې افضل شوق دٍ هر چا دوست دی .. دَ هرچا سره مينه کوي (دَ هرجائي توب ترحده) ..ولې چې هغه ځان انسان ګڼي او دا دَ انسانيت تقاضه هم ده � يعنې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه یو ښه انسان له یوه انسان سره نه .. دَ انسانیت سره کوي � خو دَ افضل شوق دغه یاران فقط ښځي ولې دي ؟ دَ دې سوال ځواب زما دَ فکر مطابق دا کېدل شي چې چونکه شوق شاعر دی او شاعري دَ ښځو سره دَ خبرو نوم دی�

په فني توګه " دَ پرونۍ خبرې په لټون" نومې نظم په دوه دېرشو (32) ورو او لوئیو مصرعو باندې مشتمل ښکاري .. خو چې ښه ورباندې غور اوکړلی شي .. نو دا دَ 32 مصرعو دا آزاد نظم دَ دوه ویشت 22 مصرعو معری نظم داسې مخې ته راشي .. لکه

هغه هنداره ... زما دَ سوچ هنداره

هغه هنداره ... زما دَ خوب هنداره

چې یو خبره یې په ما تل لیدله

داسې خبره .. داسې ژوند وزمه خبره

چې هم مې خپله وه ...... هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مینه مینه لګولې مدام

په دغه نیت ، چې زه یې اوپېژنم

لا یې دَ ځان په باب څه اوغږوم ،

خو ، دَ نصیب لکه چې نه وه خوښه

چې یوه ورځ ..... هغه وره هنداره

زما له لاسو ناخاپه او لوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه خبره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سل توکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلي څېرې

هرې جینۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځینې

په ماته خله خېرات دَ مینې غواړم

ځکه چې ښوك په رنګ مونېږي ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

ښوك په تندي او ښوك په زنه هغه

ښوك په شونډانو.. ښوك په پوزه هغه

۱۵ــ دَ زُوی په سر باندې سودا ته جوړېدلیه پلاره!

ښه خو به دا وي

چې دَ لاسه يې مرۍ خپه کړې

په وخت دَ زوکړې

دَ هغه زُوی

چې سبا يې تربور

هغسې هم

په غال کې ستا

او ستا دَ ورور دَ شملې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ککړ په وینو

ځواني مرګه مړی بیرته تاته

که په زړو اوړو در ړدي

نو په تا غر نړوي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 138(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ معاصرو حالاتو خاصکر دَ پښتنو دَ هاغه دونيم لسيزو کلونو جهادچې هغوئ په افغانستان کې دَ اسلام په نامه دَ سرونو په سودا کاروباري کړی وو � او دَ بې شمېره پښتنو وینې په کې بې ګنا توی شوې او عجیبه دا ده چې تر اوسه پورې انجام ته نه دی رسېدلی .. په دې چې دواړه دَ یو پښتني هډ او وجود اندامونه دي � پښتون که وژلی شي نو هم دَ پښتون رور دلاسه ، او که یې وژني نو هم یې رور وژني � او ضد دَدواړو په خپل خپل ځای سرته نه رسي � شاعر افضل شوق دلته یو پښتون پلار ته چې کوم نصیحت کوي � څه هم که غېر فطري رنګ لري .. خو بیا هم په کې دَ شاعر دغه خبرې رد کېدلی نه شي چې هغه واي .. دَ اولې ورځې دَ نوي پیدا شوي بچي دَ مرګ غم تر هاغه غمه کم وي چې ځواني مرګ شي � او هغه هم دَ تربور دلاسه � دغه نظم کې هم په ډېر ښکلي تمثیلي انداز کې په یوه ډېره علامتي پېرائیه کې دَ پښتون دَ ماحول دغه جهادي غافلانه روئیو ته کتلي شوي دي � یو پښتون پلار ته دَ خپل زُوی پیدا شوي ماشوم دَ وژلو .. نه مُراد مونږ په ابتدا کې دَ ماشوم په لاس کې دَ ټوپك ، طمانچې ، بم او بارود دَ ورکولو په ځای دَ قلم او کتاب دَ ورکوني شعور ورپه ګوته کولی شو � بلې خواته ، دَ دې علامتي اشارې نه یوه نوې معنا داسې هم اغیستلی شو چې دَ بدو جرړه دَ اولې ورځې نه ایستل پکار دي � نه چې دغه بد بیا دَ خوربدو.. لوئېدو دَ عمل نه تېرېږي .. نو نور بد او بدی پیدا کوي � لکه څنګه چې په افغانستان کې تاریخ دَ دې خبرې ګواه دی

دغه نظم په فني توګه چې څومره په ساده رنګ کې بیان شوی دی .. دغسې دغه نظم دَ نن دَ حالا تو یعني په عالمي کچ چې دهشت ګردی یا ترهه ګری کومه نعره مونږ اورو .. هغه هم دغه رنګه ورو ورو دَ څو صدو نه دَ دې حالا تو پخوا یو سفر وو ، چې نن یې ټوله دُنیا دَ خوف او ویرې سره مخ کړې دي � نه یواځې دا بلکه په دې حالاتو کې انتهاپسندي مونږ ته په عروج لیدی شي �

دَ افضل شوق دا نظم چې " په لټون ستا دَ ښېرې" کې په 138 باندې چاپ دی په راولپنډۍ کې په کال 2001ع کې لیکلی شوی .. په دولسو ورو لوئیو مصرعو کې لیکلی دا نظم دراصل دَ شپاړس سپلابیزه پنځو غځو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دی .. لکه چې ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خو به دا وي چې دَ لاسه يې مرۍ خپه کړې

په وخت دَ زوکړې دَ هغه ژُوی چې سبا يې تربور

هغسې هم په غال کې ستا او ستا دَ ورور دَ شملې

ککړ په وينو ځواني مرګه مړی بيرته تا ته

که په زړو اوړو در ړدي نو په تا غر نړوي

١٦ـــ دَ ژوند سوال .. ځواب هم سوال

هرڅه هرڅه دی

خو بيا هم

دغه ژوندون خارمړی

دی هاغه سوال

چې په ځواب کې لا

بلا سوالونه

زېږوي څه چې

مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 141(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ ژوند فلسفې او معنې ته په خپل منفرد انداز کې کتلي دي � ژوند چې تر اوسه پوري يې لا صحيح معنا چا هم نه ده وړاندې کړې .. يا داسې هم وئيلی شي چې دَ ژوند په فلسفه لا هم هيڅوك هم نه دي رسېدلي � ژوند يوه داسې هوائي مرغۍ ده چې لاندې دَ ځمکې نه ورته ګورې نو چاته ښنګه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري او چاته څنګه � لکه افضل شوق چې دغه نظم کې دَ ژوند فلسفې ته کومه اشاره کوي .. نو هغهَ یو داسې سوال رابرسېره کېده دي چې ځواب یې هم په سوال پورته کوي او دا خبره هم دغسې ده � ولې چې تجسس ، حېراني ، دَ خواهشاتو تکمیل .. منډې ترړې او هوس او لا لچ په اصل کې دَ ژوند بېلې بېلې غرضي لارې دي .. چې تکمیل ته رسېده غواړي � خو دَ بده مرغه انسان په خپل ژوند کې په یوه لاره هم په خپله خوښه دَ ژوند دغه لارې سر ته نه دي رسولي � او هر یو په نیمه لار کې دَ بېلو بېلو امتحانونو او ازمېښتونو سره مخامخ شي � یعنې انسان په ژوند کې دَ ژوند سره اوږه په اوږه تګ دَ خپلو خواهشاتو تکمیل خو ګڼې خو دغه خواهشاتو ته رسېده یې ممکن کړې نه دي �

سوال څنګه په ځواب کې سوال زېږوي ؟ دا هغه فلسفه ده چې په شاعرانه تکو کې دَ افضل شوق په دې نظم کې ورته ژوند وئیلې شوی دی � څومره چې دا خبره لوستونکي په سوچ کې مبتلا کوي .. هم دغه رنګه په دې نظم کې دغه یوه محاوره یعنې " په امتحان کې اچول" په دې نظم کې موجود ابهام ته آساني معنې ورکوي �

په فني جوړښت او رغونه دا نظم یوه ساده او وړه خبره ښکاري چې دَ لوستلو سره دَ انسان په ذهن کې واضحه شي .. خو فکري ژورتیا یې دومره زیاته ده چې انسان دَ ژوند په فلسفه او معنې ورګېر کړي � زما مراد دا دی چې دا نظم یواځې دَ پښتو نظم نه دی � که ترجمه کړی شي نو دَ معیاري ادب یوه معتبره حواله به اوګرځي � په دې کوشش او داسې نورو نوؤ موضوعاتو په ښه توګه څېړلو او چېړلو افضل شوق ته یواځې دَ پښتو شاعر نه وایم ولې چې دغه قسم نوي او معیاري موضوعات زمونږ دې شاعر دَ علاقائي او قبیلوي اثر نه لرې ساتلي دي.. او دا دَ ده فني کمال او فکر لوئیوالی دی .

په تپازه نومې ساحلي ښار الجزائر کې لیکلی شوی دا نظم په اتهو وړو غټو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې تش په دریو ، پنځلس سپلابیزه برابرو برابرو مصرعو کې راغونډ شوی دی .. لکه

هرڅه هرڅه دی ، خو بیا هم دغه ژوندون خارمړی

دی هاغه سوال ،چې په ځواب کې لا بلا سوالونه

زېږوي څه چې .. مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

۱۷ـــ دَ شملي صدۍ په نوم چې نن مونږ....

په وړو وړو خبرو

که سرونه په لاسو ږدو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو، كاسو كې دَ سرونو

خو.. سرې وينې هم څېښو مونږ

غرض دا ، چې كه مونږ څه هم

انسانانو ته مونږېږو

خو، په پته په فطرت كې

له هر څه پرته

والله چې

سرې خوره حېوانان يُو

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 146(

دلته په دې نظم كې افضل شوق وَ يو داسې ځناوګي روئيې ته ګوته نيسي چې نن سبا يې انسانان او خاصكر پښتانه په ډېر وياړ او فخر خپلوي � يعني په معمولي خبرو چې ځومره دَ پښتنو شمله كوزېږي .. هغه رنګه بل طرف ته په ډېرو لوئيو معاملو هغوئ چپ هم شايد چې په دې خبره پاتې دي � چې په كې هغسې توان توفيق باقي نه دى پاته شوى � دَ نورو قومونو سره دَ سيلانۍ او مقابلې كولو په وخت نن هغه مېړنى پښتون .. چې پرون يې ترانې نورو وئيلې .. هم عاجزه پاتې شوى دى � خو دغه بل ته عاجزه پښتون تر خپلو يو بل ته تر پرونه هم نور غښتلى برېښي � او په خپل علاقائي سوچ ژوند كولو ته داسې جوګه شوى دى چې افضل شوق يې ژړا په خپل دې نظم كې په ډېره پښتنې جذبه او پښتنې احساس ژړوي � هغه پښتون په ناحقو لارو روان ګوري او غواړي چې پښتون دې هم دَ هغو اقوامو سره اوږه په اوږه مخې ته روان شي چې نن يې دَ هغوئ دَ آقّا حېثيت تر لاسه كړى دى �

دا نظم معنوي ابهام نه لري او نه په كې داسې كړكېچنې خبرې شوي دي چې دَ لوستونكي په ذهن كې مغالطې پيدا كړي � دلته موضوع علاقائي او خالصه پښتنې ده خو شاعر په انساني حوالو دا كوشش كړى دى چې پښتون ته آئينه ور ښكاره كې � په دې نيت نه .. چې ګنې پښتون انسان نه دى .. بلكه په دې نيك نيتۍ چې پښتون دَ هيچا نه كم نه دى � نو بيا څه وجه ده چې دا قوم تر خپلو دَ خپلوۍ احساس نه لري او نور عالم ته خپله بڼه ځناورې ښودې ؟ دا هغه تپوس دى چې افضل شوق يې په دې نظم كې دَ ځواب په طمه رامخې ته كوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي نظم کې لفظي تراکيب لکه " سرونه په لاسو کې ږدل" ، " دَ سر په کاسو کې وينې څښل" ، " انسانانو ته مونږدل" ، " سږي خوره انسانان کېدل " محاورتي انداز لري او په دې نظم کې دَ شاعر جذباتيت دَ يو پښتون په شان ښکاري خو په دې جذباتيت کې يې غير ضروري اجتجاج نه کار نه دی اغيستی � ځکه خو دَ نظم شعريت دَ موضوع په لحاظ دَ منلو دی � هم دغه خو دَ دې شاعر افضل شوق تر ټولو لويه خوبي ده چې هغه آفاقي موضوعاتو ته هم علاقائي او پښتني قومي ژبه ورکوي � کومه چې پښتنو ته اپيل کوي � مونږ دا وئيلی شو چې شوق صاحب په فطرت او اصليت پښتون دی .. خو په مزاج امن پرست انسان او مينه کونکی مجنون دی � خبره يې صفا .. خو په کې احتجاج نه ښکاري � هغه سوالونه رابرسېره کوي ، لکه دلته په دې نظم کې چې په علامتي اشارو کې زمونږ راهنمائي کوي�

دا دَ لسو وړو لوئيو مصرعو نظم چې په آزاده بڼه کې ليکلی ښکاري .. له اصله په اتهه سپلابيزه نهو مصرعو باندې مشتمل نظم دی .. خو مونږ يې په څلورنيمو داسې مصرعو کې هم تقسيمولی شو.. چې په کوم کې څلور مصرعې شپاږس سپلابيزه مصرعې دي او يو آخري مصرعه يې اتهه سپلابيزه ده .. لکه

په وړو وړو خبرو که سرونه په لاسو ږدو

نو،کاسوکې دَ سرونوخو سرې وينې هم څښلو مونږ

غرض دا ، چې که مونږ څه هم انسانانو ته مونږدو

خو، په پټه په فطرت کې له هر څه پرته والله چې

سږي خوره حيوانان يُو...................................

۱۸ ــ دَ فرعون سره دَ شوي قول په سمه

دا کېدی شي

چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رشتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوګټي په دې خبره ، چې بې صبرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ خالق دَ یو جنت په سر

ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چې اوس حُورې په کې

باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوګه ښکاري هر لوري

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 154(

دا پورتنی نظم افضل شوق په کال 1996ع کې دَ یو وړوکي یورپي ملك مناکو په مونټې کارلو نومې ښار کې لیکلی دی چې ذکر یې په سفرنامه کې هم راغلی دی � په دې نظم کې شاعر افضل شوق دَ یورپي ماحول په تناظر کې خپل شاعرانه کېفیت ډېر په ښکلي انداز کې ښکاره کړی دی او وائي چې .. دا دَ مغرب خلق چې دَ نن په آسائشونو او عیاشیانو باندې نازېږي دَ خپل ځان دپاره دَ خدای دَ جنت په رنګه نوي نوي جنتونه داسې جوړ کړي دي چې په کې یورپې پېغلې دَ جنت دَ حُورو په رنګ کې زړونو ته سرور بخښي .. او هم په دغه نظم کې شاعر دا هم وائي چې کېدلی شي چې دَ یورپئینو یا دَ ترقي یافته خلقو دَ عیاشۍ او په آسائشونو باندې ایمان دَ هغوئ دپاره دَ دوزخ ذریعه په دې اوګرځي چې هغوئ دَ خدای دَ جوړ کړي شوي جنت په مقابله کې دا هر څه کوي�

دَ افضل شوق دغه نظم داسې څرګندوي چې هغه یورپ .. خاصکر دَ مونټې کارلو دَ شپې ژوند دَ یو منظوم روداد په شکل کې مخې ته ږدي � خو خبره دا نه ده � خبره ساده ده .. لاکن په دې کې فکري ژورتیا انسان په دې باندې سوچ کولو ته پاروي چې دا ژوند یواځې دَ عیاشۍ اډه، یا آسائشونو دپاره نه دی .. بلکه دَ هغوئ وظیفه په ځمکه باندې دَ خدای دَ نائب په توګه انساني روئیې او ښه خوئیونه خپرول ده � دَ ایکې یو خدای پېژندل دي � دَ انساني ژوند دَ اخلاقي افدارو ساتنه ده .. چې هغه کله هم په کلبونو، جواخانو، شراب خانو نشي ممکن کېدلی � دَ افضل شوق دا مثبت او تعمیري فکر که څه هم دَ اروپا یا ښېخي ترقي یافته څو بې لارو اقوامو یواځې غندل نه دی .. خو په کې انسان ته دَ انسان په رنګه پاتې کېدل هم دَ هغه مرام یا مقصد دی �

په دې نظم کې شاعر دَ فرعون دَ جنت سره دَ یورپ دَ شپې ژوند او دَ عیاشۍ دَ تشبهیه هاغسې فکري حواله رقم کوي چې دَ اسلامي تاریخ په پاڼو کې دَ فرعون په اړه خوندي ده � یعنې خدائی پاك هغه فرعون چا چې په ځمکه دَ جنت جوړولو .. هغه دَ جنت خاوند نه کړو .. بلکه هغه ته یې دوزخ په نوم داسې اولیکلو چې مسلمانان ترینه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبرت او سبق اخلي ..!! دَ افضل شوق دغه خبره په يو بل سوچ دَ انسان په انساني زوال باندي گوزار هم گڼلی شو .. کوم چې دَ دې انسانانو دَ دې فرعوني روئيو په وجه مخې ته راغلی دی�

په يولس وړو او لوئيو مصرعو ليکلی شوی دا نظم که په غور اولوستلی شي نو هر لوستونکی به زما دَ تجزيې سره اتفاق اوکړي .. يعنې دا نظم په اوږدو اتهو داسې مصرعو باندي مشتمل دی چې هره مصرعه يې په دولس برابرو برابرو سپلابونو اړه لري .. لکه

دا کېدی شي چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رښتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوگټي په دې خبره ، چې بې صبرو

دَ خالق دَ يو جنت په سر ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چې اوس حُورې په کې باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوگه ښکاري هر لوري

١٩ -- دَ فرعون لوُر

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنگه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لُور دَ فرعونانو

او په ما کې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنگ لکه څپې دَ رود نيل دې"

تنا وزمه دا خبرې يې لا څه چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په موسکا يې بربښناګانې پړکولې

په خندا يې تندرونه غورځولو

هم کړو کتو يې لا دَ نظر غشي

دَ ړلیانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا،چې دَ ځوانۍ زور او له کبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنګېدله .. غوړېدله

هن تر دې چې

غوړېده به لکه مار، خو

ماره نه وه

هو، دَ مار تر سیورې لاندې دغه پېغله

بله ځوك هم نه

هغه قلوپطره وه،

چې په روح راوربدله له پېړیانو

او په ما يې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړي،

ځکه ما کې هم سیزر کړو سر راپورته

په لیدو دَ هغې ورکې ملائیکې

او دَ میني عسکري جذبې مې واړه

دَ هغې په فولادي زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه يې هم په حاکم ځان،

ځانته مرئيی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

يو ځل بيرته

فرعوني تاريخ ژوندی کړو

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 155(

دا تفصيلي نظم چې افضل شوق په قاهره (مصر) کې په کال 1997ع ليکلی دی .. داسې ښکاره کوي ، لکه هغه چې دَ خپل هاغه واده قيصه کوي چې ما يې مخ کې هم ذکر کړی دی � يعنې دَ هاغه " ښېرې" چې " سلو ښېرو" يې راهنمائي کړې ده � بلکه په دې نظم کې خپله هم شاعر افضل شوق داسې خبره کوي چې هغه دَ جوليس سيزر .. چې دَ روم بادشاه وو په مصر باندې قبضه کړې وه � او قلوپطره يې رانيۍ کړې وه � نو شوق هم دلته دَ هاغه تاريخي حوالې په رڼا کې خپلې دې تکميل شوې ښېرې ته قلوپطره او ځان ته جوليس سيزر وائي�

دا نظم يوه منظومه قيصه ده چې راوي يې خپله افضل شوق دی � په دې قيصې کې دَ جلال او جمال په حواله چې کوم تراکيب مخې ته راوړي .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې بې شمېره سوالونه پيدا کوي .. لکه دَ تنا ګانو په شان خبرې کول.. په خندا تندرونه غورځول .. کتلو ته دَ نظر غشې غورځول وئيل .. غشې دَ ږليانو په حساب غورځول ..دَ لمبې په شان وشېدل.. دَ مار غونډې ځنګېدل او غزېدل او دَ مار تر سيورې لاندې اوسېدل داسې استعارې او اشارې دې چې .. نه يواځې دَ فرعوني تاريخ عکاسې کوي .. بلکه دَ لوستونکي ذهن يو دم دَ هغې فرعوني مصرۍ قلوپطره په لور وړي .. چې په خپل جمال کې چې څومره مشهوره وه .. هم هغسې يې دَ جلال قيصې هم دَ مصر تاريخ ګواه کوي � بل طرف ته دَ روم دَ هغې زړې زمانې بادشاه جوليس سيزر په تاريخي حوالو دَ دې اوسنۍ قلوپطره په وړاندې دَ افضل شوق مخامخ کېدل .. او دَ هغه دَ سيزر په بڼه کې راپورته کېدل .. دَ هغه دَ مينې عسکري جذبې راپارېدل او دَ قلوپطره په فولادي زړه حمله آور کېدل .. هم بيا دغه پښتون جوليس سيزر په مينې کې دَ هغې مرئيی کېدل واقعې هم وَ فرعوني تاريخ ته ژوند ورکولو قيصه ژوندۍ کوي � ولې چې دَ جوليس سيزر او دَ قلوپطره مينه يو تاريخي حقيقت دی � کوم چې افضل شوق سر دوباره را ژوندی کړی دی �

په فرعوني داستان کې خپلې مينې ته چې شوق صاحب دَ رومانوي حقيقت څنګه رنګ ورکوي .. هغه که يو طرف ته منفي اثر پرېږدي .. نو بل طرف ته افضل شوق دَ تاريخ حواله دَ ځان سره په دې منسوب کوي چې دَ هغه دغه مينه هم دَ فرعونانو په ځمکه کې پيدا شوې او هغه ته سپارل شوې ده � نو څکه هغه خپل ځان او خپله مينه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعوني تاريخ يو تسلسل ګڼي � په دې کې شك هم نيشته چې مينه كه پرون وه .. كه نن ده او يا سبا وي .. هم دغسې رنګ به لري�

دا نظم په فني جوړښت يوه تمثيلي قيصه ده .. خو دې سره سره په فكري لحاظ لوستونكي فرعوني تاريخ لوستلو ته مجبوره كوي � دا نظم په درې ديرش مصرعو كې ليكلى اوږد نظم دى .. خو په اصل كې اوويشت داسې برابرو مصرعو مشتمل دى چې هره مصرعه يې دولس سېلابيزه ده .. لكه

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنګه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لوُر دَ فرعونانو ، او په ما كې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنګ لكه څپې ګ دَ رود نيل دي"

تنا وزمه دا خبري يې لا څه چې

په موسكا يې بربښناګاني پړكولې

په خندا يې تندرونه غورځولو

هم كړو كتو يې لا دَ نظر غشي

دَ ړليانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا ، چې دَ ځوانۍ زور او له كبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنګېدله .... غوړېدله ، هن تر دې چې

غوړېده به لكه مار ، خو ماره نه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو، دَ مار تر سیورې لاندې دغه پېغله

بله څوك هم نه ، هغه قلوپطره وه،

چې په روح راوربدله له پېریانو

او په ما یې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړي،

ځکه ما کې هم سیزر کړو سر راپورته

په لیدو دَ هغې ورکې ملائیکې

او دَ مینې عسکرې جذبې مې واړه

دَ هغې په فولادې زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

زه یې هم په حاکم ځان ، ځانته مرئیی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

یو ځل بیرته فرعونې تاریخ ژوندی کړو

۲۰ ـ دَ لمر ، سپوږمۍ، ځمکې مجرم گلیلئیو

کلیسا دَ جهالت دَ زمانې چې

تور په تا څنگه تپلو

هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترگو

ما مجرم ځکه گڼې

چې رڼا خورمه ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ

چې وي روښانه په لمر باندې..

او یا هغه شپه

چې روڼه په څراغ وي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 160(

دَ افضل شوق دا نظم چې تهيم يې په اټلي کې دَ سپل کولو په وخت په فلورينس نومي ښار کې هغه وخت غوره کړی دی .. چې هغه دَ سېنټ کروس په چرچ کې دَ سر ګلېلئيو تابوت وزمه قبر مخې ته ولاړ دی � دَ ګلېلئيو په حقله داسې وئيلی کېږي چې هغه په خپل وخت کې چې په ورمبې ځل دا خبره " چې لمر دَ ځمکې خواوشا نه .. بلکه ځمکه دَ لمر خواوشا ګرځي" .. نو دَ هغه دور دَ کليسا پادريانو هغه دَ خدای او دَ هغه دَ قدرت يا فطرت خلاف اوګڼلو او هغه يې دَ حقيقت په ضد مجرم په دې ثابت کړو .. چې هغوئ په دې خبرې يقين وو ، چې لمر دَ ځمکې خواوشا ګرځي � يعنې سهار راښکاره شي او بيا ماښام ډوب شي � څه هم که دا خبره بيا ماهرين فلکياتو او سائنسدانانو غلطه ثابته کړه او سر ګلېلئيو يې په خپلې دعوې کې رښتونی اوګرځولو .. خو ګلېلئيو اوستائيلی ځکه نه شو چې هغه دَ ژوند نه لاسونه اغيستي وو�

دَ سرګلېلئيو دَ داسې رښتيا په تناظر کې افضل شوق هم دا وئيل غواړي چې هغه چې کومې خبرې کوي يا کوم افکار وړاندې کول غواړي .. هغه دَ نني دور دَ منلو ځکه نه دي چې دَ نن انسان .. خاصکر پښتون له دغه حقيقتونو سره بلد نه دی او نه يې کله پېژندلي دي � هم په دې خو دَ ده خبرې دَ ګناه او ثواب په تله کې په پټو سترګو تلل کېږي � او هغه ته دَ پښتو او پښتنو دُښمن کېدلی شي چې په دې خبره وئيل کېږي چې هغه صفا او نېغ په نېغه خبرې کوي .. او پښتون په نني دور کې دَ هر قام نه نه يواځې پاتې ګڼي .. بلکه پښتون په ځناورې خوئيونو او روئيو کې هم لېدلی ګوري � کله کله خو دغه افضل شوق چې امن يې خوب او مينه يې ژوند دی .. خپله هم دَ پښتنو دَ بدې او کمې ورځې په کتلو ډېر زيات جذباتي شي او په خبرو کې يې شدت رامخې ته شوی وي � خو بيا هم دې شدت ته په اخلاقي پېرائيه کې لفظي جامې اغوستلې شوې دي .

په دې نظم کې دَ افضل شوق دغه دعوه چې ګڼې هغه حق ته ګوته نيسي .. هم ځکه خو مجرم ګڼلی شي .. که مونږ دَ هغه دَ شاعرۍ په رڼا کې اوګورو، نو دا خبره به منو .. چې هغه کومې خبرې په نوي استعارو ، تشبهياتو، محاورو ، اشارو ، کنائعو او موضوعاتو لاندې کوي .. هغه خبرې دومره نوي او نابلده وي .. چې ما اکثره دَ ملګرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ دې شاعر په باب اورېدلي دي .. چې دا افضل شوق دَ کومي دُنيا خبري کوي ؟ او يا .. هغه ولې دَ پښتو او پښتني کلتوري روئيو او اوصافو برعکس دي ؟ .. نه يواځې دا .. بلکه افضل شوق ته په داسې نوۆ خبرو کولو مغرب پرسته هم وئيلی کېږي � څه هم که داسې هيڅ خبره دَ دې شاعر په شاعرانه روئيه يا ليکنو کې په نظر نه شي راتلی � البته دَ هغه نوي موضوعاتي ادب څه مشکلات پيدا کړي ضرور دي .. خو دا دَ شوق قصور نه ..بلکه دَ دې علاقائي ، قبائلي ، بازاري او ساده نقادانو قصور دی .. چې هغوئ ښه او بد ته په خپلو سترګو ګوري � کله هم خواوشا کې نه ګوري .. چې دُنيا په کومه روانه ده او هغوئ پښتون چرته بوځي � هم ځکه خو دا او داسې نور معروضي حالات دَ افضل شوق او پښتنو تر مينځه لارې ترې �

په دې پورتني نظم کې دَ شپې او ورځې په مناسبت دَ خپرو ترون چې خومره دَ شوق دعوه صحيح ثابتوي ،، هغسې داسې ځيني لفظي او جديد محاوراتي تراکيب لکه " تور تپل" ، " رڼا خوړل" ، " رڼا اغوستل" ، " په رڼا کې اوسېدل" دَ افضل شوق ادب او شعري زيار ته آفاقي رنګ ورکوي .. کوم چې دَ دې دور دَ پښتو ليکونکو نه بېخي بېل او بدل ښکاري � هم دغه هغه خبره ده چې افضل شوق پرې ځانته داسې مجرم وائي لکه سر ګلېلئيو .. چې يو وخت به دَ ده دغه تجريديت او دَ جدت په حوالو روا شوی جرم دَ پښتو او پښتنو قانون جوړېږي�

دا نظم چې دَ يولس ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم ښکاري .. دراصل په اوو داسې مصرعو باندي مشتمل دی .. چې هره مصرعه يې دولس سپلابيزه ده او نظم باقاعده يو مصری نظم دی .. لکه

کليسا دَ جهالت دَ زماني چې

تور په تا ځنګه تپلو هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترګو

ما مجرم ځکه ګڼي چې رڼا خورمه،

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ چې وي روښانه په لمر باندې

او يا هغه شپه چې رونه په څراغ وي

۲۱ ـ ـ دَ نن انسان او......

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

" څومره چې بد غواړي

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لړي نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون..

چې ابلیس

له فرښتې څخه شیطان اوختو

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 168(

په راولپنډۍ کې لیکل شوی دَ افضل شوق دا نظم دَ نن دَ انساني روئیو، انساني اقدارو، اخلاقیاتو یو داسې منظر وړاندې کوي .. چې انسان یې په ولقه کې ښکاري � که اوکتلی شي نو نن دَ هر چا دا کوشش وي چې دَ خپلې لړي غوندې ګټې دپاره دَ بل انسان بلا ډېر نقصان اوکړي � او دا هاغه روئیې دي چې په انساني ماحول کې دَ غرض او لالچونو بوزغلې لا نور کړي ـــ دَ دې بوزغلو نه چې کوم بوټې په وده وده کې زرغونېږي نو هغه په دغه ماحول کې لا دَ نفرت او غرض دَ داسې تنورو اونو په شکل کې خورېږي چې په سیورې کې یې دغه جذبې نورې ځوانېږي � نو په دې نظم کې دَ نن دَ دې روا شوي انساني ماحول که یو روڼ تصویر موجود دی � نو بل خوا دَ انسان په انساني مرتبه او درجه یو داسې تازیانه هم ده � کوم چې انسان دَ خپله لاسه خپلې مرتبې او درجې ته یو نه سرکېدونکی تاوان په شکل کې ورکړی دی � یعنې په دې نظم کې یو فکر دی .. یو سوال دی ... ابلیس چې یوه لوئیه فرښته وه ، خو شیطان په دې شو چې انسان ته یې سجده اونه کړه .. او انسان، انسان په دې شو چې اشرف المحلوقات او دَ خدای دَ دُښمن " شیطان " دُښمن اوګرځېدو � لاکن دَ افضل شوق دا سوال چې انسان دا اشرفیت څه شو؟

دا نظم په فکري لحاظ څومره دَ اعلی معیار دی .. هم دغسې دَ دې نظم فني هئیت په ساده او روانو وړو او غټو مصرعو باندې داسې په خوند او هنر رامخې ته کړی دی چې دَ موسیقیت ، غنائیت، او آهنګ له رویه هم خپل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږلت لري � دا نظم هيڅ ابهام او مشکل نه لري .. او په خپلو معنو کې دومره روان ، ساده او واضحه دی چې لوستونکی پرې ډېر په آسانه پوهېږي � خو په دې نظم کې تر لوئيه خبره دَ افضل شوق هاغه " پټ سوال" دی چې انسان ، انسان نه دی پاتی شوی � دغه رنگ دا نظم هم دَ افضل شوق دَ نورو نظمونو په رنگ که يوې خواته په نهو وړو او اوږدو مصرعو مشتمل دی .. خو په اصل کې دا په پنځو داسې غټو مصرعو پورې اړه لري .. چې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره برابره ده او يولس سپلابونه لري .. لکه

"ځومره چې بد غواړي دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لري نن هغه انسان ،

دَ چا په سر باندې پرون .. چې ابليس

له فرښتې څخه شيطان اوختو

۲۲ـ دَ هر گور وَ سرته شنه شول نور سرونه

دَ چا په لمسه

چې په ببلو ببلو بنو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئيل دې ترې وَ چاته امېلونه

هم هغو سوداگرانو برايه شپه

ستا دَ سر سودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه،

سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څوکو لمر څه راښکاره شو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ ګڼو اديرو په دې هېواد کې

يو ځل بيا دَ ژوندانه په تاندو هيلو

دَ هر ګور وَ سرته شنه شول نور سرونه

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 173(

په کال 2002 کې په اسلام آّباد کې ليکلى شوي دا نظم کې افضل شوق دَ افغانستان دَ حالاتو او خونړي تاريخ او دَ جنګي دور په تناظر کې ليکلى دى � کوم چې دَ دغه حالاتو يو واضح تصوير هر قاري ته محې ته کوي � په افغانستان کې چې دَ خپلو دَ لاسه دَ چا چا په لمسه په کوم کوم دور کې څه څه شوي دي ..نو دغه واقعاتو او تاريخي الميو ته چې په دې نظم کې په کوم نظر کتلي شوي دي .. نو هغه پښتون افغان په درد او وژنه دَ يو پښتون ليکوال يوه داسې ويرژنه سانده ده چې دَ خپل وجود په مرينه وئيلى شي� نو دَ دغه دوه نيم لسيز کلن ناروا خونړي انقلاب نه پس چې په افغانستان کې کوم دور اوس شروع شوى دى .. دَ دې دور نه زمونږ دې شاعر ډېر توقعات تړلي دي � او خداى دې اوکړي چې په اصلي معنو کې دا دور دَ افغان اولس ، افغان ملت او خاورې دپاره دَ رڼا او دَ شعور يو تابناکه دور ثابت شي � او يقيناً چې دغه هيله او دغه أميد دَ هر پښتون وګړي دَ زړه هيله ده � دا نظم که لږ شانتې ابهام لري او تر څه حده په مشکل پيرائيه کې ليکلى شوى دى .. خو دَ دې دَ بيان انداز ډېر افسانويت لري .. او چې لږ هم ورته قاري په غور سره دَ دې علامتونو تنې بودىَ ته پام اوکړي .. نو خپلې معنې او مقصد خپله واضحه کوي �

افغانستان ته دَ اديرو هېواد وئيل .. که څه هم دَ افغانستان په لور يوه واضحه اشاره ده .. خو په دې نظم کې دَ ټولو نه دَ خوند خبره دَ دې نظم آّفاقي فکري تسلسل دى .. کوم چې ښاغلي افضل شوق په ډېر هنر برقرار ساتلى دى � داسې خو دَ افغانستان په حقله څمونږ ګڼو شاعرانو وخت په وخت بې شمېره نظمونه ليکلي دي .. کومو ته چې دَ افغانستان تراڼې هم وئيلى شو � خو هغه تاثر يا تاريخي جبر ته اشاره داسې په افسانديې انداز کې نه ده شوې لکه په دې نظم کې چې هيڅ قسم دَ تراڼې کېفيت نه لرلو پرته هم په زړه کې دَ هغه دور او دَ دې نوي دور تقابلي اشارتي مقابله په داسې هنري انداز او دليل وړاندې کوي � چې نقاد تربنه سترګې نه شي اړولى � ولې چې په دې نظم کې يو فکري او قومي حقيقت ته په کې په ډېر معياري انداز کې کتنه شوې ده �

"دَ چا په لمسه" ، " سرونه ربېل" ، " دَ سرونو امېلونه پئيل" ، " دَ سر سودا کول" ، " سر له خطرو نه په امان کېدل" ، " دَ ګڼو اديرو هېواد" ، " دَ ژوند تاندې هيلې" او " دَ ګور وَ سر ته سرونه راشنه کېدل" هغه محاوراتي لفظي تراکيب دي چې په علامتي اشارو کې دې وړوکي نظم ته دَ يو تاريخي حقيقت شکل ورکوي � او دَ مزې خبره دا هم ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دې پورته محاورو کې پښتني خوند او تاثر دَ ورایه ښکاري � یعني افضل شوق چې که یو طرف ته آفاقیت په نظمونو کې رانغاړي .. خو بل طرف ته دَ هغه ژبه پښتني رنګ او خوند لري � په دې نظم کې دَ فن په حواله شاعر په مختلفو علامتونو، اشارو ، کنائعو او شعري تلمیحاتو کې خپل مقصد په ډېر هنر وړاندې کړی دی �

دا نظم چې په ظاهره په دیارلسو ووړو او اووړدو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې په یولس داسې مصرعو مشتمل نظم دی .. چې دَ دویمې مصرعې نه تر آخرې مصرعې په برابرو دولس سپلابیزه مصرعو اړه لرونکی معری نظم دی .. جبکه ړومبۍ مصرعه یې دیارلس سپلابیزه ده چې دَ نظم هئیت ته هیڅ نقصان نه رسوي .. لکه تاسو یې خپله هم لوستلی شئ �

دَ چا په لمسه چې په بېلو بېلو بنو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئیل دې ترې وَ چاته امپلونه

هم هغو سوداګرانو برایه شپه

ستا دَ سرسودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه، سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څُوکو لمر څه راښکاره شو

چې دَ ګنو ادیرو په دې هېواد کې

یو ځل بیا دَ ژوندانه په تاندو هیلو

دَ هر ګور وَ سر ته شنه شول نور سرونه

۲۳ ـــ زړه چاوْدې سانحه

(دَ ډاکټر نجیب په ناروا وژلو)

مړ به شم زه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زما به هېره نشي

دا واقعه

او سانحه زړه چاوْدې

چې ګاونډیانو مو آّخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ کې یې

په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

کړو راځوړند هاغه سپین ګیرى مشر

څوك چې دَ امن پیامبر یادېدو

چا چې دَ دوئ تر میانځه صلح غوښته

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 174(

په کوئټې کې لیکلى دا نظم هم افضل شوق دَ یو داسې تاریخي المیې تر مخه لیکلى دى چې مثال یې نه خو په انساني تاریخ کې چرته لیدلى شي او نه پښتني تاریخ داسې واقعه په خپلې صفا لمن کې لري � خو دا حقیقت دى چې .. پښتنو دَ خپلو بادارانو په حکم او دَ ډالرونو په لا لچ کې دَ یو داسې انسان نه یواځې خپل یو محسن سپین ګیرى مشر تر مرئ نیولى دى .. بلکه دَ هغه دَ لاش سره یې یو داسې غېر انساني سلوك هم کړى دى .. چې کله به هم انسانیت او اسلام دَ هغوئ دغه ناروا ظلم نه کړي معاف � دَ افغانستان دَ مشر ډاکټر نجیب الله او دَ هغه دَ لاش سره په ناروا سلوك دَ ګوټ ګوټ نه شاعرانو خپل لیکل اوکړل او دغه عمل یې دَ انسانیت او پښتو په تندي باندې تور داغ اوګڼلو � لاکن په دې ناروا پېښه باندې دَ افضل شوق دې پورتني نظم خصوصیت په دې وجه پیدا کړو چې هغه دا نظم په یو داسې پښتني فکر او آّفاقي او انساني سوچ مخې ته کړى دى .. چې انسان او خاصکر پښتانه په سوچ باندې مجبور کړي � او دَ هغو په ذهن کې دا سوال را اُوچت کړي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"داسې هم چرته ممکن کېدلی شي چې يو قوت چې په بل قوت يا قوم غالب راشي .. نو هغه دې دَ مقبوضه قوم يا پارټۍ مشر په چوك داسې په ورځو ورځو را اوځړول شي او دَ هغه لاش دي بې عزته کړلی شي .. لکه په افغانستان کې چې دَ خدای په لار ياد شوي دَ حق او انصاف عسکرانو دَ يو مسلمان پښتون ډاکټر نجيب الله خلاف اوکړو؟

دا سوال ځکه دَ هر مسلمان په ذهن کې راپورته کېږي .. چې پښتانه هم مسلمانان دي � او دَ مسلمانانو دَ " فتح مکه" تاريخ مخې ته دې .. چې په کې دَ حضرت محمد صلعم دَ طرف نه تاريخي معافي دَ انسانيت په درست تاريخ کې يو لوئی مثال يادېږي � کومه چې دَ خدای دَ دُښمنانو دپاره وه .. او بل طرف ته په افغانستان کې چې غالب مسلمانانو په مغلوبو مسلمانانو کوم غېر انساني ظلم روا کړو ..نو دَ مقدس دين اسلام په نامه دې ځناوري عمل کونکو دَ وجې نن پښتنو ته په انساني نظر نه شي کتلی � يعني دې ناروا حرکت چې پښتو او پښتنو وَ تشخص او پښتني ملي رواياتو ته څومره تاوان رسولی دی .. دَ هغه مثال بيا کله تاريخ نه دی وړاندې کړی�

افضل شوق هم په دې نظم کې دَ ډاکټر نجيب دَ لاش توهين په علامتي پېرائيه کې په ډېر آفاقي انداز کې ځکه کوي چې هغه نه پکې افغانستان ياد کړی دی .. او نه يې دَ ډاکټر نجيب نوم � خو اشارې او کنائعې يې دَ هغه زړه چاوَدې سانحې په لور اشاره کوي � په دې نظم کې يوه لوئيه تاريخي واقعه په لنډو ټکو کې داسې وړاندې کوي چې دَ شاعر فني ګمان ، فهم او هنر يې ګڼلی شي � هم دغه خوبي دَ دې شاعر په زياتو نظمونو کې په نظر راځي � مطلب دا چې په دې نظم کې شاعر په ډېر غېر جانبدار انداز کې يوه تاريخي الميه دَ شکوې او ګيلې په توګه وړاندې کوي � دا دولس مصرعيز نظم دراصل په نهو.. يولس سېلابيزه برابرو مصرعو اړه لري .. لکه

مړ به شم زه ، خو زما به هېره نشي

دا واقعه او سانحه زړه چاوَدې

چې ګاونډيانو مو آخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ کې يې په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

کړو راځوړند هاغه سپين ګيرى مشر

څوك چې دَ امن پيامبر يادېدو

چا چې دَ دوئ تر ميانځه صلح غوښته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ ـ ـ ژوند او زه

یو تجسس دی

پاروي ما

په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی

دَ پرهار په رنګه

چې ما په ځړکو کې دَ درد

که بې قراره ساتي

خو لا هم زه یم

چې ټالی وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه

خپل هیلو سره وړاندې ځمه

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 183(

"په لټون ستا دَ څېرې" کې دَ افضل شوق دا پورتنی مختصر نظم ما ځکه دَ تنقید دپاره منتخب کړی دی � چې په دې کې هغه په یو بیل انداز او فکري ادراک کې لیدلی شي � شاعر دا نظم هغه وخت لیکلی دی .. چې کله هغه په کشتۍ کې دَ لندن دَ ډوْر نومي سي پورټ نه دَ ډنکارټ سي پورټ فرانس په لور په کال 1996 کې سمندري سفر کولو .. دَ کوم ذکر چې هغه په خپلې سفرنامې " مزل په واوْرو باندې" کې هم کړی دی � مطلب دا .. چې په دې نظم کې هغه خپل یو کېفیاتي تاثر وړاندې کوي .. یا خپله فطري او شخصي څېړنه کوي � او خپلو سیلانې روئیو ته ګوته نیسي � کوم چې هغه ته دَ " تجسس" دَ وجې نه ورپېښېږي � او دا تجسس هغه .. لکه یو ماشوم په دې خبره یا قصد باندې پاروي .. چې هغه نور نور لټون یا پلټون او کړي � کوم چې دَ افضل شوق دَ شخصیت یوه اهمه برخه ګڼلی شو � خو دلته دَ شوق په پلټنو کې دَ هغه جذبې ماشومي نه .. بلکه ډېرې ژورې لیدی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� او بل طرف ته هغه دا هم وائي .. چې هغه مضطرب هم وي .. او دغه " اضطراب " هغه دَ يو پرهار په رنګه له دردونو سره مخامخ کوي هم ... او دا دردونه ..هغه داسې بې قراره ساتي .. چې هغه دَ ژوند کولو نه زړه ماتی کوي .. خو يوه " هيله " داسې څيز دی چې هغه ته دَ ژوند چلونه ښائي�

مونږ که دَ دې نظم ښه ژوره مطالعه اوکړو ، نو دا منطق به اومنو چې يو تجسس .. دَ انسان سره هر وخت ملګری وي او دغه تجسس انسان ته شعور ورکوي .. پوهه ورکوي � کوم چې اکثره وخت انسان دَ خپلو مشاهدو او غلطيانو نه اخذ کوي � يعنې دا غلطيانې او مشاهدې رو رو.. انسان په ځان او جهان پوهی کوي � دې نه علاوه دَ شوق صاحب دا خبره چې اضطراب يا غمونه .. چې انسان مرګ حاله کوي .. هم يې دَ ژوند نه په فرار کولو مجبوره کوي � خو.. دَ افضل شوق دريمه خبره چې هغه په دې نظم کې دَ سوال په رنګه کې راپورته کړې ده .. هغې کې هم شك نيشته � په دې چې دغه احساس .. يعنې " هيله" يا " هېلې" .. چې دَ انسان نه دَ ژوند کولو لالچې جوړوي �

دَ خپل ذات په حواله دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ هغه نظر دَ يو داسې منفردې نظريې په لور اشاره ده � چې شاعر يې فکري ادراك په ډېر شاعرانه هنر او مفکرانه طرز داسې کړی دی� چې په کې دَ انسان او ژوند تر ميانځه رشته په يو دليل واضحه کړې ده � داسې خو" تجسس،اضطراب او هيله" واضحه معنې لري .. خو دا درې واړه څيزونه دلته په داسې منطقي ترتيب لکه په دې نظم کې چې ځای کړل شوي دي .. شايد چې افضل شوق په ړومبي ځل دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې په دغه رنګه ترتيب وړاندې کړې دې � په دې خبرې کې شك هم نيشته � چې ژوند سره رشته ساتل دَ يوې مجبورۍ دَ لارې نه کېږي او دا مجبوري دَ انسان دَ وس نه وتې مجبوري وي � خو بيا ولې انسان په ژوند کولو مجبوره کېږي � هغه کوم عوامل دي چې انسان ژوندی ساتي ؟ دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ دې " پټ سوال " دپاره په علامتي دليل چې کومه اشاره هغه په روستيو څو مصرعو کې کوي .. هغه دَ لوستونکې په ذهن کې نور سوالونه هم راپاسوي�

دا پورتنی نظم .. چې دَ يولس وړو او اوږدو مصرعو يو آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته په غور اوکتلی شي ، نو دغه نظم به په پنځو داسې اوږدو برابرو برابرو مصرعو مشتمل نظم دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سېلابيزه ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

يو تجسس دی پاروې ما په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی دَ پرهار په رنګه

چې ما په څرکو کې دَ درد که بې قراره ساتي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو لا هم زه يم چې ټالۍ وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه خپل هيلو سره وړاندې ځمه

۲۵ -- سپين ببرغ

دا چې ځان

زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته يم

خو غواړم

اووه واړه رنګونه

سره يو کړم

او په زد

دَ خوني کښو تورتمونو

سپين ببرغ

دَ سوکالۍ ورځخه جوړ کړم

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 187(

په دې نظم کې يو ځل بيا دَ شاعر " اپروچ" سائنسي هم دی او په دې کې دَ هغه حسن پرستي هم مخې ته راځي � يعنې افضل شوق چې په کوم انداز دَ " اوو رنګونو" خبره دَ ځان سره تړي .. هغه خبره دَ دې نظم تهيم هغه وخت جوړېږي چې دئی په يورپ کې دَ سپل کولو په وخت دَ بلجيم نه دَ هالېنډ په لور سفر کوي � که مونږ دَ افضل شوق دا نظم دَ هغه دَ سفرنامو په تناظر يا سفري حال کې اوګورو.. نو خبره به دَ هغه دَ حسن پرسګتۍ په لور لاړه شي � خو داسې کول دَ يو نقاد نا اهلي او ادبي منافقت ګڼلی شي .. او زه دا نظم دَ دې نظم په خبرو او مصرعو يا علامتي اشارو په رڼا کې څېړل غواړم � او دَ لوستونکو توجه په دې لور را اړوم چې په دې نظم کې دَ شاعر لخوا واضحه اشاره ده .. چې هغه په هر رنګ کې دلچسپي لري .. بلکه هر رنګ ليدل هم غواړي .. او هر رنګ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې رنګېدل هم غواړي � لکه څنګه چې هغه په عام ژوند کې هم ښکاري او دا مسلسل لټون هم دَ دې شاعر دَ هر رنګیزه شخصیت عکاسي کوي � خو، هغه دا دعوه هم لري .. چې هغه دا ټول رنګونه په یو بل کې ګډول غواړي او دَ دې ټولو رنګونو نه یو رنګ .. چې سپین رنګ دی .. جوړول غواړي � او دَ خپل مشن پوره کول غواړي چې هغه " مینه او امن " بللی شي � په کوم باندې چې افضل شوق پېژندلی شي ..هم ځکه خو سپلاني یادېږي او دَ خپل مشن سرته رسولو دپاره متحرك ښکاري �

دلته دا هم وایم .. چې په هر رنګ کې دَ رنګېدلو مطلب رنګ رلیاني هم نه دی . بلکه دَ یو حقیقت پسند او رښتوني شاعر دَ خلې نه داسې راوتل .. دَ هغه شاعر مطلب دَ ښائسته کائنات سره رشته ساتلو نه دی ، کوم چې رو رو دَ دې رنګونو دَ خالق په لوړیو تخلیق کار بوخې � او افضل شوق هم دلته په دې خپل نظم کې هم دغه مطلب لري � یعنې دَ ده مقصد دَ امن ببرغ جوړول دی � او دا ببرغ سپین رنګ لري .. او په دې هر څوك خبر دی ، چې سپین رنګ دَ اوو رنګونو نه جوړېږي � دا دَ افضل شوق اصل کمال دی چې دَ ټولو اعتراض کونکو ځواب په څومره ښائسته او مدلل انداز ورکوي �

دا نظم ډېر ساده ، روان ، عام فهمه او په ظاهره که څه هم دَ نثري نظم یوه ټوټه ښکاري .. خو دا نظم په فني لحاظ دَ نظم ټولې تقاضې پوره کوي � او یوه فکري ژورتیا ځان کې داسې رانغاړلې لري � چې لوستونکی په سوچ کې اچوي � دَ دې نظم شعریت ، موسیقیت او آهنګ په خپل ځای مهم ښکاري � ولې چې دا لس مصرعیز نظم په اصل کې په پنځه داسې مصرعو اړه لري .. چې هره مصرعه یې دَ بلې مصرعې سره برابره ده او دولس دولس سپلابونه لري .. لکه

دا چې ځان زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته یم خو غواړم

چې اووه واړه رنګونه سره یو کړم

او په زړ دَ خوني کښو تورتمونو

سپین ببرغ دَ سوکالۍ ورڅخه جوړ کړم

۲٦ ـــ شك دَ ایمان زیان دی

نه زه هندو

او نه ته بُت دَ کاڼي ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مي وصال دَ تقاضو په چپه

کله دی کړی

پوجا پاټ او اشنان

خو.. ستا دَ مینې تهمتونو داسې

زه په جهان

لکه کافر مشهور کړم

چې اوس که هر څو سُولومه تندی

خلق کوي

زما په ایمان باندې شك

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 199(

افضل شوق په دې نظم کې په ښکاره جملو کې لیکي چې نه هغه هندو دی او نه دَ هغه محبوب دَ کاڼي بُت � خو دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق مینې ته خلق دَ شك په نظر ګوري او دئی کافر ګڼي � دا ساده مصرعې هیڅ ابهام نه لري .. خو دومره آسانه هم نه دی چې هر څوك دې پرې پوهی شي � ولې چې په دې کې دَ افضل شوق محبوب انسان دی .. دَ رنګ ،نسل ، مذهب ، ژبې ، علاقائي او هېوادي سرحدونو نه وتی په خپل ذات کې لا محدوده انسان � یعني یو داسې انسان چې ورته خدای پاك افضلیت په ټولو مخلوقاتو ورکړی دی � خو له داسې انسان سره افضل شوق چې مینه کوي .. نو دَ ذات پات او یا په وړو وړو دائرو کې ورګېر نور انسانان ده ته بې لارې انسان وائي � څه هم که ده یو داسې کار نه دی کړی چې هغه دې پرې انسانیت دښمن یا دَ شېطان په لارو یاد شي � هغه خپل محبوب دَ هر قسمه دائرو نه آزاد او تش په انساني شکل یا فطري روئیو کې لیدلی غواړي � هم ځکه خو هغه په دې قصور نیولی شوی دی�

په دې نظم کې افضل شوق په اشارتي انداز دَ نن دَ انساني جانبدارانه روئیې ښودنه داسې کوي .. چې دَ نن انسان په پټو سترګو او بې تحقیقه خبرو باندې یقین کوي � دا نه ګوري چې کومه خبره هغه کوي .. هغه خبره هم هغسې ده که نه ؟ دا عجیبه خبره افضل شوق په دې دلیل وړاندې کوي � چې هغه هیڅا دَ خپل اشنا سره په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوچا پاټ او اشنان کولو باندي نه دی لیدلی .. نو بیا دئی کافر څنګه شو او د ده اشنا دَ کاڼي بُت ؟ دا هاغه سوال دی چي افضل شوق دَ دې نظم موضوع ګرځولی دی � یعني دَ دې نظم نه دا مطلب اغیستی شو چي انسان په هر حال کي دَ قدر وړ او عزتمن او محترم وي � خو دَ دې مطلب دا هیڅ کله نه .. چي هغه دې دَ اّسرو په بنیاد ژوند تېروي �

دَ دې نظم فني جوړښت دَ خپلو استعارو، لفظي تراکیبو او جدیدو محاورو لکه " په جهان کافر مشهوره کېدل" او ځینو علامتي اشارو لکه " نه زه هندو او نه ته بُت دَ کاڼي" او " پوچاپاټ او اشنان کول" .. چي نظم ته دَ قیصې رنګ او تمثیلي اشکال ورکوي � او لوستونکي په دې سوچ کولو مجبوره کوي .. چي هغه دَ افضل شوق په دې دلیل دَ فکر ژوري اولټوي�

دا دَ یولس لوئیو او وړو مصرعو آزاد نظم .. دراصل دَ اووْ داسې برابرو برابرو مصرعو یو پابند نظم دی ، چي هره مصرعه یې ځان کي دننه یولس یولس سپلابونه لري .. تاسو یې خپله هم لوستلی شئ �

نه زه هندو او نه ته بُت دَ کاڼي،

نه مي وصال دَ تقاضو په چپه

کله دی کړی پوجا پاټ او اشنان

خو .. ستا دَ مینې تهمتونو داسې

زه په جهان لکه کافر مشهور کړم

چي اوس که هر څو سُولومه تندی

خلق کوي زما په ایمان باندي شك

۲۷ ـ ـ قتل

ما وئیل

چي کښېنه هله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وار ږومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي

او تا مړ کړي بې اجله

ځکه زما دَ سترګو وړاندې

ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه

نه یوه شوه او نه بله

وارخطا دَ مرګ له سامه

ما چاړه راواخیستله

اوس به ما لا نوره نوره

دَ هغه سینه څیرله

چې ګړنجی مې تر غوږو شو

شیشه غوټه ماته شوله

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 209(

افضل شوق هغه شاعر او مفکر دی چې هر څه په نېغه وائي � او دا دَ هغه په حقله مشهوره خبره ده � په دې نظم کې هغه دَ خپل ذات او اندرون نفي داسې په هنر او کمال کوي � چې دَ ذات په حواله انساني ټولنې او انسان باندې ګوتې پورته کوي � او دا وئیل غواړي چې دَ نن انسان هسې دَ ښېرې نه انسان ښکاري � ګنې انسان په اندرون کې څه بل څه دی � په دې نظم کې هغه یو قیصه کوي چې یوه ورځ په خلاسو سترګویو سیورې یا ښېره ګورې او دا ګڼې چې دا ښېره یا سیوری .. بل هیڅ نه .. بلکه دَ هغه اصل قاتل دی � څوك چې دَ ده دَ قتل په غرض تر هغه پورې ځان رسوي � نو ځکه هغه راپورته شي او چاړه را اوباسي .. او په هغه سرې باندې دَ چړې وارونه اوکړي � او غواړي چې دَ هغه قاتل ځیګر نور نور او څیرې .. خو آخر دا پته دا اولګې چې هغه په قاتل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوزارونه نه کول بلکه ده په هغې اّئینې باندې چاړې ورسمې کړې وې .. چې په کوم کې دَ دې شاعر خپله څېره لیدی شوه�

دَ دې نظم تهیم دومره نوی او په عجیبه فکر باندې مشتمل دی چې یو ناپوهه نقاد دَ افضل شوق دې ذاتي تخیلا تي قیصې ته دَ حقیقت رنګ ورکولی شي او دَ دې قیصې دَ وجې هغه نقاد یا دَ نن ړوند منصف وَ افضل شوق ته بدسیرته هم وئیلی شي � ولې چې هغوئ په دلیل کې دا وئیلی شي .. چې شوق صاحب په خپلې دې قیصې کې دَ خپل ذات په حواله ځانته څناور وائي .. نو څکه دئی څناور دی � خو دغه فکر .. چې بیا یو ادب شناس یا دَ نوي دور په څناوري روئیو او حرکتونو خبر زمانه شناس عادل ته دَ افضل شوق دغه جرم چې هغه یې په خپلې خلې باندې تصدیق کوي وړاندې کړلی شي ..نو زما یقین دی چې دې لېوني شاعر ته به باضمیره او حق پرست انسان اووائي �

په دې نظم کې افضل شوق دَ انسانیت ګرېوان دَ انسانانو په لاس کې تیګی تیګی ګوري او دَ څناوري انسان دَ " رول ماډل" په توګه خپل دغه مثالي کردار هغه ته دَ رښتوني انسان داسې څېره ورکوي چې دَ هغه په خبرو اعتبار کېدلی شي

دا دَ څورلسو مصرعو اّزاد نظم .. دَ تنقیدي جائزې اغیستلو ورسته به لوستونکې دا اومني .. چې دَ اّزادو نه .. بلکه دا نظم دراصل دَ تش اوږ پابندو .. بلکه باقاعده قافیه بندو مصرعو داسې نظم دی چې هره مصرعه په کې شپاړس سېلابونه ځان کې رانغاړلي لري .. لکه

ما وئیل چې کښېنه هله ، وار ړومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي او تا مړ کړي بې اجله

څکه زما دَ سترګو وړاندې ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه .... نه یوه شوه او نه بله

وار خطا دَ مرګ له سامه .... ما چاره راواخیستله

اوس به ما لا نوره نوره ..... دَ هغه سینه څیرله

چې ګرنجی مې تر غوړو شو شیشه غوټه ماته شوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸ ـ لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي

عجبه دا نه،

چې انسان ستورو سپوږمۍ ته خېژي

عجبه دا ده..

چې دَ پت، ښېګړي، تُوري ، وفا

څېښتنو هم

ګورئ .. په زد دَ رڼا

وَ یویشتمي انساني پېړۍ ته

په سرو لاسونو

او په سرو سرو داړو

داسې په نره

او ویاړمنو سترګو

په جهادي نارو ور وَدانګلو

لکه لېوان

چې په رمه ورګډ شي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 218(

دا خبره به دَ دې عصر لو ستونکي هم اومني .. چې دَ شلمې صدۍ سائنسدانانو چې څنګه په ویاړ یویشتمي صدۍ ته دَ سائنسي انقلاباتو لار په خوشحالۍ اوږدوله .. او دا نوي صدۍ یې دَ انسان دَ ناممکنو آسائشونو دَ پوره کولو صدۍ هم ګڼله .. خو دَ دې برعکس دَ نړۍ زیاترو شاعرانو او مفکرانو دې نوي صدۍ ته دَ انسان او انسانیت په تابوت کې دَ آخري مېخ ټومبلو نوم ورکولو � او هم دغه رنګه اوشولو .. یعنې دَ شلمې صدۍ جدید ترین او ښائسته انسان یوشتمي صدۍ ته داسې په ځناوري روئیو او خویونو او حرکتونو ور اودانګلو لکه .. دغه حېوانیت چې هم دَ انسان اصل شېوه او کار دی � په دې وجه خو ځناورانو ځنګلونه انسانانو ته پرېښودل او دَ ښارونو کنټرول یې لاس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کول شروع کړو � ځکه خو پښتانه هم په دې ځناورې کار او روزګار کې دَ هيچا نه شاته پاتې نه شو .. بلکه په وينو ځکلو راځکلو کې ښه مېړني دېوان ياد شول �

په کال 2001 کې ليکلې شوې دا نظم افضل شوق لخوا دَ يويشتمې صدۍ په راتلو کې په ريکارډ راغلې هغه ړومبې نظم وو .. چې نن دَ يو حقيقت په رنګ ځمونږ مخې ته پروت دې � او بل دا خبره غور طلبه هم ده .. چې په کوم انداز شوق صاحب يويشتمه صدۍ غندلې ده ..هم هغسې دَ ده په شعري يا نثري ريکارډ کې دَ شلمې صدۍ په اړه هم يو داسې نظم په ريکارډ نه دې راغلې چې دئې ترې مطمئين ښکاره شوې وي � يعنې دا شاعر دَ سائنسي ترقۍ ترشا يو داسې خوني جنګويني .. چې په هغه کې به انسانان دَ يو بل سره دَ وينو لوبه کوي � نو ځکه په کوئټې کې په کال 1991يا 92 کې .. چې ما په ړومبې ځل دَ افضل شوق سره په ملاقات کې دَ هغه دَ امن دَ پرله پسې خبرو اورېدلو پس چې کله دَ هغه نه دا تپوس اوکړو، يعني

" -شوقه !! دا انسانان ولې بيرته دَ ځنګل په لور روان دي ؟"

نو هغه يو دم په ځواب کې له مانه سوال اوکړو او وئيل يې..

" -حسينه !! ته اول دا راته اوويه .. چې انسان دَ ځنګل نه راوتې کله وو .. چې ته يې ځنګل ته بوځې؟ "

دا خبره ځه هم که هغه وخت ما هسې يو فلمي ډائيلاګ اوګڼلو .. خو دغه ډائيلاګ .. تش ډائيلاګ نه .. بلکه دَ افضل شوق هغه تهيم وو .. چې لس کاله پس دَ يوويشتمې پېړۍ په آغاز کې دَ پښتنو په حواله داسې نظم شو � چې نن ورته مونږ تاريخي حقيقت هم وئيلې شو� ځکه چې پښتنو واقعي هم دې نوې صدۍ ته دَ لېوانو په بڼو کې دَ رڼا په ضد دانګلې دي .. لکه شوق صاحب چې يې دَ دې نظم په ورستئيو مصرعو کې وضاحت کوي �

دا پورتنی نظم چې دی خو آزاد .. لاکن دا خورلس ورې او اوږدې مصرعې مونږ په اتهو داسې مصرعو کې تقسيم کولی شو .. چې په هغو کې آهنګ ، لې او موسيقيت موجود ليدی شي � يعني ړومبۍ دوې مصرعې دَ پنځلس سېلابونو او نورې شپږ مصرعې يولس سېلابيزه ترتيب کړلی شي نو دَ دې پورتني نظم شکل به داسې پابندي اوموندي .. لکه

عجبه دا نه، چې انسان ستورو سپوږمۍ ته خېژي

عجبه دا ده .... چې دَ پت ، ښېګړي ، تُوري ، وفا

ځېښتنو هم ګورئ .... په زد دَ رڼا......................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ یویشتمي انساني پېړۍ ته........................

په سرو لاسونو او په سرو سرو داړو................

داسې په نره او ویاړمنو سترګو.......................

په جهادي نارو ور وَدانګلو..........................

لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي.......................

۲۹ ـ ـ مجرم

زه چې ګورمه

هر لوري

راچاپېر دي دېوالونه

دریابونه

هسك هسك غرونه

او یا غم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې

اتهونه کوي .. غورځي

دائرو غوندې راترځي ،

خو، سربېره لا دَ دي هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه

نیول شوی یم

مجرم یم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 220(

دا نظم هم ښاغلي افضل شوق ، دَ نن دَ حالاتو ، دَ انسان دَ بې وسۍ .. بې کسۍ اوتنهائي په تناظر کې ليکلی دی � او دا حقيقت هم دی چې دَ نن انسان په مختلفووهمونو، فکرونو ، طبقاتي کشمکش، نفسياتي رنځونو ، اقتصادي ناهمواريانو په ولقه کې راګېر دی � او هغه هم دَ يو داسې روائتي او شخصي نظام دلا ندې چې انسان په کې هډو انسان نه ښکاري � نو بيا دَ انسان دَ آزادۍ او خودمختارۍ قيصه دَ کوم ځای نه شروع کېږي؟

دَ افضل شوق دا نظم که په سياسي او سماجي حواله اوګورو .. نو دَ دې دور او دَ دې هېواد چې افضل شوق يې يو غړی دی .. باندې يو تنقيد هم دی � داسې تنقيد .. چې په نوۈ نوۈ لفظي تراکيبو او استعارو او اشارو خپلې معنې نوري نوري پراخوي � ولې چې په دې نظم کې هم دغه لفظي جوړښت خو دی .. چې نظم ته دَ شعريت نه علاوه دَ يوې سياسي الميې رنګ هم سپاري � دغه ترون دَ لفظونو تر ميانځه داسې جديدې محاورې هم مخې ته راوړي � لکه .." دېوالونه راچاپېرېدل" ، " دريابونه چاپېرېدل" ، " غرونه چاپېرېدل" ، " دَ غم او وسوسو اتڼونه" ، " دائرو غوندې ترځېدل" او " په قصور دَ خپلواکۍ مجرم کېدل" .. چې په معنوي اعتبار فکر ته وسعت ورسپاري �

دا نظم په فکري لحاظ چې څومره ژورتيا لري ..هم هغسې ذومعنې اشارې دَ دې نظم آفاقيت په علامتي اشارو کې برقرار ساتي � څه هم که لږ ابهام لري .. خو يو لوستلی قاري ترېنه دَ خپل مطلب معنې اغيستلی شي � په فني توګه دا څورلس مصرعيز نظم چې ښکاري خو آزاد .. لاکن آزاد نه دی � بلکه دا نظم په پنځو داسې مصرعو باندې هم په شپاړس شپاړس برابرو سېلابونو کې تقسيمېدلی شي چې ورته بنده پابند يا معری نظم وئيلی شي � تاسو يې خپله هم اولولئ �

زه چې ګورمه هر لوري ، راچاپېر دي دېوالونه

دريابونه هسك هسك غرونه اوياغم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې اتڼونه کوي ..... غورځي

دائرو غوندې راترځي ، خو .... سربېره لا دَ دې هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه نيول شوی يم .. مجرم يم

۳۰ ـــ مونا ليزا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا موسکا ګوره چې څله؟

پاروي په دې ګمان ما

چې هم ته هغه جینۍ یې

چې مې تل دَ خوب او خیال په

ټاپوګانو لټوله

او یا لئیو نارډو یم خپله

چې دَ څو پېړیانو ورسته

قسمت بیا راویستم تاته ،

خوبس .. دغه المیه ده

چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس څکه

چې دا زما څویم جنم دی

او ته یې په خپله بڼه

موسکنۍ غوندې هغسې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 227(

هسې خو افضل شوق خپل ځان دَ هر قسم انساني فرقو او تفریقاتو نا بالاتر یو انسان ګڼلې � هم څکه خو هغه دَ انسان په رنګه دَ انسان خبره کوي � خو دلته په دې پورته نظم کې .. چې افضل شوق په پېرس (فرانس) کې لیکلی دی .. کې داسې څرګندېږي چې هغه نه یواځې هر اړخیزه انسان دی بلکه کله کله خو دَ وخت او زمانې دَ قید نه هم ځان آزاد ګڼي � هغه یقین لري چې وختونه انسان نه .. بلکه انسان وختونه خپل شاته پرېږدي � څه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم که داسې په ظاهره ممکن خو نه دي ... خو دَ ده په خبرې کې یو دلیل هغه وخت حقیقي بڼه اوزېږوي .. چې کله دئ دَ مونالیزا دَ هغه اوریجنل تصویر په وړاندې ولاړ دی .. چې درې نیم یا څلور سوه کاله اَګاهو په فرانس کې لئیو نارډو نومي یو اَرټسټ جوړ کړی وو�

افضل شوق په خپل دې نظم کې مونالیزا نه پوښتنه کوي او وائي .. چرته دغه خو هم هغه جینۍ نه ده .. چې ده ته په خوبونو او خیالونو کې هر وخت راځي ؟ خو بیا چې هغه په فریم کې بنده مونالیزا هیڅ ځواب نه ورکوي او چپه دَ خپل خاموش فطرت دَ وجې پاتې شي .. نو شوق صاحب ورته شه په نبغه کتلو پس دا خیال زړه کې راوړي چې خاموشي نیم اقرار دی .. او یا کېدی شي .. هم دئ خپله دَ دې شاهکار تصویر مصور لئیونارډو وي .. چې قسمت یو ځل بیا دَ هغې سره ملاوْ کړی وي � خو بیا چې دَ مونالیزا وَ غاوري موسکا ته ځیر شي .. نو په مات زړه دَ هغې سره خپل ملاقات یوه المیه اوګڼي او داسې محسوس کړي لکه دئ چې څو څو ځله دې دُنیا ته راغلی وي .. خو مونا لیزا دئ په دې نه پېژني چې دَ هغې رنګ ، شکل او موسکا هم هغسې زړَه او دَ وختونو په قید کې بندیوانه پاتې شوي وي � هم ځکه دئ خپلې مونالیزا ته دَ یو عام سپلاني په رنګه دَ محرومۍ دَ یو سترې احساس سره ولاړ او یوه داسې قلبي او روحاني رشته جوړولو کې جوګه ښکاري چې هغه اجنبي مونا لیزا په ډېرو حوالو خپلول غواړي �

په دې نظم کې دَ افضل شوق دَ مودو مودو تلاش هغه پېکر دَ مونالیزا په شکل کې څرګندېدل دَ هغه دَ اَئیډیل یو داسې فکري دلیل دی .. چې نقادان دَ شوق شخصیت په دې هنري کمال کې لټولی شي � چونکه مونالیزا یو اَرټسټ په خپل لاس جوړه کړې لیلا ده .. نو ځکه دَ افضل شوق لخوا په حېثیت دَ یو لفظي تخلیق کار په هغې تصویري جینۍ باندې دعوه .. دَ اَرټ ستائینه او په اَرټ کې جمالیات لټول دي � خبره یې ساده په دې نظم کې کړې ده خو دَ وخت دَ قید نه اَزادي دَ دې شاعر هغه هنري او فکري کمال دی .. چې هغه پرې پېژندلی شي�

دا اَزاد نظم چې په کتاب کې په څورلس ورو او اوږدو مصرعو کې تړلی ښکاري .. خو له اصله دغه نظم په اوو داسې اوږدو مصرعو مشتمل دی چې هره مصرعه یې شپاړس سپلابونه لري او دې ته یو پابند یا ښه معرئ نظم هم ورته وئیلی شو � راځئ ، چې اوګورو .. داسې هم دی که نه�

ستا موسکا ګوره چې څله؟ پاروي په دې ګمان ما

چې هم ته هغه جنۍ یې چې مې تل دَخوب اوخیال په

ټاپوګانو لټوله ... او یا ...... لئیو نارډو یم خپله

چې دَ څو پېړیانو ورسته قسمت بیا راویستم تاته،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوبس .... دغه الميه ده ، چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس ځکه چې دازما خويم جنم دی

او ته يې په خپله بڼه موسکنۍ غوندې هغسې

۳۱ ـ ـ واوره .. تاته وايم!

دا چې زه درته ژغېږم

ته دَ لاس ورغوې څله؟

ګيروې په نرۍ ګوتو

او په نېغه ورته ګورې

لکه جوړه، چې ليکې څه

او يا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه

خو بيا هم زه

نه رسېږم تر مطلبه

ستا دَ زړه تر پټ طلبه

که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول

خو، يو ته يې .. چې لا چپ يې

او بل زه يم ، چې غرېږم

لا غرېږم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا غرېږم

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 233(

په دې نظم کې افضل شوق دَ یو داسې مینې عکاسي او انځورګري کړې ده .. چې هغه پښتنه مینه ده� ولې چې پښتنې پېغلې حیاناکې مشهورې دي � هغوئ .. څه هم که یو چا سره مینه کوي خو دَ مینې اظهار یې خلې نه اورېدی نه شي � هم افضل شوق دَ هغې پښتنې پېغلې دَ ستر او حیا قیصه په دې نظم کې په هنري او شعري پېرائیه کې کړې دی .. او په دغه نظم کې هغه لفظي تصویر کشي داسې کړې ده لکه بنده چې یو فلمي سین ګوري � هم دغه وجه ده .. چې یو ښه شاعر دَ لفظونو انځورګر بللی شي � په دې اړه افضل شوق دَ هیچا نه کم مصور نه دی � دَ هغه تصویرونه خبره کوي .. هغه کاڼو ته ژبې او لفظونو ته څېرې ورکولو کې مهارت لري�

په دې نظم کې هم مونږ دا یو څو لفظي تراکیب لکه " دَ لاس ورغوي ګیرول" ، " دَ لاس دَ ورغوي کرښو ته په نیغه کتل" ، " دَ لاس کرښې ورانول" ، " تر مطلبه رسېدل" او " دَ زړه پټ طلب ته رسېدل" داسې محاورې ګڼلی شو .. چې دَ پښتو لمن پرې پراخېدلی شي � دَ شاعر دغه شعري ادا زما خوښه ده .. چې هغه په خپل هر تخلیق کې ځینې داسې نوي توري، محاورې او لفظي تراکیب ترې .. چې هغه دَ تجریدیت باوجود هم پښتني مزاج سره آمېزش کوي � او بل دا .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې سادګي دَ هغه فکري ابهام ګڼلی شي � خو دغه ابهام محاوراتي ابهام دی .. چې لوستونکي ته دَ سوچ لارې پرانستې �

دا نظم چې هسې خو په شپاړس مصرعو باندې مشتمل دی � لاکن ورته آزاد نظم ځکه نشو وئیلی .. چې په دې کې آهنګ او موسیقیت باقاعده تر نظر لاندې ساتلی شوی دی � او دا نظم مونږ په اوو .. شپاړس سپلابیزه برابرو برابرو مصرعو داسې اړولی شو .. لکه

دا چې زه درته غرېږم ته دَ لاس ورغوي څله؟

ګیروې په نرۍ ګوتو او په نیغه ورته ګورې

لکه جوړه چې لیکې څه او یا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه خو بیا هم زه ، نه رسېږم تر مطلبه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا دَ زړه تر پټ طلبه که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول خو،یو ته یې چې لا چپ یې

او بل زه یم ، چې غرېږم .... لا غرېږم ... لا غرېږم

۳۲ ـــ وسوسه

ما یې زړه ته لاره اوکړه

هم یې سترګو کې مېښته شوم

خو، چې څنګ ته یې ورتلمه

لا به نور نور ورڅکېدمه

چې ناڅاپه مې ورپام شو،

نو خولې شولې راماتې

پښې مې ځای په ځای شوې شلې

په وجود کې مات رامات شوم

او له ډاره دَ مرګي زه

په هیڅ هم نه پوهېدمه

چې ، په کومه اوتښتمه

شاته بند دَ خوني ور وو

دواړه اړخ مې دېوالونه

او همت مې کوې نه شو

دَ " یوپا" په لوري ځکه

چې یې خلې کې کوکېدلې

دَ غاښو په ځای سکروټې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او له پوزي يې اورونه

غورځول اژدها غوندې

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 234(

دلته په دې نظم کې افضل شوق دَ شاعر سېلاني په توګه نه يواځې خپل ځان ځرګندوي .. بلکه دَ تهائي لېنډ دَ پټايا بيچ نومې ځای په اړه يوه خپله داسې قيصه لوستونکو مخې ته ږدي چې .. هغوئ ترېنه دَ تهائي کلتوري کمزورۍ يا دَ تهائيانو دَ وجودونو په سودا ماده پرستۍ تر حده غېر فطري روئيو ته ګوتې نيولی شي � په تهائي کلچر کې دَ اژدها تصور يو مقدسه زېرى ګڼلی شي � خو دغه اژدها ځموږ په ذهنونو کې دَ يو داسې تباهۍ نخښه راپيدا کوي .. چې موږ ورنه نفرت يا کرکه کوؤ � او افضل شوق هم دَ دې پښتني يا مشرقي سوچ دَ مخې دَ " يوپا" سره په يوه بنده کوټه کې ځان تصوير کوي � خو ځومره چې دَ هغې تهائي پېغلې دَ طرف نه خواهشات رابرسېره کېږي .. هغسې شاعر ورنه وېرېږي او تښتي � ولې چې دَ هغه په ذهن کې يو خطره ده .. او هغه خطره .. دَ دې هېواد سره تړلي لعنتي او وباهي امراض دي .. چې شوق صاحب دَ هغې پېغلې نه تښتېدل غواړي .

دا نظم يو تمثيلي شکل لري .. او هيڅ قسم پېچدګي نه لري او نه په کې دَ خبرو جوړښت تجريديت لري � لاکن په دې ساده نظم کې افضل شوق دَ تهائي لېنډ بې لګامه آزادي ، دَ ښځو بې راه روي او دَ هغه هېواد دَ خلقو غلامانه ذهنيت او غېر فطري خواهشات ډېر په شعريت کې غندلي دي � کوم چې لوستونکي ته دَ شعري خوند او ښايست علاوه هغه ته يو سبق هم ورکوي � دَ شاعر په سېلاني مشاهدو کې دغه مشاهده .. څه هم که مقصديت لري خو کېدلی شي چې دَ نقادانو دَ قلمونو څوکې پرې اوغړېږي .. يا اوپسخېږي � ولې چې دَ نن په تنقيدي عدل کې دَ ګناه يا خطا توری هم دَ خلې نه ايستل يا ليکل ګناه او خطا ګڼلی شي � نو ځکه دا شاعر چې .. هيڅ يوه اخلاقي خطا يې په دې نظم کې نه ده کړې .. خو دا دَ ښځې نه تښتېدل هم شايد چې دَ ننګ او غېرت په حواله ننني پښتني جرم اوګڼلی شي �

په فني او تکنيکي لحاظ دغه ساده نظم ځان کې بلا ډېرې جديدې محاورې دَ لفظي تراکيبو او علامتي اشارو په معنوي غرض رانغاړلي شوي دي � کومې چې دَ پښتو په فائدې تمامېږي � لکه .." زړه ته لاره کول" ، " سترګو کې مېښته کېدل" ، " ورځکېدل" ، " خولې راماتېدل" ، " پښې ځای په ځای اوچېدل" ، " په وجود کې ماتېدل راماتېدل" ،" شاته دَ خونې ور بندېدل" ، " دواړه اړخه دېوالونه درېدل" ، " په خلې کې دَ غاښونو په ځای سکروټې کوکېدل" او " له پوزې اورونه غورځول - "

په تهائي لېنډ کې ليکلی شوی دا پورتنی نظم چې په نولس مصرعو باندې مشتمل دی .. خو آزاد نظم نه دی � ولې چې دَ دې نظم هره مصرعه په اتهه سېلابونو باندې اده لري او دا معری نظم دی�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳ ــ ونې نشته

زما هم زړه غواړي

چې لږ دمه شم

دَ یوې ګڼې ونې یخ سیورې ته

خو ظلم دا.. چې

دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې

ونې نشته

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 237(

په لورالا ئي کې دا پورته لیکلی شوی نظم دَ افضل شوق په څینو هغو نظمونو کې یو نظم دی چې په کې خبره په نثري انداز کې داسې شوې ده .. چې ښکاري خو معمولي خبره .. خو چې لږ لوستونکې ورته ځیر شي نو دغه ساده نثري نظم .. دَ یو داسې مکمل نظم په توګه مخې ته راشي ... چې دَ شعري پابندیانو سره په کې فکري ژورتیا دَ یو نه منونکې کمال تر حده هنري ښائست راوړاندې کړي � دلته دَ دې نظم دَ عنوان په شان شاعر دَ خپلې ستړیا یو داسې حال وئیلو ته په اشارو کې جوګه ښکاري .. چې هغه دئی دوې لمحې آرام ته هم نه پرېږدي � او داسې محسوسېږي لکه هغه چې دَ تودو لمرونو لاندې دَ ګرځېدلو او په تکنو غرمو کې دَ اوسېدو توان توفیق نه لري � او غواړي چې لږ دمه شي او بیا دَ نوي سره دَ لټون دَ مسلسل کړاوْنو سره مخامخ شي .

په دې نظم کې افضل شوق که یو طرف ته ځان دَ جنون تر حده په خپلې مینې کې مجنون څرګندوي .. او دَ پېرې په شان ستړیا ته .. ستړیا نه وائي او هر وخت دَ خپل اشنا په لټون کې ګرځي .. نو بل طرفته دغه پېری او مجنون خپل ځان انسان هم ګڼي اوغواړي چې .. دَ نوي سفر دَ جاري ساتلو دَ مخه لږه ستړیا په یخ سیورې کې دَ یو داسې ګڼې اونې دلاندې وسا کړي. خو درخته هیجرته نه وي. دَ دې علامتي اشارې مطلب دا دی .. چې افضل شوق ژوند یو داسې سپېره صحرا ګڼي .. او وَ خواهشاتو ته دَ داسې سرابونو نوم ورکوي چې هغه انسان دهوکه کوي .. خو بیا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دغه انسان دَ دغو سرابجنو خواهشاتو پسې پسې منډې ترنډې کوي او دا هیله هغه ته .. دَ ژوند کولو چل سره سره په کړکېچنو لارو باندې تلل هم شائي .

نه یواځې دا پورتنۍ خبرې .. بلکه په داسې رنګه نظمونو کې هر لوستونکی ځان ځانته معنې او مطلبونه را کاږي � او دا دَ دې نظم عالمګیریت بللی شي � کوم چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ټولو نه لوئیه خوبي او خاصه ده � چې هغه په ډېرو ساده خبرو کې فکري ژورتیاګانې داسې په هنري شعري پېرائیو کې رانغاړي .. چې دَ مشر سلیم راز دا رائی دَ ده په باب بالکل صحیح ثابته شي � چې هغه په خپل مضمون کې .. په هم دغه کتاب " په لټون ستا دَ څېرې" کې په صفحه نمبر 17باندې لیکي..

"زمونږ دې شاعر(افضل شوق) حقائق لیدلي او تسلیم کړي هم دي خو لهجه او رویه یې بې حده شاعرانه ده � احساس او شعور یې دَ فلسفي دی خو نظر او ژبه یې دَ شاعر ده "

دَ سلیم راز صاحب دا رائی دَ افضل شوق په دې نظم " ونې نیشته" باندې پوره پوره څکه اوځي ... چې دلته هم خبرې په ساده لهجې کې شوي دي .. خو مفهوم یې فلسفې زېږوي � او بل دا دلیل .. چې افضل شوق په نثري رنګه نظمونو کې هم شعریت په ذهن کې لري � دَ مثال په توکه .. اوس که مونږ دَ دې نظم په فني جوړښت نظر واچوؤ .. نو دا خبره به هم واضحه شي چې دا نظم .. نه خو آزاد دی او نه نثري .. بلکه یو پابند او معری نظم دی � خو، چې که مونږ یې داسې په څلورو، یولس سېلابېزه مصرعو کې اولیکو .. لکه

زما هم زړه غواړي چې لږ دمه شم

دَ یوې ګڼې ونې یخ سیورې ته

خو ظلم دا.. چې دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې ونې نشته

۳۴ ـــ هسپانی سترګې

سترګې یې څه وې؟

وې دَ زهرو پیالې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باڼه لړم لړم ،

ککو کې ماران..

هم ځکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بنو غشي ور اوتاوْول

نو هرې پيغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئيلو

"مه گوره مونږ ته

گنې ته به هم بيا

دَ ښکلاگانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ - 245(

دا پورته رقم شوی نظم چې افضل شوق په کال 1996 کې دَ سپين په ښار بارسلونا کې ليکلی دی .. هم علامتي نظم دی � او تر هغو پورې ځوك نشي پرې پوهېدلی .. چې دَ سپين خلگو دَ خدوخال ، رنگ او روئيو يا دَ دې هېواد دَ ښار ياد شوي بارسلونا په باب ښه پته نه وي ورته � او پکاسو چې دَ يو ښېخي ستر او مصورۍ دَ عالمي تاريخ يو مشهوره فنکار په توگه پېژندلی شي .. دَ بيك گراونډ په اړه هم لوستونکي ته لږ ډېر معلومات لرل په کار دي � ولې چې په دې نظم کې هم خبرې خو ډېرې ساده دي � لاکن معامله هغسې دَ علامتي اشارو او فلسفيانه تهيم ده .. چې يو لوستلی قاري ترېنه ډېر خوند اغيستلی شي .

په دې نظم کې افضل شوق يو ځل بيا دَ آرټ رشتې له جمالياتو سره تړلو ته جوگه ښکاري � هغه دا يقين لري چې شاعر هم دَ يو مصور په رنگه ځيزونو ته رنگونه او بڼې ورکولی شي � لکه پکاسو چې دَ سپين په تاريخ کې ځانته يو نوم دَ دې مصورۍ په اړه پيدا کړو .. نو وجه يې دَ دې ځای دَ ښکلو خلقو او قدرتي حسن دَ اظهار وه � چې افضل شوق يې په دې نظم کې نه يواځې ستائينه کوي بلکه ځان دَ پکاسو په لاره روان شوی لاروی هم په ناوئيلو اشارو کې گڼي � او په دې خبرې کې هم شك نيشته .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ هغه دغه سفرونه او مزلونه لوی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رول ادا کوي او هغه دَ پښتو شاعرانو او قلمکارانو نه په اُسلوب کې بېلوي هم � هم څکه خو مونږ دې لېوني شاعر او سفرنامه نگار ته يو داسې مصور هم وئيلې شو .. چې هغه تش عکسونه کاږي راکاږي نه بلکه هغه تصويرونو ته ژبې هم ورکوي � او غږوي يې هم � خو المیه دا ده چې دَ لفظونو دَ دې پښتون مصور په شاهکارونو او دَ هغو ښاهکارونو په خبرو.. لا خو زياتره پښتانه نه پوهېږي � هم څکه خو دَ دې شاهکارونو شاته ولاړ مصور او تخليق کار هم لا خو سواليه نشان پاتې دی�

دا نظم چې په دولس وړو او اوږدو مصرعو کې ترلی شوی آزاد نظم ښکاري .. دراصل آزاد نه بلکه دَ نهو داسې برابرو مصرعو نظم دی چې هره مصرعه يې يولس سپلابونه لري � راشئ چې او يې لولو �

سترگې يې څه وې؟ وې دَ زهروپيالې

بانه لړم لړم ، ککو کې ماران.....

هم څکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بنيو غشي ور اوتاوُول

نو هري پيغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئيلو

"مه گوره مونږ ته گنې ته به هم بيا

دَ ښکلاگانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

۳۵ -- يو مې يار .. خو سل يې بنې

څوك چې

هرڅه هرڅه ليدل غواړي

په سترگو باندې،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوئ به څه پېژني؟

زما هغه جانان

چې زه يې ،

له نهه نيوي بېلو نومونو پرته هم

لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال

خو، دَ سلمې بڼې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 254(

افضل شوق دَ خپلې مستۍ، شوخۍ شاعرۍ په حواله دَ سلو يار مشهور دی .. او زيات تر نقادان ورته هرجائي ، حسن پرست او ګوره چې لا نور څه څه القابات ورکوي خو دَ هغه په شاعرۍ کې دا ورستی نظم دَ هغه ټولو راپورته شوؤ سوالونو داسې په هنر او دليل جواب ورکوي چې مخکې دَ هيچا په ذهن کې دَ هغه په حقله هيڅ قسم شك او غلط فهمي نه شي پاتې کېدی � هغه وائي .. چې دَ الله تعالی نهه نيوي (99) شکلونه په کائنات کې ليدل دي بلکه حمد و ثناه هم وائي � خو سلمه بڼه دَ هغه وصال شايد چې دئی دَ سلو حقيقي يار څرګند کړي � هو خدائی دي اوکړي چې هم دغسې اوشي � ولې چې ما دَ هغه دَ ټولي شاعرۍ دَ مطالعې وروستو خپل هر سوال دَ افضل شوق په دې نظم کې تر جوابه داسې اورسولو چې زه اوس په ډاډ وئيلآ شم چې هغه اصلاً يو صوفي .. خو په جديد انداز يو ملنګ ، خوش لباس شخص او شاعر دی � يعني هغه هم يو حسن خوښونکآ شاعر دی .. خو دا شاعر دَ باطن په سترګو حسن ته ګوري � لاکن چونکه مونږ په هر ښکاره کېدونکي څيز باندي يقين لرو � نو ځکه دَ هغه لفظي تراکيبو، علامتي مروجه اشارو او مستعمل تلميحاتو او تلازمو ته هم هاغسې معنې ورکوؤ چې کومې رواج لري � خو دغه شاعر افضل شوق دَ رواياتو ياغي شاعر دی � نو په کار دي چې مونږ دَ ده شاعرۍ ته په نوؤ نوؤ زاويو اوګورو .. هاغه زاويې څه کېدلی شي؟ دا به دَ هر وخت نقادان دَ ده په شاعرۍ کې لټوي .

په کائنات کې دَ الله تعالی دَ نهه نيوي څېرو ليدلو ورسته دَ سلمې څېرې دَ ليدلو خبره که څه هم لږ ابهام پيدا کوي خو زه دَ يو نقاد په حېث دا خبره قياس کولی شم چې افضل شوق .. چې تر اوسه لا ده (شاعر) هغه آئيډيله څېره نه ده لټولي چې په لټون کې يې دَ پېرې غوندې ګرځي .. شايد چې دَ الله پاك هغه ناښکاره بڼه وي چې ديدار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يې په آخرت کې په جنت کې جنتيان کوي � يعنې دَ خداى اصل ځېره ، چې له نهه نيوي ځېرو نه به دَ هغه ځېرې سلو ته رسوي � په دې نظم کې دَ افضل شوق داسې صوفيانه فلسفه لوستونکي ته په ذهن کې بلا سوالونه زېږولی شي .. خو زما يقين دی چې هر سوال به يې هم دَ لوئی خداى پاك په عظمت تمامېږي �

دا نظم چې په لسو وړو او لوئيو مصرعو کې تقسيم ښکاري خو له اصله په څلورو ، پنځلس سېلابيزو اوږدو او برابرو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. لکه

ځوك چې هرځه هرځه ليدل غواړي په سترګو باندې،

هغوئ به څه پېژني؟ زما هغه جانان چې زه يې ،

له نه نيوي بېلو نومونو پرته هم لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال ..... خو ، دَ سلمې بڼې

نور به دَ دې کتاب دَ ځېښتن په حقله څه وايم .. هغه خو اوس هم دَ خپل دې نظم " خيالي بنه " په شان مسلسل سفرونو کې داسې ورك يادېږي .. لکه هغه (شوق) چې ځان تکميلول غواړي .. او دا تکميل کېدی شي چې هغه کله هم په خپل ژوند کې او نه کړی شي � ولې چې ژوند خو هم دَ افضل شوق په قول يوه داسې صحرا ده .. چې دئې په کې دَ يو بل طرف نه چورلکونه خوري � هم ځکه خو دا دَ نا ليدلي ليلا پښتون مجنون وائي .. چې

ستا دَ لټون

په مست جنون کې اشنا!

دَ مسلسل سفر له جوره زه هم

لکه پېری

اوس په نامه يادېږم

او بڼه زما هم

څه خيالي غوندې شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې ..." خيالي بڼه " .. مخ � 110(

حسينه ګل

نوښار .. اکتوبر کال 2003

مزل په واؤرو باندې

شوق ـــــ دَ سفرونو په آئينه کې

) مزل په واؤرو باندې ــ دَ لمر دَ کلي په لور(

دا دواړه کتابونه ... چې په دولسو دولسو بابونو مشتمل دي � او دَ څوارلسو يورپي ملکونو بشمول دَ دوئ .. دَ سېل ذکر په کې په يو نوي انداز کې په يو ډېر خوندور ماحول کې شوی دی � او ما چې کله دغه دواړو کتابونه او لوستل نو دَ هغه دَ دې دواړو کتابونو دَ هر يو باب تفصيلي تنقيدي جائزه نه ليکل به يقيناً چې زما يوه خپله ادبي بد ديانتي وه .. او بل به دَ افضل شوق دَ دې کوشش او زيار نه هم سترګې اړول وو � کومه چې يوه بله ادبي بې انصافي ګڼم � او زما دا يقين دی چې دغه دواړه کتابونه چې څوك په دغه رنګ تنقيدي نظر اولولي .. نو هغوئ به څه نا څه ليك ته خامخا پاروي � دَ افضل شوق هاغه خپل کړی روايت په دې کتابونو کې هم په نظر راځي � دَ هغه دا کوشش وي چې هر ځل خپل ځان دَ فن مينه والو ته په يوه نوي بڼه کې ښکاره کړي � په دې دواړو کتابونو کې دَ هغه دَ ً ليك انداز ماته دا احساس راکړو .. لکه زه چې په پښتو کې انګرېزي لولم � او يقيناً چې دا هغه يوبل نوی روايت خپل کړی دی .. يو مغربي روايت په پښتني رنګ او شکل کې!!..

دَ ښاغلي افضل شوق نه دغسې توقعات لرل خو زمونږ کار دی � خو دلته دَ بده مرغه ځيني خطرې او خدشات هم ماته اشاره کوي او هغه دا چې يو وار بيا هاغه قدامت پسنده طبقې چې خپل ځان او وجود په قومونو ، ژبو، قبيلو،علاقو، ټوپکو، تمانچو کې ګېر ګڼي .. هغوئ به دَ افضل شوق دغه نوي اپروچ ته يو ځل بيا په کوم نظر ګوري .. او يا آيا هاغه نظر به دَ دې کتابونو نه دَ څه اغيستو هنر لري هم او که نه ؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته زه دا وضاحت کوم .. چې دا دواړه کتابونه" مزل په واورو باندې" او " دَ لمر دَ کلي په لور" په يوه اوږد سفر باندې مشتمل دي � نو راشئ چې وړمبی دَ سفرنامې " مزل په واور باندې" هر يوه باب جائزه واخلو� په دې دواړو کتابونو کې افضل شوق دَ سفري حالونو او نورو معلوماتو وړاندې کولو سره سره دوې عمراني مطالعې هم دَ انګلش دَ ژبې او يورپي ژوند په اړه تفصيلاً وړاندې کړي دي � او دې نه علاوه يې دَ هر ځای په حواله په کې تصويرونه هم دَ عکسي يُون تر عنوان لاندې چاپ کړي دي .. چې لوستونکي دَ هر هېواد او دَ هغه ځای دَ ځيزونو او خلګو په اړه ترېنه په ذهن کې يو عکسي نقشه هم جوړولی شي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړمبۍ برخه ----

مزل په واؤرو باندې

)يادگيرنه :- دا كتاب په كال ۲۰۰۴ كې چاپ شوى دى(

دَ يورپ دَ سفرونو دپاره داسې عنوان كتاب ته ټاكل .. كه يو طرف ته يقيناً دا څرگندوي چې هلته ډېره زياته يخني ده ، خو بلخوا دَ لوستونكي په ذهن كې هم دا خبره دَ سوال په شكل كې راپورته كېږي � چې چرته دې پورتني عنوان نه افضل شوق دا معنې خو نه اخلي .. چې په دې براعظم كې دَ ژوند كولو طرز .. انساني روئيې او خوئيونه هم څه دغه شانتې دي ؟؟ دَ دې سوال دَ ځواب لټولو په نيت راشئ چې دَ پښتون سپلاني سره دَ هغه دَ سفري پړاوْنو په لور په گډه سفر اوكړو او دَ دې كتاب دغه دولس واړه بابونه په تنقيدي نظر اولولو �

۱ـ دَ بادار دَ كور په لورې

په دې باب كې افضل شوق چې دَ خپل ليك آغاز " چرته غلط جهاز ته خو نه راوختم؟ په ځواب كې دَ دوزخي حورو طوفاني دورې په رڼا كې دا خبرې په ډېر خوند قلم بند كوې..

"مذهبونه ، رواجونه او انساني قدرونه كه څه هم دَ يو ځناور وزمه انسان ښخه ټولنيز انسان جوړوي .. خو له اصله دا انسان تر اوسه پورې لا تش په شعوري توگه له ځناورانو ښخه بېل شوى دى ___ گوا دَ حاجتونو په وار كه ځناور نه هم دى .. خو ځناور وزمه حتماى دى"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 16(

دلته كه ښاغلى شوق دَ عربو دَ جهاز دَ دننه ماحول يوه نظاره په ډېر خوندور او شاعرانه انداز كې غندي ، نو بلخوا يو بل سوال هم دَ خپل ذات او هېواد په باب راپورته كوي .. لكه

-"ته څوك يې ؟ او له كومه راغلى يې؟

-شوق زما نوم دى او زه پاكستانى يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ تور سري انگرېزي دَ پوښتنې په ځواب کې چې ما څنگه دومره اووئيلو، نو هغه اودرېده او سرتر پايه راکتلو ورستو يې اووئيلو..

-ته پاکستانی يې ... ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 33)

په دې مکالمې کې شوق که څه هم خبره واضحه کړې نه ده .. خو دَ قاري په ذهن کې دا خامخا راځي چې .. زمونږ قومي شناخت او وجود دواړه دَ بهر دُنيا دَپاره دَ خوف ، وېرې .. يو علامه گرځېدلې ده � يعنې په " سواليه پاکستان" باندې شوق صاحب هم چې څنگه بيا دَ هغې بوډهۍ فېرنگۍ مخې ته کچه کېږي .. دې نه هغه دَ خپل هېواد په حواله ځان که وړکوټې محسوس کړی نه هم دی .. خو هغه حېران شوی او ځان کې ننه ننه مات شوی رامات شوی ضرور دی �

پورتنئيو دواړو پوښتنو په ځواب کې که افضل شوق يوې خواته دَ يورپ په حقله ادراکي نظر خپل کړو .. نو بلخوا يې په " هائيډ پارک " لندن کې هم څه چې وئيلې دي � که څه هم هغه يې ښکاره کړې نه دي .. خو داسې ښکاري لکه هغه چې خپل زړه ښه سپك کړی دی .. ځکه خو په اشاره کې خپله وائي..

"حقه خبره ده چې دَ دې موقعې څخه فائده اخيستلو کې ما هم خپل ځان دَ غازيانو په قطار کې درولو په نيت دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ انسانانو تر مينځه دَ وحشي روئيو په ضد څه خو اووئيل � لاکن هيچا هم واورېدلو ځکه نه ... چې زه له ځان ځان سره بونېدم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 36)

بد رد وئيل هم دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ يو اعلی ظرف نښانده‌ي کوي .. او په دې خبره کې شك نيشته چې دلته ده خپل ځان اعلی ظرفه څرگند کړی دی �

په دې باب کې له کراچۍ نه تر دوبۍ او بيا لندن پورې دَ سفر حالونو سره سره دَ لندن په اړه ډېر معلومات ، انکشافات ، او سفري مشاهدې لوستونکي دَ ځان سره ملگري مخ مخ ته په ورلو مجبوره کوي � کومه خبره چې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي باب کي غورطلبه ده .. هغه دَ افضل شوق هغه رائيې ده ، چې ده دَ فېرنگيانو په اړه رقم کړي ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

"که څه هم تر اوسه مونږ دا خلق خپل باداران گڼو او ډېر په درنه سترگه ورته گورو � خو حقه خبره دا چې دوئ له مونږ څخه کرکه کوي او داکرکه دَ هغوئ په خمير کې ده � او دَ دې خلقو په حقله هوشياران هم وائي .. چې روايت پسندي او کينه دَ انگلسيانو خاصه بلل کېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 34(

۲ ـ چرته چې دَ لمر لا يخ کېږي

په دې باب کې هم .. لکه څنگه دَ عنوان نه څرگنده ده ... افضل شوق دَ بيلجئيم هېواد او دَ دې هېواد ستر ښار برسلز په حقله دغه رنگ رائيې لري � او په خپلې سفرنامې کې ليکي چې...

"هو.. منم چې دَ شرافت په مقابله کې بدمعاشي په کې دَ نه برابر ده خو بدمستيانې په کې ليدل کېدلی شي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 56(

دلته هم ښاغلی شوق په ډېرو اشارو کې دَ دې ښار دَ استوگنو او دَ ښاريې دَ ژوند او روئيو په حقله خپل نظر په ډېر ښکلې انداز کې څرگندوي � خو بلې خواته دَ بل په ژوبه (گائيډ) داسې هم دَ دې هېواد په اړه ليکي ..

"وئيل کېږي چې يو ځل دَ اولمپك دَ لوبو څخه راغلی سوئمنگ ټيم وَ لوبغاړو ته باچا انعام په دې خبره ورکړو چې هغوئ په اوبو کې ډوب نه شول"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59(

دلته دَ بلجميانو دَ ناراستئ ، سستئ او ناخوښئ خواته هم افضل شوق په ډېر مزاحيه انداز اشاروه کوي � دَ دې باوجود په دې مزاح کې هم دَ هغه يو مقصد دی چې هغه دَ بلجئيم خلق دُنيا ته څرگند کړي � او هم دغه رنگ دَ يو ځای دَ خلقو ښه او بد خويونه او روئيې په خپل انداز کې په معلوماتي رنگ کې بل ته رسول دَ سفرنامې دَ ليك مقصد هم دی �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ معلوماتو سره سره ځيني داسې اشارې هم مخې ته راځي ، چې دَ قاري په ذهن کې دَ بلجئيم په حقله راپورته شوې سوالونه ځواب ته رسولی شي � لکه په دې لاندېنۍ مکالمې کې چې هغه په اشارتي انداز واضحه کړې دي �

"او بيا دَ څه خاموشۍ ورسته واي..

-تاسو خبر یاست ، چې په اروپا کې دَ برطانيې په چپه چې ټرېفك يې په کيڼ لاس چلېږي .. نور هېوادونه خپل ښی لاس په کاروي او ولې؟

هغې به لا نور څه هم وئيلو، چې يو غږ راغلو..

-هو هو.. په دې چې دَ انګليسانو زور په نورو پاته نه شو

ځواب څه وو، چې په بس کې دَ خندا او غژبوژي سره سم هر يوه شاته کتلو � ولې چې دا بل هيڅوك نه .. هغه فلپائني ځوان رونالډ وو�

-هو،کېدلی شي، لاکن دَ دې هېواد خلګ خو يې لا اوس هم مني لاکن" ....

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59(

دلته خبره په " لاکن" باندې سر ته رسول داسې ځرګندوي لکه بلجئيم چې دَ ګاونډي فرانس په مقابله کې انګلېنډ ته زيات اهميت ورکوي � وجه يې څه ده ؟ دَ دې په اړه په دې باب کې بلا خبرې موجودې دي .. چې دَ لوستلو ورستو مخې ته راتلی شي�

٣ـ تودو ماښامونو سوړ ښار

په دې باب کې سپلاني افضل شوق دَ هالېنډ دَ سېل سره سره دَ دې ملك دَ غټ ښار ايمسټرډم ښار خاصکر دَشپې او دَ ورځې ژوند ته دَ سړو او تودو رواجي خصلتونو په لور اشارې کړې دي � نو بل خواته يې دَ هغوئ دَ خوئيونو، عادتونو او قانوني " ناروا" رواجونو ته ګوته هم په ښه انداز نيولې ده � په دې باب کې شوق چې هر ځو دَ پرون دَ ولنديزيانو په حقله يو احترام لري ... خو دَ نن دَ ولندېزيانو په حواله هم داسې په بې سانتګۍ ليکي..

"لنډه دا چې کله هغې داخبرې کولې نو په دې ښار باندې مې دَ اروپا دَ تهائي لېنډ پيدا شوی شك وار په وار ځکه يقيني کېدلو.. چې امريکې غونډې يو انتهائي ماډرنې ټولنې کس چې يې لا هم په آزادۍ باندې دَ حېرانۍ اظهار کوي .. نو هغه به څومره آزادي وي؟ "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 80(

منم چې افضل شوق په دې باب کې ډېرې آزادې خبرې کړې دي .. خو په دې پورتنۍ پېرائيه کې دَ تهائي لېنډ سره مثال ورکول دَ هالېنډ غندنه ده � نه يواځې دا خبرې .. بلکه په هم دغه ښار کې چې دَ يو هوټل په کمره کې درسته شپه خوب نه کولو په کېفيت چې په خپل بيان کې کوم ډرامائي انداز ده خپل کړی دی � هغه دَ ستائينې وړ دی � او په کار هم ده چې دغسې کېفيتونه په دغسې خوندور انداز کې قاري ته رسول .. دا دَ سفرنامې دَ لوست خوند پيدا کوي � افضل شوق دَ هالېنډ دَ خلقو دَ روئيو په باب يو بل ځای ليکي چې ..

-"وئيل کېږي ، چې دَ هالېنډ خلق (ولنديزيان) نه يواځې په خپل ژوند او حېثيت غره دي � بلکه هغوئ دا هم وائي ، چې ګوندې..

"خدای مونږ ته ځمکه راکړه او مونږ ورباندې هالېنډ جوړ کړو او بل دَ دې خلقو په مخونو هر کله دَ غصې آثار برېښي � ولې چې دا خلق په " زه " او " زه " کولو کې لوئی نوم لري "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 70(

دې نه علاوه افضل شوق په دې سفر کې دَ ولنديزيانو ځېرې او په ځېرو باندې دَ راغونډې شوې ګونځې که له پښتنو سره تړې ، خو پښتانه نه ورته وائي � نو بلخواته دَ هغوئ دَ ژبې صوتې اثر هم پښتو ته نيږدې نيږدې ګڼي .. خو پښتو ځکه نه ورته وائي .. چې هغه دَ ولنديزيانو ځينې رواجې عادتونه غېر انسانې ګڼي � لکه په دې هېواد کې دَ ځناورې تندې ماتولو ته په قانونې توګه دَ سوشل ورك نوم يا حېثيت ورکول او نشې په قانونې توګه جائز ګڼل .. دَ دې خلقو هغه ځانګړی غرور دی چې ورته په اخلاقياتو کې بې حيائي وئيلی شي � او داسې هر څه .. که هغه ښه دي ، نو په ښو ټکو په دې سفرنامې کې رقم شوې دي او که بد دي .. نو بدو ته بد هم په ډېره اخلاقې پېرائيه کې وئيلی شوي دي � او دا دَ افضل شوق په ادبې ليکنو کې حقيقت پسندانه دليل ګڼلی شي�

۴ ـ دَ هټلر دَ پلونو خاورې مې رانجه کړو

په دې باب کې دَ عنوان نه برېښي چې افضل شوق دَ هټلر شخصيت ، دَ هغه بهادرۍ ته څومره دَ احترام په نظر ګوري .. او جرمنې ته تګ دَ ځان دَپاره يو اعزاز ګڼي � او دلته دا ګورې چې دَ هټلر آثار ، آيا دَ هغه په اولاد کې چرته په نظر راځي او که نه ..؟ په دې حقله دئی په دې باب کې په واضحه ټکو کې ليکي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په تاريخ کې په درنو ټکو لمانځل شوي جرمنيانو ته که څه هم په نړۍ کې اوس هم په ډېره درنه سترګه کتل کېږي � خو ما يې په نرانو او ښځو کې داسې هيڅ يوه خبره نه اوليده چې له خپل تاريخي عظمت سره يې سمون خوړلو � ولې چې دا خلق هم لکه پښتانه اوس پيسه هر څه ګڼي او ورته ګډېږي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 109 (

په دې باب کې افضل شوق په خپل نظر پښتون او جرمن مارشل قومونه ګڼي .. خو له دواړو مايوسه هم دی � چې دواړه دَ خپل فوم لوئی عظمت دومره مقدم نه ګڼي څومره چې پيسه ګڼي�

دلته دَ جرمني په سبل کې دَ افضل شوق روماتوي طبعيت ښودنه څه زياته شوي ده � خو بيا يې هم خپل شوخ انداز او دَ لټون هڅه دلاسه نه ده ورکړې � لکه په دې لاندېنۍ مکالمه کې چې هغه ليکي..

-"دا شوق چې هر شي ته ډېر په غور ګوري نو ....

-هو.. داسې محسوسېږي لکه هغه شی چې په زړه کې نقش کول غواړي

داني چې څنګه دَ کائيکو خبره پوره کړه نو ونېسا هم په پسخوندي موسکا کې وائي

-هغه ځکه چې رائټر دی او شاعر هم...

په " شاعر" باندي زور ورکولو ورسته ما وار داسې لاس ته کړو..

-هر هغه شئی چې ماته اپيل کوي ، زه يې انجوائی کولو سره سره ستائل هم غواړم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 112(

يقيني خبره ده چې دلته هم افضل شوق دَ خپلې شاعرانه فطري مجبورۍ دَ وجې خپل شاعرانه ذوق څرګند کړی دی .. بلکه دَ خپل لټون انتها ښکاره کولو علاوه هم مونږ ته دا راڅرګندوي چې هغه هر څيز ته په څومره غور او فکر ګوري � او دَ شوق ، په جرمني کې دغه رنګه رومانويت کېدلی شي چې دَ هغه قصور نه .. بلکه دَ جرمني دَ شاعرانه ماحول اثر وي � لکه په دې سبل کې چې ورته ګائيډ ميرنا داسې وائي..

"جرمنيان هم دَ کتاب دَ مطالعې دغوني شوق لري لکه انګلسيان � لاکن شوقه ! ته خبر يې چې جرمني ته دَ شاعرانو او ليکوالانو هېواد هم وئيل کېږي � او دلته دې خلقو ته ډېر په درنه سترګه کتل کېږي � چې دَ جرمنيانو له قوله ..شاعران او ليکوالان ذهنونو ته تر ټولو ښه تفريح ورسپاري او له دې خلقو څخه تحريکونه زېږونه کوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 106(

۵ ـ دَ خوب په رښتونو ناؤ کې

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ سېل په خپل خوندور انداز کې ليکلی دی � زيات معلومات يې دَ " گائيډ" په خله وړاندې کړي دي � خو خپل نظر او فکر يې هم لوستونکو ته دَ يو زيرک ليکوال .. او تکړه سېلاني په رنگ کې ښکاره کړی دی � په دې باب کې هغه خپل فکري کوشش ته دَ سوئټزرلېنډ په اړه داسې ضروري ټکي راغونډوي لکه..

"که څه هم زمونږ دَ هېواد په برخه دَ خلاسو شيطانانو په شمېر دلته کم شيطانان خوشي کړل شوي دي .. خو شيېطان هر ځای شيطان وي � هو.. دَ هرڅه پرته هم دَ کرکې وړ گڼل کېږي � او بل دا چې دَ خدائی په دې دُنيا کې که څه هم هغه دَ ځمکې په سره جوړ سوئټزرلېنډ دی .. ښه او بد خلق لري"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 123(

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ دَ خورو ورو ښائستونو نه متاثره خو ښکاري .. خو دَ خلقو دَ روئيو ، خوئيونو او ښو او بدو نه خوابدی هم ليدی شي . په دې باب کې دَ يوې امريکنې پېغلې ونيسا سره دَ هغه رومانوي تعلق داسې په هنر، ډرامائي او افسانوي انداز کې ذکر شوی دی .. چې ښکاره خبره په کې يوه هم په نظر نه راځي . او دغه دَ حېرانتيا او سسپنس نه ډک تعلق، دَ يو ښکلي حېرانتيا هاغه ليوني کېفيات ټول دَ لوستونکو ملگري کوي چې ښاغلي شوق يې منظرکشي کړې ده . په دې لنډ غونډې سېل کې دَ ليکوال فکري مشاهده او جذباتي زيرکتيا ډېره دَ قدر وړ ده . دَ جرمني ، آسټريا ، اټلي او فرانس تر مينځه موجود هېواد سوئټزرلېنډ دَ اولس په حقله يو ځای ليکي..

"جرمن سوئس په طبعيت کې اضطراب لري .. آسټرين سوئس ټوکيال طبعيته او موسيقي خوښوي� دغه رنگه فرنچ سوئس نخرې بازه او فېشنيان دي � لاکن اطالوي سوئس څه غونډې زيات مذهب پرسته او قدامت پسنده يادېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 140(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ ليکوال مقصد دا دی ، چې سوئټزرلېنډ په دې پورته ذکر شوؤ څلورو واړو ملکونو په مينځ کې دَ يو " سېنډويچ" حېثيت لري � او دَ دغه څلورو واړو ملکونو نه متاثره دی � خپل سوئس کلاسيکي بڼې نه لري � او زما په خيال دغه تجزيه افضل شوق دَ يو کامياب سفرنامه نګار په صف کې دروي � چې دَ دې خلقو په حقله دومره ډېر معلومات به هم لري ، او دَ معلوماتو دَ بيانولو .. يو خپل حېرانونکی انداز هم �

٦ـ دَ ژوند په خوندونو کې تمام هېواد

په دې باب کې دَ آسټريا دَ غريزي سيمې ، دَ درو، واورينو غرونو او دَ نورو ځنګلي او قدرتي ښکلا ګانوچې کوم ذکر شوی دی .. نو هغه په خپل ځای يو خاص اهميت لري � چونکه ښاغلی ليکوال هم دَ يوې ښائسته غګريزې علاقې سره تعلق لري � نو په دغه باب کې دَ قدرتي مناظرو نه هاغه خوند اغيستل او قاري ته هو بهو هاغه تصوير مخې ته کول .. دَ افضل شوق دَ هنر يوه لاره ده ..!! دې مکالمې نه تاسو دَ سېلاني ليکوال په حقله قاري دَ هغه دَ خوشحالی او مستی نه اندازه کولی شي .

-"دا شوق او روني چې سره يو ځای شي نو هلته غم نه .. خنداګانې وي

-او مستيانې هم...

دَ ميرنا خبره پرېکولو ورسته زړې لوري په خپل تېره غږ کې چې داسې اووئيلو ، نو ميرنا وائي..

-هو، دا شوق خو چې دَ ورځې وخت دَ خبرو نه لري .. دَ شپې اوديږي لا نه ...

-څنګه به اوديږي ؟؟ خوب ته چې يې خلق نه پرېږدي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 160)

په دې باب کې دَ ليکوال دَ سفر دَ کار.. دَ هغې دَ لوازماتو، دَ خپلو مشاهداتي او مطالعاتي مصروفياتو دَ لاسه دومره ناوزګاره ليدی شي ... که ټوله ورځ په دغه هر څه تېروي � نو دَ شپې دَ خوب دَپاره هم وخت نه لري � دې مطلب دا مخې ته راځي .. چې افضل شوق دَ اروپا په سېل کې دَ سټريا نه خوند اغيستلو سره سره وخت ضائع کړی نه دی � او دلته که مونږ بيا بيا دَ افضل شوق دَ سفري شواخون ، محنت او پرله پسې دَ زيار خبره کوؤ .. نو پورتنۍ پېره يا مکالمه هم مونږ دَ هغه دغه مصروفيات په ګوته کوي � افضل شوق هر څو که دَ دُنيا په هر ګوټ کې دَ هاغه ځايونو په ښکلاګانو کې ورك شي � خو دَ خپل هېواد او سيمې نه پرېکړی کله هم نه دی � هغه هر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای یا موقعې ته خپل قوم ځان سره ګنډلی وړي او ورته هغه موقعه احساسولو کوشش هم کوي � کوم چې هغه دَ خپل قوم یا هېواد سفیر څرګندوي � لکه په دې لاندېنۍ پېره کې چې لیکي�

"داسې واوره که څموړ په هېواد کې ورېدلی نو دا تګ راتګ به نه وی .. بلکه په درست ژمې کې به خلق دننه په کورونو کې ناست وی"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165)

نه یوازې دا .. بلکه افضل شوق دَ آسټریا په واورینو درو او غرونو کې په مختلفو موقعو دَ خوند اغیستلو خبرې ډېرې په خوند کوي او دا هغه ورمبی ملك دی چې هره نظاره یې دَ افضل شوق زړه او روح تخنولی دی � دې نه ښکارې چې هغه واوره زیاته خوښوي � هم ځکه خو دَ واورین موسم دَ شاعرانه اثر دَ مخې هغه لړ شانتې دَ امریکنې پېغلې ونیسا په حواله دَ تخیلاتي رومانویت داسې په مزه مزه ښکار شوی هم دی لکه..

"او وه هم دغسې خبره ..ګوا هغې زما په لور کتلو او سترګې چې مې څنګه ورسره څلور شوې � نو داسې یې په برګو سترګې په ما کې راښخې کړې .. لکه هغه چې راته وائې..

-شوقه! ته واقعي چې په خپل ضد کې پښتون اووتې � ګنې دَ لوی بادار دَ لُور په حېث خو ما غوښتلو چې ځان ته دې مرئیی کړم

او بیا یې په نرۍ موسکا کې له سترګو وېښته داسې شاته اوڅنډلو .. لکه هغې چې زما دَ سترګو په وړاندې نه .. بلکه دَ دې شاعرانه موسم له سوبه ماته خوړلې وې"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165)

۷ ـ دَ موزارټ په موسیقي کې مسروره ګلدرې

په دې باب کې دَ وخت دَ یو عظیم موسیقار په باب نه یواځې ښې درنې خبرې شته بلکه دا سیمه یې دَ هغه دَ موسیقي په سرونو کې مسروره ښکاره کړې ده. دې سره سره افضل شوق دَ " موزارټ په موسیقي کې" دَ عنوان لاندې نظم کې ځکه لیکلو چې خپل ځان موزارټ اوګڼې اودَ آسټریا دَ درو، ویانا ښار.. او خاصکر دَ سپلز برګ خواو شا ته ښکلې نظارې او خواره واره ښائستونه دَ هغه په رنګه محسوس کړې او خوندونه ترېنه واخلي. هم په دې باب کې افضل شوق داسې څرګند کړې دي لکه چې آّسټرین په ګلونو، رنګونو او په موسیقۍ ورك مئین خلق دي. یو بل ځای شوق دَ آسټرینو په باب لیکي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"که څه هم دلته دَ ښځو جامې څه ګنې دي .. خو شوخيانې هم څه کمې نه لري .. چې موقعه په لاس ورشي ،نو دلاسه يې نه ورکوي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 191(

په آسټريا کې چې چرته هم افضل شوق تللی دی .. دَ هاغه ځاى او خلقو يې يو رُخې مطالعه نه ده کړې .. بلکه غېر جانبدار انداز کې يې په دواړو اړخونو ليکل کړې دي � او دَ دې نه مونږ افضل شوق يو آفاقي او تعميري سوچ لرونکی داسې ليکوال ګڼلی شو چې دَ سوچ دائرې يې محدوديت نه لري � او نه دَ يوې خاصې نظريې پابند ليدی شي � هغه په خپل تحرير کې آفاقي فکر ته زيات پاملرنه کوي � دلته په يورپ کې دَ انګلسي ژبې په حقله دَ مايوسۍ نه علاوه افضل شوق دَ ملګرو تر مينځ دَ ژبې دَ اهميت او ضرورت مکالمه (صفحه نمبر193) چې ډېره خوندوره ښکاري.. سرته رسولو ورستوخپله خواره ژبه پښتو داسې احساسوي او ليکي چې ..

..."لاکن خپله ژبه خپله وي .. که هر څو هغه وړه وي يا غېر علمي او سائنسي"

"منم .. چې خبره يې صحيح کوله ، خو ما دَ خپلې پښتو سره دَ جنون تر حده مينې له سوبه په خپلې پورتنۍ خبرې باندې جذباتي ټينګار څه اوکړو.. چې ملګرو دَ وړو ژبو په باب زما دا رائيې په خپل خپل نقطه نظر ډېره او غندله � او بيا مخته که ما هر څو دلائل ورته قطارولو، خو دَ مشر بادار لُورکۍ دَ تپل شوي رائيې په حق کې ملګرو ماته ګرسره غوږ نه نيولو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 194(

په دې باب کې دَ ليکوال دَ خپلې مورنۍ ژبې سره دَ مينې او محبت کوم جذباتي تړون .. چې دَ هغه يوه فطري خاصه ده .. هغه هم دَ سفرنامې په دې پړاوْ کې دَ قاري نه پټ نه دی�

افضل شوق دَ ويانا دَ سپل کولو په وخت دَ آسټرينو په باب داسې خبرې هم رقم کوي..

"که څه هم دَ جنت هيلې لري ، خو دغه آسټرين دا ژوندهم ښه په خوند تېروي � ګوا ميوزيك يې کمزوري او ډانس دَ خوښې شيان دي � او بل دا خلق دَ هوټلانو شوق هم لري � دلته دې وخت 15500 سټېنډرډ کيفې په دې ښار کې موجودي دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 190(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ ـ شپه ـ ـ ـ چې سهارکېدله نه

په ویانا ښار کې دَ ملګرو سره دَ شپې دَ ژوند په رڼاګانو کې ورك سپلاني افضل شوق چې څه هم رقم کړي دي � هغه په ادبي پېرائیه کې سرته رسولي شوي دي � دَ مثال په توګه دې لاندېنۍ پېره کې لیکي�

"دا خلګ خو هم دَ خپلو ضروریاتو دَ لاري هاغسې خواست ګر دي لکه څمونږ دَ هېواد سوالګر ... بس توپیر یې تر میانځه دا دی چې زما په هېواد کې سوالګر دَ دوو وختونو دَ ډوډۍ په غم کې بل ته لاس نیسي .. او دلته دا په ظاهره خوشحاله خلق نور نور ځان وسا کولو په غم ډنګرېږي او په داسې سړو شپو کې هم سهار کولو ته غړي نه اچوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 207(

دلته هم ښاغلي افضل شوق دهاغه ځای او دَ خپل هېواد یوه کوټلي تقابلي جائزه په ډېر تنقیدي نظر وړاندې کړې ده .. چې دَ هغه دَ تنقید او غندنې خپل هنر لوستونکو ته وړاندې کوي � په پورتنئیو خبرو کې سوالګر او خواست ګر .. چې افضل شوق په کومو معنو کې اخلي .. هغه دَ مغرب دَ لا لچونو او دَ مشرق دَ بنیادي ضروریاتو تر میانځه ښه معیاري تنقیدي جائزه ګڼلی شو � او په کار هم داسې دی چې تنقید ته هم دغه رنګه ښائسته ژبه ورکړل شي لکه افضل شوق چې یې په کار راولي .

په دې باب کې دَ ایلپس دَ غرونو په درو کې چې آسټریا او اټلي تر میانځه دي .. په واوروکې دَ ټریفك جام پېښې وروستو ذکر شوي دَ تکالیفو قیصه چې څنګه افضل شوق په ډرامائي انداز کې بیان کړې ده... هغه قاري ته دَ خوف او ویرې یو بُوږنونکی احساس خامخا ورکوي � ولې چې په دې کې ښاغلی شوق دَ یوې داسې تجزیې نه تېر شوی دی چې هغه خوف نه دَ راوتو دَپاره یې ډېره مهم جوئې کړې ده � او داسې ښکاري لکه چې دَ دې ترخې تجزیې خوف چې دَ هغه په اعصابو دَ یو ویرېدونکو خوف منظر جوړوي � دا لاندې واقعاتي رقم شوي مکالمه په دې اړه تاسو لوستلی شئ�

-"او بل په دې کارون کې یو هم داسې نه وو، چې په هر دویم ګام نه پرځېدلو..

-لاره هغه ده، روډ هغه دی ..نو هغه ټاوْن ولې دومره لرې شو؟ خبره نه یم

یو وخت چې په ساهکېدلي انداز کې میرنا هم داسې څه اوویلو، نو ملګرو دَ مایوسۍ ګېه پئیل کړه � وېلینا، چې دَ اپېرین لاس یې نیولی وو.. وئیلو..

-زه داسې فکر کوم چې مونږ لاره غلطه کړه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داني وئيلو..

-مونږ ته نه وو په کار چې له هغه ځايه را روان شوي وی

-هو، هلته که نور نه .. خلق او ګاډياني خو وې

زاړه ويلئيم چې داسې وئيلو، نو پېغلې لورې ويوار چې دَ مور په اوږه يې لاس نيولی وو.. خو په ژړا شوه..

-ماما داسې نه.. چې په دې ځنګل کې مې ځناور اوخوري

څومره چې خلې وې .. هغومره خبرې وې ، چې دَ سړي زړه يې نور نور وړوکی کولو � لاکن کائيکو،چې اوس باقاعده لکه وړه جينۍ په ژړا سرشوه او په سلګيانوکې يې وئيلو..

-زما خو زړه ډوبېږي ، زه به مړه شم .. زه به مړه شم

)مزل په واورو باندې .. مخ � 219(

که مونږ اوګورو ، نو دَ افضل شوق په سفرنامو کې مکالمې ډېرې زياتې وې .. کوم ته چې هغه ډېر په خوند ډرامائي انداز ورکوي � خاصکرکومه اوږده خبره يا غټه واقعه چې هغه په اختصار يا علامتي پېرائيه کې سرته رسول غواړي .. دَ هغې وضاحت افضل شوق په مکالماتي پيرائيه کې په ډېر ښائسته هنرکې کوي �

۹ ـ هرقدم په نوې ټاپو باندې

په دې باب کې دَ هاغه ښار په حقله خبرې شوې دي چې په اوبو کې جوړ دی .. او په درسته نړۍ کې دَ روماني ښار په نوم شهرت لري � او دَ دې ښار په حقله ډېرو خلقو ليکل کړي دي لاکن دَ افضل شوق په خبرو کې يو ځانګړتيا ليدلی شي � ولې چې هغه دلته هم خپل معلومات دَ قيصې په انداز کې وړاندې کړې دي � دا ښار چونکه په اټلي کې دی او شوق له اټلي نه متاثره په دې نه دی چې دَ هاغه ځای په خلقو کې ډېره شوکماري ده � دَ وينس ښار دَ ښکلاګانو دَ بيانولو سره سره دئ خپل نظر دَ اطالويانو په باب داسې څرګندوي�

"چرته چې هم کوم مذهب دَ جنون تر هانده زيات منونکي لري .. هلته ګوره چې څله دهوکه، فريب ، شوکماري ، ترهه ګري او نور نور غېر انساني کارونه کېږي؟ "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 237(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته که څه هم افضل شوق په خپل وضاحت کې لیکي چې په تهائي لېنډ، هندوستان، اټلي، اسرائیل او حتی چې بشمول دَ ده خپل هېواد .. دا هغه ملکونه دي چې دُنیا ورنه سر ټکوي � یعنې دئی دا سوال پورته کوي چې چرته هم خپل خپل ځانته مذهب دَ انتها تر حده لیدلی شي .. هلته شېطاني کارونه ولې زیات دي ؟ شوق دَ خپل قاري نه دَ تپوس په شکل کې کوي � ګنې ده په خپل دې باب کې دَ دې سوال وَ ځواب ته ډېر ښه او انساني او مذهبي دلیل وړاندې کړی دی � لکه څومره چې انسان رحمان ته نیږدې کېږي هومره یې شېطان دُښمن کېږي � خودَ ده په لهجه کې دا پورتنۍ خبرې څه داسې په ښکلې ادبي پیرائیه او اشارو کې شوې دي .. چې یو قاري یا نقادتربڼه ډېرې معنې اغیستلی شي �

"چې شېطان خو هم هلته ، چرته چې دَ رحمان او انسان تر مېانځه لارې لنډېږي خپل زور او زیار زیات په کاروي � او چرته چې کارونه دَ شېطان په رضا کېږي .. هلته نو شېطان غواړي څه ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 238(

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ ملګرو نه بېلتون او له یوې جزیرې تر بلې جزیرې او نورو جزیرو پورې دَ نابلدۍ دَ سوبه ورکېدل هم یو افسانوي پړاوْ دی � په دې ورك سفر کې افضل شوق دومره په خواږه انداز دَ خپلې مایوسي قیصه کړې ده چې قاري ځان سره ملګری وړي � لکه یو ځای چې لیکي..

"خو بیا مې هم دَ خدائی په نوم توکل اوکړو او په هغه لانچ کې کېنستم ، په کوم کې چې ټولو ښځو او نرانو ماته او زما روسي خولۍ ته او اوږده زیړ رېن کوټ ته داسې کتلو لکه زه چې دَ دې نړۍ انسان نه او لا بیا خپله زه مریخ ته راغلی یم � زه هم دَ ځینو نورو سوارلیانو په شان ولاړ وم او اوبه راڅخه څڅېدلې لګیا وې�

"-سیټ سیټ

یو وخت چې لانچ په مست سمندر کې مخته روان وو ، نو یو زاړه سړي زه له کوټه کش کړم او له ځان سره یې کښېنولم او وائي..

-انګلش انګلش .. جرمن جرمن ؟

ما هم په پښتو خبرې ورته پئیل کړې او ورته وئیل مې..

-پلاره زه پښتون یم پښتون

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-پاتون اوپوشون

اوبيا يې داسې .... تون پتون پون شون بون .... غونډې توري تكرارول پئيل كړو، لكه هغه چې زما او زما په غښتلې قام پوري پسخوند وهي � بيا چې به يو نيم سوارلۍ هم ورته كتلو ورسته يو غوږ شو .. نو په ما كې به پروت پښتانه نوري نوري اوږې له غصې ورته دَ پښتو دَ فلمي هيرو بدرمنير په رنګه اوښنډلې� "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 248)

لكه ما چې مخ كې هم دا خبره كړې ده .. چې افضل شوق په دې سپل كې نه يواځې پښتون دَ ځان سره اوړې وو .. بلكه خپله هم پښتو ته جوړېدلى پښتون ليدلى شي � نو ځكه خو دې پورتنۍ واقعې نه يواځې ده ته ډېر تكليف رسولى دى ... بلكه دَ اټلې دَ قامي پرستۍ رجحان او ترقۍ زمونږ ليكوال ښه خپل قام او مشرانو ته غصه كړى هم دى � په دې خو دئى .. هم په دغه باب كې يو بل ځاى خپل دَ زړه بهړاس دَ پښتنو په مفادپرسته قامي مشرانو داسې اوباسي �

"پښتو يې راته بې پښتو كړې ده او دَ خدائى رسول او اسلام په نوم يې تش تر چوكۍ پورې دَ رسېدلو اوزار جوړ كړى دى ، لاكن دا بېله خبره ده چې دَ هغوئ دَ خېټو په پړسولو كې دَ دې ساده او بوده وزمه اولس هم ښه لوئى لاس دى .. چې بيا بيا يې په سر كښېنوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 242)

۱۰ ـ خوب وو.... خو دَ خوب په رنګه نه

په دې باب كې افضل شوق دَ وينس ښار دَ اوبو نه ډكو كوڅو په باب خپل ليدلى خوب بيان كړى دى � يعني داسې خوب چې په كې دَ قيامت يو منظر وي ... كشتۍ په اوبو كې ډوبېږي .. مكانونه رانړېږي .. خلق يو خوا بل خوا منډې وهي � خودلته دا انساني ښېرې دَ انساني ښېرو په رنګ كې نه ښكاري .. بلكه دغه انساني مخونه دَ وحشي ځناورو په بڼه كې ليدل كېږي. هر يو ځانته كوشش كوي چې خپل ځان دَ اوبو دَ مستو ښپو نه بچ او رابهر كړي � هيڅوك دَ چا پكار نه راځي. هر څه په اوبو كې يوې بلې خواته بهېږي او ډوبېږي .

په دې خوب كې افضل شوق دَ يورپ دَ نفسانفسۍ په حقله چې كومې كومې علامتي اشارې ذكر كړې دي .. هغو نه دَ يورپ دَ انسانانو ژوند او دَ هغو دَ روئيو عكاسې په داسې هنري انداز شوې ده چې قاري ترېنه دَ خوند اغيستلو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره سره معلومات هم تر لاسه کولی شي � دا دَ یو هنرمند لیکوال تر ټولو لوئیه خاصه ده چې هغه خپل اظهار ته څنګه ژبه ورکوي .. دَ افضل شوق دې لاندېنئیو خبرو کې پټو اشارو نه مونږ اندازه کولی شو�

"هو .. ما وئیل لکه هاغه سپیان چې به مونږ له دې طوفاني اوبو ژغوري � ولې هغوئ خو نه ډوبېږي � لاکن بیا چې مې هلته لرې وَ داسې سپې ته پام شو چې دغه وو.... یوې پېغلې له اوبو ایستلو .. نو مې زړه کې دا خبره راغله .. چې هو، ریښتیا سپیانو ته خو په روپا کې کله کله تر انسانانو هم په درنه سترګه کتل کېږي � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 262(

که څه هم دا پېراګراف دَ خوب دَ یو منظر نه رانقل شوی دی خو دَ اروپا په طرز زندګۍ باندې یو داسې تنقیدي ګزار دی چې دَ شوق دَ سفر ځانګړتیا مونږ ته نوره واضحه کوي � دَ وینس نه علاوه افضل شوق بل ورکوټي هېواد سان مرینو ته په خپلې سفرنامې کې یو کلي وال هېواد وئیل هم تنقیدي نیوکې په ځان کې لرې � لکه..

"مونږ اوس سان مرینو،چې ځانته یو خپلواکه هېواد دی .. په خوا روان یُو � چې که یو وړوکی ماډرن کلی ورته وئیلی شي نو به ښه ځکه وي چې آبادي یې تر شلو زرو کسانو زیاته نه ده � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 268 (

نه تش دا ، بلکه په دې باب کې دَ اسیسي سېل هم شامل دی .. چرته چې دَ سان فرانسیس مزار دی چې ورته په زرګونو خلق هر موسم کې زیارت کولو ته راځي � په دې ښار کې دَ افضل شوق او میرنا تر مېانځه دا لاندې رقم شوې مکالمه ډېر بامطلبه ده ..

-"دا ستا دَ ستېې انداز مې ډېر خوښ دی .. یادوم به دې � او بل ته دَ مسلمان کېدو پرته هم چرچونو ته احترام لرې � ما داسې سنجولې دې

ما هم مخ ور اړولو سره سم ورته په ډېره عاجزۍ اووئیلو..

"هو، میرنا .. زه اول انسان یم بیا مسلمان � خو هر انسان ته دَ قدر په سترګه کتل او دَ بل دَ مذهب احترام کول نه تش زما بلکه دَ اسلام تعلیمات دي

-هر لیکوال او شاعر داسې نظر لرې؟

هغې له ما پوښتنه اوکړه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هو، که واقعي شاعر او ليکوال وي هله � ولې چې مثالي انسانيت خو دَ ادب يوازينی مرام دی � او دا بېل بېل مذهبونه يې ورته دَ رسېدلو لارې خو دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 272(

په دې مکالمه کې دَ افضل شوق اوچت انساني فکر او آفاقي مرام هغه يو لوئی انسان ښکاروي �

١١ ـ دَ ګنهګارانو مقدسه ښار

ښکاره چې دَ دې باب په عنوان کې دَ متضادو تورو يو ترکيب په نظر راځي ، نو هم دغسې دَ روم ښار په حقله افضل شوق په واز کومې په وار وار دا خبره کوي چې دلته پکار دی چې دومره ښوکماري نه وی � ولې چې دَ عيسائيت مرکز دی او بل ويټيکن ښتې هم ورسره جوخته ده � نو په دې وجه دَ سېلاني شوق په ذهن کې دَ دې ښار متعلق مختلف سوالونه راپورته کېږي�

شوق په دې ښار کې دَ ملګرې روني او داني سره په امريکن بار کې ښوکولی شي � او سېل يې متاثره کېږي � په دې باب کې يو ځای دَ ګائيډ دَ خلې نه داسې خبرې داسې په سواليه انداز کې رقم کوي�

-"ښه مو ښکاره تېره کړه؟ چيټ خو نه شولاست؟ ښوک چې نه هم وي چيټ شوي .. نو هغه دې خپل جېبونه او پرسونه اوګوري .. کېدلی شي چې په خوب کې لُوټ شوي وي

)مزل په واورو باندې .. مخ � 292(

دلته داسې ښکارېږي چې په روم کې دَ چا نه دهوکه کېدل يوه معجزه ده � او قاري دا اخذ کولی شي چې هلته دهوکه بازي يوه لوبه او هنر ګڼلی شي � خو افضل شوق هم په خپل هنري تحرير کې دَ چانه کم نه دی � خپل تنقيد دَ اشارو دَ لارې داسې وړباندې کوي � لکه په دې لاندې پېره کې �

"دلته هر هاغه سړی بلل کېږي چې سينه هواره لري � او هم دغه رنګه هر هاغه کس ښځه يادېږي چې په سينې باندې دوې غوټې نښتې لري � او بس دا هاغه توپير دی چې ما رابرسېره کړو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 300(

دا پورته ورکړې شوی پېراګراف دَ معنوي تنقيد په توګه وړاندې کېدلی شي � ولې چې په دې کې نه يواځې اخلاقي تور دی � بلکه دغه رنګه اشارې يې په ناقدانه توګه علامتي تنقيدي رائيې هم بللی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ رومنو په حقله دَ افضل شوق دا رائيې ډېر لوئی اهميت په دې لري .. چې داسې خبره په ورمبي ځل دَ يو ليکوال دَ قلم نه رقم کېږي .. لکه

"رومن چې څومره غاوره دي ،هغومره دَ پيسو دپاره بيزو بازۍ هم کوي � ګوا چې چرته ګورې ، نو دَ نرانو سره سره يې ښځو هم دَ سېلانيانو دپاره په هر ګام تلکې لګولي وي � لکه دَ خواست دَ نابلدو چلونو پرته دا يو مشهوره عادت هم .. چې پېغلې دلته له سېلانيانو څخه اکثره دَ سګرېټ يا لائټر غوښتلو په بهانه دَ هغوئ تر جېبونو ځانونه رسوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 299(

۱۲ ـ پيسا ټاور هم زياته په نړېدو دی

دَ دُنيا په اووْ عجوبو کې شامل دا يوه عجوبه چې دَ پيسا ټاور په نامه پېژندلی شي .. کورِوالي ته افضل شوق هيله نه کوي چې ډېر عمر به ولاړ پاتې شي � دَ پيسا ټاور دَ سيورې دلاندې او اّخوا دېخوا دَ سېلاني سفر هاغسې خوندور دی او اطالويانو نه زړه ماتی هم� خو په تعريف کې يې داسې هم دَ ګائيډ په خله غږېږي�

"دَ اټلي زياتره خلق دَ آرټيستيك ذوق په سمه دا هڅه کوي .. چې کورونه په داسې ځايونو کې جوړ کړي � چرته چې پراخه فضا وي او يا يې کټونکې ستائينه اوکړي � نو ځکه خو تاسو ګورئ چې په دې هېواد کې زياتره ټاوْنونه دَ غرونو په سرونو رك دَ پاڼونو په څئيو باندې جوړ ښکاري "

)مزل په واورو باندې .. مخ -311(

دا خبرې افضل شوق هغه وخت ريکارډ کوي چې دَ مائيکل اينجلو دَ بُت په وړاندې احترام او دَ هغه دَ قبر زيارت کولو کې وياړ محسوسوي�

دلته هم شوق دَ سېنټ کروس، جنيوا او ځينو نورو ځايونو نه متاثره کېدلو علاوه هم دَ دې ځای دَ خلقو دَ مستۍ وړاندې ځان ناشوقه ګڼي � او دَ مشرقيت په اشارتي ژبه کې خبرې کوي .. لکه

"څومره مستي ده په دې خلګو کې ؟ دَ دې سوال هر ځواب که يوې خواته دَ حېرت ګوته په خله کولم .. خو بلې خواته خپله هم دَ تصوراتو په سمه په ويښو سترګو ويده شوی وم � او اوس دا يم چې راويښ شوم � ولې چې دَ ايسټر لومړۍ دقيقه ده او په حال کې که يو ناشوقه دی .... نو هغه زه يم ، چې دَ تماشې برخه نه ، بلکه تماشه بين ښکارم "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 317(

دَ تېرو بابونو په شان په دې باب کې هم شوق دَ لوستونکو دَ خوښې دَ خيال ساتلو په خيال يوه وړه قيصه دَ ايسټر دَ تحفو دَ تبادلې په حقله ډېره په خوند نه يواځې وړاندې کړې ده .. بلکه يو ډرامائي او افسانوي رنګ يې هم ورکړى دى �

اوس په آّخر کې زه غواړم چې دَ ليکوال دَ سفرنامې دَ بيانيه انداز دا يو پيرا ګرف تاسو ته په دې وړاندې کړم چې دَ افضل شوق دَ بيان اُسلوب څنګه دى ؟

"دَ ليګورين دَ سمندر له څنډې سره سره موټر مخته روان وو� لاکن کله کله به سمندر له موټره او يا به موټره له سمندر څخه پټ شولو � او دغه رنګه په دې پټ پټانګې کې يو وخت چې دَ ګهړۍ ستنې يوې بجې ته اورسېدلې ، نو دَ لوې لارې په يو رېسټورېنټ کې دَ غرمې ډوډۍ خوړلو په نيت کښته شولو �

-دا څه عجبه ورور او خور دي .. تا کله خيال ورته کړى دى ؟

ما هغو چينائي Malay ملګرو ته کتلو ورسته له روني څخه دَ هغه دَ سوال په ځواب کې پوښتنه اوکړه �

-څه مطلب ؟ پوهـ نه شوم

-هغه ګوره ډېنې څنګه په خپلې خور لاسونه وهي لګيا دى� "

او رښتيا خبره هم وه ، ولې چې دې وخت هلته له موټر څخه په څه فاصله ناست چائنيز ملې ملګري ډېنې هاوْ دَ خپلې پېغلې خور په ادوم باندې لاس داسې په خوند خوند وهلو، لکه هغه چې يې خور نه بلکه"...

)مزل په واورو باندې .. مخ � 324(

حسينه ګل

نوښار کاکا صاحب _ نومبر کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ لمر دَ کلي په لور

شوق ... دَ سفرونو په آئينه کې

ځومره واقعات او اتفاقي ښکلي حادثات ، چې په ډرامائي او افسانوي انداز کې مونږ دَ سپلاني افضل شوق دَ يورپ دَ سېل په ورمبۍ برخه کې دَ " مزل په واورو باندې " نومې کتاب کې اولوستلو ... هم په دغسې بنه دغه سپلاني شاعر په ډېر مهم جوئيانه او شاعرانه انداز کې په دې دومه برخه يعنې سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" کې هم ليدلی شي � نو ځکه زه غواړم چې دَ دې برخې په حقله هم خپل تنقيدي نظر دَ خپل تنقيدي صلاحيت دَ لارې وړاندې کړم �

دومه برخه

دَ لمر دَ کلي په لور

)يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۵ کې چاپ شوی دی(

په تېر مضمون کې چې ما دَ افضل شوق دَ نوې سفرنامې " مزل په واورو باندې" کوم تنقيدي نظر ليکلی وو .. په هغې کې ما دا ذکر کړی دی چې دا سفرنامه په دوؤ برخو مشتمله ده � ځکه اوس په دې مضمون کې دَ دغه سفرونو دَ سلسلې په دويمه برخه هم خپله تنقيدي رائی لوستونکو ته وړاندې کوم � دلته دا خبره دوباره کول هم زه ضروري ګڼم چې دا سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" هم په دولسو بابونو باندې مشتمل ځانته چاپ يو بيل کتاب دی چې آخري مسوده يې زما مخې ته پرته ده .. او زه غواړم ، دَ خپل استعداد تر مخه ورسره انصاف اوکړم � دلته دا هم ضروري ګڼم چې دَ دې مسودې دَ بېل بېل باب تنقيدي جائزه تاسو ته وړاندې کړم � خو څه ليکلو نه مخ کې دا خبره کول ضروري ګڼم چې په دې برخه کې هم دَ افضل شوق دواړې عمرانې مطالعې چې هغه دَ يورپئينو دَ ژوند او ژبو په اړه کړې وې .. هغسې دَ هر باب سره سره خپلې دلچسپيانې برقراره ساتي او لوستونکو ته ډېر نابلده معلومات ورسپاري � نه يواځې دا .. بلکه په ورمبي ځل افضل شوق دَ سفرونو دَ حال سره سره دَ هر هېواد او ځايونو تصويرونه دَ عکسي يُون په توګه په دې کتاب کې ځای کړي دي � دَ کومو نه چې لوستونکي يو مجموعي تاثر هم اغيستی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ دَ ښکلا ګانو په ګودر چې تندر پرېوت

په دې باب کې مونټې کارلو دَ جواخانې نه سپلاني (افضل شوق) مزل پئيل کړی دی چې دَ جواخانې اندروني او بېروني ماحول په کې ډېر په مکالماتي انداز کې زېربحث شوی دی � او دَ ګائيډ په خله دَ دې جواخانې په حقله داسې ليکي ..

"دا هغه کاسينو ده چې خپل تاريخي حېثيت لري او دَ دُنيا ماړه ماړه خلق لکه فلمي ستوري، کارخانه داران او عربي شېخان په خپل ژوند کې يو ځل دلته دَ جوارۍ کولو هڅه ځکه کوي چې ځان دَ تاريخ برخه جوړوي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 13 (

بيا که وړاندې څه هم سپلاني شاعر دَ نورو ملګرو سره ملګری دَ دې جواخانې تاريخي برخه (په پنځو ډالرانو بائيللو) جوړېږي .. نو دَ دې ځای دَ ماحول په باب ليکي چې..

"هلته که څه هم زاړه خلق زيات ښکاره کېدلو.. خو دَ پېغلو او ځوانانو هم څه کمی نه وو، چې خپل خپل قسمتونه يې په بېلابېلو مېزونو تللو لګيا وو � او هر يو ښه ډېر غوټيې شوی هم وو"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 13(

په دواړو پورتنو پېراګرافونو کې سپلانی دَ دغه جوانانې په حقله معلومات ورکوي ، خو په علامتي شکل او پېرائيه کې � لکه " غوټيې کېدل" رنګه نوي محاوره يا لفظي ترکيب راوړلو کې ډېر څه وئيل غواړي � کوم چې دَ افضل شوق دَ انداز يو بشپړه پېژندګلو ده � دَ دې نه علاوه په دغه ذکر شوي باب کې دَ نيس ښار سره تړلي دَ ټينا، جېن او کرسټي هاغه قيصه هم ډېره په افسانوي او رومانوي انداز کې بيانوي � کومه چې سپلاني په خپل يو مشهوره نظم " زه ، نيس او شپه دَ يادونو" (چاپ " په لټون ستا دَ ښېرې") کې ذکر کړې ده � يعني مطلب دا دی چې " په لټون ستا دَ ښېرې" کې چې څومره نظمونه هم سپلاني افضل شوق په يورپ کې ليکلي چاپ کړي دي .. هغه يې وخت په وخت په دغه سفرنامو کې په مختلفو موضوعاتو کې ذکر کړي دي � کوم چې دَ هغه دا خبره رښتوني څرګندوي .. چې دَ هغه ټوله شاعري .. دَ هغه دَ رښتونو مشاهدو يا واقعاتي پېښو سره اړه لري نو ځکه دا هر څه هر څه چې ده نظم کړي دي .. مونږ دا دَ هغه دَ منظومې بائيوګرافي برخه ګڼلی شو .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي سفرونو کي سپلاني تش ځيزونو ته کتلي راکتلي نه دي .. بلکه دَ هر نوي ځيز او انساني روئيي ادراك کولو کوشش يي هم کړى دى � کوم چي مونږ ځاى په ځاى ليدلى شو � او دا دَ کاميابه سياح هنر بلل کېږي .. کوم چي ځمونږ په دي پښتون سپلاني کي شته � لکه په دي باب کي افضل شوق په فرانس کي که يو طرف ته دَ کانز نامي ښار نه متاثره کېږي هم .. نو بلخوا دَ فرانسويانودَ روئيو او احساساتو په حقله هم يو ځاى ليکي..

"که څه هم دا خلق ډېر آزاد خياله او دَ شرم تر حده يي ښځي په ساحلونو باندي بدنونه ښکاره کوي � خو بلي خواته دا غاوره خلق له هغو مسافرانو سره ډېر په مينه خبري کوي چي دَ هغوئ دَ ژبي او ژوند کولو طور طريقو ته په ښه سترگه گوري "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ �30(

٢ـ دَ خوبوَلوسترگو ويښ ښار

په دي باب کي دَ سپين ښکلي ښکلي يادونه ذکر شوي دي � په دي کي سپلاني (افضل شوق) يو خوا که دَ عربيانو په دي هېواد باندي تر اوو سووْ نه زيات کلونو حکومت او بي اثره حکمراني غندي .. نو بل خوا دَ عالم اسلام دَ ننني مسلمانانو دَ حېثيت دَ مخه دَ دښمنانو په مقابلي کي دَ هغوئ تاريخي خوبولي غفلت ته هم داسي گوته نيسي�

"مسلمانان ملامت هم نه دي .. هغوئ پرون وَ دُښمن ته دَ دُښمن په نظر نه وو کتلي او بل دښمنانو دَ سائنسي تقاضو په سمه ژوند کولو سره سره دَ مسلمانانو دَ زور ماتولو دپاره جنگي سازوسامان جوړول � خو په بدل کي يي هغوئ شپه او ورځ مسواك لگولو� اوس لازمي خبره ده چي بمونه خو په مسواکو نه راگرځي � ځکه يي ماته مقدر شوله � مطلب دا چي په خپل ځاى خو دښمن ته له تياري سره ملا تړل هم کفر نه .. بلکه دَ ثواب کار دى او له دي ثوابه څخه مراد پرمختگ هم دى "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 44(

په سپين دَ عرب مسلمانانو دَ اووه سوه کلن حکومت پرته هم دَ سپين په کلچر ، ژوند از مذهب دومره اثر نه دى غورځولى .. څومره چي مغربيانو په ډير لږ لږ وختونو په اختيار کي دَ مسلمانانو ژوند، مذهب او کلچر په هره سيمه کي متاثره کړى دى � او دي طرف ته سپلاني دغه اپروچ يقيناً يوه تاريخي الميه گڼنه او يادونه ده � او تر دي حده لويه الميه چي افضل شوق يو بل ځاى په دي باب کي ليکي چي..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په سپېن کې عربيانو ته ماته ورکولو دپاره عيسايانو تر طاقت زيات هاغه هسپانی پېغلې په کار راويستي وې چې زړونه تخنوي او روحونه موسولو سره سره بدنونه ټکورولو کې يې سارى نه درلودلو� ولې چې دا هاغه وسله ده، چې دښمنان تر اوسه لا پرې مسلمانانو ته په نړۍ کې ماته هر چرته ورکوي لګيا دي � او مسلمانان هم دومره ساده دي چې ځانونه تر غازيتوبه ، په شهادت خوښ شي او شهيدېږي .. ګارېږي لکه پښتانه "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 45(

دَ دغه تاريخي حقائقو دَ ځېړلو سره سره سپلاني دَ کرسټوفر کولمبس هاغه کشتۍ ته ورغلی دی چې هغه په کې دُنيا کتلي وه � او په دې حقله يې دَ خپل يو نظم چې په " په لټون ستا دَ ځېرې" کې چاپ دې حواله هم ورکړې ده � دَ دغه باب په لوستلو ، لوستونکی دې حقيقت ته رسي چې سپلانی ليکوال دَ سپېن دَ ښکلاګانو نه څه ډېر زيات متاثره شايد په دې ليدی شي .. چې هغه په دې هېواد کې دَ عربيانو دَ تاريخي شکست په لور علامتي اشارې کول غواړي � او دَ افضل شوق دې ادبي هنر ته که مونږ په ځير شو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې هغه دَ نقادانو دَ ګوزارونو نه ځان بچ ساتلو په غرض هر چرته چې هم يوه داسې پټه او په وزن کې سپکه لاکن په معنوي اعتبار غېر مروجه خبره کوي .. نو هغه دَ بل په خله � لکه په بارسلونا کې دَ خپل ګائيډ په خله په پټو اشارو کې ليکي�

"تاسو به دا خبره نوټ کړې وي چې هسپانيان څومره آزادخياله او دُنياوي خلق دي؟ وايم چې مادي آسائشونه پوره کولو دپاره هرڅه کولو ته تيار وي � لاکن دا خلق امن خوښونکي هم مشهوره دي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 63(

٣ ـ هلته کافرحسن ته مسلمان زړه پخوا لا ماته خوړلې وه

څنګه چې دَ عنوان نه ظاهره ده چې په دې باب کې هم سپلاني (شوق) دَ خپلې ژورې مشاهدې په زور دَ خپل سېل روداد دَ تاريخي حوالو په مدد وړاندې کوي � يعني دَ سپېن په اړه داسې نوې او نابلده خبرې ميانځ ته راوړې چې دَ لوستونکي ادبي تنده ماتېدلو سره سره دَ هغه په معلوماتو کې اضافه هم کوي � دا دَ دې سپلاني ادبي او فکري انداز او ټولو نورو پښتنو ليکوالانو نه بېل او ځانګړی هنر دی � چې هغه ځانته دَ اظهار کولو دپاره ټکلی دی � لکه په مکالمې کې افسانوي او رومانوي علامتي طرز بيان چې قيصې ته خوند وربخښي � لکه..

"په سپېن کې خلق چې څه ګټي هغه خوري او يا يې په ځان لګوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 74)

دا که په ظاهره يوه ساده خبره ده .. خو په دې ساده غونډې خبره کې سپلاني دَ سپين دَ خلقو دَ ذوق، شوق، خوراك ، ښه لباس، ښې استوګنې په داسې انداز کې ذکر کړی دی چې دَ ذوق لرونکو دپاره ډېر معلومات او دلچسپياني لري�

دا باب دَ مېړږه ښار په حواله په خپل وجود کې ډېرې دلچسپيانې دَ مکالمو په صورت کې په علامتي او افسانوي پېرائيه کې داسې لري�

-ډېر ارام يې شوقه!!

او ټېليفون يې بند کړو � ما چې رسيور ږدلو نو روني رامخته شو..

-وايه !! په آّخر کې يې څه درته وئيلو؟ او تا کومه جرمانه غوښتې وه؟

ما چې څوکه غونډې هغه ته دَ جرمانې په باب ورته حال څنګه تېر کړو نو هغه داني په ډېره حېرانتيا تپوس اوکړو �

-نو بيا هغې څه وئيلو؟

-هغې فون بند کړو او بس ....

-يه يه حال راکړه چې په دې باب يې څه وئيلو؟

روني چې ضد شروع کړو نو مې په ټوقوکې ورته وئيلوچې

-هغې وئيلو .. ډئير شوق ! دَ سر په سترګو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 80)

اوس که مونږ دې پورته ذکر شوي مکالمې ته په ځير شو ، نو دې نه به ډېرې معنې مخې ته راشي � خو اصل قيصه څه ده .. هغه به لوستونکي مخ مخته دَ سفر دَ سېل حال په لوستلو مجبوره کوي � يعنې دَ افضل شوق په خبرو کې دَ بيان داسې باريکيانې ، علامات او اشارې په يو داسې شوخ انداز کې په نظر راځي چې هر څو که ابهام پيدا کوي خو لوستونکي ته دَ سوچ نوي نوي دنياګانې په ګوته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه څنګه ما يو بل مضمون کې دا خبره کړي وه چې افضل شوق په دې سفر کې ځان سره پښتون هم وړی وو.. نو دلته په دې باب کې هم هغه يو ځای دَ افغانستان پښتنو ته داسې آئينه ښکاره کوي�

"نو ګائيډ وئيلو..

-دا ټاوْن په دويم نړيز جنګ کې دوه ځله مکمل وران شوی وو � هن چې تر 1966ع پورې په خانه

جنګۍ کې لا هم ...

زړه مې وئيلو چې دا خو وران نه ښکاري ؟ ګوا داسې روغ جوړ کلی برېښېدلو� هو.. دا هغه ځای وو چې دَ افغانستان دَ بيا جوړېدلو په باب مې هيلې لږ ډېرې په ملا ټينګې شوې � خو بيرته مايوسه څکه شوم چې دَ پښتنو جنګې خوئيونو ماته هر هر يو پښتون په سرو سرو داړو لکه لېوه او برېښېدلو� "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 75(

دلته سوال دا پيدا کېږي چې آيا پښتون سېلاني په خپلې دې خبرې کې صحيح دی ؟ زما يقين دی چې هر پښتون لوستونکی به ځواب په اثبات کې ورکړي � هم دا هاغه ادبي ادراك دی چې افضل شوق يې په خپلو سفرونو کې په کار راوړي او دَ موقعو په مناسبت خپلې خبرې منطقي انجام ته رسوي � او دا دَ يو کامیابه اديب نخښه بللی شي �

۴ ـ هغه ښار وو...که مات بنګړی ؟

دلته هم دَ خپل عنوان په ښائسته لفظي ترکيب کې افضل شوق دَ سان سباشئين دَ ساحلي ښار دَ سمندر غاړې ته که دَ مات بنګړي نوم ورکوي نو دَ دې ځای دَ خلقو دَ زړو رواجونو سره مينه او قومي آثارو ته احترام په نظر کې ساتلو ورستو خپل قام ته هم دغه احساس ورکوي � چې..

"دَ ژوندي قام لوئيه نخښه هم دغه وي چې غړي يې له پرون سره اړيکې ساتي � نه چې دَ پښتون په رنګه ، کوم چې په زړو باندې خاورې اچوي او نوي په کاروي نه .. څکه خو له قامه..قوميت او له قوميته دَ قبيلو په لور روان دی"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 98(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې سپلانی دَ يو خوږمن پښتون په څير خپل قام په دې المیه ژړا کوي .. چې که دغه دَ مغرب خلق دَ خپلې ماضي سره تړون په ډېره مينه ساتي نو دَ خپل مستقبل رڼاګانې هم غواړي � خو دَ دې په مقابله کې يو پښتون قوم دی .. چې نه خو دَ خپلې ماضي سره مينه کوي او نه په خپل مستقبل کې دلچسپي لري � يعني دغه بې سواده .. خو ډېر غاوره پښتون دَ مودو مودو نه په خپل يو ځای ولاړ پاتې دی � لکه چې .. نه د مخکې تګ دپاره جذبې او حوصلې لري او نه دَ بره الوت دَ پار وزرې !!...

په سپين کې چې څومره هم افضل شوق سپلونه کړي دي .. هغه په هر ځای کې خپله مشرقي بڼه کمزوره ذهن ته شايد په دې وجه راوړي ده چې دلته دَ هسپانيانو په ژوند او عاداتو کې دَ عربو هغه په پېړيانو پېړيانو راج کولو هيڅ يو نخښه هم نه اوليده � هم په دې يې دا يوه تاريخي المیه او يوه غټه عجوبه اوګڼله .. نو ځکه يې په هر دويم قدم په عربو زړه داسې سوړ کړی دی

"څومره چې عربيانو دا دَ سپين خلق دَ ښېرو په نقشونو کې ځانونو ته مونولې دي � بس که يې دغه هومره لاس وهنې دَ هغوئ دَ ژوند په کړو وړو کې وهلې وی نو نن به هسپانيانو په باب دا خبرې نه کېدلې .. چې ګڼې هغوئ بدنونه خپل نه .. بلکه دَ بل امانت ګڼي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 111(

حد خو دا دی چې دَ عربو لوئې ماتې ته په سپين کې چې افضل شوق کوم سبب په علامتي پېرائيه کې بيان کړی دی � هغه يو تاريخي حقيقت دی � خو تر اوسه پورې مخې ته ځکه کېدی شي نه وي راويسل شوی چې په دې کې دَ مسلمانانو په تاريخ تور لګي � خو افضل شوق چې کوم منطقي دليل په دې اړه دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې وړاندې کوي .. هم هغسې خو نن هم دَ عربو په ژوند کې ليدلی يا اوربېدلی شي � نو دلته به زه دا اووايم چې افضل شوق نه يواځې دَ دغه تاريخي حقائقو نه آګاه دی بلکه په يو خپل مخصوص انداز کې رښتيا وئيلو هنر او همت هم لري �

په دې باب کې دا لاندېنی مکالمه غور طلب ده .. چې په کې سپلاني ډېر لوئی بحث دَ انساني تاريخ په معمولي حواله په ډېر ښائسته او خواږه ډرامائي انداز کې داسې په خوند او هنر څېړلی دی � چې دَ بنده ذهن ته دَ انساني روئيو په باب بلا سوالونه راتلی شي�

-"مينه او انسان .. هيڅ نه � بس ځانونه خطاباسل دي

په زړه کې مې وئيلو چې دا مورکۍ هم لکه چې ډېره انساني روئيو کړولي او چيچلي ده ، نو ځکه مې ورځخه پوښتنه اوکړه.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ولې انسان او مينه دوه بېل شيان دي؟

-چا وئيلو داسې؟

دَ هغې په يو دم پوښتنې ما غاړه تازه کولو ورسته ورته اووئيلو�

-لاکن زما نيزدې خو انساني روئيې وار په وار ځناوري کېږي لګيا دي

زما په دې خبري هغې يو وار ماته ښه راوکتلو او بيا موسېدلو ورسته وائي�

-ته با لکل صحيح وائې ځوانه

او بيا دَ نرۍ ټوخي ورسته په رپېدلي کپېدلي ، لاکن ډېر په شوخ انداز دې خوپاکې بُوډهۍ مخته وئيلو

-زه دا يم زَړه شوم .. لاکن ما په انساني رشتو کې هغه خوړلت نه کړو محسوس ، کوم چې په کار وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 109 او110(

دلته په دې پورته رقم شوي مکالمه کې افضل شوق دَ يو مغربي ټولنې انسان دَ خلې نه چې دَ نننې ځناوري انسانيت په باب ځومره سخته ځاپېړه دَ انسان په مخ وهلې ده .. هغه دَ دې دور هغه ريښتيا بللی شي ، چې ورته په مغربي اصطلاح کې ماډرنزم وئيلی شي�

۵ ـ دَ مونا ليزا په موسکا موړ هېواد

په دې باب کې سپلاني شوق درست فرانس ته دَ مونا ليزا دَ موسکا سره تشبهيه ورکړې ده � او دَ فرانسيانو غاوره روئيو او عادتونو ته يې داسې ځاى په ځاى ګوته نيولې ده �

"دَ فرانسيسي انقلابي ډغرو، دَ فرانسوي آرټ ، تعميراتو او وياړمني روئيې څخه پرته په فرانسوي ادب کې رزميه سندرې چې ورته (شان سون دي ژست) وئيل کېږي ، اوس تاسو په دې سندره کې اورېدلی شئ ..چې دَ (شان سون دي رولان) په نامه مشهوره ده .. او په دې کې دَ عربيانو سره دَ جنګ قيصه بيان شوي ده"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 123(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپلاني شوق دا خبره دَ ګائيډ ميرنا په خلې کوي ، خو مقصد يې دلته دَ بيانولو دا دی چې فرانسيان کلتوري او کلاسيکل آرټ او ادب سره نه يواځې مينه کوي .. بلکه دغه هر څه ژوندي هم ساتي � دغه رنګه دَ عطرو په نوم مشهوره هېواد فرانس کې دَ عطرو دَ جوړولو دپاره دَ بېلو بېلو ګلونو، فصلونو.. پټي او رنګارنګ سيمو په دې باب کې په خپل نثري ليك کې داسې بيانوي لکه هغه چې يو خوږ نظم اوروي � دَ مثال په توګه دا يو څو فقرې دَ هغه دَ بيانيه او روان سپلابي نثر دلته وړاندې کوم.

"بس چې څو څو مخ ته لاره لنډوله .. هغه هومره زما په مزغو کې دَ دې ناوې دَ ښځې زياتو کلاګانو په ليدلو دَ اروپا په اړه دې سوال سر پورته کولو چې " اروپا له مونږه څومره مخته ده..؟ " دَ ځواب په تمه يې زه له خياله په ښتني سيمو کې ګرځولم او ما دا هڅه کوله چې که نور نه .. نو يوه داسې تاريخي نخښه خو به چرته وي چې ورته ځواب يې کړم � خو هرڅو هرڅو چې مې دَ سوچ نيليان تېز اوځغلول ، خوماته په ښتني سيمو کې داسې يوه نخښه هم مخه نه راغله چې مې ورته دَ تاريخي اثاثې نوم ورکړې وی � نو ځکه مې سر اوښورولو او له کائيکو سره په ګپه شوم فقط په دې ، چې سوچ په بله واړوم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 140(

دلته هم افضل شوق چې چرته چرته متاثره شوی دی .. نو يې په خپل قوم باندې هغه پيرزوْ شوي دي او هغه ته دا احساس ورکولو کوشش يې کړی دی .. چې هغه هم راپاسي او مخته تګ اوکړي � په دې باب کې دا يوه مکالمه چې ډېرې معنې لرې په دې وجه وړاندې کوم چې دَ سپلاني دَ بيان افسانوي انداز دَ شاعرانه ډرامائي انداز بڼه هم داسې خپله کړې ده لکه ..

"جاپان دی خو په ايشيا کې ، خو مغرب وزمه هېواد دی-

ونېسا چې دې وخت له څنګه راته ناسته وه ، څوکه غونډې وئيلو..

-کائيکو ښه او مخلصه جينۍ ده

-هو ، ده خو .. او ته هم..

-اوس نه يم....

-ولې؟

-ځکه چې هغه ايشين ده او بل....

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا به يې نور څه وئيلو، چې ميرنا يې پام خپلې خواته اړولو ورسته وئيلو

-امريكن سيستم زما خوښ دى

-هو، هغه ډېر ښه دى ، هيڅوك په چا نه بار كېږي او هر كس خپل بل پخپله وركوي-

روني چې يې خبره داسې سرته رسوله ، نو ونېسا راته بيا ځوكه وائي..

-برايه ښه ښپه وه

-ښه خو وه لاكن.....

-ولې لا دي په زړه كې جاپانۍ ته څه پاته دي كه..؟

دَ بس په لور تللو په وخت چې زما او دَ ونېسا تر منځه دا مكالمه كېدله نو كائيكو هم اورېدله ..خو هغه په ځائې دَ خفګان ، خوشحاله كېدله او هوسېدله لېونۍ"

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 141 او 142(

كه مونږ لږ غور په دې پورته رقم شوي مكالمې باندې اوكړو.. نو داسې هيڅ بده يا ډېره دَ خوشحالۍ خبره به مخې ته نه شي را.. خو په دې مكالمې كې چې افضل شوق په ښكګه هنري انداز دَ جاپانۍ كائيكو او امريكنې ونېسا تر ميانځه دَ هغوئ دَ قومي سوچ ، روئيو او خوئيونو تقابلي جائزه وړاندې كړې ده .. هغه دَ لوستونكي په ذهن كې دا خبره واضحه كوي چې امريكن څومره چالاك او چال بازه دي .. خو هومره جاپانيان په زړه صفا او دَ ساده باده روئيو خلق دي �

٦ ـ دَ ائيفل ټاوَر تر سيوري دلاندې

ائيفل ټاوَر هم دَ دُنيا په اوو عجوبو كې يوه عجوبه ده او شوق دَ دې عجوبې په حواله په دې باب كې نه يواځې فرانس، فرانسيان او دَ پيرس دَ ښپې او ورځې ژوند په شاعرانه .. لاكن په ډېر ماهرانه انداز بيان كړى دى � كوم چې قاري په لوستلو متاثره كولى شي � په دې باب كې دَ سېلاني شوق طبعيت څه زيات شاعرانه ښكاري � ولې چې هغه دلته په خپل بيان كې نثري شاعري هم په داسې ساده خبرو كې كوي لكه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"دَ ائيفل ټاوَر له دريم تمځي څخه پېرس داسې ښکاري لکه سږى چې له جهازه ورته ګوري ــ داسې محسوسېدلو لکه اوس چې به دا ټاوَر اونړېږي � ولې چې ټاوَر کږېدلو لګيا وَ ..خو په رښتياوَ نه � بلکه دې وخت په آسمان کې دَ وريځو غټې غټې څړوسکې دَ هوا په رُخ رواني وې .. او داسې برېښېدلو لکه مونږ چې سره له ټاوره دَ ځمکې وَ خواته روان وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 160(

په دې پېراګراف کې که سېلانی دَ ائيفل ټاوَر دَ عظمت او لوړتيا خبره کوي .. نو بلخواته په علامتي انداز کې دَ هغه دَ عظمت په وړاندې خپل او دَ خپل قوم وړوکوالی هم څرګندوي � ولې چې دَ افضل شوق په ادب کې له قوم نه ګيله ليدلی په دې شي .. چې هغه خپل قوم هم دَ نورو قومونو سره په څنګ کې ليدل غواړي � نو ځکه دَ هغه اکثره علامتي اشارې دَ شکوې او ګيلې رنګ لري � لکه په دې لاندېنئيو خبرو کې هم هغه دَ يو انساني احساس دَ مخې يو حقيقت څېړل غواړي�

"انسان نخښې پرېږدي شاته او ځي په مخه .. هم ځکه خو تر شا راتلونکي ورپسې که څه هم ځي � لاکن تر مخته تللي سړيانو پوره ګوره، چې څله نه شي رسېدلی ؟ هو.. لکه دَ نن پښتون ، چې دَ پرون دَ پښتنو پېښې هم نه شي کولی � که څه هم ځي هر پښتون په خپلو ښپو او هغه هم په دووَ ښپو"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 161 (

په دې خبره کې شك نيشته چې افضل شوق په دې پېراګراف کې يو ځل بيا دَ پښتنو په بدحالۍ او په بې پښتو سيالۍ خپلې اوښکې توې کړي دي � کوم چې دَ خپلو مشرانو او مشاهيرو نه خو منونکی دی او نه ورپسې تلونکی � او دا خبرې سېلانې په دې حواله کوي چې هغه په فرانس کې چې کومه ترقي او ښه انساني ژوند ويني ګوري او يا يې محسوسوي .. نو خپل بې سواده قوم او دَ هغوئ لوږې ورته په زړه راوروېږي � هغه پښتون ته همت ورکول غواړي .. هغه ته آئينه ښودل غواړي � چې اې پښتونه!! اوګوره ،، دا ته ولې دومره شاته پاتې شوی يې ؟

شوق صاحب دَ خپل دې باب موضوع په حق کې دا خبره کوي چې دا هېواد په ښائست په حواله که مونا ليزا غوندې ښکلی او پُر تاثيره ښکاري .. نو په دې کې ژړند دَ هغې دَ موسکا له برکته داسې عملي کېږي � لکه هغه چې يو بل ځای دَ ائيفل ټاور سره تړلې دَ مونا ليزا په باب ليکي ، چې..

"دَ سياحت له لارې ، چې څومره پيسې هر کال فرانس تر لاسه کوي .. په هغو کې تر ټولو لوئيه برخه دَ مونا ليزا دَ موسکا او هغه دنګ ائيفل ټاوَر ده، چې دَ دُنيا په اوو غټو عجائباتو کې شمېرل کېږي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 158(

۷ ـ دَ برمنګهم پېلس په لوري ازغني لارې درومي

له پېرس نه دَ ډنکارټ بندرګاه پورې په لاره په انګلش چېنل نامي سمندر کې دَ انګلېنډ په لور په دې باب کې که ډېرې دلچسپيامي لري .. خو دَ فرانس په دې بندرګاه ډنکارټ کې دَ افضل شوق بې عزتي دَ يو پاکستاني په حېث يوه داسې قيصه ده .. چې دَ سپلاني شوق زړه يې مات کړی دی � نو ځکه په داسې حال کې هغه ځان ته دَ نورو سپلانيانو په مقابله کې وړوکی وائي او په معصوميت دَ خپلې ګيلې اظهار داسې رقم کوي�

"غل نه وم .. خو دَ غله غوندې مې ځان دَ ملګرو دَ سترګو نه پټولو � او ځکه خو دَ سپل څخه رابېل شوي مارغه غوندې ټپربدمه لګيا وم او بيا بيا مې ګهړۍ ته په دې کتلو چې ما ژر تر ژره غوښتلو چې دغه سيلي لائن نامي فېرې ډووْر پورټ انګلېنډ ته او رسېږي � که څه هم په لانچ کې دننه هر لور زړخوښياني وې او دباندې دَ انګلش چېنل دَ سمندر مستې څپې .. خو زړه مې هيڅ شي ته نه کېدو "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 173(

دَ سپلاني دَ زړه ماتې دَ شدت اندازه په دې پورتنۍ کرښو کې تاسو په اسانه لګولی شئ � خوبيا هم سپلاني دَ خپل ښه فطرت په سمون بيرته په هم دغه باب کې داسې کوشش کړی دی چې ځان خوشحاليانو ته نيزدې کړي � او ډېر ژر بيا په خپل شاعرانه ليکنې کې په عاشقانه سوچ کې په افسانوي انداز له يو ساوتهـ امريکنې پېغلې چُوي سره ځنګ په ځنګ ښکاري � هغه هم په لندن کې .. چې هغه ورته دَ بادار ښار هم وائي � له چُوي سره په دې لاندېنۍ مکالمه کې افضل شوق په خپل مخصوص طرز تحرير کې ليدی شي�

"-شم به مسلمانه او حتماً ، خو دا يې وخت نه دی .. ولې چې زه اول اسلام او مسلمانان سټډي کول غواړم ، بيا به ....

هغې چې به په وار وار داسې وئيلو ، نو ما به په زړه کې وئيلو، چې

-بيا خو نه شوې مسلمانه � ولې چې اسلام به دې خوش شي که دې اولوستلو � لاکن دَ نن مسلمانان او مسلماني روئيې به دې زړه مات کړي � ولې .. هو، هغوئ خپله خو هم دَ مغرب په غېږه کې په خواږه خوب اوده شوي دي او دُنياوي خوبونه ويني لګيا دي -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما به لا نور سوچ کولو، چې هغې راته په لاس ځونډۍ راکولو ورسته اووئيلو..

څه سوچ کوې .. ولې ته غواړې چې اوس اوس مسلمانه شم ؟"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 197)

په دې پورته سواليه خبرې دَ افضل شوق خاموشي که څه هم دَ هغې پېغلې په مسلمانېدو کې خلل نه اچوي .. خو دَ هغه په خلې مهر لګېدل دا ويره رامخې ته کوي .. چې که هغه مسلمانه شي هم .. نو مسلمانه به پاتې نه شي � ولې چې افضل شوق چې کوم حقيقت په دې مکالمې کې دَ خپل سوچ په حواله وړاندې کړې دی � دَ هغه نه انکار خو هم نشي کېدی � او دغه رنګه منصفانه ادبي روئيې يو ښه انسان هم ځرګندوي� ولې چې هغه دَ منافقت نه کار نه اخلي � هغه دَ يو آئينې په رنګه هر څيز ته خپله اصلي بڼه ورکولو په حق کې دی � نو ځکه خو دَ دغه رښتونی سپلاني ليکنو ته حقيقي ليکنې وئيلی کېدی شي � چې ادبيت په کې شته خو داسې منافقت نه .. چې دَ اکثرو ليکوالانو په تحريرونو کې ليدی شي � دا باب دَ شوق صاحب په دې رقم شوې خبرې سرته رسوم .. چې هغه دَ پېغلې ځوې په قول داسې دَ سواليه اشارې په توګه ليکلې ده.

"نن ځوې که څه هم ډېره خوشحاله وه، خو دا يوه خبره يې بيا بيا ګوره چې څله کوله .. ګوا

-قسمت دَ انسان په لاس کې دی .. نه چې انسان دَ قسمت په رحم و کرم

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 198)

٨ - انګلېنډ ..که دَ شېکسپئير دَ ډرامو کردارونه ؟

دلته سپلاني دَ انګلېنډ په باب سفري حال په خپل رنګ کې بيانوي .. او په انګلېنډ کې دَ شېکسپئير سره دَ خلقو مينه او دَ هغه دَ پيدائشي ښار سټراټ فورډ په چوکونو او پارکونو کې دَ شېکسپئير خپلو مجسمو نه علاوه دَ هغه دَ هرې ډرامې دَ هر کردار مجسمې هم لګولې شوې دي � افضل شوق دا هر څه په زړه باندې اخلي او دا يو خوائش يې په زړه کې سر راپورته کويي .. چې کاش مونږ پښتنو هم خپل هيروګان .. هم دغه رنګه يادولی � يو ځای سپلاني شوق دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې دَ خپل مشهوره چاپ شوې نظم " دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې" ليکلو پرته هم دَ خپل خوشحال خان خټك دَ پاتې نوم او مانده ورځې داسې ژړا ژړوي �

"دَ خوشحال په نامه په پاکستان کې څه .. چې په پښتني افغانستان کې لا داسې نامي يادګار نيشته چې دَ پښتنو پلار وربانديې ياد شي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 213(

او بلي خواته په هم دغه مخ افضل شوق ليکي، چې...

"شېکسپئير په انگلېنډ کې دَ يو ليکوال په حېث څه ..بلکه دَ دې هېواد يو سنهري تاريخي باب هم گڼل کېږي � او دَ شهرت يې دا حال دی چې انگلېنډ ته " دَ شېکسپئير انگلېډ" وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 213 (

دلته په دې خبرو کې افضل شوق خپل اوده پښتانه راوېښول غواړي او هغوئ ته دا ثبوت هم ورکول غواړي .. چې قومونه په پيسو او جهګړو نه ، بلکه دَ مشرانو په عزت او دَ هغوئ په ښودل شوۇ لارو باندې په تللو جوړېږي � خو هغه په دې نه دی خبر چې پښتون داسې خبرې اوتې بوتې گڼي او هغوئ په دې لا هم نه وي خبر.. چې دُنيا په کومه او هغوئ په کومه روان دي � لاکن دَ دې باوجود هم پښتون سېلاني خپله وظيفه ادا کوي او خپلې آئينې کور په کور او کلي په کلي خلقو کې تقسيموي � لکه په دې لاندېنئيو خبرو کې هم هغه ليکي ، چې

"مشرقي ټولنې ته دَ لمر رڼاگانې چې څومره محروميانې ورپه گوته کوي نو هم دغه هومره دَ اروپا خلق دَ شپو په تيرو کې خوشحاله کېږي او هر يو وس کوي چې دا تيرې په بېلا بېلو زړخوښيانو باندې سهار کړي "

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 222(

که دې کرښو ته مونږ پام اوکړو نو دَ افضل شوق فلسفيانه انداز په ډېر شاعرانه نثر کې په نظر راځي � او لوستونکی دَ سوچ دَ مخه په مختلفو لارو تقسيموي � يعني له شپې سره دَ رڼا توري ترل او دَ ورځې دَ رڼا سره تيرې ترل .. په معنوي توگه دَ جهالت او علميت استعارې اوعلامتې اشارې دي ، چې تر ميانځه دَ مشرقي او مغربي ژوند توپير پيدا کوي � او په دې خبرو کې مونږ ته دَ مغرب دَ ترقۍ په حواله يو طنز هم مخې ته راځي � ولې چې افضل شوق له مشرق نه چې دَ بې سوادۍ په اړه څومره زړه ماتې د .. دومره له مغربي روئيو نه بېزاره هم .. لکه په دې لاندې نثري ټوټې کې چې ليکي.

"دَ اغراضو دَ تکميل په نيت انگرېزان کله کله دَ خپل عزت جنازه په خپلو لاسو باندې ايستلو ته که څه هم دَ دوستۍ نوم ورکوي .. خو په زړه کې غاښونه هر وخت تېره لري"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 226(

۹ ـ دَ دوزخي حُورو په جنت کې

دَ سکاټ لېنډ په حقله په دې باب کې خبرې دَ دې عنوان تر اثر لاندې ډېرې په هنر او فن ليکلي شوي دي ..!! يعني دلته هم افضل شوق دَ خوشحالۍ او فکري غم په ميانځ کې ليدی شي � هر څه ته يې په ډېر ژور نظر کتلي او هر څه يې په ذهن کې نقش کړي دي � دَ دې مملکت دَ يو ښکلي ښار اېډنبرا دَ خلقو په باب هغه ليکي ، چې ..

"دَ دې ښار دَ خلګو ښې او روئيې څه څه قندهارۍ يا لکهنو وزمه او برېښېدلې � ولې چې په هر څه کې دَ دې ځای دَ ژوند او ژواک کلاسيکي ښې مونډلی شي � او ولې نه .. دې ښار ته خو دَ علم او عالمانو ښار خو هم وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 242(

دَ دې مطلب دا شو، چې افضل شوق په خپلو سفرونو کې نه يواځې دَ ښکاره ځيزونو کتنه او سپل مقصد جوړ کړی دی بلکه دَ هر ځای دَ خلقو روئيې او فطرت پېژندلو هڅه يې هم کړې ده � هم دغه خو هغه ښار دی چې افضل شوق يې دَ " نتاشا په نوم يو مشهوره نظم ليکلو باندې مجبور کړی وو � کوم چې " په لټون ستا دَ څېرې" کې چاپ دی � يعني هغې (نتاشا) ورسره کوم ظلم دَ مينې په نوم نه وو روا کړی او ده کوم ظلم دَ مظلوم عاشق په شکل نه وو برداشت کړی � دَ اېډنبرا دَ ښار دَ رومانوي ښې نه علاوه دَ شوق او نتاشا تر ميانځه راغلي پېښه ډېره سسپنس او خوند لري � دلته دَ هغې نتاشا او شوق تر ميانځه دَ دې مکالمې وړاندې کول ضروري ګڼم .. چې په کې افضل شوق لکه نر پښتون دَ هغې په فطري انګرېزيت داسې وارونه کوي .. چې دَ فېرنګې په تاريخي جالونو او چلونو خبر يو پښتو لوستونکی ښې ډېرې معناوې اخذ کولی شي.

-"تاسو هم غلا کوئ؟ چې ځانته دَ نوي نړۍ باداران واياست .. هله شاباش ، زما شيان را واړوه

-دا څه وائې .. کوم شيان زما دوسته !! ؟

هغه چې په ډېر اعتماد څنګه انکاري شوه ، نو زه له غصې ورته سور او شين شوم

-لعنت دې ستاسو په دې نامه شي .. زه نور نه يم خبر� بس زما ګهړۍ او پاسپورټ را واړوه

خو دا وه چې راته موسېدله او وائې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا دواړه شیان خو ستا په واش روم کې اوس اوس ما اولیدلو، چې پراته وو

-په واش روم کې ؟؟

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 248)

دلته دَ سپلاني حېرانتیا ځکه په حق وه .. چې دَ دې مکالمې نه مخ کې لیکي .. چې دا څیزونه خو په سائیډ ټېبل ده ایښي وو .. واش روم ته څنګه اورسېدو؟ زما مطلب دَ دې مکالمې وړاندې کولو نه دا دی ، چې سپلاني په خپل دې سفر کې دَ یو عام پښتانه په بڼه کې داسې لیدی شي � چې هغه دَ خوشحالي او پرېشاني یا غم اظهار په نره کوي � او بل دَ هغه مقصد دَ خپل سفر دَ هغو مقاصدو دَ اظهار کولو نه هم دی .. چې دئی ورته اصل انساني ژوند وائي � دَ تناشا دَ دهوکو نه شوق دومره متاثره شوی دی چې هغه دَ انګرېز قوم په حقله لیکي �

"انګرېز که په څُوی هر څومره ښائسته او په خلې باندې خوږ شي � نو هم په ایمان کې شك لري � ګوا دَ تاریخي او روائیتي په سمه دَ لستوني دَ مار په شان چیچل کوي � دا اوس بېله خبره دا ، چې په زهرو یې سړی مري کم خو مرګي حاله زیات وي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 250)

کومې خبرې چې افضل شوق دَ یوې فېرنګې دَ مسلسلو دهوکو ورستو کړې دي .. هغه داسې څرګندوي چې هغه ته نه یواځې دې جینۍ دهوکه ورکړې ده .. بلکه هغه په داسې ادراکي نظر هر چرته په دې خلقو کې ور خښ کړې دی � او دې نتیجې ته رسېدلی دی �

۱۰ـ هلته رنګونه خبرې کوي

دَ " لېك ډسترِك" انګلېنډ په سېل باندې لیکلی شوی دا باب افضل شوق دَ دې ځای دَ قدرتي مناظرو نه دَ متاثره کېدو په رنګ کې رقم کړی دی � او دلته دَ حکومتي هلو ځلو او تاریخ سره دَ میني رجحان شوق په داسې وئیلو باندې مجبور کړی دی.

"بې شکه چې ژوندي قامونه دَ خپلو تاریخي آثارو قدر کوي � او هر قام چې دَ تاریخ څخه خپلي رشتې دَ حاضر وخت په بیعه شلوي .. نو دَ هغه قام سباوْن په نیشت شمارېږي � هو، لکه زما پښتنو چې دَ خپل تاریخي عظمت دَ ثابتولو په باب په ریکارډ باندې زرکلن زوړ دېوال لا نه لري "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 270(

دَ پښتو او پښتنو سره دَ فطري ميني او ترون جذبې په دې کرښو کې هم ليدی شي � خو دَ يو ګيله من پښتون په حېث � بلکه هغه چې چرته هم تاريخي آثارو ته مخامخ شوی دی نو يې پښتون سترګو ته ځکه راغلی دی � چې هغه داسې يو تاريخي نخښه نخښانه هم په پښتونخوا کې نه لري چې دَ يو نر پښتون په حېث پرې فخر اوکړي � نو ځکه خو هغه کله چې دَ خپل قوم دَ بې سوادۍ او ځناوري روئيو نه ډېر مايوسه شوی دی � نو يې دَ خپل صادق زړه بهراس داسې هم ورباندې اوباسلی دی � لکه په هم دغه باب کې مخته ليکي�

"کوم خواخُوږي پښتانه چې دَ پښتون قام شجره دَ آرياوْ يا اسرائيلو سره دَ ترلو دپاره ځومره غټ غټ دليلونه وائي � که چرته له هغوئ څخه څوك دا پوښتنه اوکړي � چې ورونړو!! دا خو دې اول راته ثابت کړئ ، چې پښتانه په پخوانۍ زمانې کې وو هم که يَه ..؟ او شرط هم دا ورباندې اولګوي ، چې ثابتوئ به يې په تاريخي آثارو .. نه چې دَ بل په ليکل شوو تاريخونو � نو زما خيال نه کېږي چې دا زما دَ ژبې توريالیان به دَ نن دَ دې سرېخوره پښتنو رشته له خپلو هغو نيکه ګانو سره ترلو کې بريالي شي چې دَ ننګ ترانې يې مونږ څه .. اغيارو وئيلې "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 270(

دلته داسې ښکاري لکه افضل شوق چې بې پښتو شوی وي � او په لوستلو ماته هم په ورمبي ځل دا خبري بدې را محسوسې شوې � خو بيا چې دَ هغه په دې پورته ذکر شوْ دليلونو لږ نور غور اوکړم .. نو دا مې يقين شي ، چې هر پښتون به دا خبره اومني � ولې چې دَ سېلاني په خبرو کې منطقي دليل پټ دی � او په دې هر هغه څوك پوهېدلی شي يا يې محسوسولی شي .. چې دَ سېلاني په شان ګرځېدلی وي � که زه دَ يو نقاد په حېث يو طرف ته افضل شوق په دې خبري کولو غلط اوګڼم.. نو بل طرف ته که ما سره دَ دې خبري په ځواب کې مضبوط دليل نه وي .. نو بيا خو هغه په خپل قول يا منطق کې صحيح دی � هم ځکه خو دَ دې ژبې نقادانو تر اوسه دَ سېلاني دَ دې دومره ورکوټي سوال ته ځواب نه کړو پيدا �

په دې باب کې افضل شوق دَ مغرب دَ ګلوبلائزېشن سلوګن هم رد کوي .. چې کله دَ چېسټر نامې ښار خواوشاته جوړ شوي غټ دېوال ته ګوري � او دا مشهوره خبره ده ، تر اوسه هم دغه رنګه ډېر ښارونه په يورپ کې شته چې خواوشاته يې دېوالونه دَ تحفظ په نيت جوړ کړل شوي دي � څه هم که دغه روائيتي بڼه ده � خو دَ ګلوبلائزېشن په اړه ورنه يو فکري تهيم داسې سېلاني اخذ کړی دی �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې افضل شوق دَ مشهور زمانه شهزادګۍ لېډي ډيانا دَ ښکلي مملکت وېلز په اړه چې څومره متاثره شوی دی � هغه هومره يې دَ درو په دې رومانوي مملکت کې دَ لمر دَ اهميت نه خبر شوی هم دی � هم ځکه خو هغه يو ځای دَ ګائيډ په خله دا خبره کوي، چې..

"مونږ يورپئين چې څومره په لمر مئين يُو � لمر هغه هومره له مونږ څخه نفرت کوي � او ځان پټوي راڅخه"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 283(

۱۱ ـ په څنګه ټکودي وستايم؟

دَ مکالماتي، شاعرانه نثر دا باب که څه هم ډېري دلچسپيانې په ځان کې نغښتې لري خو دَ آکسفورډ ښار او يونيورسټۍ سره تړلي ځانته يادو نه دې باب ته دَ حسن بيان يو نوی رنګ او خوند ورکوي � لکه دا يوڅو خبرې چې شوق يې په ډېره بې ساختګۍ ليکي.

"دلته په فټ پاتهونو باندې هلکان (لوستونکي) په تورو سوټونو او جينکۍ په تورو هاف سکرټونو چې تر ګونډو پورې پرده لري کې ښکاري څه ؟ چې ايمانونه هم په خپل ښائست دَ ترو وړو سېلانيانو په خطره کې اچوي � او زه خو هم يو سېلانی وم ..نو ځکه چې به مې هر څو کليمې په ځان راچُوف کړې � خو " ...

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 301 (

دې نه علاوه سېلاني شوق دَ آکسفورډ دَ يونيورسټۍ او ښار په حقله معلومات چې څنګه په هنري انداز بيانوي .. په خپل فکر، خو دغه معلومات چې هغه دَ خپل شاعرانه ذوق او شوق په رنګ رنګولي دي � هغې نه دَ افضل شوق دَ رومانوي طبعې عکاسي په ډېر ښه ډول کېدی شي � او مونږ دا محسوسولی شو .. چې هغه په دې ښار کې ډېر زيات په شاعرانه موډ کې سفر ته جوړېدلی ښکاري � وجه يې شايد چې دَ دې ښار ښکلا ده او يا په دې ښار کې اوسېدونکي خلق � چې افضل شوق يې په نثري شاعرۍ ليکلو مجبور کړی دی � لاکن دَ دې باوجود هم دَ هغه نه دَ ملګرو ډېفني او بلنډاوائی دا ګيله ګوره چې په کومه وجه داسې راځي ؟

"شوقه!! ته خو ډېر روشن فکره سړی وې � دا برايه شپه څله ؟ "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 300 (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې خو په دې پوښتنې کې ډېرې پټې اشارې په نظر راځي .. خو بیا چې دَ شوق ځواب " څله نه ..؟ " ته فکر اوکړم .. نو ماته هغه یو باکرداره او درونډ پښتون او ځلېږي � ولې چې په دې درست سفر کې افضل شوق خپل هر غرض په یوه نا یوه حواله یا مجبورۍ تش تر خپل سفري دلچسپیاتو تر جده محدود ساتلی دی � او دَ هغه ادبي تنده وه او یا دَ هغه اضطراب چې هغه هرکله متحرك څرګندوي � خو په دې باب کې چې څنګه سېلاني لندن ته اورسي ... نو دَ نتاشا قیصه هم بیرته اچانك دَ هغه په زړه کې داسې په شدت راژوندۍ شي � چې هغه له خیاله دَ هغې سره خبرې شروع کړي � تاسو په دې مکالمې کې ورنه بلا ډېرې معنې اغیستی شئ.

-"نتاشا !! تاته داسې نه وو کول په کار

هغې راڅخه په حېرت پوښتنه وکړه

-کوم څه ؟ ما خو چې دَ زړه دَ رشتې بله رشته درسره ساتلې نه ده .. ته دَ کوم شي خبرې کوې؟

-هو، منم چې تا مې زړه ته لارې جوړې کړې دي ، خو باور بیا هم دربانديې نه شم کولی-

-څله ؟

زما دَ خبرې په ځواب کې دَ هغې " څله" څه ووَ؟ چې زه دَ هوټل مخې ته دَ یو موټر په هارن بیرته دَ هوش وَ نړۍ ته راستون شوم � او په ځان خندلو ورسته .. په دویم ګام هوټل ته ننوتم"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 308)

په دې کرښو کې دَ هغه مکالماتي انداز دومره دَ خوند دی چې دغه باب ته یې دَ رومانویت یوه ښکلې شوخي ورکړې ده � دَ مکالمو چستي او تسلسل دې باب ته یو ډرامائي مکالماتي رنګ بخښي چې دَ لیکوال دَ ادبي هنر څرګندونه ترینه کېږي�

۱۲ـ دَ خیالونو په ګودر مې تندر پرېوت

افضل شوق چې په دې باب کې دَ نتاشا سره دَ بیا ملاقات قیصه څومره په ډرامائي خوند لیکي � هغه خپل اثر په قاري باندې نه یواځې پرېږدي .. بلکه قاري ته یو ځل بیا دَ نوۍ نوۍ سوالونو مخه کوي � خوند په دې قیصې کې دا کوي چې نتاشا څومره سېلاني ته نیږدې کېدل غواړي .. دغسې سېلاني ذهن ته دَ ویرې او خوف څنډه کوي لکه ..

"دا واخله ګهړۍ دَ هغې ګهړۍ په بدل کې ، چې تا...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مننه ، لاكن څه ؟

-څه؟

يو دم مې په ځان كليمه اووئيله او دَ مات زړه خبره مې په ګيلې كې داسې واړوله�

-زه خو ستا په دې پېغلتوب افسوس كوم

-هغه څله؟

هو، كه څه هم هر څه له نوي سره مې بيا ورباندې اعتبار كولو ته حوصلې لوئيولې � خو دَ هغې دَ دې " څله" په خواب كې ورته وايم ..

-ستا ښكلا او دا عمر .. دَ غال او شوكونې خو نه دى

-ما درته اووئيلو، چې زه بخښنه غواړم � اوس كه ته بيا هم ما نه معاف كوې نو زه به بيرته لاړه شم-

او څنګه چې يې وړوكى بېګ بيرته اوړې ته اچولو ، نو ما لاس ور واچولو او كښېنوله مې داسې په موسكنۍ خبره..

-اوكې اوكې ، زاړه به هېروْ او نوي به....

-او له نوي سره به ، ستا په خيال څه كوْ ؟

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 315 _ 316(

څه هم كه په دې مكالمې كې لړې ډائريكټ اشارې دَ لوستونكو په ذهن كې سوالونه راپورته كولى شي .. خو هغه چې دا مكالمه كله سر ته اورسوي .. نو هر څه به كلير شي � ولې چې افضل شوق داسې مكالمې تش په دې دَ سفري حال سره ګنډلې دي ، چې سفر ښه په آرام تېر شي او لوستونكو ته لړه ورائيتې هم لوستو كې په برخه شي �

په دې باب كې دَ واپسۍ قيصه او خوب نه علاوه په دوبۍ كې دَ عربيانو په باب ځيني داسې خبرې هم ذكر شوې دي .. چې په ورمبي ځل ما اورېدلې يا لوستلې دي � لكه دلته چې يې افضل شوق دَ خپل يو سوال په ځواب كې ليكي�

"دا هغه قام د .. چې ما برايه شپه تر سهاره دَ اروپا په مقابله كې سوچ كولو؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه سوال وو، چې زه يې په دې وئيلو مجبور کړم چې که دَ دې ګلف هېوادونو دَ تېلو دَ پيسو زکات هم په نورو غريبو مسلمان هېوادونو کې اووېشل شي � نو زما يقين دی چې هيڅوک به هم غريب پاتې نه شي � لاکن يَه .. دا خو هغه خلق دي چې وايم که دَ يو لکهـ ځلوېښت زره کم او زيات نبيانو په ځای په کې .. په هم دغه هومره شمېر ملکان پيدا شوي وی نو به هم سرې شوي وی � خو دا له بده مرغه نشول سرې "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 329(

په دې باب کې افضل شوق دَ خپل دې اوږد سفر اختتام په يو داسې علامتي خبرې کې کوي چې .. هغې نه لوستونکې دَ خپل استعداد دَ مخې ډېر مطلبونه اغيستی شي � او هغه خبره دا خبره ده..

"دَ الامارات انټرنېشنل الوتني جهاز EK 600 پاوْ بالا اتهه بجې له دوبۍ ائيرپورټ څخه پورته شو او په نه ساعت کې تر اوريځو بالا .. ښه بالا دَ کراچۍ په لور لکه دَ پښتون له توپکه وتې ګولۍ روان څه شو .. چې ما هم يو ځل بيرته دَ سوچونو رُخ دَ هغې خاورې په لور واړولو، چې زه يې زېږولی وم � که څه هم زه په " زه" کې نه وم پاته شوی خو ورته روان په خوشحالۍ باندې وم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 331(

حسينه ګل

نوښار کاکا صاحب ــ پښتونخوا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروني مخونه

پروني مخونه (دَ سپلاني افضل شوق ناول)

) يادګيرنه :- دا کتاب په کال٢٠٠٦ کې چاپ شوی دی(

ما چې دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو او شعري مجموعو کومه تنقيدي جائزه ليکلي ده � نو دَ هغې نه پس راته دَ هغه دَ ناول دَ مسودې دَ کتو اتفاق اوشو � دَ ناول قيصه دومره مزېداره وه چې په هغې مې هم يوه رائې جوړه شوه � او بيا دغه رائې ليکل مې خپله اخلاقي او ادبي ذمه واري اوګڼله � خدای پاك دې اوکړي چې پښتانه په ډېره مينه دَ افضل شوق دغه کوشش هم اوستائي � زه دا خبره يو ځلې بيا کوم چې افضل شوق څه هم که خپل وجود لري .. خو دَ دغه وجود څېره په ځينو نورو اعزازي نومونو هم پېژندلی شي� لکه بقول دَ محترم مشر اياز داوْدزی " افضل شوق .. هزار داستاني شخصيت دی" ، دَ محترم سعيد ګوهر بقول هغه " پښتون جهانيان جهان ګشت " دَ مشر سليم راز بقول " سپلانی شاعر" دی ، دَ اکرام الله ګران په قول دا دَ امن په لټون شاعر افضل شوق " دَ سلو يار" دی ... او زه بيا وايم چې دغه ورك مسافر ورك ځکه نه دی .. چې دئ هغه پېرئی دی .. چې دَ پښتنو په زړونو کې ليدلی شي � خو دا بېله خبره ده چې ډېري کمي سترګې يې ويني .. ګوري � ولې چې دئ دَ ژوند په فن کې ورك دی � لاکن دَ مزې خبره دا، چې بيا هم که څوك چې هغه لټول غواړي .. نو هغې ته دَ يو فني ادراك ضرورت دی � اوس دا دَ يو فنکار کار دی چې هغه دې دَ ده فکراو فن په خپله فنکارانه مينه او هنر تر لاسه کړي �

دَ دې ناول " پروني مخونه" دَ سنسني څېزه واقعاتو دَ لوستلو پس ماته دَ يو قاري په حېثيت داسې ښکاري ... لکه څمونږ دغه شاعر چې دَ خپل هنر په دې سفر کې خپل کردار، کله په افسانه، کله په ډرامه او چرته دَ يو سفرنامې دَ ديومالائي کردار په توګه لوبوي � دغه دَ ده خوبي هم ده او کمزوري هم � دَ قاري جذبات (غم او خوشحالي) رالړزول .. په خپلو دغه کردارونو کې داسې ښکاري لکه دَ قاري دغه کېفيت ، هغه دَ خپل وجود په ژوندي تابوت لکه دَ مېخونو ټك وهي � دئ يو رښتونی عکاس دی او داسې ليکونکي ډېر کم دی چې هغه په ډېره ايمانداری او خلوص دَ خپل ذاتي ژوند مشاهدې ، تجربې او ښه او بد اړخونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدي � او داسې دَ ژوند او جذبو يو لازواله تاريخ رقم کوي � هم په دې خو دَ ده لوستونکې او دَ نن نقادان دَ ده سره انصاف نه شي کولی .. په دې چې هغه خپله هم دا دعوه په بيا بيا کوي چې " زه دَ نن دپاره ليکل نه کوم " � يعني هغه به سبا ته دَ نن په آئينو کې دَ ښو سپينو او رڼو څېرو دَ ښودلو په حق کې دی � په دې خو دَ نقادانو ناخوښه .. او دَ بې سواده پښتنو دپاره دَ ده ذات ، دَ ده شخصيت او دَ ده فن يوه الميه ګرځېدلې ده � خو زما په خيال دا الميه دلته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هم ده .. چې نه دئ په پښتنو پوهېږي او نه يې پښتانه پوهـ کړی شول � دَ دېرشو کلو نه دغه هر اړخيز اديب او شاعر افضل شوق داسې دَ ژبې او ادب خدمت کوي .. خو په دې غرض يې نه کوي چې دَ ايوارډ او انعام لالچ يې دی � بلکه دَ دې هر څه دپاره يې يو جدا فکر او نظريه جوړه کړې ده � او هم دغه وجه ده چې تر ننه دَ ادارې يا دَ يو تنظيم له خوا ورته دَ سګرېټ په پنی دَ شاباشي توري نه دي ورکړلی شوي � يعنې دا دَ نن ناول نګار شاعر او يو سفرنامه نګار افضل شوق دَ هر لالچ نه بالاتر دی �

داسې ليکوال ډېر کم دي چې په شاعرۍ او نثر دواړو مدونو کې ليکل کوي .. خو ښاغلی افضل شوق زمونږ په داسې ښو ليکونکو کې شمېرلی شي ، چې شاعري ليکي .. نو بنده وائي چې بس يو شاعر دآ .. ښه شاعراو حقيقت پسند شاعر � خو که دَ ده نثر اوګورو، نو دا خبره به زما سره هر څوك اومني چې په نثر کې يې خپل ځان او نوم داسې منلی دی چې ورنه انکار شايد چې په هيڅ يو دور کې هم اونه شي � يعنې دَ ده دَ شخصيت او نوم پېژندګلو نه يواځې شاعري ده، او نه نثر � بلکې هغه په دواړو ميدانونو کې ځانګړتيا لري � ولې چې که دَ افضل شوق شاعري افسانوي رنګ او ډرامائي کېفيت لري .. نو بل طرف ته دَ هغه نثر دَ خپل شاعرانه طرز اُسلوب تر مخه دَ يو داسې پرله پسې شعراو شعري آهنګ لري ..!! او په دواړو مېدانونو کې يې خپل فکري لېونتوب ، جنوني مينه په آساني او مشکل پسندي وَ انتها ته رسولي دي�

دَ رچرډ برټن په قول .. دَ قيصه ګوئي آغاز هغه وخت اوشو ، چې انسان په دوؤ ښپو دَ ولاړېدو چل ايزده کړو� دَ ماشوم دَ شعوري احساس مطابق اولنۍ قيصې دَ پېريانو او دېوانو نه شروع شوې او رو رو دغو قيصو دَ ناول په لور يُون اوکړو � خو که مونږ غور اوکړو .. نو خو لا تر اوسه ناول .. زمونږ په پښتو افسانوي ادب کې يو داسې بدبخته صنف دی چې ډېرو کمو ليکونکو ورته پام کړی دی � او تر اوسه چې په پښتو ادب کې دَ ګوتو په شمېر څو ناولونه زمونږ سره دي ... نو دَ هغې معيار ، که څه هم څنګه دی خو دَ ستائينې وړ په دې دي چې دا اړخ پرې څه نا څه دروند والی ضرور لري .. او داسې دَ" خالي ميدان" تش والي احساس يې تر ډېره حده کم کړی هم دی�

دَ افضل شوق دا نوی ناول " پروني مخونه" به يقيناً چې په دې ټولو ناولونو کې يو داسې تيګه ثابته شي چې دَ دې نه پس به دَ ناول په مد کې دَ صداقت او ريښتاوْ يو نوی روايت دوام اوومومي � او داسې به پښتو ناول دَ هاغه روائيتي جوکاټ نه بېخي رابهر شي کوم چې تر اوسه دَ پښتو دَ کلي وال ژوند، قبائلي او قبيلوي رسمونو، رواجونو، دُښمنو ، تربګنو .. او بيا دَ ګودر او منګې دَ ساده باده رومان سره څنګ په څنګ دَ اوږدې قيصې يا نکلونو په شکل کې را روان دی � کوم ته چې دَ ناول ږومبنی طرزبيان وئيلی شي � ولې چې اوس خو ناول په جديدي اصطلاح کې هغه قيصې ته وئيلی شي چې په کې کردار نګاري،دَ ژوند فلسفه،دَ انساني نفسياتو او جذباتو مثبت او منفي اړخونو څېړلو نه علاوه داسې منظرنګاري ځان کې رانغاړي چې هغه دَ يو ژوند عکاسي کوي � دَ نوي ناول خبري يا مکالمې مختصرې .. خو ژورفهمه وي � او دا هغه خبري دي چې تر ډېره حده ما دَ افضل شوق دَ ناول په ناچاپه سکرپټ کې تر سترګو شوې دي � خو دَ دې مقصد هرګز دا نه دی چې دغه ناول په پښتو کې اول او ورستی ناول

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی � زه به کوشش کوم چې دَ ناول اصل کړه وړه مخې ته کېږدم او بیا لوستونکو ته خپله تفصیلي رائی وړاندي کړم �

دَ افضل شوق په ناول کې تر ټولو ښه خبره دغه مخې ته راځي .. چې هغه په خپل انداز کې شاعرانه طرزبیان لري او یو ځل بیا دَ خپلي ادبي روئیې په شان دلته په دې ناول کې هم دَ پښتني روائیتي موضوعاتو په ضد دَ نوي فکري هلوځلو او عصري شعوري سوچ سره ملګری لیدلی شي � هم ځکه کېدلی شي ، چې دَ هغه دَ دې ناول سره هم هغسې نا انصافي اوشي .. لکه دَ هغه دَ شاعرۍ او سفرنامو سره روا شوي ده � خو زه دا وئیلی شم چې په ړومبي ځل ما په دې خواره پښتو کې یو داسې ناول هم اولوستلو.. چې بنده پرې فخر کولی شي او داسې وئیلی شي چې پښتو کې هم دَ عالمي معیار کتابونه شته � خو کوم څه چې دغه ناول نګار دَ ستائینې وړ ګرځوي .. هغه دا ، چې په دې ناول کې افضل شوق هم هغسې دَ خپل ژوند قیصه کوي په کوم کې چې هغه رنګه سپلونه دي ، عشقونه دي ، محبتونه دي ،او دَ لېتون سره سره ګرځېدل .. راستنېدل .. ورکېدل او بیا موندل په داسې ښکلي انداز کې ترتیب شوي دي � چې دلته هم هغه ځانګړی ښکاري � څه هم که په ډرامې او ناول کې ډېر فرق موجود دی � خو افضل شوق خپل دغه ناول ډرامې ته دومره نیزدې کړی دی .. چې په منطقي توګه هغه هم دَ شېکسپئیر په رنګه ژوند ته نه یواځې دَ ډرامې نوم ورکوي .. بلکه وَ ناول ته دَ ژوند قیصه هم وائي � نو ځکه خو هغه (شوق) دَ خپل وجودیت په ازلي حوالو دَ ابد په لور یوُن کولو ته په خپل دې ناول کې اوږدې ورکوي.

دا دَ افضل شوق دَ ژوند داسې قیصه ده چې که هر څو ورته دَ هغه دَ وخت دَ تېرولو سامان اووایو .. خو په حقیقت کې دَ هغه دَ زړه ، دَ هغه دَ فکر، دَ هغه دَ وجود او دَ هغه دَ هنر ضرورتونه هم پاتې شوي دي � او نن که مونږ افضل شوق دَ یو سوچه فنکار په نوم او حېثیت پېژنو .. نو دَ هغه دغه حېثیت او پېژندګلو هم دغه څیزونو جوړ کړی دی � دَ دې ناول قیصې داسې ښکاري لکه چې دَ هغه دَ ژوند او هنر دَ دغه ګوټ پېرنو یو داستان وي یو شوخ او تېز داستان .. دَ هجر و فراق یو داسې لړزېدونکی داستان چې دَ هغه په ژوند اوس هم خور لیدلی شي � دا قیصه هم دَ یو اَئیډیل دَ لېتون قیصه ده � داسې ښکاري لکه چې په شعر کې ده دا قیصه سر ته نه وي رسولې ... نو په ناول کې یې تر اختتامه رسولې ده.

په دې ناول کې دَ بلا پېښو او واقعاتو دَ دلچسپیانو علاوه دَ مختلفو ملکونو لکه الجزائر ، شام، ترکي ، سائپرس، اُردن، افغانستان ، عراق ، دوبۍ ، شارجه او پاکستان په حقله دَ سېل او دَ سفري رائیو اظهار هم په نظر راځي � او زما په خیال دَ دې ناول دَ ټولو نه لوئیه خوبي او انفرادیت هم دا دی چې په پښتوکې په ورمبي ځل.. داسې سفري انداز دَ ناول په حواله مخې ته راغلی دی � چې دَ هغې خپلې دلچسپیانې او معلومات هم دي � دغه معلومات زیاتر دَ دغه ذکر شوۉ هېوادونو په اړه جغرافیائي، نفسیاتي او سماجي دي � او دَ کومو کردارونو تر میانځه چې مکالماتي ضرورت پېښ شوی د ی نو هغې هم دَ خپل اختصار او برجستګۍ تر مخه دَ ناول خوند سېوا کړی دی � کوم چې به لوستونکي ته دَ ابلاغ مسلې یقیناً چې پیدا کوي .. خو په لیك کې دَ دې انداز دَ راوړلو خپل یو خوند وي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� دَ نن نقاد په ليك كې دَ دي انداز په حق كې نه شي ليدلى خو دَ سبا نقاد به دَ ښاغلي افضل شوق دا انداز په دې وجه ستائي چې دَ دي ناول دَ ليكلو ټول انداز خالصتاً مغربي او دَ جديد عصري او ادبي روئيو په رڼا كې ليكلى شوى دى � ولې چې دغه قيصه هم دَ هغه دَ باطن او خارجي ژوند دَ تصادم په نتيجه كې مخې ته راغلې ده.

دَ دې ناول ټول كردارونو ته چې په كوم رنګ ژبې وركړى شوې دې .. نو هغه دَ لوستونكې دَ پاره دلچسپې خامخا لري � دَ ناول پلاټ چونكه دَ ليكونكي دَ خپل ژوند قيصه بنياد كړى دى نو ځكه په هغې كې مينه او محبت مونږ ته ډېر زياب په نظر راځي � دَ دې نه علاوه په دې ناول كې دَ ماحول منظر كشي لكه دَ يو مشرقي يا پښتون ناول په رنګ ډېره تفصيلي نه ده .. خو حقيقي ضرور ده � او په دې كې چې يې څومره دَ اختصار نه كار اغيستى دى � نو په هغې دَ يو مترقي ناول تنده ماتېدلى شي � دَ ټولو نه اهمه خبره دا ده چې چونكه دَ دې ناول قيصه رښتيا ده او په قيصه كې شامل ټول كردارونه حقيقي دي � دغه كردارونه دَ افضل شوق په قول .. نه يواځې دا چې حقيقي دي بلكه ټول ژوندي او حيات كردارونه هم دي � داسې دَ دې قيصې واقعات هم حقيقي دي �

دَ دې ناول سفري انداز چې دَ قاري دپاره څومره دلچسپي لري ..؟ دَ مختلفو هېوادونو متعلق دَ سفر كړكېچنونه دَ خلقو كېفيتونه .. غم خوشحالۍ .. خو لاكن دَ دې ناول دَ شلم باب نه تر آخري بابه پورې لوستونكى دَ هغه طرزبيان او قيصې ته دَ حېرانتيا تر حده لېواله وي � بلكه په دې ټولو بابونو كې دَ جذباتي طرزبيان په وجه لوستونكى ژړوي هم � په دې بابونو كې څه هم كه ډېرې خبرې په علامتي پېرائيه كې شوې دي .. خو يو پوهـ او باشعوره لوستونكى دَ دغه علامتونو نه ډېرې معنې هم اغيستلى شي � بله خبره دا چې دَ دې ناول په قيصه كې دَ ليكونكي خپله موجودګي .. دَ هغه په ماضي، حال او مستقبل كې ګنډلې ښكاري � يعنې افضل شوق چې په دې ناول كې دَ سپلاني په نوم " هيرو" دى چې څه رنګه دَ خپل آئيډيل ډاكټر وسا څېره دَ " لمر خداى " يعنې " سن ګاډ" په مدد څنګه اووه زره كاله پخوا دَ ورمبۍ فرعوني شهزادګۍ څېرې نه په مختلفو څېرو كېويني او يا دَ وسا څېره دَ يوې فرعوني شهزادګۍ دَ مثال په توګه دَ " نېفرتيابيت" ، رنګه نورو شهزادګيانو چې نومونه يې په دريم باب او مخته مخته په نورو بابونو كې په درځنو شمېر كې راغلى دي .. كې ويني � نو دَ هرې څېرې سره په ډرامائي انداز دغه هيرو" سپلاني" يعنې افضل شوق په ماضي بعيد كې دَ هغې شهزادګيانو دَ اشنايانو په بڼو كې ليدلى شي �

زما په خيال په پښتو ادب كې ورمبي ځل افضل شوق يو بېخي زوړ لرغونى تاريخ او تهذيب په نوي رنګ كې راژوندى كړى دى � يعنې دَ ده دغه كوشش .. نه يواځې دَ خپل ژوند سنسي خېز واقعاتو ته دَ ناول بڼه وركول دي � بلكه دَ دې سره خپلو لوستونكو ته دَ ډېرو تهذيبونو په حقله تاريخي معلومات وركول هم دي � دَ دې " نظريه مقصديت " تر اثر دلاندې دَ افضل شوق دغه كوشش .. څه هم كه دا ناول په ځينو حوالو پخوانئيو قيصو ته نيزدې كوي � خو يواځې قيصه ورته ځكه نشو وئيلى .. چې په دې ناول كې وړاندې كړل شوي تجريديت دَ واقعاتو دَ بيان أسلوب يا طرز بيان .. دَ جديديت سره غاړه غړۍ كوي هم � كوم ته چې مونږ دَ ناول نګارۍ دَ پرون او نن تر ميانځه نوى امتزاجي شكل وئيلى شو �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار " هيرو" په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو ، تهذيبونو ، تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْنو نه تېرېږي .. لکه دَ اهرام مصر دَ جوړښت دَ دور دَ رومبي فرعون خوفو نه واخلې تر دَ لوکسور او آسوان دَ دورونو تهذيبونو پورې دَ فرعوني تاريخ برخه په مختلفو شکلونو کې داسې جوړېږي لکه هغه چې په هر دور کې ژوندی وي � هم دې نه لوستونکي دا اندازه کولی شي چې افضل شوق يعني سېلاني خپلې رشتې دَ خپل آئيډيل په حقله دَ پخواني تاريخ سره ګنډلي ساتلي دي � او هغه چې څنګه په ډرامائي هنر خپله محبوبه دَ فرعونانو دَ تاريخ نه دَ يونانيانو تر تاريخه راوړي .. نو دغه رنګه دَ يوناني تاريخ نه تر رومن تاريخ او بيا دَ زړو عربيانو نه تر نوي دور پورې دغه مينه له خپلې محبوبه سره داسې په خوند او مزې را رسوي .. چې لوستونکی دَ هغه دَ تصوراتي ابديت نه که يو طرف ته منفي سوالونه په ذهن کې راپورته کوي .. نو هم دغه سوالونه به هغه په دې ناول کې څواب موندلو دپاره تر اختتامه پورې هم رسوي � ولې چې ناول نګار په خپل دې ناول کې داسې ښکاره کوي .. لکه هغه چې دَ نن انسان نه بلکه دَ ډېر پخوا دَ تاريخ دَ روح سره تړلی انسان وي � يعني هغه دَ خپل روح تصيديق هم له خپل دې آئيډيل سره داسې څرګندوي .. لکه دَ هغه په عام ژوند کې هم ورسره دَ تصوراتو په آئينو کې ليدلی شي � غلطه به نه وي .. که اووايم .. چې هم دې آئيډيل خو افضل شوق په شاعری او سفرنامو کې هم ځان پسې ښه سترې کړی دی�

په دې ناول کې نور څه دي .. او څنګه دی ؟ دا فېصله به لوستونکي يا دَ نن او سبا نقادان کوي � خو دلته زه غواړم چې دَ ناول دَ مروجه اجزائی ترکيبي په رڼا کې دَ دې ناول تنقيدي جائزه واخلم .. چې لوستونکي دَ دې ناول په اړه فېصله کولو کې له مشکلاتو سره مخامخ نه شي � داسې خو .. په ناول کې نن سبا دَ قيصې، پلاټ، کرادر، مکالمې نه علاوه دَ ماحول او دَ ناول نګار اندازبيان ، اُسلوب او ژبه کتل شي � خو مونږ به دَ ناول دَ مروجه اجزائی تراکيب په رڼا کې افضل شوق دَ دې ناول پلاټ ، کردارونو، مکالمو او منظرکشيانو په باب تفصيلي خبري کوؤ � او بلکه دا به هم ګورو چې دغه ناول دَ سفرنامې او قيصې نه په کومه وجه بېل دی او دَ دې ناول په ليک کې دَ بيان اُسلوب څنګه په کار راوړل شوی دی ؟ نو راشئ چې دَ ډاکټر احسن فاروقي.. دَ ښه او نوي ناول په باب دې لاندې ذکر شوي تعريف په رڼا کې اوګورو چې افضل شوق په خپل دې ناول ليکلو کې څومره کامياب شوی دی..

"چې کله انساني شعور دَ ترقۍ کولو ورسته تر واقعاتي درجې پورې اورسېږي .. نو داستان په ناول کې بدل شي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دَ ناول پلاټ

وئیلی کېږي چې ناول یو داسې اوږده قیصه ده، چې په کې دَ مرکزي پلاټ یا دَ قیصې نه علاوه هم ډېر ي نوري وړکوټي قیصې موجودې وي .. چې دغه ټولې قیصې یا واقعې دَ مرکزي خیال یا پلاټ دلچسپۍ په منظمه توګه زیاتوي � ولې چې په یوې قیصې باندې پوره کتاب لیکل څه آسان کار نه دی � اوس که مونږ دَ افضل شوق په ناول " پروني مخونه" کې دَ قیصې یا پلاټ ته ځیر شو .. نو دا یوه خبره به خامخا اومنو، چې .. دلته دَ هغه دَ قیصې سره نوري قیصې او ډېر دلچسپ واقعات هم ترلې ښکاري � کوم چې تر میانځه یو ربط برقرار لري او دَ ناول دَ وحدت وَ تاثر ته هیڅ قسم نقصان نه رسوي � بلکه دغه وړوکې قیصې دَ ناول وَ مرکزي خیال ته اوږې ورکوي �

ناول " پروني مخونه".. په یو داسې قیصې باندې محیط دی چې هغه دَ ناول نګار له خپل ژوند سره اړه لري � او مونږ ورته ښتوني قیصه هم وئیلی شو � کومه چې دَ افضل شوق دَ هغې ځېرې سره ترلې قیصه ده .. چې هغه ورپسې ټول عمر سترې ستومانه او دَ پېرې په شان ورک ورك برېښې � یعني دَ علافائي او پښتنې ځېرو لیدلو کتلو پس ، چې ځنګه سپلاني شاعر په خیالاتو کې دَ نرئیزو ځېرو سره مخامخ شي .. نو یو وخت دَ خپل طلب وَ دې ښائسته ځېرې " ډاکټر وسا " ته اورسېږي � کومه چې هغه ته په مصر کې په لاس راځي � او دئی دا فېصله کوي چې هم دغه .. هغه جینۍ ده، چې ده په خوبونو، خیالونو او یا ژوندی انساني ځېرو کې لټوله �

ځنګه هیرو سپلاني دَ دې هیروئینې ډاکټر وسا تر زړه پورې لارې جوړوي ؟ دا سوال .. هغه سوال دی چې دَ څواب دپاره سپلاني دغه محبوبه دَ فرعونانو له خوا نه یواځې ګفت ګنې .. بلکه دَ هغې سره رشته هم دَ فرعونانو له وړمبي دور چې په زرګونو کلونه مخ کې تېر شوی دی .. کې له هغې سره رشته داسې ځرګندوي لکه هغه چې هم په هغه دور کې موجود وي � دَ فرعون خوفو چې دَ اهرام مصر وړمبۍ ګومبته یې جوړه کړې وه .. نه بیا دَ هغه او ډاکټر وسا روحاني وجودونه ځنګ په ځنګ مینه امر کوي � بیا دَ فرعون خافرا، فرعون مینکورا او ځینې نورو فرعونانو دَ دورونو حصې جوړېدلو سره سره دَ لوکسور او آسوان تر آخري فرعونانو پورې .. په مختلفو حېثیتونو او شکلونو کې سفر کوي � یعنې که یو طرف ته ناول نګار دَ قیصې وَ هیروئینې ته دَ هر فرعوني عهد کې دَ یوې نا یوې ښکلې فرعوني شهزادګۍ شکل ورکوي � نو بل طرف ته په هر دور کې سپلاني هم دَ هغه دور دَ یو داسې کردار په بڼه کې لیدی شي .. چې شهزادګۍ وسا سره یې رشته پاتې شوې وي � په دې ناول کې ځنګه دا دوه مئینان دَ فرعونانو دَ دوه درې زرکلن پخواني دور نه بیا دَ سکندراعظم یوناني دور ته چې ور دانګي .. نو دَ هغوئ شکلونه او بڼې هم بدلې شي � کله چې دَ یوناني دور اختتام کېږي .. نو هیرو دَ رومن جولیس سیزر او وسا دَ ورستۍ مصري رانۍ قلوپطره په شکل کې یو بل سره او ترلې شي � په دې دور کې سپلاني دَ جنرل مارك انتهوني بڼه هم خپلوي � او دغه رنګه دا دوه مئینان دَ زړو عربیانو او بیا دَ جدید دور په لور چې کله را روان وي او خپلې بڼې بدلي .. نو یوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهائي پېغله " سوپيس" دَ دُښمني يا ويلن په توګه دَ هغوئ تر ميانځه داسې ناروا ظلمونه روا کوي چې کله هغوئ "حال" ته را دانګي � دا ويلن هم له اولې ورځې دَ هغوئ سره ژوند کوي او" حال" ته دَ هغوئ سره څنګ په څنګ ليدی شي �

دَ زړې " ماضي" نه تر جديد " حال " پورې دا قيصه .. چې افضل شوق څنګه دَ تاريخي حقيقتونو سره ګنډلې او مرحله واره په دې ناول کې سرکړې ده � هغه څه هم که يو داستاني انداز لري .. خو په دې داستان کې ځای په ځای افسانې ، ډرامې او ښې او بدې واقعې داسې په خواږه انداز ځای کړل شوي دي � چې په هيڅ صورت هم دَ يو ښه تاريخي او روماني فلم نه کم نه دی � او دَ ناول په تعريفونو کې يو دا تعريف هم کېږي .. چې " ښه ناول هغه دی .. چې په ټکو کې کردارونو ته شکلونه ، قيصې ته منظرونه او منظرونو ته ژبې ورکوي .. اورمرو لکه يو فلم چې دَ ذهن په پرده باندې چلېږي" � هم دغه هنر افضل شوق په دې ناول کې خپل کړی دی � اصل قيصه يې ځان سره سره دَ رزګونو کلونو نه تر ننه ډېره په خوند رارسولې ده .. خو مکمله بيا هم نه ده � ولې چې په آخر کې هغه دغه قيصه خپلې هغې ماشومې لور برېښناخان ته په دې هيله پرېښې ده .. چې هغه به دا قيصه ځان سره مخته هم وړي � يعنې افضل شوق خپله مينه دَ همېش همېش دپاره امر کول او ژوندۍ ساتل غواړي � نو ځکه کېدلی شي چې هم دغه قيصه دَ يو څو پېړيانو ورسته داسې شهرت اومومي .... لکه " ليلا او مجنون " ، "آدم او درخانۍ" او يا په خپل اصل نومونو " سېلانۍ او وسا - "

دَ دې ناول ليکونکی چونکه يو ډېر تعليم يافته او جهان ګشته سړی دی � نو ځکه ممکنه ده چې بېخي زيات پښتانه ورباندې پوهی نه شي او دَ هغه دغه قيصه مبهمه اوګڼي .. يا دَ هغوئ په استعداد قيصه ورته کړکېچنونه رامخې ته کړي � خو دَ دې دا مطلب هرګز نه دی ، چې پښتانه به دا ناول نه لولي � بلکه زما دا خيال دی چې دَ نن پښتانه لوستونکي به دا ناول دَ دې ناول دَ اوچت معيار لرلو دَ وجې خامخا لولي � او له دې نه به .. دَ پښتو خبره هم څه نوره دَ معيار ساتلو په لور ګامونه اوچتول شروع کړي � او ليکوالان به لږ نور دَ محنت او همت نه کار اخلي � په ورمبي ځل چې ما دَ دې ناول سکرپټ اولوستلو .. نو رښتيا خبره دا ده ، چې نه شوم پرې پوهه .. خو بيا چې مې دويم او دريم ځل اولوستلو ..نو دَ دې ناول ټوله قيصه مې په ذهن کې داسې نقش شوه � چې ما دغه مضمون چې کله ليکلو ، نو ما ډېر کم پوائنټس دغې ناول نه واغيستو � زما په خيال چې .. ناول هم دغه رنګه ليکل په کار دی ، چې دَ هغه پلاټ يا قيصه او تهيم دي دېرپا اثر او تاثيراولري � دا ناول دَ قيصې يا پلاټ دَ لحاظه چې څومره دلچسپ او بهترين دی .. هغسې يې قيصه دَ کنټرول نه اوتې هم نه ده .. يو ترتيب او تسلسل سره قيصه مخې ته ځي او ليکونکی ځان سره سره وړي � ولې چې دلته دَ يوې قيصې سره تړلې ځينې نورې قيصې هم په ډرامائي او افسانوي انداز کې مخې ته ځي او راځي � او دا وړوکې قيصې دَ مختلفو دلچسپيانو نه ډکې ليدلی شي � هم په دې خو .. دَ دې دومره لوی کتاب په لوستلو باندې لوستونکي بور کېږي نه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلی شي .. چي ځيني نقادان دَ خپلي ناپوهۍ دَ وجي په دي ناول تور اولګوي .. او دي ناول ته هم دَ سفرنامې نوم ورکړي � لکه دَ هغه وَ سفرنامو ته ځينو نقادانو سفري ناولونه وئيلي وو � ولې چي په دي ناول کې دَ قيصې سره سره تر نيم درځن زيات ملکونو دَ سفري حال او دَ هغو ځايونو دَ تهذيب او تمدن په باب معلومات موجود دي � خو افضل شوق قصداً دا کوشش په دې ناول کې کړی دی چي هغه وَ خپل لوستونکي ته يو داسې ناول وړاندې کړي .. چي په هغه کې دَ ذهني او روحاني تفريح سره سره څه علمي فائده هم اورسي � يعني دلته په دې اړه هغه دَ زړو قيصو او نکلونو دَ مقصدي چل نه هم کار اغيستی دی او دا غواړي چي دَ هغه ناول دي هم يو مقصد اولري .. او علمي بحث دي پرې مخې ته راشي � ځکه دَ افضل شوق وَ دې جذبې ته مونږ شاباشی وئيلی شو � او زه دَ هغه دغه زيار ته دَ قدر په نظر ګورم � خو.. دا وايم چي دا ناول دی او ناول هم داسې ناول .. چي قيصه او دَ قيصې بيان يې دَ زمان او مکان دَ قيد نه آزاد ښکاري � نو په دې خو.. مونږ که څه هم دغه خپل ناول نګار افضل شوق دَ انګرېزی ژبې دَ مشهوره ناول نګارانو رچرډسن اوفيلډنګ سره نشو درولی .. نو کم از کم دَ ځينو ډېرو ښو اردو ناول نګارانو په صف کې يې ضرور اودرولی شو �

دَ شوق په ناول کې کردارنګاري

په ناول کې دَ پلاټ يا قيصې پس دويم اهم کار په هغه قيصې کې دَ کردارنګارۍ ګڼلی شي � او دَ دې په باب ډېرې روائيتي نظريې او مروجه تعريفونه مخې ته راځي .. خو زه دَ دې دور دَ يو لوستونکي په حېثيت دَ نن هغه تعريف دَ ناول په باب منم .. چي ورته " دَ ژوند اشاريه " يا په نورو ساده ټکو کې دَ "ژوندقيصه " وئيلی شوی � او په ژوند کې هر څه او هر رنګه څيزونه شته � لکه په ژوند کې وقتي افسانې ، ډرامې او قدم په قدم الميې او واقعې نه علاوه ټولنيز اخلاقيات، سياست، دَ تمدن فلسفه، معيشت ، معاشرت او محبت .. کوم چي انسان ته دَ انسان سره دَ ژوند کولو چلونه ښائي � نو ځکه زه دَ مغربي ناول نګارۍ نه متاثره په دې يم .. چي هغو په دې صنف ادب کې ټولو نه زيات کارکړی دی او په هغو خلقو کې دَ ناولونو وئيلو ډېر زيات رجحان دی � هم په دې دليل .. هغوئ په دې صنف کې غښتلي بللی شي � دا وئيلی کېږي چي په مغرب يا انګرېزانو کې هر هغه ناول ښه بللی شي چي کردارونه په کې کم نه کم او دَ قيصې دَ ډيمانډ مطابق ډېر په سوچ او فکر ځای کړل شوي وي � او دَ دغو کردارونو تقسيم دي داسې شوی وي .. چي دَ قيصې دَ الميو ، غم ، خوشحالو او يا نورو واقعاتو سره سم په سمه مطابقت هم اولري � يعني دَ ناول هر کردار دي دَ هيرو په رنګه هرکوليس نه وي .. او نه دي هر يو دَ ويلن په بڼه شېطاني خاصې اولري � بلکه ځيني داسې کردارونه خو هم په ټولنه کې وي چي هغوئ وي خو خاموشه کردارونه ، لاکن خپل خپل مصلحتانه ، غاصبانه يا همدردانه رول خامخا لوبوي � او دَ هغوئ وَ کردار ته اهميت په دي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول کېږي چي قيصه .. دَ هم دغو بظاهره عامو کردارونو دَ وجې نه خو مخ مخ ته مزل کوي � زه چي دَ افضل شوق وَ دې ناول ته ځيره شم .. نو ماته دَ هغه په قيصې کې دَ کردارونو يو لوی تعداد مخې ته راشي � خو بيا چي غور او فکر وربانديې اوکړم .. نو وايم چي دَ قيصې دَ طوالت دَ حسابه دا کردارونه زيات نه .. بلکه ډېر کم محسوسېږي � ولې چي دَ پلاټ دارومدار په يو داسې اوږدې قيصې باندي ايښې شوی دی چي په هغه کې دَ هيرو دَ ژوند او لټون پوره نکل او دَ هيروئينې دَ مينې درست داستان موجود دی � او هغه هم داسې داستان .. چي په زرګونو کلونو محيط ښکاري � نو ځکه دَ افضل شوق په ناول کې کردارونه که بظاهره زيات .. خو دَ اصله کم ليدلی شي � په کوم کې چي يو درځن نه څه زيات کردارونه ژوندي دي او نور په ترلو خلو دَ قيصې دَ ضرورت مطابق موجود پاتې دي � بلکه که په غور اوکتلی شي .. نو تش نيم درځن داسې کردارونه به په نوټس کې راشي ، چي هغوئ دَ هيرو او هيروئيني سره قيصه سرته رسوي او باقي ټول کردارونه داسې دي چي وخت په وخت پيدا کېږي او فنا کېږي.

دلته خبره دا ميانځ ته راځي چي دَ افضل شوق په دې ناول کې چي کوم کردارونه وضحه کړل شوي دي .. آيا هغه ټول دَ قيصې دَ ضرورت مطابق دي او که هسې نومونه ورګډ کړل شوي دي � په دې اړه کېدی شي چي ځيني زما له دې رائی سره اختلاف اوکړي چي ګني په دې ناول کې هر خاموش او ژوندي کردار ته صحيح ځای ورکړل شوی دی .. هيچرته او هيڅکله هم يوکردار په ذهن بوجهـ کېږي نه � خو نقادان به هم غلط په دې وجه نه وي چي .. دلته دَ فرعونانو سره سره دَ هغوئ دَ هري هغې شهزادګۍ يا رانۍ نوم يا کردار اچول شوی دی .. چي دَ ډاکټر وسا(هيروئينې) دَ روئيو او خويونو سره مطابقت نه لري � لاکن زه ورته صحيح ځکه وايم چي دَ فرعونانو تاريخ چي څومره فرعونان په ريکارډ باندي لري .. دَ هغو په مقابله کې دَ فرعوني شهزادګيانو نومونه کم مخې ته راغلي دي � او دا دَ دې ناول نګار خوبي ګڼم چي هغه ټولي فرعوني شهزادګياني او رانياني په نومونو را ژوندۍ کړې � دا بيله خبره ده .. چي هره فرعوني رانۍ هم .. دَ قلوپطره يا دَ دې ناول دَ هيروئينې هومره شايسته هم وه که نه ؟؟ خو چونکه افضل شوق دَ خپلي دې مينې آغاز او انجام فرعوني داستان ته سپاري .. نو بيا خو دغه ګيله يا اعتراض دَ نقادانو هم نه شي بې ځايه کېدلی .. چي ګني .. شوق په خپل ناول کې په تاريخ کې هره ياده شوي ښځه فرعونه ولې راوړي ده ؟ خبره تر دې حده صحيح ده .. خو ځواب يې کېدلی شي چي زما په رنګه نور نقادان هم داسې اوکړي .. چي هغه ځکه .. چي هر نر فرعون چي تاريخ په ښه يا بد نوم ياد کړی دی .. په رول کې دَ دې ناول " خپله " خو هم ياد شوی دی�

څومره کرادرونه چي دَ افضل شوق په ناول کې دَ هيرو (هغه) سره ژوندي ياد شوي دي او يا دَ هيروئينې (وسا) خواو شا ذکر شوي دي .. هغه ټول تر اوسه ژوندي او دَ هغوئ دَ مينې ګواهي ورکولی شي� دا يو داسې لوئيه خبره ده .. چي ناول نګار په خپل دې زيار کې دَ هغو ليکوالانو په صف کې دروي چي په دُنيا کې ډېر کم او دَ نه برابر ياد شوي دي � او هغه هم داسې ليوني لکه خپله افضل شوق چي دی .. چي دَ خپلي مينې دَ ډاکټر وسا(چي اوس دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کور والا ده) سره ټکي په ټکي بيانولو ته جوړېدلی دی � شايد په دې چې هغه ځان دَ يو داسې ر‌ښتوني شاعر، سفرنامه نګار او ناول نګار او ګوره چې لا څه او څه په حېثيت دَ همېش دپاره ژوندی ساتل غواړي � چې تر قيامته يې نوم او نشان پاته شي � ګني که مونږ لږ فکر اوکړو .. نو په پښتني معاشره کې داسې څوك کولی شي لکه هغه چې په دې ناول کې کړې دي.. هو، دَ يو نېك مقصد او مقدسه مشن تر سر کولو په نيت � او کوم څيز چې به هغه دَ ناول په نړئيز تاريخ کې ځانګړی کوي، هغه دَ ده رول په حېثيت دَ هيرو(سپلاني) او راوي دی -

غرض دا، چې دَ وړمبي فرعون ظالم سنېفېرو.. بيا مخته فرعون خوفو او دَ هغه دَ زامنو فرعون خافرا او فرعون مينکورا علاوه دَ فرعوني رانۍ خاميرېنبيتي، شهزادګۍ نېفرتيابيت ، رانۍ هيتيفيريس ، هاتشيپسوت او داسې نورو رانيانو نه بيا تر رعمسيس الثاني پورې او دَ هغه تر رانۍ پورې داسې کردارونه دي .. چې دي خو تاريخي مړه کردارونه .. خو افضل شوق په ډېر هنر دَ دې قيصې برخه ګرځولي دي او غړولي يې هم دي � کوم چې په تاريخ کې ياد شوْ خوئيونو په مناسبت دَ هيرو" سپلاني" او هيروئيني " وسا " دَ هغه وخت دَ قيصې دَ ضرورت تحت وړاندې کړل شوي دي � يعنې که دَ وسا دَ غصې او خفګان خبره مخته راځي نو دَ ظالم فرعون سنېفيرو دَ جلالي رانۍ هتېفيريس رول لوبول کېږي � خو بيا چې يې دَ ښائست ذکر کېږي ، نو دَ خپل فرعوني عهد تر ټولو نه ښائسته ځواني مرګه شهزادګۍ نېفرتيابيت غړول کېږي � او بيا چې دَ رحمدلۍ او ښې روئې خبره کوي ..نو دَ فرعوني تاريخ يو بله ښځه چې هغه هم نېفرتيابيت نومېږي يادېږي � او بلې خوا ته هيرو دَ فرعون خوفو نه تر رعمسيس الثاني پورې چې کوم کوم فرعون ښنګه روئيه او خوئيه دَ خپلې رانۍ په اړه روا کړې وه .. هم هغسې په دې ناول کې افضل شوق هم ښکاره کړې او ياده کړې ده � نه يواځې دا .. بلکه بيا چې قيصه دَ فرعونانو نه تر قلوپطره او جوليس سيزر .. بيا نورويعنې يونانيانو او زړو عربيانو او تر" حال " را رسېږي .. نو کردارونه دَ سپلاني او وسا په شکلونو او يا خواوشا کې خپلې بنې ډېر په خوند او مزه داسې بدلوي رابدلوي � چې دَ بنده دَ خلې نه يو دم دا خبره اووځي چې ... افضل شوق واقعي چې په دې ناول کې کردارونو ته نه يواځې دَ زمانو زمانو تاريخي څېرې ورکړې دي بلکه دغه کردارونه يې په ډرامائي انداز او په افسانوي خوند اوحقيقي رنګ کې هم وړاندې کړې دي �

دَ شوق په ناول کې مکالمې

په يو ناول کې دَ پلاټ او کردارونو ټاکلو پس خبره دَ کردارونو دَ هغه رول په لور راځي چې هغوئ يې په مکالمو کې رامخې ته کوي او تمثيلي شکل ورکوي � نو په دې حقله به اووايم .. چې يو وخت داسې هم وو، چې مکالمې به اوږدې اوږدې په ناول کې راوړل کېدې � خو دَ نن جديد ناول دا خبره دروغ کړله او مکالمو ته يې دَ اختصار شکل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکولو سره سره څه غوندي په علامتي پېرائيه کې اشارتي ژبه هم ورکړه � يعنې خبره وړه .. خو با مطلبه او په معنوي اعتبار اوږده دَ ننني ښه ناول ډيمانډ اوګرځېده � ولې چې نن وخت هيچا سره نيشته � اختصار ته دَ تفصيلي اظهار او معنوي ژبه ورکول دَ ننني ناول ستېښنډرډ وئيلی شوي دي � نو راشئ چې دَ افضل شوق دا ناول دَ ناول دَ دې جديد تعريف په رڼا کې اوګورو � چې هغه څومره ښه او تکړه ناول نګار ثابت شوی دی؟

که مونږ دا ناول په غور اولولو، نو دا خبره به مخې ته راشي چې افضل شوق په خپل دې ناول کې مکالمې ډېرې مختصرې دَ قيصې برخه جوړې کړې دي � هغه په وړو خبرو کې لوئيې معنې رانغاړلو کوشش کړی دی � او تر ډېره حده پورې کاميابه شوی هم دی � دا لاندېنې مکالمه دَ دې يو ښه مثال دی..

-"رانا .. منم چې ډېره ښائسته يې او که اوغواړې نو دَ فرښتې ايمان هم ختا کولی شې � خو په دې زړه کې ستا دپاره چې کوم ځای ما دَ دوستۍ په نيت غوره کړی دی .. هغه په هوس نه شي بدلېدلی

ګوره چې هغې به څله دا خبره دَ توعين په حقله اغيستله او په خندا به يې بيا بيا ورته وئيلو..

-چې شه سپلانيه .. داسې مه وايه ..که درته په رښتيا شوم نو هر څه به در بانديې هېر کړم .. ښه!!

خو سپلاني به هم ورته وئيلو..

-کثير مشکله

-لا لا مُش مشکله حبيبي

او هغې چې به بيا په خپل مخصوص انداز کې دغه رنګه ورته اووئيلو ، نو به ورسره منوېلا ، پُو،

عقود او بېسنګ مورتې هم خندا ته داسې اوجوړېدلو چې دَ درستې پارټۍ به ورته پام شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ٦ ... مخ ١١٢-١٣(

هم دغه رنګه په دې ناول کې يو بل ځائی هم يوه داسې مکالمه رقم شوي ده چې لوستونکي ورنه دَ دې ناول او ناول نګار په باب يوه نا يوه حتمي رائی ضرور قائمولی شي � ولې چې دلته شوق (سپلاني) دَ هرڅه نه بالا تر .. لاکن يو ښه انسان ليدلی شي.

- "دا سوپيس او فلوريتا څنګه له يو بل سره دومره په مينه مينه ليدل کېږي ؟ که څه هم يوه کټره مسلمانه او بله عيسائي ده"

يوه ورځ چې دَ وسا په موجودګۍ کې ډاکټر پُو دا خبره دَ سوال په توګه پورته کړه ، نو سپلاني ورته وئيلو..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مذهب له انسانه دَ انسان جوړولو او انسان وَ انسان ته دَ نيزدې کولو وظيفه سرته کوي

اوس به يې لا نور څه وئيلو ، چې دَ پُو له خلې يو دم داسې خبره نابېره اوختله .. ګوا

-سپلانيه !! ته دَ سوپيس په حق کې نن سبا ډېر ښکارې

بيا چې يې خپلې دې غلطۍ ته پام شو ، نو وائي ..

-زما مطلب دا ، چې هغه په اسلامي جامه کې ګرسره ښه نه برېښي .. خو ته ورته ښه وائې...

وسا که څه هم هيڅ نه اووئيلو، خو دَ سپلاني په خوا يې داسې په سواليه نظرونو اوکتلو .. لکه هغه چې هم دَ ده دوستي له سوپيس سره نه خوښوي - "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _١٣... مخ ٢٠٠(

دا او داسې بېخي ډېرې مکالمې دي چې لوستونکي په سوچ وهلو مجبوره کوي .. خو معنې او مطلب ډېر ژور او فکري لري � يعني افضل شوق په خپل دې ناول کې ډېرې زياتې خبرې په علامتي اشارو کې ځکه کوي چې دا قيصه دَ هغه خپله او دَ هغه دَ محبوبې (چې اوس دَ هغه کور والا ده) قيصه ده � نه تش دا.. بلکه افضل شوق په باب دا وئيلی شي چې هغه که شاعري کوي او که نثر ليکي .. خبرې په اشارو کې کوي � نو ځکه دَ خپل ادبي فطرت دَ وجې هغه په دې ناول کې هم خپله هغسې ادبي روئيه په علامتي پېرائيه کې څرګندوي � هغه دَ اختصار قائل دی او نه غواړي چې دَ لوستونکو قيمتي وخت ضائع کړي � نو ځکه په دې ناول کې ورېې .. خو بامعني او علامتي خبرې داسې په سواليه انداز کې کوي .. لکه

-"نن زه درته دَ دې واده مبارکي نه وايم

-څله .... ؟؟

-ځکه چې زه نه غواړم، چې دَ خپلو ارمانونو جنازه دَ ټولو له مخه پورته کړم

-ګوره سوپيس .. دا جنازه ستا دَ ارمانونو نه ،بلکه ستا دَ يوه دوست دَ خوشحاليانو يوه ستره موقعه ده

-هو، ده خو .. لاکن ... ؟؟

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ١٧... مخ٢٦١-٦٢)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي " لاکن " کې ناول نګار ډېري خبري پټې ساتلي دي او دا دَ دې ناول نګار هغه خوبې ده .. چې اکثره سوالونه دَ ځواب په نيت دَ لوستونکو په مرضي ځکه پرېږدي .. چې هغه اخلاقي حدونه پارول نه غواړي �

دَ افضل شوق دا ناول په داسې ښکلي او اخلاقي انداز مکالمې لوستونکو ته وړاندي کوي چې بنده ورته په سوچ کې ډوب پاتې شي � خو دَ مزې خبره دا.. چې دَ هغه په مختصرو مکالمو کې ډېري تفصيلي اشارې پټې دي .. لکه دا مکالمه چې بلا ډېري معنې دَ لوستونکو په ذهنونو کې رابرسېره کولی شي ..

"سپلاني به لا دَ امينه دَ خبري په ځواب کې دَ هغې دَ تاتا وسا په باب نور څه وئيلو ، چې وسا په خندا کې اووئيلو..

-هو، زه په دې وجه خبري اوچې کوم، چې په خوبونو باندې ګرسره يقين نه لرم

-لاکن خوبونه خو بيا هم سړي ته راځي

-راځي دي

-نو بيا به يې مني هم قلوپطره ډئير

دَ سپلاني له خلې دَ " قلوپطره" توری څه اوختلو، چې هغې اوخندلو او په خندا خندا کې ولاړه شوه او امينه هند يې دَ سيدي فرج دَ سمندر دَ راغلي څپې سره بيرته ملګري چې کله دَ ژورو اوبو په لور رهي شوله ، نو يې وئيلو..

-خو زه لا تر اوسه هم يو نوم ځکه نشم درکولی ، چې ته خپله ښه خبر يې-

-لاکن په څه ؟

او بيا چې دوه درې ځله دا وړوکي تپوس سپلاني تکرار کړو، نو هغې هلته له ليري څخه ځواب داسې ور بيا کړو..

-ته چې خپل ځان څه ګڼې .. هغسې شه وَ ماته

-زه ځان څه ګڼم ؟ ... څه يم ؟ او څوک شم وَ دې ته ؟

هم ځکه خو سپلاني يو ځل بيرته په خپل فکر کې وَ ځانته دَ هر راپورته شوي سوال په ځواب کې سوال شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۲۰ ... مخ ۳۰۵(

دا هغه سوال دی چې دَ سپلاني دَ کردار يا خوبې سره تړلی بې ځوابه ليدی شي او کوم لوستونکي چې ناول دَ اوله سره نه وي وئيلی .. هغه کله هم نشي پوهيدلی � دا دَ دې ناول هغه خوبې ده .. چې بې دَ لوستلو يې انجام ته هيڅوک نه شي رسيدلی � ولې چې دا ناول فلمي وزن لري .. خو دَ پښتو دَ فلم په رنګه نه � دلته ناول نګار هغه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز په ډېر هنر خپل کړی دی � چې نن په مغرب کې دَ سسپنس په نوم یادېږي � دې نه علاوه په دې ناول کې داسې مکالمې هم په آخري بابونو کې شاملې کړل شوي دي .. چې قیصه دَ دې ناول اختتام ته نه رسوي � بلکه لوستونکي ترې ځکه ساتي � چې هغه دا قیصه لا خو سر ته رسېدلې نه ګڼي او غواړي چې مخته هم جاري پاتې شي ... خو دا قیصه به مخته دَ ناول نګار هغه لور برېښنا خان جاري ساتي .. چې په پښتو نه پوهېږي � په دې ورستۍ خبرې یا مکالمې کې هغه سوالونه چې ځواب طلب دي .. تاسو کتلی شئ..

-"بس که ماما بس که .. نوره مخته مه ځه .. اوبه ډېرې ژورې دي او دَ پاپا لامبو هم نه ده ایزده "

)شوق "پروني مخونه"... فصل _۲۴ ... مخ ۳۵۴ (

دَ شوق په ناول کې منظرنګاري

وئیلی کېږي چې ناول داسې لیکل په کار دی چې ښوک یې لولي .. نو هغه دې داسې محسوسوي لکه هغه چې یو ښه فلم ګوري � او زه هم په دې اړه کې دغه رنګه سوچ لرم .. خو یو سوال مې په ذهن کې په دې باب داسې هم راپورته کېږي .. چې لکه څنګه چې دَ نن ډرامه دَ پرون له ډرامې نه بېله او بدله ده ..هم نوره نوره بدلېږي � نو دغه رنګه دَ نن فلم خو هم دَ پرون نه بدله بڼه او ډیمانډ لري � نو آیا دَ نن په ناول کې هم دغسې بدلون په کار دی او که نه ؟ څه هم که ځواب په " هو.. بې شکه ولې نه " کې سر ته را اورسي � خو دغه اثباتي ځواب به دَ نن دَ ناول کردارونه دَ سینونو او منظرونو په فریم کې هم دَ ٓ فلم په شان " کټ ټو کټ یا شارټ کټ " یا نبغ په نېغه قیصې سره خواوشا کې ښکاره کوي � کوم چې لازمي خبره ده .. چې تجریدیت او ابهام میانځ ته راوړي � اوس دلته دا سوال پیدا کېږي چې آیا .. دغه فارمولا به په پښتو ژبې کې لیکلې شوي ناول باندې هم لاګو کېږي ؟ او که دَ دې ژبې ناول هم دَ دې ژبې دَ فلم په شان نیم کلاسیکل انداز ته نیږدې نیږدې لیکل پکار دی ؟

پورته رابرسېره شوو سوالونو نه زما مطلب دلته دَ افضل شوق دَ دې ناول .. چې په جدیده پیرائیه کې لیکلی شوی دی په حق کې داسې بحث کولو نه دی � چې دَ پښتنې ناول دَ روائیتي چاپ نه یو طرف ته اوساتلی شي � ولې مونږ پوهې یُو ... چې " پروني مخونه" څه هم که په پښتو ژبې کې لیکلی شوی کتاب دی خو پښتنې مزاج نه لري او نه یو عام او نا لوستی پښتون قاري تربنه هغسې خوند اغیستلی شي لکه کوم خوند چې هغه دَ قیصه خوانۍ دَ دوکانونو په تهړو باندې پرتو فلمي قیصو او زړو قیصو یا نکلونو نه اخلي � کېدی شي چې زه هم دَ دې ناول هغسې نه اوستایم .. څنګه چې ستائیل په کار دی � زما یقین دی چې دَ دې ناول سره انصاف یو داسې نقاد کولی شي .. چې عالمي ادب یې لوستی وي او دَ اوسنۍ ادبي روئیو نه باخبر وي .. هم ویژن یې پراخ او آفاقي وي � خو وایم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به په دي چې چرته شوق صاحب دا نه اوګڼي چې ګڼي په پښتنو کې دَ هغه په دې ناول هيڅوك نه پوهېږي .. يا پوهېدل نه غواړي �

زما دَ پوهې مطابق په ناول کې منظرنګاري تش دَ منظرونو او ننداړو يا ماحول رانغاړل نه دي .. بلکه دَ قيصې دَ ښه وضاحت او تسلسل ساتلو دپاره دَ کردارونو په صحيح وخت ، په صحيح موقعه او صحيح مناسبو بڼو کې ښودل هم دي � ولې چې ناول دَ انساني ژوند يوه داسې صحيفه وي چې په کې دَ ژوند دَ ستړياګانو، دردونو او دَ غم يا خوشحالۍ دَ کېفيتونو تاريخ رقم کېږي � او په تاريخ کې دَ ښکلو ننداړو، منظرو او جغرافيائي ماحول نه زيات انساني واقعات ، دَ هغوئ رويئې او وختونو سره تړلي رشتې څېړلی شي � هم ځکه خو قيصه دَ ناول دَ غوره شوو کردارونو په لاس کې ورکول په کار ده � کوم چې په دې ناول کې افضل شوق کړې دي او زيات اهميت يې خپلې قيصې ته ورکړی دی � ځکه دَ ده کردارونه ژوندي ژوندي او سترګو وړاندې محسوسېږي � که مونږ اوګورو .. نو په دې درست ناول کې هم دومره ماحولياتي منظر نګاري نه ده شوې .. څومره چې څمونږ دَ پښتو يا دَ اُردو ژبې دَ زړو ناولونو په يوه باب کې شوې ده � خو دَ دې باوجود هم افضل شوق په يو ښه او پُرتاثيره ناول ليکلو کې کامياب شوی دی � کوم چې دَ ده هنري کمال څرګندوي .. او افضل شوق په پښتو کې دَ يو دېر.. بلکه بېخي دېر جديد ناول نګار په حېثيت ميدان وهلو ته راغلی دی � يعني په دې نيت او سوچ .. لکه څنګه چې دئی په شاعرۍ کې دَ نوي فني انداز او نوو فکري آّفاقي موضوعاتو سره تړلی شاعر يادېږي .. او هم دغه رنګه دئی په سفرنامو کې دَ ابن بتوطه په رنګه سېلاني هم مشهور شو � لنډه دا، چې افضل شوق دَ خپل نظم او سفرنامو په رنګه دَ پښتو دَ ناول بڼه هم دَ روائيتي قيصې نه دَ باقاعده اوسني معياري ناول په شکل کې راړول غواړي � او زما يقين دی چې دلته به هم ځېنې پښتانه نالوستي نقادان هغه په دې جرم معاف نه کړي �

راشئ چې په دې لاندېنۍ پېره کې دَ افضل شوق په ناول کې دَ منظر نګارۍ نمونه او انداز اوګورو�

"او څه وخت ورسته دَ هغې فرعوني راڼې په اشاره باندې يو دنګ او پنډ جلاد، چې تك تور سرې وي په اوږو يو غټ ساتول را اغيستی وي دَ سېلاني په خوا چې څنګه ور روان شي ، نو هغه په چيغو چيغو وائي..

-زه بې قصوره يم .. زه بې قصوره يم

خو جلاد مخ مخته ور روان وي له تناوزمه خنداګانو سره � او داسې هم وائي..

-تيار شه مرګ ته اې مشرکه

بيا دَ يوې غټې قهقهې وهلو ورسته وائي ..

-ستا سزا دا ده چې تا شرك کړی دی

-شرك؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په میدان کې ټول غلامان په یوه آواز داسې دَ حېرانتیا اظهار چې خنګه اوکړي ، نو هلته لرې دَ راڼې هاتشیپسوت سره په یوه اړخ کې ناست یو بل خېټور درباري راپورته شي او په خپل درانه غږ کې وائي..

-هو.. دې سپلاني ګستاخ دَ یوه خدای په وړاندې دَ بل خدای درولو هڅه کړې ده

نو ځکه سپلاني دواړه لاسونه پورته کړي او په تېره چیغه کې وائي..

-دا دَ وخت دَ راڼې دَ سترګو دهوکه ده .. شرك نه

اوس به يې لا نور څه په خپلې صفائي کې وئيلو، چې دَ خيال له فرعوني نړۍ څخه ناڅاپه هغه وخت خپلي زمانې ته راستون شي، چې وسا وربانديې غږ اوکړي..

-سپلانیه .. درځه چې کوزېږو .. پورته سعید راورسېدلو"

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۱۴... مخ ۲۱۷-۱۸(

دا پورته نقل شوي مکالمه چې څه هم که زياته منظر نګاري په کې نه ده شوي .. خو دَ لوستونکي په ذهن کې دَ دې مکالماتې اشارو نه دَ منظر او سين بالکل واضح تصوير جوړ کړي � او دغه رنګه ستائل په دې ناول کې دَ منظرنګارۍ دپاره په کار راوړل شوی دی � یعني افضل شوق په خپل دې ناول کې داسې تجربې ډېري زیاتې کړې دي � او هر منظر ته يې په اختصار تصويري بڼه ډېره په فني هنر داسې ورکړې ده � چې دَ لوستونکي په ذهن کې دَ سين يا دَ واقعې په حقله هيڅ ابهام يا تنده نشي پاتې � راشئ چې دا لاندېنۍ بله واقعه هم اوګورو چې افضل شوق په کې دَ منظرنګارۍ په اړه څومره په خپل اختصاري انداز کې کامياب شوی دی ؟

"دا دُنيا زما ده او زه دَ دې ټولې نړۍ يوازينی خدای يم � دَ ريګ ميدانونه زما دي، غرونه زما دي .. په سر اسمان او دلا ندې دا ټوله ځمکه زما ده او....

هغه به له قهره ډك نور نور څه وئيلو، چې دوې ښائسته پېغلې دَ شرابو له سُرايانو سره په موسکا کې په دربار رانوتلې او په يوه صلاح يې په لوړ غږ کې ورته اووئيلو..

-او مونږ هم ستا یُو اې دَ وخت زوروره فرعونه!!

فرعون دَ هغوئ په لور کتلو ورسته يو دم چپ شو او بيا يې هغوئ ته په ځير ځير کتلو کې نړۍ موسکا په شونډو څه راغله ؟ چې په دربار کې ناستو ساه نيولو خلقو هم سترګي اوړپولې او را ژوندي غوندې شولو�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعون بیرته دَ کېنستلو ورسته په دربار کې یوې بلې خواته چې سترګې لا سمې نه وې غړولې ، چې درست درباریان ورته په سجدو کې پرېوتلو او هغه وَ جلاد ته ورغږ کړو..

-سینیج مه وژنه

تور خرټ او خېټور جلاد په خپل ځای باندې تم کېدو ورسته وَ فرعون ته چې ځنګه په مړو اوکتلو، نو هغه ورته سر په اثبات کې ښورولو ورسته وئیلو..

-نه ګورې .. چې دَ سینیج سورې لُونې دَ ده دَ سر خېر غواړې ؟ "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۱۴... مخ ۲۲۵(

دا پورتنی منظر هم دَ یو مکالمې دَ لارې په ډېر اختصار کې دَ واقعې وضاحت کوې � اوس که .. واقعه یا قیصه په لنډو خبرو کې واضحه کېږې .. نو وَ تفصیلي قیصو او نکلونو ته څه ضرورت ؟ دا هغه سوال دی چې شاید افضل شوق یې په ذهن کې دَ لیکلو په وخت لرې � او دئی په خپل دې سوچ کې صحیح هم ځکه دی چې نن سبا وخت ډېر کم وې � خلق په لږ وخت کې ډېر څه کول غواړې .. او دَ نن ډیمانډ هم دغه دی � یعنې هر لیکوال ته په کار دي .. چې هغه هر څه په لوستونکو نه اوتپې � بلکه خبره دې دَ افضل شوق په شان وړه .. خو با مطلبه او په نوي انداز اوکړې � نو دغه رنګه به پښتون لیکوال محنت کولو ته جوګه شي او پښتانه لوستونکي به دَ نووْ نووْ خبرو په تلاش کې بیا کتابونه هم لولي .. انشاالله.

دَ شوق په ناول کې طرزبیان

وئیلی کېږې .. چې ټولو نه ښه او کامیاب ناول هغه وي .. چې په کې دَ ژوند حقیقي تصویر وړاندې کړل شوی وي � او داسې افضل شوق هم کړې دي � ولې چې ځنګه چې دَ دې ناول " پروني مخونه" ابتدا دَ یو مسلسل تلاش او سفر سره تړلې ښکارې .. هم دغه رنګه په دې ناول کې دَ زرګونو کلونو پخوانۍ زماني نه تر اوسنۍ زماني دَ تاریخي حقائقو په اوږو یوه قیصه رارسول ډېر لوی ادبي فن دی � کوم چې ناول نګار نه یواځې دغه شاهکار کاوش په ډېر هنر او کمال قلمبند کړی دی .. وخت یې ورکړی دی .. خپل وس نه یې زیات انصاف ورسره کړی دی � ولې چې ناول دَ ناول په فارم کې لیکل ډېر سترې کار دی .. خو شوق صاحب دغه مشکل کار مونږ ته اسانه کړی دی � او دَ ناول قیصه یې داسې په ډرامائي انداز تر سره کړې ده � چې په هر دویم ګام یو وړکوټې واقعه یا افسانه مخې ته راځي � دَ حادثاتو ، واقعاتواو مشاهداتوعلاوه دَ تجرباتو دغه بهیر چې ځنګه دَ ماضي نه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال په لور لاري لنډوي ...نو دَ ناول نګار خيالات او افکار هم هغسې دَ تغير دَ مرحلو نه راتېرېږي � يعنې په دې ناول کې دَ ذکر شوؤ قومونو دَ تهذيب او تمدن نه علاوه دَ ملکونو سېلونه هم په کې داسې رقم شوي دي .. لکه بنده چې يو ښه تاريخي فلم ګوري � او دا دَ يو ښه .. بلکه يو ډېر جديد ناول خوبي بللى شي � دَ دې ناول قيصه ډېره اوږده ده .. خو افضل شوق داسې په هنري اختصار سرته رسولې ده ، چې تنده په کې تنده نه پاتېږي � او تر ټولو لوئيه خبره په دې کې هغه پښتني طرز دى .. چې دا قصيه په کې بيان شوې ده.

افضل شوق .. چې په دې ناول کې قيصې ته څنګه دَ سفرنامې افسانوي رنګ په ډرامائي انداز ورکوي � دغه هنري کمال په ورمبي ځل په پښتو ناول کې مخې ته راغلى دى � منم چې دا دَ يو ليکوال دپاره ډېر دَ کړاوْ کار دى .. خو دَ لوستونکي ذوق، شوق ، معلوماتي او تفريحي ضرورتونه مخې ته ساتل دَ يو ښه اديب ذمه واري هم ده � او دلته شوق صاحب هم خپل فن ته هم دغه رنګه تفريحي او اصلاحي رنګونه په ډېر انصاف او خوش أسلوبي ورکړي دي � خو زياته به ښه وه که ده دَ خپل ليك طرز لږ نور اسان ساتلى وى � داسې به دَ يو عام قاري خيال هم ساتلى شوى وو � خو بيا هم دَ دې باوجود مونږ دې ته ګوته څکه نه شو نيولى چې دَ افضل شوق خپل يو نظر او معيار دى او ده دَ خپل مخصوص معيار دَ برقرار ساتلو په غرض شايد په شعوري توګه دغسې کړي وي � دَ دې په حواله دا وئيلى شو چې کوم معيار ده خپل کړى دى نو دَ ادب دَ يوې طالبعلمې په حېثيت زه دا وئيلى شم چې دا به دَ هر باشعوره پښتون اديب دَ سبا معيار وي � او په کار ده، چې دغه رنګ معياري تخليقات په نورو ژبو کې ترجمه کړى شي چې داسې دَ دې تخليقاتو نه نور خلق هم خبر شي.

په دې ناول کې بې شمېره افسانې ، ډرامې په مختلفو پړاوْنو قاري يو منفي کردار (ولن) چې تهائي لېنډ سره يې تعلق دى او سوپيس په نوم په دې ناول کې خپل کردار ادا کوي .. زيات کړى دى � خومره چې سپلانې دَ ډاکټر وسا سره مينه کوي .. سوپيس دَ هغوئ په لاره کې خنډان اچوي � خو دَ دې هر څه باوجود دَ سپلانې سوچه مينه کامیابه شي � ولې او څنګه؟؟ دَ قاري په ذهن کې دَ راپورته شوؤ دې سوالونو په ځواب کې زه په حېثيت دَ يو لوستونکې دا وئيلى شم چې په دې ناول کې .. ناول نګار افضل شوق په فني اصولو دَ خپلې قيصې دَ ژوند خارجي او داخلي کړکېچونو او مسلو ژوره مطالعه کړې ده او بيا يې په ډېرې هنري سليقې سره په پښتني انداز کې دَ ناول قيصه جوړه کړې ده � او په داسې انداز .. چې افضل شوق په ناول کې پوخ کاره ښکاري � هغه په لوستونکو باندې اوتې بوتې .. دَ ځينو نورو قلمکارانو په شان نه تپي � هغه چې کوم ادبي کار هم کړى دى .. جواز يې ورته پيدا کړى دى � هم څکه خو دَ هغه په ادبي کاوشونو کې تکنيکي نيمګړتياوې نه شي ليدلى �

يو ناول نګار ته په کار دي چې هغه دې په نظر کې دَ قيصې په مناسبت دَ ژوندحادثات، واقعات ، مشاهدات، خيالات، افکاراو تجربات نه يواځې اولري .. بلکه په داسې ژبه دې بيان هم کړي .. چې هغه دَ عوامو ژبه وي � او داسې افضل شوق هم په خپل دې ناول کې کړي دي � لاکن دَ ده قيصه لړه کړکېچنه په دې ده چې هغه دَ ماضي سره دَ حال تعلق جوړولو هڅه کړې ده او هغه په داسې افسانوي او ډرامائي پېرائيه کې ... چې يو بې سواده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکی پرې کم پوهېدلی شي � خو دا دَ ناول نگار ادبي کم همتي نه شي بلل کېدی � ولې چې دغه ناول نگار دَ معیاري ادب یو داسې مریض ښکاري .. چې په روائیتي دعاگانو باندې نه .. بلکه په دواگانو رغېږي � یعني هغه .. پښتو نه پواځې دَ پښتنو ژبه گڼي بلکه هغه دغه پښتو .. خواره پښتو دَ سیالانو سیاله هم گڼي � هم ځکه خو.. دا لېونی شوق هرکله دَ نړئیز ادب سره دَ مقابلې په نیت لیدی شي � دَ دې خبرې ثبوت مونږ ته په دې ناول کې هم ترلاسه کېږي �

افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلې قیصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړې دي .. چې دَ هغه په بیانیه او مکالماتي انداز کې هیڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي � دَ هغه لهجه او ژبه که څه هم لږ ډېره علامتي انداز لري .. خو دَ خوږلت دَ وجې تجریدي اشکال یا ښخې زیات معنوي مشکلات مخې ته نه راوړي � ولې چې هغه خپله دغه قیصه په منطقي انداز سر ته رسولو سره داسې ژبه هم په استعمال کې راوړي .. چې هغه عام فهمه ده او پښتنې محاوراتي بڼه لري � خو دَ دې نه علاوه هم دَ هغه دغه ژبه په معنوي اعتبار سادگي نه لري � افضل شوق دَ معیار ساتلو په غرض کله کله خپل لوستونکي په آزمائش کې هم ساتي � خو لوستونکي دَ هغه دَ دې فکري هنر نه اوس ښه بلد شوي دي � ځه چې هغه په دې ناول کې وئیل غواړي .. هغه هرڅه دَ لوستونکو دَ فهم او سمجھ په دائرو کې ښکاري � خو شرط دا ، چې لوستونکي عام فهمه .. یا سطحي فکر او سوچ لرونکي نه وي �

په دې خبرې کې هیڅ شك نه پاتې کېږي چې دروغ ... نن ځمونږ دَ معاشرې تر ټولو لوئی ریښتیا بللی شي � دروغ وئیل .. دروغ لیکل او اورېدل نن ادبي فن گڼلی شي � خو په دې ناول کې ریښتونی ناول نگار سپلاني افضل شوق دا خبره حقیقت ته رسول غواړي .. چې دَ معروضو بدلون ، دراصل کې دَ موضوعاتو بدلون وي � او موضوعات دَ وخت سره سره زېږوني کوي � یعني ناول نگار یقین لري ، چې دَ انسانانو گېر چاپېره ماحول دومره په تادۍ نه بدلېږي .. چې څومره په تېزۍ باندې دَ هغوئ احساسات او سوچونه تغیر سره مخامخ کېږي � نوځکه خو دَ افضل شوق اندروني کېفیات دَ موجوده ماحول نه مخ مخته یوُن کوي � او دغه رنگه هغه غواړي چې زمانه دې دَ ده په نقش قدم روانه وي � ولې چې هغه دَ خپل ذات او خپل بې سواده قام ژوندون دَ نورو مخته وتو قامونو سره په سیالۍ کولو کې گوري � هم دغه وجه ده .. چې هغه په وړو خبرو کې لوئی فکرونه داسې په علامتي او افسانوي انداز کې وړاندې کوي .. چې پښتانه ورته حق بق پاته شي � دا هغه طرزبیان دی چې افضل شوق یې په دې ناول کې هم دَ خپلو مختصرو نظمونو په رنگه استعمالوي � نو ځکه خو په دې ناول دَ پوهېدلو دپاره زیات وخت ، ډېر غور و فکر او شعوري ادراك نه کار اخیستل په کارېږي �

ما دَ خپل تنقیدي استعداد دَ مخې چې څومره کولی شو.. هومره جائزه مې دَ دې ناول " پرونې مخونه " په اړه وړاندې کړه � نور گوره چې په دې ناول کې لا خو څه څه شته؟ دا به وخت په وخت نقادان رامخې ته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په آخر کې زه دا دعا کوم چې الله پاك دې دَ افضل شوق او پښتنو تر مېانځه دَ فکرې فهم اوږدې لارې په دې نيت لنډې کړي .. چې پښتو په ګډه مخته بوځي � امين ثمه امين

حسينه ګل

کاکا صاحب .. تحصيل او ضلع نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ نقادانو په نظرکې

.... "افضل شوق فنکار هم دی او زه یې په فن مئین یم ، ځکه یې زه خپل ځان، خپل ځیګر ګنم � دا جذباتیت نه حقیقت دی � افضل شوق .. افضل هم دی او شوق هم � افضل ورته په دې وایم چې خدای پاك وربانديې ډېر فضل کړی دی � دَ هغه شخصیت ته خواږه هم ورکوي او برکت هم � هغه دَ نثري شاعرۍ یو معروف فنکار دی � دَ ډېرو هېوادونو سېل یې کړی .. ډېر څه یې لیدلي دي .. ډېر څه یې په خپل نړیوال شخصیت کې ځای کړي دي � افضل شوق .. شوق ځکه دی چې بنده ورسره یو ځل اووینې نو دَ هغه په زړه دَ اشتیاق کړېې واچوي چې بیا بیا مې اولیدی � شوق دَ هغه دَ نثري شاعرۍ او سفرنامه نګارۍ تر شا یو محرك قوت دی او دغه قوت داسې برقیت لري چې دَ هغه شخصیت ته یې مقناطیسیت بخښلی دی � دغه شوق دَ هغه شخصیت هزار داستاني کړی دی � زه چې دَ افضل شوق فن او فکر ته په فکر شم نو ماته سترګه ور، دانشور او سخنور ښکاره شي � زما دا یقین دی چې که دَ هغه تصنیفات داسې په شوق چا اولوستل ځنګه چې ما لوستي دي نو هم دغه څه به وائي .. څه چې ما اووئیل �

)ایاز داودزئی ــ" مزل په واورو باندې" بېك ټائټل فلېپ 2004(

———

.... "ځمونږ دې سپلاني شاعر حقائق لیدلي او تسلیم کړي هم دي خو لهجه او رویه یې ببجده شاعرانه ده� احساس او شعور یې دَ فلسفي دی خو نظر او ژبه یې دَ شاعر ده � دلیل یې په حق دی خو تخیل یې شاعرانه دی � چې رومانوي طرز اظهار او رموز و اسرار لري � ولې دَ دې هر څه باوجود هم دَ انا پرستۍ، خودپسندۍ، احتجاج او بغاوت غېر ذمه دارانه نعرو او دَ جذباتیت او اذیت غېر ضروري کېفیاتو نه بچ پاتې شوی دی � دا سپلانی شاعر چې چرته تلی دی ، خپل شاعرانه حس او نظر یې دَ ښائست غېږه کې غورځولی دی � او دَ مینې په غېږ یې پاسولی دی � دا هم حقیقت دی چې دې سپلاني شاعر دَ ښائست په ستائینې او دَ مینې په څرګندونې کې بخیلي یا کنجوسي نه ده کړې � هر چرته یې دَ حسن نه فېض موندلی دی او هر چا ته یې دَ مینې تاوْ رسولی دی � او دَ ژوند ساز یې غږولی دی � په فن کې یې دَ ژوند حقیقتونو ته یو رومانوي پېکر او رومانوي تصوراتو ته دَ یو حقیقي نظر ورکولو هڅه کړې ده � او دغې هڅې دَ شاعر دَ فن کېنوس نور هم وسیع کړی دی"

)سلیم راز ــ " په لټون ستا دَ څېرې" مخ ــ 17 او 18(

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "په راتلونکي کهول کې افضل شوق خپله څېره هم لري او دَ خپل انفرادیت په قائمولو کې بوحت شاعر هم دی � په غزل کې دَ ده شعري رنګ دَ فکري اثباتیت رنګ دی � خو زما په نیږدې دئی دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دَ ده نظمونه په اختصار کې تفصیل هم ښائي او دَ ده دَ فکر په تجربې کې .. دَ تجربې بیان هم � افضل شوق موضوعات لري � او کائنات یې موضوع دی خو لطیف او خواږه اړخونه به یې تر بحث لاندې وي � افضل شوق زما په نزد دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دلته دَ ده کړاوْ، فکري وحدت او دَ موضوع تفصیل زیات پرله پوري لیده شي"

)پروفېسر ربنواز مائل ـ " شلېدلی امېل" مخ ـ 9 تا 11(

———

.... "خو دَ پښتنو به پیران زوره ور وْ .. یا به دَ الله تعالی پیرزوئینه وه چې په دې کې داسې نوی کهول راپیدا شو چې نه یوازې به دَ باباګانو ویاړلی تاریخ دَ خوندي ساتلو ذمه وهي بلکه دَ نوري نړۍ سره به یې ګام په ګام پر مخ بیایي � افضل شوق دَ همدغو استازو په صف کې ولاړ لیکوال دی � ده ښاغلي ، دَ ادبیاتو په ډولا ډول نوعو کې په بریالیتوب قلم چلولی دی � سفرنامې یې په پښتنو کې داسې نامې دي چې ان زما په شان سخت دریځي لوستونکي هم خوند پر اخیستی دی � تصویرونه یې صفا، راڼه او پر واقعیت ولاړ دي � یاد مې شي چې دَ پېښور په یوه عالمي کانفرانس کې، چا منکر په (اووه ګامه مزل) نیوکه کوله چې دَ بنکاك حالات یې چې بیان کړي، هغه دَ پښتني معاشري خلاف دي � ما ورته اوویل چې شوق خو څه پښین یا لورالائي منظرکشي نه ده کړي � بنکاك همدا شان دی چې ده ستایلې � سرې استوئ بنکاك ته .. تمه ورنه دَ لورالائي کوئ � په دوو نورو سفرنامو کې هم همداسې ، واقعیت ته وفادار چلېدلی دی � دَ افضل شوق په قلم دي برکت شي چې داسې ملغلرې په خپل قام لوروي"

)سعدالدین شپون ـ " پروني مخونه " وړمبی دیباچه ـ2006(

———

.... "ښاغلی لیکوال او شاعر افضل شوق تر اوسه پوري دَ یو سپلاني لیکوال په توګه دَ یونلیکونو ډېري په زړه پوري ښېلګي پښتنو لوستوالو ته وړاندې کړي دي � خو دا دی دا ځل دغه دَ نړۍ دَ بېلابېلو برخو دَ لیدلو شوقي سپلاني پښتون لیکوال دَ یو داسې ناول لیکلو تابیا کړي ده چې هم دَ نړۍ له ننداړو سره تړلی دی ، هم دَ مینې له کیسو سره، هم دَ بېلا بېلو کلتورونو له پېژندنې سره او هم له هنر سره ، له کیسې او داستاني په زړه پوري بیان سره � دَ افضل شوق دغه ناول ډېري ښېګڼې لري � دَ یو ښه ناول ډېري زیاتې خوبۍ یې په کې خوندي کړي دي � " پروني مخونه" یو ډېر خوږ ناول دی او په داسې بڼه کښل شوی دی چې لوستونکی په پرله پسې توګه دَ ځان په لور کشوي او نه یې پرېږدي چې دَ پاتې برخې له لوستلو یې تېر شي� او دا دَ یو داستاني اثر مهمه خوبي ده او مونږ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پښتو ژبه دَ داسې په زړه پورې آثارو کښلو او خپرېدنګ ته ډېره اړتیا لرو � دا دَ ژبې دَ شتنې او اهمیت نښې نښانې دي "

)زرین انځور ـ " پروني مخونه " دومه دیباچه ـ2006(

———

........"خصوصاً دَ هغه مختصر نظم ډېر ارزښتناك دی � حقیقت دا دی چې دَ ارواښاد ایوب صابر راپس ښه او معیاري آزاد نظم لیکل ډېر مشکل کار دی ، خو افضل شوق چې په مختصر نظم کې دَ خپل فکر ، خیال او موضوع دَ اظهار او ابلاغ کوم کوشش کړی دی ، هغه خپل رنګ، آهنګ ، خوند او تاثیر لري � دَ ده اصل خوبي دا ده ، چې دَ ده په شاعری باندې دَ هیڅ شاعر أسلوب حاوي نه ښکاري � بلکه داسې محسوېږي چې افضل خپل اظهار په خپل انداز او الفاظ کې کوي � دَ افضل شوق په شاعرۍ کې بنیادي موضوع ښکلا او دَ ښکلا لټون دی � هغه په حسن نه مړېږي � دَ هغه جمالیاتي تنده دومره زیاته ده چې دَ الطاف حسېن حالي دَ " هی جستجو که خوب سې خوب تر کهاں " غوندې مسلسل تلاش په مرحله کې ښکاري � امکان لري چې دا مجازي مینه یې حقیقي مینه اوګرځي"

)سعید ګوهر � " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ـ 25 او 26(

———

........"شوق صاحب چې په ژوندانه کې هم په سفر وي .. دَ " هغې" په تکل کې سرګردانه ګرځي � دَ خپل فکر او په دشتونو ښارونو کې هم او په ښکاره هم دَ دغې " پیکر" .. دغې " ښاپېرۍ" تر لاسه کولو او دَ موندلو هڅې کوي � ډېر مخونه اووینې او یقین یې په هر مخ راشي .. چې دا هم " هغه" ده � خو دا د یقین اوبه یې سراب اوخېږي او دَ مینې تنده یې ماته نشي � او شوق صاحب دَ وینا مطابق " دَ سلو یار" شو � که زه خطا شوی نه یم � نو دَ شوق صاحب ټول نظمونه په روزمره او ساده الفاظو کې دي خو علامتي رنګ لري او ژور مفهوم په کې پروت دی � افضل شوق صاحب دَ امن او سوکالۍ په ارمان دی � چرته چې دَ مینې ټول عمري پسرلی وي .. زور ظلم نه وي .. استحصال نه وي � خوشحالي ، سوکالي وي � دغه ځېره ده چې شوق صاحب یې په لټون پسې اوس هم خپل کوشش جاري ساتلی دی � او دَ مایوسۍ ښکار شوی نه دی � دغه ځېره دَ امن ښاپېرۍ ، دَ امن ناوې ده � لیك یې جرتمندانه او بېباکه دی"

)اکرام الله ګران ـ " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ـ 28 تا 31(

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "افضل شوق دَ سهېلي پښتونخوا يو نامتو او مخور شاعر دی � خپل انداز، خپل أسلوب او خپل يو فکر لري � دَ ده نوم دَ نوي کهول دَ لومړي قطار په ليکوالو کې په وياړ اخيستل کېدلی شي � نظم بالخصوص لنډ نظم دَ ده دَ خوښې ميدان دی چې دَ خپل مافي ضمير دَ اظهار دَ پاره يې خپل کړی دی � دَ فکر ژورتيا او دَ خپل چاپېرچل دَ مسائلو کتنه او مخته راويستل دَ افضل شوق دَ شاعرۍ خصوصيت دی � په شاعرۍ کې نظم او غزل جلا جلا ميدانونه دي � لاکن افضل شوق په دې دواړو ميدانونو کې دَ خپل فکر آس برابر څغلولی دی"

)سرور سودائي ـ " شلېدلی امېل" وړمبی فلېپ ـ 1987(

.... "افضل شوق يو ښکلی شاعر دی � دَ هغه په شاعرۍ کې خاصکر نظم ډېر خوږلت او تاثير لري � دَ هغه نظم جديد دی او هغه دَ کلاسيکي او جديد ادب ډېره په سنجيدګۍ او ژور نظره مطالعه کړې ده � په غزل کې يې دَ تغزل زور او شستګي ليدی شي � دَ افضل شوق په شعري لب ولهجه کې زړې او نوي استعارې په هنري انداز ليدی شي � دَ هغه په شاعرۍ کې حقيقي عشق او دَ دې انتها په حواله ډېر اشعار موجود دي � دَ افضل شوق دَ شوق انتها او دَ هغه شاعرانه غرور او له محبوب نه کړې ګيلې او شکوې او دَ هغه محبوب دَ لټولو جنون به هغه ضرور په نورو شعرونو ليکولو مجبوروي " �

)راشد کنډي ـ کتاب " افضل شوق ايك شخصيت .. ايك تاثر" مخ 21 او 23 (

.... "ښاغلی افضل ادب دَ ليلا مئين دی او دَ مينې په دښته کې يې دَ شوق کېږدۍ خوره کړې ده � په دې دښته دَ ښکلا قافلې ځي او راځي او شوق دَ ښکلا کرشمې ترې راټولوي � کله کله خو دَ شعر دَ پرۍ دَ غاړې امېل ترې دانه وانه کېږي او شوق په ډېر شوق دَ شلېدلي امېل دانه وانه مرغلرې راټولوي � دَ ادب دا لېونی او لالهانده مجنون دَ شوق دَ پېريانو خولۍ په سر ږدي او دَ ښکلا اووه ګامه مزل کوي � هسې ماته دا لټون ډېر ښکلی ښکاري ګ افضل دَ خپل آئيډيل او معشوق لټون کوي � دا ډېر ښکلی ارمان دی . شوق چې په څه کې دا ښکلی معشوق لټوي ، هغه شيان هم ښکلي دي � افضل شوق بختور دی .. چې يوه ښکلا په بله ښکلا کې لټوي"

)پير محمد کاروان ـ " په لټون ستا دَ ښېرې" مخ ـ 32(

.... "ښاغلي شوق څه ډېر مشرقي او مغربي ملکونه کتلي دي او هم دَ دې (خصوصاً مغربي) ملکونو دَ ادب مطالعه يې ښه ژوره کړې ده � نو ظاهره ده دَ هغه په ليك او تخليق کې دَ دغې مطالعې څه اثر به خامخا ښکاره کېږي � او هم دغه سبب دی چې ښاغلي شوق په نظم او نثر کې دَ پښتو روائتي ادب نه ډېره کړې ده � نو ځکه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَ هغوئ په هر ليك او تحرير كې دَ پښتو ادب په حواله يوه نوې تجربه محسوسېږي � خو هغه دَ دې ژورې مطالعې دَ تاثر باوجود په شعورې توګه دا كوشش كوي چې هغه دَ پښتو او پښتنو دَ پاره اوليكي او معيارې او ليكي � خو دا هم كېدى شي چې دَ شوق دغه معيارې او تجرباتي ليك دَ " نن" دَ لستونكي دَ ذهني قوت نه بالا وي.. خو ممكنه ده چې دَ دغه نن لوستونكى دومره ذهني، شعوري او عملي قوت حاصل كړي چې دَ شوق دَ " سبا" دپاره ليك مطالعه ورته اسانه شي � دا خبره مې په دې بنياد اوكړه چې ښاغلى شوق خپله اعتراف كوي چې هغه دَ نن دَ لوستونكي په ځاى دَ سبا دَ لوستونكي دپاره ليكل كوي"

)طاهر آفريدي ــ ناول " پروني مخونه " دريمه ديباچه ــ 2006(

———

......"دَ جديد نظم په ميدان كې افضل شوق دَ مختصر ترين جديد نظم ښه شاعر ګڼلى شي � په شاعرى كې دَ رب نواز مائل شاګرد او ملګرى دى � دوئ نظم او غزل دواړه ليكي .. خو فطري ميلان يې نظم نه دى � دَ افضل شوق دَ نظم موضوعات ډېر سنجيده دي � دَ ده لهجه دَ سويلي پښتونخوا ده چې دَ عامو لوستونكو دَ پاره ډېره سليسه نه ده "

)ډاكټر سلمه شاهين ــ" جديد نظم په پښتو كې" پي ايچ ډي مقاله مخ ــ 445(

———

........."دَ افضل شوق تخليقي زور او كمال ته چې سوچ كوو، نو دا خبره مخامخ راځي چې هغه څه هم محسوس كړي دي .. نو په عمل كې يې انتها ته رسولي دي � او دَ هغه دغه تخليقي جنون او فكري لېونتوب نن هغه دَ فن په انتها اودروي � غرض ، دَ هغه شعر دى او كه نثر .. په دواړو كې هغه يو لاره وركى، لاروى ليدى شي � دَ هغه سفر ، دَ هغه دَ ذات سفر نه دى بلكه دَ ځان دَ پېژندنې ، دَ ځان دَ بيا بيا پيداكونې سفر دى � دَ هغه دغه وركوالى هغه ته دَ لټون او تلاش يوه داسې جذبه وركړې ده � چې كله كله دغه وركوالى دَ هغه جسماني وجود هم مشكوك كړي � خو داسې نه ده ، هغه شته او شكر دى ، مونږ ليدلى دى � ډېرو به ليدلى وي � خو دَ ده دَ وجودي اظهار كور نيشته ، وطن ئې نيشته � خو بيا هم دَ ده هره رشته څمونږ سره په هنري او فني جواز موجوده ده ، چې قدر يې هم كوو او منو ئې هم � او بله دا ، چې دَ هغه هنري او تخليقي وجود دَ يو ژوندي او متحركه تحريك په شان څمونږ نه ګېر چاپېر ليدى شي"

)حسينه ګل ــ " په لټون ستا دَ څېرې" مخ ــ 36 (

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "ښکاري چې شوق سره دَ ډېرو ناهیلو ناهیله نه دی � ځي او دَ هیلو دَ کاروان سره سم ځي � هغه چې یوه هیله ورسره وي .. اودرېدلی چرته شي � شوق خپل لټون انتها ته رسولی دی � په دې خو مسلسل سفر کې ورك دی او ځانته پېرې هم وائي � او بله مهمه خبره دا ده ، چې هغوئ خپلې کیسې هم په زیات کمال او په ډېر شوق وړاندې کوي � په کومو کې چې دَ ده دَ جذبو صداقت برېښي � زه ورته زړَور او ریښتونی شاعر په دې وایم چې خبره ښکاره کوي او څه چې احساسوسي ، هغه په شعر کې راکاږي � دَ هغوئ نظمونه مې خوښ په دې خبره شول چې حقیقي او ریښتوني څېرې په فکري هنر او دَ نوي سوچ له لارې داسې څېړل شوي دي � چې هره کیسه دَ لوسنوکي په مزغو کې رقم رقم تصویرونه جوړوي � او زما په اندازه ، همدغه لفظي او فکري انځورګري خو شوق په پښتو شاعرۍ کې له نورو شاعرانو نه منفرده کوي"

)ډاکټر فریده هوډ سېفي _ "په لټون ستا دَ څېرې" مخ _ 39(

.... "افضل شوق ځمونږ دَ نوي قبیلې یو ځوان او ډېر ښه شاعر دی � شوق که نظم لیکي او که غزل .. دواړه ښه لیکي � زه دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېره بې ساختګي محسوسوم � او زما په نزد په شاعرۍ کې تر ټولو لوئی کمال هم دغه بې ساختګي ده � په خالي الفاظو او دَ فن په پېچیدګیانو شاعري ، شاعري خو وي .. خو شاید چې دومره اثر په کې نه وي او ښه شاعرکله هم دا پابندیانې نه قبلوي � هغه خو دَ زړه خبره کوي او هغه خبره که په ځان پسخوند وهل وي هم .. نو ځان ترې نه ژغوري � لکه شوق چې وائي

مازې دَ یار دَ موسولو په نیت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

)سهېل جعفر _ " شلېدلی امېل" دوم فلېپ _ 1987(

.... "دَ افضل شوق په غزل او نظم کې اختصار لیدی شي ... کوم چې هغه په شعوري توګه کوي � دَ هغه په شاعرۍ کې بنیادي اهمیت دَ احساس دی � سلیم راز صاحب چې دَ شوق شاعري دَ سریالزم په سرحدونو کې داخله شوي ګڼي او سعید ګوهر ورته مجازي عشق نه دَ حقیقي عشق په لور یوُن وائي .. خو زه دې دواړو سره اختلاف کوم او دَ خپلې مطالعې په رڼا کې وایم چې دَ افضل شوق شاعري دراصل دَ ریلزم او سریالزم یو حسین امتزاج دی"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)فېصل فاران ــ هفت روزه "روشن پاکستان" نېټه7 �14نومبر 2003(

.... "هر لوئی او رېښتونی فنکار همېشه دَ نوو، خيالاتو او حقائقو په تلاش کې وي او دغه تلاش او جستجو په شوق باندې هم دَ نوؤ دريافتونو دروازې خلاسوي � افضل شوق په بنيادي توګه يو سياح فنکار دی � او په پنجابۍ وئيلی کېږي چې " شوق دا کوئي مول نهين" (دَ شوق هيڅ قيمت نيشته) ځکه خو دې عالمي شوق وَ افضل شوق ته شهرت ورپه ګوته کړو � دَ افضل شوق سياحت دَ نورو سياحانو نه ممتاز ځکه دی چې هغه يو فنکار هم دی � دَ هغه په سياحت کې چې څومره فن دی .. هومره يې په فن کې سياحت ليدآ شي"

)عبدالهادي حېران ــ هفت روزه" روشن پاکستان " نېټه 1- 8 جولائي 2003 (

.... "افضل شوق .. چې بې وزره دَ خپلو خيالاتو او افکارو په سهاره الوتی ليدلی شي .. بلکه دَ دې کره ارض سينه يې هم څېرلې ده او مخته اوتی دی � هغه دی خو انسان .. لاکن دَ يو نه ښکاره کېدونکي انسان په رنګه چې جادوئۍ ټوپۍ يې په سر کړې ده � زما يقين دی چې که دَ هغه په کتابونو باندې دَ هغه تصويرونه نه وی .. نو هغه ته دَ هر قسم څيز شکل ورکول کېدی شو� ماته دَ هغه دَ وړمبۍ شعري مجموعې دَ چاپېدو وخت ښه په ياد دی .. چې هغه يې دَ شهرت وَ آسمانونو ته رسولی وو � داسې خو هغه په پښتو کې ليکل کوي خو دَ ليکلو معيار يې انګرېزی، فرانسيسی، اُردو او نورو مخته اوتو ژبو دَ ليکوالانو نه په هيڅ معنا کم نه دی � نو ځکه هغه ته تش دَ پښتو شاعر يا اديب وئيل .. دَ هغه شخصيت محدود کول دي � ولې چې دَ هغه په افکارو کې آفاقي رنګ دَ عصري تقاضو مطابق ليدی شي"

)رفعت اعوان ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 17 مارچ 2005(

.... "دَ افضل شوق تحريرونو زه داسې په ګرفت کې واخيستم چې ما دَ هغه درې واړه سفرنامې اولوستلې � په پښتو کې دَ هغه سفرنامو دَ يو نوي انداز رواج راويستو� په خپل ځانګړي طرز کې افضل شوق په ادبي دُنيا کې ډېر اوچت شهرت لري � شاعر خو هغه .. اول هم ډېر مقبوله دی � دَ هغه مختصر نظمونه چې هغه په يورپ کې ليکلي دي هم دَ منظومې سفرنامې حېثيت لري � دَ کوم دَپاره چې هغه دَ شاباشي مستحق دی � دَ هغه په سفرنامو دَ قاري دپاره دَ دلچسپيانو سره سره عمراني مطالعې او معلومات قدم په قدم ليدلی شي" �

)عمرګل عسکر ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 19 مئي 2005(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.........."کله چې ما دَ افضل شوق نوئآ کتاب اولوستلو ، نو ماته دَ نوي عالمي ادبي اصطلاح را په ياده شوه � افضل شوق باچا سړی دی چې کتابونه په ملګرو کې مُفت تقسيموي � او دَ مارکېټنګ هيڅ شوق نه لري � لاکن که دَ افضل شوق دغه دلچسپه کتابونه که په يورپ کې په انګرېزي ژبې کې چاپ کېدلو .. نو په لکهونو کاپيانې به يې خرڅې شوي وی � دَ هغه په سفرنامو کې نه يواځې دَ سفر حالونه دي بلکه په دې کې دَ هر ليدلي ملك ادبي، ثقافتي، سياسي، سماجي او معاشرتي صورتحال او معلومات هم ليدلی شي � دَ هغه په سفرونو کې دَ قره العين حېدر دَ ګلګست خاصې هم شته او دَ " نيو ريالزم" تهيوري هم ..ځکه په فن کې ځمونږ افضل باکمال دی"

)فاروق سرور ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 16دسمبر 2004(

.........."سفرنامه ليکل دَ هر چا کار نه دی � ما ډېري سفرنامې لوستي دي چې دَ کتاب په سر يې سفرنامه ليکلي وي � خو ولې هغه خو يا رپورتاژ وي او يا يوه ډائرۍ � خو افضل شوق چې کومې سفرنامې ليکلي دي .. هغه په ريښتيا سفرنامې دي � ځان يې پسې ګرولی دی � په کور کې يې څه خيالي سفرنامې نه دي ليکلي � دَ هغه په سفرنامو کې داسې محسوسېږي لکه چې دا بيان .. بلکه په حقيقي نظر دَ دغه مقام سېل کوي � افضل شوق يو داسې معتبر نوم دی چې دَ لر وبر او جنوبي پښتونخوا ليکوال يې نوم په ډېر ادب او احترام اخلي � هغه که نثر ليکي او که نظم .. په دواړو کې يې ډېر زيات مهارت دی � بلکې زه خو بعضې بعضې ليکوالانوته .. کوم چې دَ سفرونو شوقيان دي او سفرنامې ليکي وايم � چې دَ سفرنامې چل دې دَ ښاغلي افضل شوق نه زده کړي"

)مصور قرېشي ــ " روزنامه وحدت پښور" نېټه 19 فروري 2005(

.........."افضل شوق چې تعلق يې دَ کوئټه بلوچستان نه دی ..دَ پښتو ژبې يو ډېر ښېژندلی اديب او شاعر او مشهور سفرنامه نګار دی � هغه چې ځومره ادبي کتابونه هم چاپ کړي دي .. دَ پښتو سنجيده قارئينو کې ډېر زيات خوښ کړي او ستائلي دي � هغه دَ يورپ په سفرونو کې دَ هر ځای او ښار وَ هر هغه څيز ته ګوته نيولي ده .. چې يو بهترين او کامياب سفرنامه نګار يې قلم بند کوي � هغه دَ هر ملك او ښار دَ اوسېدونکو خلقو بودوباش نه علاوه تهذيب وتمدن ته دَ يو ښه صحافي په نظر هم کتلي دي � دَ پښتو په ليکلی شووْ روائتي سفرنامو کې افضل شوق په ورمبي ځل انفراديت او جدت ځکه پيدا کړو� چې هغه دَ محل وقوع په مناسبت دَ هري خبري آغاز کوي � او دغه خاصه دَ هغه په نظم ليکلو کې هم ليدی شي "

)سنډي مېګزين .. " روزنامه مشرق پښور" نېټه � 7 نومبر 2004(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

———

.... "لېوني مې ډېر اوليدلوخو دَ شوق غوندې لېونی مې هيچرته نه اوليدو � چې په فټ بال اخته شو ، نو له فټ بال سره ې دَ مجنون غوندې عشق شروع کړو� چې دا تنده يې ماته شوه ، نو دَ شعر په لېونی لوبه داسې اخته شو � چې په يوه وخت کې به يې درې څلور منظوم شيان اوليکل � دغه رنګه چې دَ کمپېرنګ په موذې مرض اخته شو .. نو له رېډيو پاکستان کوئټې نه پښتو " امېل" پروګرام يې دومره په مستۍ کاميابۍاو په شوق شپږ کاله مسلسل اوچلولو .. چې فلمې هېروئينې مسرت شاهين غوندې يې دَ ستورو په شمېر خپل پرستاران پيدا کړل � او بيا چې په سياحت بوخت شو .. نو او س چې يې حال کوې ، نو پته به اولګې چې فلانې ملك له لاړ دی �

)پروفېسر محمود اياز _ مياشتنۍ مجله .. " ليك " مئي جون 1996(

———

.... "افضل شوق زمونږ دَ دې سيمې نه بلکه دَ پښتو ژبې هغه خوږ ژبی شاعر دی چې پښتو ژبې او پښتون قام ته ورپېښې سترې او دَ هغو سترېو دردونه دَ ده دَ شاعرۍ بنيادي موضوعات دي � ځکه خو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ غم جانان سره سره غم دوران ډېر نمايان دی � دَ شوق صاحب شاعرانه احساس مونږ دَ ده په غزلو او نظمونو کې ښخې واضح ليدلی شو � ځکه چې دَ شوق صاحب نظمونه واقعې دَ خپل وسعت او اثر په وجه په پښتو ادب کې ځانته جلا او ښل مقام لرې"

)فېض محمد شهزاد _ "جرس نظم نمبر" کال 2001 .. مخ 1009(

———

.... "(دَ افضل شوق دَ يوه نظم دَ لاري) .. هغه که له ژونده تنګ دی او ژوند دَ خپلو اوږو بار بولي .. هغه دَ نن دَ بې حسې تولنې ساړه لاسونه دي چې دَ انسان دَ مينې ګرم وجود يې په ساړه او بې حسه وجد بدل کړی دی � دَ ماده پرستۍ زهر يې دَ انسانانو مينې، کلي او ښارونه په ژوندۍ اديره بدل کړی دی � افضل شوق دَ ژوند دا ظاهري ښکلا نه قبلوي � دئی دَ نن ښائست او تش دَ بې معنا لفاظې قائله نه دی � افضل شوق دَ مينې له جذبو څخه خلاسې رشتې تش ګلان ګڼي � افضل شوق دراصل دَ نظم شاعر دی � دَ ده کوچنې مګر جامع نظمونه دَ ده وَ شاعرۍ ته ژوند وربخښلی دی � دَ ده جذبې دَ لفظونو محتاجه نه دي بلکه لفظونه دَ ده په جذبو دَ ځان تول زياتوي � دئی دَ نظم ګو شاعرانو په صف کې ځان نه دروي .. بلکه دئی خپل نظمونه دَ نظمونو په صف کې دروي � افضل شوق نه دَ مقابلې ښکار دی .. نه دَ شهرت په تلاش دی او نه دَ صف بندۍ قائله�

)نصيب الله سيماب _ "جرس نظم نمبر" کال 2001.. مخ 1121او 1123(

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"افضل شوق ته نذر"

دَ سفر شوق دي ستړی مه کړه دَ فکرونو اوربې

دَ اروپا نه دي پښتون کور ته سوچونه راوړل

دَ امنیت خوب دي رښتیا شه په ښایست مئینه

بارودو سوۀ سترغلیو له دي خوبونه راوړل

*****

دَ روم،اټلي،سپېن،جرمني،سکاټ لېنډدَهرځای چې وي

پري زادگیو او خوشبویو پسې شوق کړی یُون دی

مطالعه ده ، تجزیه که مطلب تنده ده

ویړ کائنات کې دَ ښکلا دَ سرچینې لټون دی

*****

دَ نظر تنده دي سړه نه کړه دَ واورو کوڅو

دَ طلب سترگې دي لا نور نور منظرونه غواړي

دَ کائنات دَ مصور دَ هر شاهکار په لټون

شوق دی دَ ویړ جهان دَ گوټ گوټ سفرونه غواړي

*****

دَ ژوند او ژواك، خوراك او څښاك په باب به وي مهذب

ټول دَ هوس دریاب کې ډوب دي ناخبر دَ ځانه

دَ مقدسو رشتو نرخ تر سرې کاسېرې کم دی

رقص دی ، نغمه ده ، خوشبوئی دَ آزادي پریمانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

منمه شوقه! په اُلفت کې هم افغان ګڼې ځان

لېمه دي ټيټ کړه سرلوړي دي دَ ځان اوساتله

يو " ونېسا" څه ، ترتا ټولې پېرنګۍ شه قربان

دَ سيالو سيال وې او پښتو دې په کې اوپاللا

*****

چې سائې خپلو کې ګډېږي او يو کېږي سره

"دَ مقدس ښار فرېبي ژوند" په راز پوهی شوې که نا؟

دَ لاراکُوك هغه کلك خواست دَ ډانس دې ولې رد کړو؟

دَ سپلاني پښتون دَ زړه په آواز پوهی شوې که نا؟

*****

دَ جذبو جنګ چګې چرته خوږ شي ته ترې لرې تښتې

ته دَ مغرب دَ دروغجنې موسکا نيت پېژنې

تا دَ سفر داستان کې راز دی دَ قدرونو نغښتی!

دَ خپل فطرت په ضد افضل يې پښتون پت پېژنې

*****

مائيکل اېنجلو ته هوسېږې سرې مخمورې پېغلې

که خنده رويه دې دولت ګټې .... جنسي آلې دي

او دَ موزارټ په موسيقي مستې مسرورې پېغلې

دَ محبت دپاره هر زړه ته دَ سرو تالې دي

*****

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ته دَ خپل وطن دَ خوارو خواره ورځ ښکارېده

دَ ائيفل ټاوَر دَ نظارو په ښکلاګانو کې هم

په خپل وطن کې دَ بارودو بُوئ دې نه هېرېده

دَ خوشبويانو دَ هېواد په خوشبويانو کې هم

*****

تا دَ لندن دَ سرېتوب پټې څېرې اوليدې

په ځان مئين دي په شراب او په دولت مئين دي

په انګورې اوبو چې ګ پائي دَ عربو ..... شېخان

دين يې بدنام کړو په هوس او په شهوت مئين دي

*****

لفظي تصوير دي هر منظر کړو په هنر او کمال

ځان دي غلام نه کړو دَ مستو سحرګرو سترګو

څومره يادونه په کې عکس شو دَ ښائست او جمال

در جار شم شوقه! ستا له ښکلو انځورګرو سترګو

*****

ته اېشين وې ، ته پښتون وې که نا بل څه چل وو!

توپير دې بد ګڼه انسان وې هغه سپين وې که تور

"مزل په واورو باندې" ګران وې خوهمت دې مل وو

سفر دې اوکړو په اُميد " دَ لمر دَ کلي په لور"

*****

دَ خوشحالى دَ ورځو شپو سپرلى ارمان دَ وطن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ نړئيزو سپلانيانو دَ قطار سالاره

دَ امن ناوې ته لېواله واړه جنجيان دَ وطن

ته دَ پښتون سنگر دَ خوب تعبير يې شوقه ياره

��������

دَ افضل شوق دَ دووْ سفرنامو" مزل په واورو باندې" او" دَ لمر دَ کلي په لور" په تاثر کې دا نظم اوليکلی شو � دغه دَ يورپ سفرنامې په پښتو ادب کې يوه گټه وره اضافه ده او دَ يو پښتون سپلاني شاعر، اديب، سفرنامه نگار دَ پښتو سره دَ بې کچه مينې يو نه هېرېدونی ثبوت دی "

)نورالاسلام سنگر ـ اسلام آباد کال 2005(

ايوارډ

تا په ازغو دَ مزلونو جوړ قسم کړی دی

چې دَ احساس درد دې راوېښ شي

نو دَ کوره اوځې

په کلو گرځې

په ښارونو

په ملکونو گرځې

دَ ښاپېرو،

دَ گل غوټيو مېلو کې ځان هم ورك کړې

"دَ يو څېرې په لټون" څومره څېرې

خپلې گڼې ؟

دغه لټون

او دا تلاش دې څه بې شانه ښه دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما پښتو ته دې پرې څومره ډېر څه اوګټلو

ستا دَ هنر دَ رڼاګانو دُنيا خړه مه شه

ستا پښتنې ارمانېه فکر کې لوخړه مه شه

زما پښتو په دې رڼا

او ستا په فکر پائې

ته چې شاعر يې

ته چې مينه غواړې

حسن غواړې

دغه غوښتنې هم دَ دغسې فطرت خاصه ده

ستا دَ " شلېدلی امېل" ټولې جذبې

ماته دَ حسن دَ ښکلا دَ باغ سندرې وائې

دغه " شلېدلی امېل" داسې چې دانه وانه دی

دَ دې امېل دانه وانه مرۍ زه داسې ګڼم

لکه زما دَ پښتنو خواره واره هډونه

دا که راغونډ شي

نو زما وجود به وده اوکړي

دا که راغونډ شي

ته به هم دَ سکون ساه واخلې

دا که راغونډ شي

نو زما هستۍ به

دَ دُنيا لوئې هستۍ اومنې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسلیم به يې کړي

بس دَ جذبو او دَ هنر سفر دې

دغسې په منډه اوسه

په دې سفر کې

دَ " اووه ګامه مزل" سندره هېره نه کړې

دغې سندرې خو دَ هر فکر اظهار کړی دی

دغه سندرې خو هم ستا وجود

او ستا نامه هم

په ګل درو

او په ګل مخونو داسې اوشيندله

لکه دَ پېغلې دَ اوربل خوه وره خوشبوئي

لکه زما دَ پښتني وجود دَ عطرو خوله

دغه سندره که زما او ستا دَ خياله اوځي

نو دَ خيالونو او رنګونو چم به غلی نه شي؟

منم چې ته دَ انعامونو نه بې نيازه ګرځې

په اېوارډونو دې څه کار نيشته دی

خو يو اېوارډ او يو انعام

خو داسې هم وي ګله!!

چې دَ خپل قام دَ اولس زړونو کې

يو ځای اولري

دغه انعام شايد چې تا اخيستی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه اېوارډ لکه هم تا ګټلی

)حسينه ګل � " درې مياشتېنۍ جرس کراچۍ" ګڼه 47 مه، مخ � 88 - 89(

افضل شوق دَ سيلالو ژبو دَ ليکوالانو په نظر کې

)دَځينو نورو پښتو نقادانو او سيلالو ژبو دَ ليکوالانو تنقيدي آراء .... ، چې دَ امريکائي شاعرې او ليکوالې الې بولنګ له اړخه دَ افضل شوق پښتو شاعرۍ په انګلسۍژبې کې ژباړلو سمدستي دَ "ټوئيسټ آف فېټس" په نامه کتاب کې په ريکارډ باندې راغلي دي� زه غواړم چې دَ نيټ دَ لارې خپل دا تنقيدي زيار دَ نورو نقادانو په رائيو هم مثبت او منطقي دليل ته اورَسوم - چې دَ ښاغلي شوق دَ ادبي کړاؤونو او فکري سترٍوحق پرې ادا شي - ځکه زه دا مناسب ګڼم چې دا لاندې ورکړل شوې رائيې دَ انټرنيټ دَ دې برخې په ذريعه خلقو ته اورسوم - حسينه(

...... "دَ شوق په شاعرۍ کې نوي فکري عکسونه او موضوعات دَ نړۍ دَ خلګو توجوه ګټلو سوب ګرځېدلی شي- ولې چې دَ هغه په ليک کې داسې خوبونه مخې ته راځي چې په کې دَ يو مکمل انسان ښېره داسې څرګندېږي چې په ويښه ليدل يې له امکان نه وتې خبره ده � لاکن دَ دې شاعر مسلسل لټون زه په دې مجبوره کړم چې دَ افضل شوق افکار نړۍ ته په دې نيت وړاندې کړم چې په بېلابېلو جغرافيائي څنډو کې دَ مېشته شوؤ انسانانو تر منځه دَ ژبو ، مذهبونو او کلتوري توپير پرته هم تر خپلوحياتياتي بنيې، خندا ژړا، مطالب، حاجتونه، مينه او دَ نفرت اظهار، تنده لوږه .. هن چې دَ ژوند او مرګ سره هم په يو رنګه دړدونو او کېفيتونو کې مخامخ کېږي � هيله کوم چې شوق به خپل دغه لټون او ليک دَ يو بل سره ګندلی وَلري "

)الې بولنګ .. امريکا - " ټوئيسټ آف فېټس" مخ - ۱۰ او ۱۱ (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

….. "دَ افضل شوق فکر او خیال ډېر اساسیت په دي خبره لري چي هغه انسان دَ خپل فطرت په سمون وړاندي کولو هڅه کوي � هغه مینه غړَوي .. دَ یو تجربه کار مینه وال په حېثیت او هغه دړد او خوندپه خپلو افکارو کي احساسَول غواړي چي انسانان یې متلاشي دی"

)اندریا سرکاني .. رومانیا- " ټوئیسټ آف فېټس" - مخ ۹ (

———

….. "داسې خو دَ هري ژبې دَ شاعرۍ یا ادب ژباړه کېږي خو زما په خیال چي زمونږ په هېواد کي داسې مثالونه ډېر کم دي چي دَ یو انګریز دَ لاسه په انګرېزۍ کي دَ قامي ژبو او په خاص توګه دَ پښتو ژبې دَ افکارو ژباړنه شوی وي � خو دَ افضل شوق دَ ۳۳۳پښتو نظمونو ترجمه دَ امریکائي شاعرې او آرټسټې الې بولنګ په خوږه امریکائي انګرېزي لهجه کي یو مثال دی � کوم چي دَ ښاغلي شوق دَ شاعرۍ آفاقی رنګ ، خوند او فکري اهمیت یو په دوه زیاتَوي � دَ الې بولنګ دغه کتاب" ټوئیسټ آف فېټس" دَ افضل شوق دپاره یو غټ اعزاز دی چي دئی ممتاز کوي په پښتو شاعرانو کي" …

)افتخار عارف .. چیرمېن اکادمي ادبیات پاکستان - ریکارډ شوي رائیې" دَ ټوئیسټ آف فېټس مخکتنه - اسلام آباد � نېټه .. ۲۱م ستمبر۲۰۰٦ (

———

….. "محترمې الې بولنګ دَ مشرق او مغرب تر منځه پُل جوړ کړو چي کله یې دَ افضل شوق پښتني شعري افکار مغربي دُنیا ته وړاندې کړو � یعني افضل شوق چي کومې ایندارې دَ خپل قام او ملت په حقله وړاندي کول غوښتلو .. هغه الې صاحبه ممکن کړو او دَ شوق شاعرۍ یې په انګرېزۍ کي واړَوله � ځکه خو نن په ټوئیسټ آف فېټس باندې ستر نقادان خبرې کوي"

)شېرباز خان .. نمائنده روزنامه ډان اسلام آباد - دَ چاپ نېټه - ۲۲م ستمبر ۰٦� مخ ۱۹(

———

….. "دَ هغه فکري اپروچ په حقائقو باندې اړه لري � هغه دَ یومثالي شخص په تلاش کي لیدل کېږي - او انسانان په دي خبره پاړَوي چي هغوئ دَ هغه ښېښتن سره رښته دَ رښتوني انسانانو په څېر اوساتي چي هغوئ یې تخلیق کړي دي"

)ارناني � آئي � پاپیتو .. فلپائن � " ټوئیسیټ آف فېټس" مخ ۹(

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "په ادب کې ترجمه هرکله داسې رول ادا کوي لکه يو پُل چې دَ دوؤ ژبو دَ لوستونکو تر منځه جوړ شي - لاکن چې کله ترجمه دَ نړۍ ژبې انگرېزۍ کې کېږي نو دَ دې مطلب دا وي چې خبره دَ نړۍ په سر منظر عام ته جوړه شوه � نو ځکه زه دې پښتون شاعر افضل شوق ته دَ هغه په نړيوال کېدلو اومبارکي ورکوم"

)ډاکټر طارق رحمان .. اسلام آباد - ټوئيسټ آف فېټس مخکتنه � نېټه ۲۱م ستمبر ۲۰۰٦(

.... "دَ افضل شوق نظمونه څومره چې وړوکې دي ، هغومره تاثير ناکه هم دي � مثال يې دَ توپک دَ گولۍ دی چې وي وړوکې خو انسان وجني"

)هاشم بابر .. اسلام آباد � خېبر ټي وي چېنل / ټوئيسټ آف فېټس � مخ ۷ (

.... "زه داسې محسوسَوم لکه افضل شوق چې هغه څه ليکي کوم څه چې زه ليکل غواړم � ځکه خو هغه او دَ هغه افکار راته خپل خپل ښکاري - دَ هغه لفظونه دَ لوستونکي دَ ذهن دَ خوښې خوراک جوړېدلی شي - دَ هغه دَ شاعرۍ لوستلو ورسته زه په دې نتيجه اورسېدم چې دَ هغه په افکارو کې رومانيت له محروميانو سره اوږه وهي - غربت، مرگ ژوبله ، بې انصافي ، او غېر انساني روئيې دَ هغه ذهن او زړه په لړزان کړی دی - دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېر زيات نظمونه زما خوښ دي � زه دَ هغه په شاعرۍ کې اختصار خوښَوم � هغه په څو لفظونو يا مصرعو کې لوي کيسې وړاندې کوي - ځکه زه له گرانو لوستونکو هيله کوم چې زما دغه ډېر ښه ملگری افضل شوق شاعرۍ به وَ لولي او خوښه به يې کړي"

)ماليسا لوندين ... امريکا - " فار دي لو آف ورډز- "خېبر واچ " اې مېگزين ("

.... "دَ پښتو ادب ژباړنه داسې خو په أردو، پنجابۍ او نورو قامي او مقامي ژبې کې شوې ده خو دَ افضل شوق دَ پښتو شاعرۍ دغه انگرېزي ژباړه ځانگړې حېثيت لري او دلته دا خبره ځرگنده شوه چې دَ مشرق سيمه ايز افکار که په ښه توگه قلم بند شي نو دَ مغرب لوستونکي متاثره کولې شي .. لکه افضل شوق چې دا خبره ثابته کړه چې هغه نه يوازې دَ پښتنو شاعر دی بلکه دَ هغه فکر ته مغرب هم گوته په غاښ دی - شوق هم لکه غني خان ځانته دَ نظم ميدان خوښ کړی دی او نوم په کې گټې لگيا دی � دَ افضل شوق زيار دَ ستائينې وړ دي"

)خرم خرام صديقي ... اکېډمي ادبيات پاکستان - بلوچستان ټائمز کوئټه (�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..... "افضل شوق دَ مئين زړه او خوبَولي ذهن شاعر دی - هغه دَ امن په هيله انسان دَ انساني روح سره ملگری خوښَوي - هغه رښتيا په گوته کوي او لوستونکو ته حقائق وړاندي کوي - دَ" ټوئيسټ آف فېټس" لوستلو ورسته ما په هغه کې انسان دوسته شاعر وَ لټوَلو - دَ هغه په نظمونو فکري چينې دَ ژوند ارتقاء عمل په زړونو کې ځای جوړَوي - او معروضي (وقتي) حالاتو دَ اثراتو څخه يې متاثر گڼي - هغه دَ وخت سره سم په وړاندي روان ښکاري - لکه نور شاعران چې هغه دَ خوب شاعر گڼي ، زما هم داسي رائيې ده خو هغه خوب ته حقيقي رنگ ورکوي - ځکه خو اوريجنل محسوسېږي - دَ شاعر شاعري ژوره فهمه او سدا بهار ده- او راتلونکی نسل هم ورنه استفاده کولی شي � دَ هغه شاعری زړه راښکونکې ده او زه ورته دَ لوی عمر دُعا کوم چې هغه دَ خپل قام قيمتي غمی جوړ شي"

)بېنيتا پريم چند .. کېنټا وېلي ، پېراک ملائيشيا - خبرواچ � اي مېگرين /

بلو چستان ټائمز - مخ - ١٠(

.... "آرټ او لټرېچر هغه پوازينی لاري دي چې امن يقيني کوي - ولې چې دَ ادبي فکر هيڅ چرته پُولي نه وي - زه دا خواهش کوم چې دَ افضل شوق او الې په رنگه که ادب تر لرې لرې پورې اورسَولی شي نو انسان به انسان ته نيږدي شي - او دا خبره به مخې ته راشي چې انسانان ټول يو رنگه دي"

)شېزي زيدي .. تبصره نگار روزنامه " دي نيوز اسلام آباد- نېټه ٢٢م

ستمبر ٢٠٠٦ � مخ � مېټروپوليټن ۴(

.... "افضل شوق دَ خپلو افکارو په بنياد دا خبره په ډاگه کوي چې انسان چې هر چرته وی .. انسان دی - نو ځکه دا شاعر ځانته پښتون سره سره انسان هم وئيلو کې وياړ محسوسَوي � کوم چې دائی په نورو قاموالو مفکرانو کې مخه ور کوي"

)طارق شاهد .. اسلام آباد � روزنامه" جناح اسلام آباد" نېټه � ٦ستمبر ٢٠٠٦(

....."افضل شوق دومره آزاد دی لکه آزاد نظم ، خو دَ ده فکري زغل دَ دُنيا تر گوټ گوټ پوري دی او دئی غواړي چې دُنيا ته خپل افکار اورسَوي - يو خواته افضل شوق شي او بلې خواته امريکن الپ بولنگ ، خبره به ولې دُنياوي رنگ نه اخلي � افضل شوق دَ يخې شوې انساني روئيو ته تاؤ ورکول غواړي � هغه انسان په مثالي بڼه لټول غواړي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)ډاکټر شېر زمان طائزی � روزنامه "ډان" / روزنامه "دي نیوز" ۲۰۰٦(

______

....."زه دَ ګراني الېږ بولنګ دَ خبرې سره متفق یم چې مونږه ټول ټال انسانان، یو رقم يُو - زمونږ جذبات، احساسات او حاجات یو رقم دي - زه په دې هم اتفاق کوم چې شاعرۍ ارومرو نشي ترجمه کېدای � لاکن فکر او خیال په خپلو خپلو ټکو کې اړولی شي � لکه الې بولنګ په ډېره ښه طریقه دَ افضل شوق شاعرۍ انګرېزۍ ژبې ته اړولې ده"

)ډاکټر قابل خان .. اسلام آباد � ټوئیسټ آف فېټس مخکتنه / بلوچستان ټائمز ۲۰۰٦(

______

...."یو څاڅکی دَ باران هغه دی چې په سمندر کې دَ سیپي په خلې کې ورلوېږي او موتي ترېنه جوړېږي او بل څاڅکی هغه دی چې په ډېران لوېږي چې دَ سخا ځیزونو نه نور نور بد بُوی راوکاږي - داسې هر څوک شاعري کوي خو افضل شوق موتیانې پېري او خپل اثر پرېدي - افضل شوق ژوند ته په حقیقي معنو کې ګوري او خیالات یې لوستونکې متاثره کوي � زه دَ شوق دَ شاعرۍ دَ یوې عامې لوستونکې او پرستارې په حېثیت ډېره مینه په یو نظم " لو اېنډ سېنټیمنټس" کې وړاندې کوم ،

توره شپه وه

وېرېدمه خو یو کس راته ویلو

"مه وېرېږه

ګوره زه تا سره جوخت ولاړ یم"

دومره وئیلو ورسته یې

په سترګو کې دوې سترګې

رااچولو ورسته اوویلو

"زه انسان یم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسره مینه انسان په رنګ کومه

هله راشه زما خنګ ته"

او چې زه یې شوم تر خنګه

نو ما اولیدو په خپلو سترګو باندې

یو انسان دَ هغه کس سترګو کې

چې ماته خپل خپل ښکارېدلو

لکه هغه چې هم زه یم

زه چې هم هغه یم

)پښتو ته دَ انګلش ژباړه .... سیده حسینه ګل (

)زېنې ډیسوجا ... انډیا - شوق ته اي مېل دَ انټر نیټ دَ لارې(

حسینه ګل

زیارت کاکا صاحب _ نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ پُوښتنو په رڼا کې

کله هم يو شخصيت څوك دَ هغه دَ فن يا دَ فکر په حواله نه خو صحيح پيژندلی شي او نه يې ليدلی شي ــــــ افضل شوق ما ليدلی هم دی او زه يې پيژنم هم .. او دا زما هاغه دعوه ده چې ښاغلی افضل شوق زه دَ خپلې پيژندګلو په اساس په دې پوښتنو کې دَ هغه نورو ټول پښتنو ته په يو نوي، جدا او منفرد رنګ کې نه يواځې دَ خپل فکر او فن په يو فني او هنري بڼه کې دَ وړاندې کولو کوشش کوم ــــ بلکه دَ ادب په حقله دَ هغه دَ نظرياتو، دَ هغه دَ مطالعې يو صحيح تصوير تاسو ته هم وړاندې کوم � دا پوښتنې ما دَ هغه نه په بېلو بېلو موقعو کړې دي�

ورمبی پوښتنه

حسينه- ستا په باب هيڅوك دا نه شي وئيلی چې ته څوك يې او څه

کول يا لټول غواړې؟؟

شوق - انسان يم ، انسان اوسېدل غواړم.. او داسې انسان لټول غواړم � چې هغه په هره معنا واقعيانسان

وي .. دَ انسان په رنګه اشرف المخلوقات انسان �

خو.. دومره وئيلو ورستو افضل شوق چپ پاتې شو او داسې ښکاره کېدو لکه هغه چې څه وئيل غواړي .. خو ژبه ورسره ملګري نه کوي � خواوشاته يې په مرو اوکتلو او په نرۍ معصومه موسکا کې يې .. هرڅه داسې راونغاړلو � لکه هغه چې هيچرته انسان نه وينې او خپله هم دننه مات رامات شوی وي � او اوس بيرته ځان رغول غواړي .. ځان او ذات دَ انسان په توګه تکميلول غواړي .. دَ يو رښتوني انسان په بڼه � خو، څنګه ؟ شايد چې دَ دې خبرې ځواب دَ هغه سره هم نه وو .. ځکه خو چپ وو او په ورمبي ځل ما خندنی افضل شوق دومره سنجيده ليدلی وو � په دې مې خبرې په بله واړولې

دومه پوښتنه

حسينه- دَ موجوده پښتو ادب په حقله ستاسو فکر؟

په دې پوښتنه ښاغلی افضل شوق مايوس هم ډېر وو او څه قدرې جذباتي هم .. ده اووې چې...

شوق - نن سبا په پښتو ادب کې بازاري قسمه ادب ميانځ ته راوړلی شوی دی � پښتانه اديبان شاعران دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدار خیال خو کوي .. خو دَ معیار لحاظ نه ساتي .. زما په خیال که دَ ادب معنا هم دغه ده .. نو بیا خو زمونږ کلاسیکي ادب دومره موړېټ دی .. په خپلو کلاسیکي روایاتو دومره شکلی دی چې نور ادب مونږ ته هډو لیکل نه دي په کار � ځکه چې پښتانه ادیبان شاعران په مقامیت زیات یقین ساتي او دَ مودو راسې هاغه زاړه موضوعات دي .. چې دَ ادب په نوم لیکلی شي � خو کوم ادب چې خوشحال بابا، حمزه بابا، غني خان ، قلندر ، کاظم خان شیدا او رحمان بابا تخلیق کړی دی .. نو هغه کافي دی � ولې چې دَ نن شاعر ادیب دَ وخت دَ غوښتنو خیال نه ساتي � انساني ژوند او انساني تهذیبونه چې څومره مخ په وړاندې روان دي ،، که چرته ادب دَ یوې ژبې دَ تهذیب په اصلي معنو کې عکاسي کوي نو بیا دَ پښتو ادب دا حال ولې دی؟ پښتانه دومره ورستو پاتې خو هم نه دي � چې شاعران او ادیبان یې دَ عالم نه ورستو ښودلو کوشش کوي � او خبره دا ده ، چې دَ هغوئ ادب دَ نن تقاضې ولې نه پوره کوي؟ دې سوال چې کله هم په پښتو ادب کې څواب پیدا کړو، نو هله به دا وائیو چې پښتو هم سیاله ژبه ده ګنې دَ نن ادبي جنګې روئیې دَ پښتو په حق کې نه .. بلکه دَ پښتو دَ تشخص ساتلو خلاف ښکاري ..زما دَ ژبې ادیب یا شاعر داسې ولې کوي ؟ کېدی شي چې دَ دې سوال څواب چا سره وي .. خو دَ خبرو تر حده�

دَ ښاغلي افضل شوق دَ دې نظریې په اورېدو زما په ذهن کې یوه بله پوښتنه راولاړه شوه چې .....

دریمه پوښتنه

حسینه- دا ته کوم لیکل کوې..کوم أسلوب چې تا خپل کړی دی ، په دې خو پښتانه دَ سره هډو پوهېږي نه ..

نو ته دَ چا دپاره لیکل کوې ؟

دَ دې پوښتنې په څواب کې ښاغلي افضل شوق اووې چې..

شوق - زه دَ نن دَ پاره لیکل نه کوم .. خوشحال بابا او رحمان بابا ته خو هم دا پته نه وه چې زمونږ لیکل به دومره عالمګیریت او آفاقیت مومي � او هسې هم دَ یو فنکار دَ یو شاعر ادیب ژوند خو دَ مرګ نه پس شروع کېږي � زه دا منم چې زما لیکل دَ نن دَ وخت دَ نقادانو دَ پاره دَ اعتراض او تنقید یو جواز خو دی .. خو دغه لیکل به زما .. دَ پښتنو دَ تاریخ یوه برخه خامخا جوړېږي � په ادب کې چې دَ جدیدیت کوم أسلوب ما خپل کړی دی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو دَ غوښتنو عین مطابق دی ..او که زه دَ وخت په رفتار او دَ زماني په حالاتو دَ پوهې شعور لرم .. نو زما دَ لیك دا موجوده معیار به دَ سبا نقاد ضرور مني!! ..

څلورمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسینه- په پښتو ادب کې دا دومره ډېر حقائق چېړل، ریښتیا لیکل .. دا دَ ادب معنویت ته خو نقصان نه رسوي؟

افضل شوق اووي ..

شوق - شاعر دَ قام سترګې دي .. چې په خپل ماحول کې څه وینې ګوري .. دَ هغې صحیح عکاسي به هغه په خپلو لیکونو کې کوي � خو زه دَ یو شاعر ادیب کردار دَ یو حکیم او طبیب هم ګڼم .. هغه لحظه په لحظه دَ خپلې ټولنې دَ رنځ وهلي وجود په نبضونو ګوتې کېږدي او دَ خپلې ټولنې مرضونه معلوموي، دَ هغې تشخیص او علاج کوي � زه هم په خپل دغه کردار کې خپله ذمه واري پوره کوم ... دَ خپلې معاشرې رنځونه تشخیص کوم .. او علاج يې هم تجويز کوم .. دغه علاج که په دومره ډېرو ریښتیا وئیلو او لیکلو کې وي .. نو زه په دې حواله دَ مصلحت نه کار نه اخلم � زما مطلب دا دی چې زه ملېریا ته زکام او دَ خېټې درد ته سر درد نه شم وئیلی � او دا غواړم چې نور ادیبان شاعران دي هم دَ مصلحت نه کار نه اخلي او په ډېر صداقت او ریښتونولۍ دي دَ خپلې ژبې او ادب دَ پاره خپل کردار تر سره کړي � ځکه چې دَ شاعر کردار دَ یو تاریخ برخه جوړېږي او تاریخ دَ دروغو په حوالو نه جوړېږي ، بلکه په ریښتیاوْ خپل وجود جوړوي�

پنځمه پوښتنه

حسینه- دا څه چې تاسو دَ پښتو او پښتنو دَپاره دَ ادب دَ لارې کوئ � هغې نه مطمئین يئ ؟

په دې سوال افضل شوق اوموسېدو او سر يې اوښورولو او وئیل يې..

شوق - نه .. بالکل نه � ولې چې نه خو زه لا سم په پښتنو پوهې شوی یم او نه پښتانه په ما پوهې شوي دي � ولې چې هغوئ مانه هم دَ ترانو وئیلو یا بابولالی وئیلو توقع لري .. کوم چې زه کله هم نشم کولی � په دې چې دا دَ نن شاعرانه بابولالې دَ پښتو سباوْن ته تاوان رسوي � قامونه نه خو په بابولالو جوړ شوي دي او نه جوړېږي � زما مطلب دَ سندرئیز ادب او دَ ترانو نه انکار نه دی .. او نه تش په تشه سندرې یا ترانې دَ قامونو ادبي ورثه ګڼلی شم � سندرې دَ ذهني او روحاني تفریح ذریعه او ترانې په وقتي توګه دَ یو " مجمعې" جذبات را پارولی خو شي .. خو په یو ادبي شعري " مجموعې" کې يې شاملول دَ شعري ادب سره ناروا ظلم ګڼم �

شپږمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسینه- داسې ښکاري لکه ته چې په ادب کې هم دَ سائنسي اپروچ قائل يې .. لاکن داسې څنګه ممکن کېدی شي ؟

افضل شوق په دې سوال لږ له ځانه ورك شانتې شو او بيا يې اووې ..

شوق - زه منم چې ادبي کاوشونه په سائنسي لبارټريانو کې نه شي ټيسټ کېدلی .. خو دا ضرور وايم چې سائنس کله هم ادب ته تاوان نه دی رسولی � هغه په دې چې دَ ادبي فکر او شاعرۍ نه بغېر سائنس هم خپل تکميل نه شي کولی � سائنس دَ فکري انقلاب نوم دی او دا افکار دَ انساني ژوند سره اړه لري � ژوند يو حقيقت دی او حقيقت په حقائقو ثابتېږي � ځکه خو دَ وختونو او انسانانو تر ميانځه دې رابطې ته ژوند وئيلی شي � او بل طرف ته دغه هر اړخيزه شعري او نثري ادب دَ ژوند عکاس .. دَ وختونو محرك .. او دَ زمانو ګواه بللی شي � نو ځکه زه په ادب کې دَ ريښتياوْ ليکلو او حقائقو چېړلو قائل يم � او يو ښه اديب يا شاعر ته په کار دي .. چې هغه دې دَ نظريو نه بالاتر وي .. ولې چې يو لوئی اديب يا شاعر دَ هيڅ قسم تحريك يا نظريې محتاج نه وي .. بلکه تحريکونه او نظريې دَ اديب نه زېږونه کوي � لاکن په نننې کمرشلا ئز ادب کې اديب څه .. چې زما دَ قام نقادان هم دَ يوې نا يوې نظريې يا تحريك سره تړلې ښکاري � څوك هر څيز ته په سرو عېنکو کې ګوري ، چا شنې عېنګې په سترګو ايښې دي ، او ځينې خو هډو وينې لا هم نه .. څه هم که سترګې لري�

اوومه پوښتنه

حسينه- ريښتيا ليکل خو واقعي چې دَ يوې لوې ګټې نوم دی .. په دې دومره ډېرو ريښتياوْ ليکلو تاته پښتنو څومره انعامونه او ايوارډونه درکړي دي ؟

په دې پوښتنه افضل شوق په خپل مخصوص انداز کې دَ خندا نه شين شو او بيا يې اووئيل ..

شوق - ما ځکه ايوارډونه نه دي ګټلي چې ريښتيا مې ليکلي دي .. ريښتيا ليکلو ته خو په دُنيا کې ايوارډ نه ... سزا ورکولی شي � نو بيا زما په ريښتياوْ به پښتنو ماته څه انعامونه راکول � او خبره دا هم ده چې ما کله کتابونه انعامي مقابلو ته لېږلي هم نه دي � هغه ځکه چې زه تر انعام زيات دَ خپل ضمير تسکين بهتر ګڼم � ما يو انعام ضرور اغيستی دی .. خو هغه هم پښتنو نه .. بلکه حکومت پاکستان راکړی دي په " په لټون ستا دَ څېرې" � خو دلته دا خبره کوم ، چې زما کتابونه زما خواږه دوست سهېل جعفر انعامي مقابلې ته لېږلي وو.. ما نه � او هغه ګواه هم دی چې دا انعام ما څنګه قبول کړو � او يا عظيم خدائی ګواه دی .. چې هغه ورځ ما ځان يو زرخريد شاعر اوګڼلو، چې زه ستېج ته دَ انعام اخيستلو په غرض اوختم � يعني ما دَ خپل ضمير په مرۍ ښپه ايښې وه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خبر نه يم چې دَ هغې ورځې نه بيا تر ننه پورې ما يو نظم هم ګوره چې ولې نه دی ليکلې � چرته دَ دې انعام پيسې خو په ما کې دننه پروت ژوندي شاعر ته دَ غاړې زېندی نه شوې او يا ...؟

دومره وئيلو ورسته افضل شوق يوه سړه او اوږده ساه دَ خلې نه داسې اوباسله لکه هغه چې خپل قتل پخپلو لاسو کړی وي.

په آخر کې دَ دې پوښتنو په رڼا کې زه دا وئيلی شم چې افضل شوق دَ حق په لاره روان دی � او دَ يو داسې معيار ضامن ښکاري چې دَ مقدار جوړې کړې پيمانې به اپوته نسکورې کړې � او خپل نوم به دَ سبا دَپاره دَ معياري ادب په ليکوالانو کې په ډېر محنت او حوصله ليکي .. او زما دا دعا ده، چې دَ فن او هنر کوم سفر په کوم صداقت او ريښتونولۍ ده پئيل کړی دی نو دا دې په ډېره کاميابۍ مخ په وړاندې بوځي � چې داسې دَ پښتو ادب خاصکر په نثري ادب کې هم دَ خپل ښکلي نظم په رنګه ښې اضافې اوکړي!!...

پښتون سيلاني افضل شوق

)شوق دَ خپلو تخيلا تې، افسانوي، ډرامائي .. لاکن دَ حقيقي ليکنو په رڼا کې(

دَ ادب او فن دې دُنيا ته په راتګ زما په ذهن کې يو سوال وو... معياري ادب څه دی ؟ او څه ليکل په کار دي؟ دغه سوال دَ خپل دې فني ژوند په هر پړاوْ زه ډېره په اضطراب کې ساتلم � دَ ليك سره سره دَ مطالعې سفر هم جاري وو � دا خو به تاسو منئ چې وخت په وخت دَ پښتو ډېر ښه کتابونه راځي � ما به هم دَ دغه چاپ کېدونکو کتابو نه دَ لوست کار اغيستو.. خو دَ پښتو ادب او ژبې دَپاره چې دَ کوم " معيار" ارماني زه وم .. هاغه معيار راته مخامخ نه ښکارېدو� يوه شپه مې دَ کوئټې نه دَ يو ادبي شان پروګرام دَ اورېدو اتفاق اوشو .. دَ ريډيو انګازې زما سوال ته دَ ځواب څه امکانات واضحه کړل � دغه پروګرام کې دَ ښاغلي افضل شوق دَ نوې شعري مجموعې " شلېدلی امېل" .. (چې ما يې دَ چاپ کېدو ذکر په اولس رسالې يا يو نيم ځل په ريډيو کې دَ ملګرو نه هم اورېدلی وو) .. دَ شاعرۍ او خصوصاً دَ نظم داسې خواږه نغښتې وو چې په اورېدو يې زما دغه اضطراب نور راولړزولو � خو اوس دَ دې اضطراب سره دَ اطمينان او سکون يو داسې احساس هم شامل شوی وو .. چې دَ اضطراب وجود يې شکمن کړو ..!! او بيا دغه کتاب مې تر لاسه کړو� دَ کتاب دَ هر نظم ، غزل نه مې يو داسې کېفيت او داسې سرور تر لاسه کړو .. چې دَ پښتو ادب دَ پاره راته دَ افضل شوق کار او کردار دَ يو ښه معيار ضامن ښکاره شو .....

دَ دې کتاب ټوله شاعري دَ پښتو شاعرۍ، دَ هاغه روائيتي رنګ نه بېخي بې نيازه وه .. کومه چې دَ مودو مودو راسې مونږ لولو� په دې شاعرۍ کې دَ شاعر دَ ليك هر انداز.. دَ ژوند دَ يو نوي آغاز .. دَ فن دَ يوې نوې دُنيا دَ سوچ دَ يوې نوې ادا داسې محرکات نقش وو چې .. دَ يو قاري په حېث يې زما فکر او سوچ ته هم يوه نوې لاره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړه � بیا لږه موده پس دَ افضل شوق سفرنامه " اووه ګامه مزل" چاپ شوه � چې دَ پښتو واحده دَ خپل طرز یوه منفرده سفرنامه ده � دلته هم افضل شوق په نثر کې دَ یو نوي روایت بنیاد کېښودو � پښتو کې هر څوکه دَ نثر دَ لیکلو روایت ډېر کم دی .. خو افضل شوق دَ خپل سېلاني طبعې او فطرت له رُویه پښتو نثري ادب کې دَ اووه ګامه مزل په رنګ کې یوه داسې اضافه کړې ده .. چې دَ معیار روایت یې په ځای ساتلی دی � په دې سفرنامه کې په هر پړاوْ ښاغلي افضل شوق خپل ځان دَ یو روائیتي پښتون په څېر نه دی ښکاره کړی .. بلکه دَ خپل کردار، خپل کار، خپل مقصد تر مخه یې دَ پښتنو دَ قبائلي، قبیلوي رنګ نه ځان ژغورلی دی � دَ پښتنو دَ ژوند، دَ هغوئ پښتني غرور.. دَ داسې ښکلو او تابناکه قدرونو سره یې دَ نورو تهذیبونو ته ځان تیرېدې کړی دی � او دَ دغه قومونو، تهذیبونو سره څنګ په څنګ پښتون وګړی او پښتون قوم یې په یو نوي رنګ کې په دې تهذیبونو او قومونو پېژندلی دی � دې سره سره دَ دغه تهذیبونو، دَ دغه قومونو دَ اولس نه هغه خپلو پښتنو ته دَ مینې او محبت دَ لازواله انساني جذبو خواږه راوړي دي � دغه جذبې، دغه رشتې چې دَ رنګ، نسل، دَ ژبې، تفریق یا امتیاز نه لري .. خو دَ انسانیت په قدرونو یقین لري ! ..

دلته افضل شوق په دې سفرنامه کې .. دَ هاغه قدامت پسنده طبقو.. هاغه روئیې هم راوپارولې کومې چې دَ بدلون قائله نه دي .. او په ژوند کې دَ فن، دَ فکر او په تېره دغه رنګ سماجي بدلون ته په ښه نظر نه ګوري .. خو دې سره سره روښن فکره .. ترقي پسندو طبقو دَ افضل شوق دَ دې زیار پوره پوره مرسته کړې ده.. او یقیناً چې بدلون ، هغه که فکري وي ، فني او که سماجي.. هم په دغه طریقه راځي � اودَ دې بدلون آغاز شوق په ډېره نره کړی دی�

" اووه ګامه مزل" نه ورستو " په لټون ستا دَ څېرې" دَ افضل شوق .. دَ سېلاني طرزفکر یو داسې شعري مجموعه ده چې دَ هغه دَ جوړ کړي او خپل کړي روایت .. یوې بلې سلسلې ته یې هم ډېر هنري دوام بخښلی دی .. !! دَ هغه دَ مسلسل تلاش او لټون یو داسې هنري ګل بڼ چې دَ هغه سېلاني فطرت یې دَ یو سترګور شاعر په شکل کې .. دَ فن او شاعرۍ په ډېرو خدائیانو اومنلو � افضل شوق دَ خپلو ټولو سفرونو ،، مسافرو.. ګرځېدو.. ورکېدو .. بېلېدو .. او بیا په یو نوي طرز کې راښکاره کېدو .. داسې هنر لري چې دَ هغه دَ سفرونو کېفیتونه دَ هغه په شاعرۍ کې هم قاري دَ ګوتې نه نیسي او دَ هغه په سفرنامو کې یې هم دَ ځان سره کوڅه کوڅه په ګرځوي � دغه کوڅې که دَ مصر دَ ښار جادوګري فرعوني کوڅې دي او که، دَ یورپ دَ سپینو سپینو واورینو ماښو هاغه طلسماتي دُنیاګانې دي چې مونږ یې دَ کوه قاف دَ ښاپیرو په علامتونو کې پېژنو � غرض دا دی چې دَ " شلېدلی امېل" نه تر " په لټون ستا دَ څېرې" داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ خپل ژوند دَ مختلفو پړاوْنو، مختلفو کېفیتونو قیصه لیکلې وي .. په ډېر صداقت، په ډېره ریښتونولۍ دَ خپلو جذبو ، دَ مینې محبت او خپل ځوان رومانیت یو داسې ښائسته داستان یې رقم کړی دی چې دَ انساني جذبو دَ فطري او حقیقي رنګ او فني تنده پرې ماتېږي �

افضل شوق دَ دې قائل دی چې حقیقي لیکوال او شاعر دَ خپلو انساني او فطري غوښتنو نه منکر نه وي .. او چې څه ویني ګوري .. یا پرې څه تېرېږي .. دَ هغې عکاسي کول دَ ادیب او شاعر ذمه واري ګڼي � دلته به زه ستاسو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

توجه دَ " په لټون ستا دَ ښېري" کې چاپ دَ ښاغلي افضل شوق هاغه درئيو نظمونو ته راوارږوم .. چې تاسو ترېنه دَ هغه فني شخصيت او فكري لوئيوالي پوره پوره احاطه كولى شئ � " پرونې ښېره" ، " اتهم رنګ" ، " دَ امن دَ ناوې په واده کې" � دلته زما دَ خبري مطلب دا دى چې هغه په يو وخت په خپلو ليكونو كې فلسفي هم دى .. ډرامه نګار هم دى .. او بلكه دَ هغه ليكونه يو مخصوص افسانوي رنګ او ماحول هم لري � كله كله دَ هغه انداز دومره بيانيه شي .. چې دَ فكر او فن بلا مشكلات په خپله بنده ته هوار كړي � مطلب دا دى چې كه زه دا اووايم چې هغه په نثر كې شاعري كوي .. او په نظم كې ډرامه او افسانه ليكي ، نو بې ځايه به نه وي � دَ دې ټولو خبرو او دعووْ نه پس او دَ ښاغلي افضل شوق دَ سابقه چاپو آثارو دَ مختصري جائزي وړاندې كولو نه ورستو اوس راځم دَ هغه دَ نووْ چاپ شووْ سفرنامو " مزل په واؤرو باندې" چې په كال 2004 كې او " دَ لمر دَ كلي په لور" چې په كال 2005 كې چاپ شوي دي ته .. په كوم كې چې افضل شوق دَ يورپ دَ سېل تفصيلي حالونه موجود دي � په دې سفرنامو كې افضل شوق په نوي بڼه كې له تصويري يا عكسي يوُن سره رامخې ته شوى دى � دا سېل هغه په يورپ كې له نورو انټرنېشنل سيلانيانو سره كړى دى � كومه خبره چې په دې سفرنامو كې دَ اهميت وړ خبره ده .. هغه دا، چې دلته افضل شوق دَ سېل دَ حال سره سره څو عمراني مطالعې هم دَ راغونډو شووْ حقائقو په رڼا كې وړاندې كړي دي � او بل دا، چې په دې سفرنامو كې شوق په ډېره محتاطه طريقه سفري حالونه او خپلې مشاهدې وړاندې كړي دي � دلته هم افضل شوق پښتون ځان سره بوتلى دى او دا كوشش يې كړى دى .. چې دَ هغه پښتون سترګې خلاسې كړي .. چې په سپينه ورځ اوده دى � خبري په كې صفا، ساده .. خو په علامتي پېرائيو كې زياتې ليدلى شي � كوم چې دَ ده ادبي او شعوري يو داسې كوشش دى .. چې دئ پرې فلسفي يا دَ بلې دُنيا مخلوق يادېږي�

افضل شوق كه يوطرف ته دَ يورپ جغرافيه او ترقى ستائي .. نو بل طرف ته هغه دَ يورپ دَ خلقو روئيو ته منافقانه او غرضي روئيې هم وائي � هغه دَ خپلو سيلاني مشاهدو په رڼا كې دا خبره ليكي .. چې څومره دَ مغربي انسان " ظاهره" ښائسته ده هومره يې" باطن" سخا دى � او بلې خواته دَ مشرقي انسان "بېرون" څومره چې خيرن دى .. هومره يې " اندرون" صفا دى � خو .. دَ نننې انساني روئيو نه افضل شوق بالكل نه دى مطمئين او داسې ګڼي لكه انسان چې لا خو دَ ځنګل نه را اوتى نه دى � دَ لټون تسلسل دلته په دې پورته ذكر شووْ دواړو سفرنامو كې موجود دى .. خو لړه دَ دې لټون بڼه بدله ده .. او بل هغه دلته ډېر زيات مصروف هم په دې پاتې شوى دى .. چې هغه په دې سېل كې دَ سېل نه علاوه په حقائقو راغونډولو كې وخت تېر كړى دى � دا سفرنامې بلا شك و شعبه يو تاريخي دستاويز ګرځېدلى شي � دلته هغه دَ يو تاريخ دان په حېث هم خپله بڼه ځرګنده كړي دي � دَ هغه په دې سفري حال او په دې كې دَ يورپي اقوامو په حقله .. خاصكر انګلش په حقله دَ حقائقو په رڼا كې ډېري سنسني خېزي خبري ليكلي دي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وئيلی کېږي چې افضل شوق چې تر اوسه څومره ادب هم تخليق کړی دی .. هغه دَ ده مشاهداتي ادب دی او بلکه تر ډېره حده دَ ده دَ لټون هغه قيصه ده � چې افضل شوق ته هزار داستاني رنګه نوم ورکوي � نو ځکه خو افضل په خپل ناول " پروني مخونه" کې دا ټول څه دَ يو داسې قيصې په توګه رامخې ته کوي چې په هغه قيصې کې دَ ده دَ لټون قيصه هم سرته رسي � دا دَ ده خپله قيصه ده .. کومه چې تکميل کېږي � افضل په ناول کې دَ خپلې قيصې دَ ډيمانډ مطابق دَ پلاټ غوره کولو نه دا خبره واضحه کړه چې هغه چې څه هم تر اوسه په نثري او شعري ادب کې ليکلي دي .. دا ټول څه رښتيا دي � داسې شايد چې چرته په يوې بلې ژبې کې هم نه وي شوي .. لکه افضل شوق چې رقم کړي دي � هم ځکه خو په شاعرانو او اديبانو کې ځان معتبر ځرګندوي .. او دی هم ځانګړی معتبر �

افضل شوق داسې ادب تخليق کوي چې هغه دَ دې عصر دَ روح په صحيح توګه ترجماني کوي .. اوهرکله يې دا جدوجهد کړی دی چې عصري مسائلو ته په شعوري او ادراکي نظر اوګوري .. او دغه ادبي ادا هغه دَ کمرشلا ئزډ يا بازاري ادب نه لرې ساتلی دی � هم ځکه خو هغه دَ خپل دې نظم " هرڅه هرڅه شته ، خو لا نشته بيا هم " په رنګه همېش دَ لټون په يو داسې تجسس او اضطرابي کېفيت کې ليدی شي .. چې دَ هوا په اوږو لکه يو خوږ آواز سپور ښکاري � يا لکه دَ يو جنوني تندي يو داسې تږی احساس .. چې په صحراګانو کې دَ ژوند نښې نښاني لټوي .. هم په دې خو دا دَ پښتو مجنون مسلسل کړېږي .. زهيرېږي .. خو بيا هم دَ مصلحتونو په وړاندې سترېا نه مني او دَ ژوند هر ښکلی رنګ او زړه راښکونکي ښکلا دَ خپل مطلوب " آئيډيل " مخې ته هر چرته تت ګڼي � څه هم که هغه دَ يورپ ښکلاګانې وي او که دَ يو بلې نوي آسماني دُنيا حسين رنګونه � هم ځکه خو دَ يورپ دَ سېل په ورستې ورځ چې افضل شوق دَ ډنکارټ ساحل فرانس نه دَ ډووْرساحل انګلېنډ په لور سمندري سفر کوي � نو دَ ښکلو انسانانو دَ ځناورې روئيو نه زړه ماتی ښکاري � او دَ پورته ذکر شوي ورکوټي نظم خېټه داسې دَ خپل اضطراري ، اضطرابي کېفياتو او دَ کُل وقتي تجسس په ادبي ټکو ډکوي .. لکه

هغه کوم رنګ دی ؟

چې به نه وي دلته

هغه کوم خوند دی ؟

چې به نه وي دلته

که نشته

بيا هم دَ دې هر څه پرته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ده مینه

چې دَ مینې په نوم

زړونه هیڅ کله نه..

تش خلې غړوي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ _ 244(

افضل شوق دَ یو داسې " هـڅې" نوم دی .. چې هغه یو تسلسل لري او هر ځل په نوي نوي بڼې کې دَ راښکاره کېدو ادبي هنر هم لري � نو ځکه مونږ په یقین سره وئیلی شو .. چې هغه به دَ یو مجسم ادبي تحریك په شکل کې دَ پښتنو په زړونو کې ورننوتلو دَپاره هلې ځلې هم دغه رنګه تر خپل پاتې ژونده پورې کوي � خدائی پاك دي هغه ته ډېر عمر ورکړي چې په خپلو نوؤ فکري هلو ځلو خپل خواږه ... او په نرۍ کې هر لور خواره واره .. خو ویده پښتانه نه یواځې راویښ کړي بلکه دَ خپل خوب او خیال مطابق یې دَ مخته وتو قومونو سره اوږه په اوږه اودروي هم � امین ثمه امین

حسینه ګل

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library